

T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GENEL TÜRK TARİHİ ANABİLİMDALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SADARET 349 NUMARALI TEŞRİFAT DEFTERİ
IŞIĞINDA MERASİMLER

Merve GÜNER KELEŞ

2501111453

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Zeynep TARIM

İstanbul-2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : MERVE GÜNER KELEŞ Numarası : 2501111453
Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : TARİH / GENEL TÜRK TARİHİ Danışmanı : PROF. DR. ZEYNEP TARIM
Tez Savunma Tarihi : 12.09.2019 Saati : 13:00
Tez Başlığı : " Sadaret 349 Numaralı Teşrifat Defteri Işığında Merasimler "

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. ZEYNEP TARIM		Kabul
2- PROF. DR. İDRİS BOSTAN		Kabul
3- PROF. DR. ÖMER İŞBİLİR		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZGÜR KOLÇAK		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ LALE UÇAN		

ÖZ

SADARET 349 NUMARALI TEŞRİFAT DEFTERİ IŞIĞINDA MERASİMLER

MERVE GÜNER KELEŞ

Bu çalışma 1752-1754 yılları arasında yapılan merasimlerin kayıtlarını içeren Sadaret 349 numaralı defterin transkripsiyonu ve bu defterde anlatılan törenlerin değerlendirilmesini içermektedir. XVIII. yy ortasında Osmanlı Devleti'ndeki teşrifat kurallarını ele almaktadır. 349 Numaralı Teşrifat Defteri'nde verilen bilgiler ışığında 1752-1754 yılları arasında hangi törenlerin nasıl yapıldığı, uygulama sırasında neler giyindikleri gibi soruların cevapları aranmaya gayret edilmiştir. Ayrıca 349 Numaralı Teşrifat Defteri'ne göre teşrifatı ve törenleri incelerken, Osmanlı Devleti sosyal ve kültürel hayatı ile ilgili çeşitli bilgilere ulaşılacağı ve ne tür çıkarımlarda bulunabileceği de görülebilir.

Anahtar Sözcükler: Osmanlı, I.Mahmud, Merasim, Tören, Teşrifat, 349 Numaralı Teşrifat Defteri

ABSTRACT

ACCORDING TO SADARET 349 NUMBERED PROTOCOL NOTEBOOK CEREMONYS

MERVE GÜNER KELEŞ

This academic research is aimed to transcription and evaluation of ceremonies recorded in Protocol Notebook Number 349, for the period between 1752 and 1754. This study includes the interpretation of the protocol rules and committed ceremonies at the Ottoman Empire in XVIII. Centuries. Thanks to Protocol Notebook Number 349, the ceremony protocols and rules, dress codes and styles of the ceremonies have been described within this Academic Research. In addition, while examining the Protocol Notebook Number 349, inferences about Ottoman Social and Cultural life can be noticed.

Keywords: Ottoman, I. Mahmud, ceremony, protocol, tradition, Protocol Notebook Number 349

ÖNSÖZ

Teşrifat, geçmişte ve günümüzde insan ilişkilerinde uyulması beklenen önemli kurallardan oluşmaktadır. Merasimlerin ortaya çıkmasıyla teşrifat kuralları şekillenmeye başlamış ve zamanla ayrı bir birim olarak teşrifat kurumu oluşmuştur. Teşrifatın geçmişten günümüze uygulanagelen kuralları ve teşrifat kaidesi çerçevesinde yapılan törenler incelediğinde pek çok bilgi ve yorumlamalara ulaşmak mümkündür. Bundan dolayı da bu hususta çalışmalara ihtiyaç duyulmuştur. Bu yüksek lisans tezi de bu çerçevede ele alınmıştır.

Bu çalışmadaki amaç, 349 Numaralı Teşrifat Defteri'nin çeviri yazısını hazırlamak ve eser içinde adı geçen törenlerden bahsetmektir. Böylece bu defterin tüm araştırmacıların alanlarında rahatça kullanabilecekleri bir kaynak olması ümit edilmektedir.

Bu tezi çalışmamı tavsiye eden, sürecin uzamasına rağmen her zaman bana zaman ayıran, defterin kontrolünü yapan, çalışmam boyunca hiçbir desteğini eksik etmeyen, bana her zaman ışık tutan kıymetli ve saygıdeğer hocam Prof. Dr. Zeynep Tarım'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Ayrıca tezimi okuyarak tavsiyelerde bulunan hocalarım Prof. Dr. İdris Bostan'a, çeviri-yazıdaki sorunlara dikkatimi çekip bunları gösteren Prof. Dr. Ömer İşbilir'e çok teşekkür ederim.

Bu çalışma boyunca maddi ve manevi tüm destekleri için eşim Yasin Keleş'e ve aileme; her bir sorumu cevaplayan Ali Aslan, Pınar Akım ve Nalan Karaöz'e, özellikle Osmanlıca okumalarda her zaman yardımcı olmaya çalışan arkadaşlarım Sâkine Akcan ve Yazgül Öner'e, bu süreçte bana destek olan diğer tüm arkadaşlarıma ve hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

MERVE GÜNER KELEŞ

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR LİSTESİ	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE TEŞRİFAT VE TEŞRİFAT DEFTERLERİ

1.1. Osmanlı Devleti'nde Teşrifat	17
1.2. Teşrifat Defterleri	19
1.3. XVIII. Yüzyıl Ortasında Osmanlı Devleti	20
1.4. XIX. Yüzyıl Başında Mekke ve Medine	26

İKİNCİ BÖLÜM

1752-1754 TARİHLİ TEŞRİFAT DEFTERİNE GÖRE MERASİMLER

2. 1. 349 Numaralı Teşrifat Defterine Göre Merasimler	30
2.1.1 Ulûfe Dağıtılması İçin Yapılan Merasim	32
2.1.2 Elçi Kabulü Merasimi	33
2.1.3 Donanma İçin Yapılan Merasim	36
2.1.4 Kâbe Örtüsü Gönderilmesi Merasimi	39
2.1.5 Mısır Hazinesi Geldiğinde Yapılan Merasim	40
2.1.6 Hırka-i Şerif Ziyareti Merasimi	41
2.1.7 Surre-i Şerif Merasimi	42
2.1.8 Taşra Çıkma Merasimi	44
2.1.9 Bayramlaşma Merasimi	45
2.1.10 Diğer Merasimler	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1752-1754 TARİHLİ TEŞRİFAT DEFTERİ'NİN METNİ

3.1 349 Numaralı Teşrifat Defteri'nin Transkripsiyonlu Metni.....49

SONUÇ.....188

KAYNAKÇA.....190

İNDEKS.....196

KISALTMALAR LİSTESİ

c. : Cilt

DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

İA : Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi

İ.Ü. : İstanbul Üniversitesi

Nr. : Numara

s. : Sayfa

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü

TTK : Türk Tarih Kurum

GİRİŞ

Merasimlerin, toplumların ve devletlerin kültürel ve sosyal yaşamlarında büyük önemi bulunmaktadır. Tarih boyunca merasimler, toplumların ve devletlerin kendilerine has nizamlarını, kültürlerini ve geleneklerini yansıtmaları açısından dikkatle incelenmişlerdir. Osmanlı Devleti'nde de bu merasimler oldukça önemli bir yere sahiptir. Merasimler, genel çerçevesinden en ince ayrıntılarına kadar bütün hususlar kayıt altına alınarak kural ve nizam çerçevesine oturtulmuştur. Osmanlı Devleti'nde bütün resmi iş ve ilişkilerde olduğu gibi merasimlerde de teşrifat olarak isimlendirilen kural ve nizamlara harfiyen uyulduğu görülmektedir. Bu kural ve nizamları ayrıntısına kadar anlatan kayıtlardan en önemlisi teşrifat defteridir.

Sadaret 349 Numaralı Teşrifat Defteri, Sultan I. Mahmud zamanında 1752-1754 yılları arasında yapılan merasimlerin kayıtlarını kapsamaktadır. Teşrifat defterleri, tarihteki merasimlerle ilgili en geniş bilgiyi veren kaynaklardır. Osmanlı Devleti döneminden bugüne kalan birçok teşrifat defteri vardır. Özellikle teşrifat müessesesinin ayrı bir kurum olarak çalışmasıyla bu defterlerin sayısında artış olmuştur. Bu çalışmada da teşrifat defterlerinden biri olan 349 Numaralı Teşrifat Defteri'ne yer verilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde konu alınan teşrifat defterinin daha iyi bir şekilde değerlendirilebilmesi amaçlandığı için, defterin geçtiği dönemle ve teşrifatla ilgili genel bilgilendirmelere değinilmiştir. “Osmanlı Devleti'nde Teşrifat”, “Teşrifat Defterleri”, “XVIII. Yüzyıl Ortasında Osmanlı Devleti” başlıkları adı altındaki yazılar bu bölümde yer almıştır. Bunlara ek olarak defterin sonunda yer alan 10 sayfalık sonradan eklenmiş bir kısım mevcut olduğundan, bu bölüm içine “XIX. Yüzyıl Başında Mekke ve Medine” başlıklı yazı da eklenmiştir. Bu yazıda, Mekke ve Medine'deki genel durum ve yapılan ödemelerden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde, 349 Numaralı Teşrifat Defteri'nde hangi törenlerin ne şekilde ele alındığı incelenmiştir. Üçüncü bölüm, 349 Numaralı Teşrifat Defteri'nin transkripsiyonlu metnine ayrılmıştır.

1752-1754 tarihli 349 Numaralı Teşrifat Defteri'nde geçen merasimler aşağıda verilmiştir:

Perde-i şerîfe-i bâb-ı Beytullahü'l-harâmın şeref-i vürûdunda icrâ olunan resmdir. 2

Mısır hazînesi geldikde istikbâl ve tertib alaylarında vâki' olan resmdir. 3

Âsitâne-i Sa'âdet'de mukîm Moskov maslahatgüzârı ba'zı husûs müzâkeresiçün sadr-ı a'zam hazretlerine Çırağan Yalısı'nda mülâkâtında vâki' olan harekâtdır. 4

Ulûfe ihrâcında icrâ olunan resmdir. 4

Ulûfe devrinde kürk ve hançer vürûdu 4

Baştarde-i hümâyûna flandra âvîze 5

Donanma-yı hümâyûn ihrâcı 5

Esbân-ı şehriyârînin çayıra ihrâcı 5

Göç-i hümâyûnun Karaağaca gitmesi 5

Tebrîk-i hümâyûn 5

Surre-i şerîf ihrâcı 6

Göç-i hümâyûn be-Sâhil-serây-ı Beşiktaş 8

Göç-i hümâyûn be-Sâhil-serây-ı Beglerbegi 8

Tebrîk-i hümâyûn 8

Rumili ve Anadolu kâdîaskerliği İstanbul kâdîsı tebdîli 9

Kısteyn mevâcibi ihrâcı 9

Göç-i hümâyûn 9

Azl-i Mehmed Paşa 9

Hatt-ı hümayûn vürûdu 10

Dârü's-sa'âde ağası tarafından sadr-ı a'zam hazretlerine donanmış esb vürûdu 10

Ulûfe devrinde rikâbdâr ağa ile esb ve kürk ve mücevher hançer vürûdu 11

Sadr-ı a'zam hazretlerine berât-ı şerîf teslîmi 11

Azl ve nasb-ı ağa-yı yeniçeriyân 11

Sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi berây-ı? teşekkür rikâb-ı hümayûna gitmeleri 11

Rikâb-ı hümayûn sadr-ı a'zam hazretlerine dîvân atı vürûdu 11

Sadr-ı a'zam hazretlerine tûğ ve 'alem teslîmi 12

Devât teslîmi 12

Françe elçisinin tebrîk-i vezâret için Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi 12

Tecdîd-i ağa-yı dârü's-sa'âdeti's-şerîfe 13

Nemçe o[r]ta elçisi tebrîk-i sadâret için Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi 14

Rikâb-ı hümayûndan sadr-ı a'zam hazretlerine esbân-ı sabâ-reftâr ihdâsı 15

Ziyâret-i hırka-i şerîfe 15

Mu'âyede ve dâmen-bûs-ı hümayûn resmî 18

Gülhâne'ye gidilmesi 19

Kethüdâ beg îyd-i şerîfde rikâba gitmesi 19

Tevcîhât 19

Ziyâfet-i ağa-i yeniçeriyân 20

Ağa Kapısı ziyâfetine devletlü sadr-ı a'zam hazretlerinin taraf-ı devletlerinin ocaklu kullarına ihsân buyurılan 22

Sa'âdetlü yeniçeriyân-ı dergâh-ı âlî ağası hazretleri tarafından devletlü sadr-ı a'zam hazretlerine ber-vech-i mu'tâd tertib-i ziyâfet buyurduklarında yeniçeri ağası hazretleri tarafından virilecek avâ'idat defteridir. 23

Sâhil-serây-ı Beşiktaş verâsında vâki' fezâ-yı nüzhet-fezâda kasr-ı nev-bünyâdda taraf-ı hazret-i âsafîden tertib verilen ziyâfet-i hümayûnda icrâ olunan resmdir. 26

Bâ-emr-i hümayûn ihyâ buyurılan resm-i teşrîfâtdır. 27

Yevm-i ziyâfetde huzûr-ı hümayûnda ilbâs olunan 28

Yevm-i ziyâfetde dârü's-sa'âdeti'ş-şerîfe ağası hazretleri huzûrunda ilbâs olunan 28

Hitâm-ı ziyâfetde sa'âdetlü kethüdâ beg huzûrunda ilbâs olunan 29

Eflak voyvodası olan Ligor voyvoda mürd olmağla mesfûrun oğlu olup Devlet-i Aliyye'de dîvân-ı hümayûn tercümânı olan [] nâm tercümâna teceddüden Eflâk voyvodalığı tevcîh olundukda vâki' olan harekâtdır. 29

Voyvoda-i mesfûre ferdâsı mehterhâneler geldikde voyvoda tarafından verilen 30

Müceddeden olan Eflak voyvodasına dîvân-ı hümayûnda kuka ilbâsı 30

Yevm-i mezbûrda voyvoda-i mesfûr tarafından verilen 31

Müceddeden olan Eflâk voyvodasına tûğ ve 'alem teslîmi 31

Yevm-i mezbûrda voyvoda tarafından verilen 32

Voyvoda-i mesfûr vedâ' için Bâb-ı Âsafi'ye gelmesi 32

Voyvoda-i mesfûr vedâ' için defterdâr efendi hazretlerinin konağına gelmesi 33

Rûm patriğinin tecdîdinde icrâ olunan resmdir. 35

--- be-sarây-ı cedîd-i meymenet-meşhûn 35

Garîk-i bahr-ı gufrân Sultân Mustafa Han merhumun kerîme-i --- ismet-ârâ Ayşe Sultan hazretlerinin hîn-i vefâtlarında cenâzelerinde ve defnlerinde icrâ olunan resmdir. 35

Hazîne-i hümayûn kethüdâsı Halîl Beg'e rütbe-i vâlâ-yı vezâret ihsânı 36

Mu'âyede ve dâmen-bûs-ı hümayûn der-îyd-i adhâ 36

Gülhâne'ye gidilmesi 37

Tebrîk-i sene-i cedîde için huzûr-ı hümayûna gidilmesi 37

Azl ve nasb-ı kethüdâ-i hazret-i sadr-ı âlî 37

Ümerâ-i deryâdan Süleyman Paşazâde Mehemed Paşa'ya Rûmili Beglerbegliği payesiyle deryâ kapudanlığı tevcîhi 37

Yevm-i mezbûrda kapudan paşa hazretleri tarafından verilen avâ'idât 38

Kapudan paşa hazretleri tecdîd ve ibkâ olduklarında virilegelen avâ'id dahi iş bu defter ile ma'an yazılıp ve paşa-yı mûmâ-ileyh tarafından ma'an virilmiştir. 39

İhrâc-ı mevâcib 39

Ulûfe devri? 39

Kapudan-ı deryâ Mîr-imîran Mehemed Paşa'nın iktizâ iden takımı husûs-ı için teşrîfât tarafından tahrîr olunan takrîr sûretidir. Teşrîfâtî efendi kullarının takrîridir. 40

Mîr-imîranlık rütbesiyle Mehemed Paşa'ya kapudanlık mansıbı verilmesi 41

Müceddeden deryâ kapudanı olan --- Mehemed Paşa'nın donanma-yı hümayûn ile gelmesinde ba'zı istîzânî mûcib şeyler olmağla? teşrîfât tarafından tahrîr olunup taraf-ı sadr-ı a'zamîden rikâb-ı hümayûna irsâl buyurılan takrîrdir. Teşrîfâtî efendi kullarının kapudan paşaya dâ'ir iktizâ iden resm-i teşrîfât takrîridir. 41

Balâda mezkûr takrîr taraf-ı sadr-ı a'zamîden rikâb-ı hümayûna arz olundukda müsâ'ade-i hümayûn buyurılıp fî-mâba'd böylece emr-i hümayûn buyurulmağla bâ-

emr-i hümayûn defter-i teşrîfâta kayd olundukdan sonra silahdâr-ı hazret-i şehriyârî ağaya irsâl olunan sûretin aynıdır. 42

Kapudan-ı deryâ Mîr-imîran Mehemed Paşa'nın donanma-yı hümayûn ile Bahr-i Sefîd'den avdeti 42

Donanma-yı hümayûnun Yalı Köşkü pîşgâhından tersâne-i âmire limanına mürûr için bu def'a tertib olunan resmdir. 42

Yevm-i mezbûrda huzûr-ı hümayûnda ilbâs olunan 44

Kapudan paşa hazretleri donanma-yı hümayûn ile tersâne-i âmireye mürûr eylediği günü kapudan paşa hazretleri tarafından virilen 44

Kapudan-ı deryâ Mîr-imîran Mehemed Paşa'ya donanma-yı hümayûn ile Yalı Köşkü pîşgâhından mürûr ve huzûr-ı hümayûn-ı şehen-şâhiye --- olmaları husûs-ıçün teşrîfâtıdan kapudan paşaya virilân sûretin kaydıdır. 44

Ber-vech-i mu'tâd kapudan paşanın yevm-i cum'alarda Bâb-ı Âsafi'ye gelmesi 45

Teşrîfâtı-i dîvân-ı hümayûn İzzî Süleyman Efendi hazretlerinin teşrîfât-ı hümayûn ile Şerîf hazretlerine me'mûr olması 46

Mevlid-i şerîfe gelmesi için kapudan paşaya dâ'ir tahrîr olunan takrîrdir 47

Mevlid-i şerîf için yazılan takrîrdir. 47

Mevlid-i şerîfe gelmesi için kapudan paşaya gönderilen takrîrdir. 47

Mevlid-i şerîf gecesi Enderûn-ı hümayûnda kırâet olunmak mu'tâd olmağla bâ-emr-i hümayûn taşradan cem' olunan mevlid-i hânân 47

Bu def'a çerâğ ve ihyâ buyurılan kethüdâ-yı hazîne-i hümayûn Halil Paşa hazretlerinin Enderûn'dan taşra çıkmalarında vâkı' olan harekâtdır 48

Müceddeden gelen Moskov kapu kethüdâsının Bâb-ı Âsafi'ye gelmesi 49

Müceddeden gelen Moskov kapu kethüdâsının dîvân-ı hümayûna gelmesi resmidir.

Ulûfe dîvânında Bâb-ı Âsafî'ye gelindikde devletlü inâyetlü sadr-ı a'zam efendimiz
hazretlerinin taraf-ı devletlerinde hademe-i dîvân-ı hümâyûn kullarına ber-mu'tâd
i'tâ buyurılan in'âmât 50

Kısteyn mevâcibinde teşrîfâtî efendi yediyle Kubbealtı'nda virilmesi mu'tâd olan
50

Ulûfe? derûnunda kürk ma'a --- hümâyûn-ı şevket-makrûniyla civitdâr? hazret-i
şehriyârîleri geldikde --- 51

Donanma --- --- --- 52

İhrâc-ı esbân-ı hümâyûn 53

İhrâc-ı surre-i şerîf 53

Tebrîk 53

Vürûd-ı Paşa-yı Trablus 53

Sûret-i defter 54

Mısır hazînesi vürûdu 54

Nakl-i hümâyûn 54

Tebrîk 54

Vürûd-ı hazîne-i Mısır 54

Vürûd --- 55

Dubrovnik elçilerinin dîvân-ı hümâyûna gelmesi 56

Mübârek rikâb-ı müstetâb-ı hazret-i şehen-şâhiye Dubrovnik elçisinin getirdiği cizye
--- 57

Yevm-i mezbûrda Enderûn-ı hümâyûna da'vet olunan meşâyih-i izâm 58

İftar sadr-ı a'zam --- 59

Kapudan paşanın Bahr-ı Sefîd'den gelmesi 62

Yevm-i mezbûrda ilbâs olunan hil'atler 63

Donanma-yı hümâyûnun avdeti --- 62

Ulûfe tevzi'i 63

Âvîze-i kalyon üç anbarlı 65

Yevm-i mezkurda taraf-ı hümâyûndan ve taraf-ı sadr-ı âlîden ve ricâl-i Devlet-i aliyyeden âvîze olunan boğçalar 66

Mekke-i mükerreme şerîfi tarafından Ammizâdeleri Şerîf Abdullah hazretlerinin ba'zı tahrîr ile tesyâr ve teşrîf --- Mekke'ye gelmeleri resmdir. 66

Âmeden-i müjdeci-i hazîne-i Mısır-ı Kahire'ye Âsitâne-i aliyyede 67

Mısır hazînesi geldikde tertib alâylarında vâki' olan resmdir. 67

Nevrûziyye getürdiklerinde etıbbâ-yi hassa ve [e]czâhâna taraf-ı hazret-i veliyyü'n-niamîden virilan in'âmât 69

Nüzûl-ı sandal-ı hümâyûn 72

Sandal-ı hümâyûn nüzûlünde ilbâs olunan hil'atlerdir. 72

Yevm-i mezbûrda virilân avâ'idât 73

Nüzûl-ı filika-i hümâyûn 73

Filika-i hümâyûn nüzûlünde ilbâs olunacak 73

Nüzûl-ı kalyon-ı cedid-i tersâne-i âmire, üç anbarlı 74

Kalyon-ı cedîd nüzûlünde huzûr-ı hazret-i âsafide ilbâs olunan hil'atlerdir. 75

Üç anbarlı-i cedîd nüzûlüne mahsûs olup hıdmetde bulunmaları takrîbiyle müstehakk-ı hil'at olan kullardır. 76

Müceddeden kalyon inşâsı 78

Tophâne-i âmirede bu defa vaki' olan top dökmede bâ-emr-i hümayûn icrâ olunan resmdir. 79

Top dökümünde ilbâs olunan hil'atler 80

Hırka-i şerîf ziyâ[re]ti resmi 80

Devletlü Nâilî Abdullah Paşa kulları tarafından Sadabad'da şevketlü ... 100

Vüzerâ-ı izâm ve mîr-imîran-ı kirâma hîn-i ibkâ ve tevcîhlerinde 104

Zümre-i Enderûn-ı hazret-i sadâret-penâhî 105

Bin yüz altmış altı senesi fi 13 Ca. yevm-i isneynde vezâretle bekâm olan hazîne kethüdâsı Halil Paşa'nın taşra çıkmalar için icrâ olunan rüsûmdur. 106

Defterde belirtilen saatler, ezani saat uygulamasına göre hesaplanan saatlerdir (Örneğin, bkz. s. 36). Ezani saat, güneşin batması yani akşam ezanı ile başlayan vakit için kullanılan bir tâbirdir. Her gün güneş battığında ezânî saate göre saat 12.00'dir.

Bu tezin esas kapsamı, 349 Numaralı Teşrifat Defteri'nin transkripsiyonunu yapmak ve içeriğini bütün araştırmacılara sunmak; aynı zamanda da neşri yapılan defterdeki törenlerin, nasıl ve hangi teşrifat kaideleri içinde yapıldığıdır. Defteri okurken yalnızca bu bilgilere değil, birçok bilgiye ulaşılabilir. Örneğin, defterin içindeki hil'at, yapılan ödemeler ve verilen hediyelerin listelerinden teşrifat giderlerini saptamak da mümkündür. Yine bu listelerde bazen isme bazen de unvan adına yer verilmiştir. Bu unvanlardan yani mansıp adlarından dönemin mesleklerini tespit etmek ve bu görevler arasında yeni bir meslek grubu var mı yahut bu görevlerde herhangi bir değişim baş göstermiş mi ve benzeri yaklaşımlarla bu bilgiler incelenebilir. Defterde geçen kişi ve yer isimlerinden bu konularla ilgili analizlerde bulunulabilir. Ayrıca teşrifatla alakalı olmasa da defterin içinde bulunduğu için çalışmamıza kattığımız son 10 sayfalık ekten Mekke ve Medine'ye XIX. yy. başında yapılan ve yapılması gereken ödemelerin tespit edilmesi de mümkündür.

Defterin Neşrinde Takip Edilen Yöntem: Defterin çeviri-yazısı hazırlanırken metin mümkün olduğu kadar yazıldığı gibi aynen aktarılmaya gayret edildi. Özgün metindeki bazı kelimelerde harf veya nokta eksikliği veya fazlalığı gibi yazım yanlışları görülmüştür. Sayfa 41'deki “kezâlik” kelimesinde z harfinden sonra elif harfini kullanmadığını görüyoruz. Aynı kelime, sayfa 67 ve 68'de de bu şekilde yazılmıştır. Sayfa 80'deki “ziyaret”, sayfa 72'deki “defterdar” kelimesinde de benzer durumlar vardır. Bu şekildeki eksik hece veya harf hatalarındaki tamamlamalar “kez[â]lik, ziyâ[re]t, defterd[âr]” şeklinde gösterilmiştir. Metnin kendinde olmayan her bir harf veya kelime köşeli parantez “[]” ile gösterilmiştir. Sayfa 50'deki “başısına”, sayfa 70'deki “cerrah” ve sayfa 81'deki “haricinde” kelimesinde de noktalama hatası görülmektedir.

Özgün metindeki derkenarlar ve tarihler *italik* ile yazılmıştır. Defterde görevliler, isim listesi halinde tek tek yazıldığı zaman bazı listelere derkenarlar düşülmüştür. Bu derkenarlar özgün metinde her bir maddenin altına değil üst satırına gelecek şekilde yazılmıştır. Çeviri metinde de bu derkenarlar özgün metinde olduğu gibi aynen üst satıra yazılmıştır (Bkz. s. 104-105). Defterdeki büyük metin parçalarının sağına ya da soluna yazılan derkenarlar metnin en altına yazılmıştır. Ayrıca s. 116'daki derkenarlar yazı yoğunluğundan dolayı isimlerin hemen peşisıra yazılmıştır.

Özgün metinde, satırbaşıları olarak verilen yerler transkripsiyon metninde de o satırbaşına “ / ” işareti konularak verilmiştir ve kırmızı renklerdeki başlık şeklindeki ifadeler de kalın siyah olarak belirtilmiştir. Özgün metindeki bazı kelimelerde nokta fazlası, harf fazlası vs. gibi yazım yanlışları algılamaları olabilmektedir. Bazı yerlerde bu şekilde algı oluşmasının sebebi; defterin yüz yüze baktığı sayfalar uzun süre kapalı bir şekilde beklediği için nemlenme yapmış, bunun sonucunda da karşılıklı sayfalardaki bazı harfler ve noktalar birbirine sirayet etmiş.

Bu çalışmanın en zor kısmı, okunan defterin bazı sayfalarının silik olması ve zamanla oluşan nemden dolayı iki sayfanın birbirine yapışmasıyla bazı harflerin iç içe geçmesi olmuştur. Bu durumdan ötürü bazı yerler okunamaz durumdadır. Bu sebeple kısım kısım birkaç kelime okunmuşsa da silik yerlerden az da olsa bazı

kelimeler okunamamıştır (Örneğin, bkz. s. 25). Silik yerler farklı, okunamayan kelimeler farklı işaretlerle gösterilmiştir.

Yazıların silik olmasından dolayı okunamayan her bir kelime, üç çizgi (---) işareti ile gösterilmiştir. Kelime silik olmadığı halde okunamayan kelimeler ise üç nokta (...) işareti ile gösterilmiştir. Metindeki okuyup da emin olamadığım kelimelerin hemen bitişiğine bir soru işareti (?) eklenmiştir.

Özgün metinde yer ismi, kişi ismi, bir tarih ya da saat yazılması gereken kısımlar boşluk verilerek geçilmiştir. Metinde de bu kısımlar “[boşluk]” işareti ile gösterilmiştir. Gayrimüslim isimlerinden bilinmeyenler okunduğu gibi yazıldı. Metindeki boş sayfalar, “[boş]” diye gösterilmiştir. İki şekilde okunma ihtimali olan kelimeler “ \ ” işareti ile gösterilmiştir. Defterdeki silik kısımlar okunmaya gayret edildi, fakat bazı yerler için yapılacak bir şey yoktu.

Defterin bazı yerlerinde aynı kelimeler peş peşe yazılmıştır. Metinde de aynen orijinalindeki gibi yazılmıştır (Örneğin sayfa 105’deki kethüdâ-yı kethüdâ-yı vs.). Yer isimleri birleşik olarak yazılmıştır (Edirnekapı, Yedikule, ve benzeri...). İki satır arasındaki parça ifadeler “{ [satırasası]...}” şeklinde gösterilmiştir (Bkz. s.38).

Özgün metindeki bazı kelimelerin yazımında harflerin yeri kaymış olabiliyor. Çeviri metindeki bu şekildeki kelimeleri biz doğru harf sırasına göre yazdık. (Örneğin bkz. s. 55’deki “çekdiri” kelimesi). Bazı kelimelerin metinden çıkarıldığını göstermek için üstü çizilmiş, biz de aynen özgün metinde nasıl yazıldıysa o şekilde belirttik (Örneğin bkz. s. 39 “~~tesrif~~” kelimesi.).

Hicri tarihleri Miladi takvime çevirirken Türk Tarih Kurumu’nun Tarih Çevirme Kılavuzu’ndan yararlanılmıştır. Fakat bu tarihlerin birkaçında bir iki günlük farklılık görülmektedir. Örneğin, s. 42’deki “fi 9 S. Sene 1166 Cum’a” tarihi çevrildiğinde 16 Aralık 1752 Cumartesi tarihine denk gelmektedir.

Defter sayfalarının orijinali arşiv çalışanları tarafından sayı sırası ile (1, 2, 3...) numaralandırılmıştır. Bunun için ayrıca sayfaları numaralandırmaya ihtiyaç duyulmamıştır (1a, 1b vs. gibi). Defterin üstüne yazılmış olan numaralandırma esas

alınarak çalışma ona göre yapılmıştır (1,2,3...). Çeviri metinde sayfa numaraları “[s.1]” şeklinde gösterilmiştir.

Defter 93 sayfadır. Bu sayı defterdeki yazılı sayfalar sayılarak esas alınmıştır. Defterin kendisine baktığınızda sayfalarının sonradan kurşun kalemle numaralandığı görülmektedir. Defterin neşrinde bu sayfa sayıları esas alınmıştır fakat arada kısım kısım boş sayfalarda vardır. Bu boş sayfalarda numaralandırmaya dâhil edilmiş ve sayfa numaralarında da atlamalar olmuş. Bu atlamalar şunlardır; sayfa 83’den 100’e, sayfa 107’den 112’ye geçildiğini görüyoruz. Eğer geçmişte aralarda başka sayfalar mevcutsa da şu an için bu konu hakkında herhangi bir bilgi yoktur.

Metnin bazı yerlerinde aynı kişi için farklı ifadeler kullanıldığını görmekteyiz. Örneğin, 3. sayfada görülen Mîr-i Mısır, Mısır Beyi; Çekdiri Beyi, Çekdiri Paşası gibi. Bu durum bize metindeki ifade zenginliğini göstermektedir. İfade zenginliğinin yanı sıra defterde çok az kullanılan bazı kelimeler de görebiliriz. Sayfa 79’daki “dühen” kelimesi buna örnek verilebilir. Yine defterde bazı mansıp adlarını farklı şekillerde ya da iki türlü haliyle de yazdığını görüyoruz. Örneğin sayfa 101’deki “Çişgîr (çeşnigîr)”, sayfa 106’daki “mataracı” ve “mathareci” gibi...

Bu teşrifat defterinin çoğunluğu rika‘ yazısı ile yazılmış olmakla beraber; kısım kısım da olsa diğer yazı türleri de görülmektedir. Bu yazı türlerini şu şekilde sıralayalım: Defterin 115. sayfası divânî yazı, 116. sayfası rika‘ ve siyakat yazı, 117. sayfası siyakat yazı, 118. sayfası siyakat ve divânî kırması, 120, 122, 124 ve 126 numaralı sayfalar da siyakat yazısı ile yazılmıştır.

Sadaret 349 Numaralı Teşrifat Defteri, 1752 -1754 yılları arasındaki teşrifatla alâkalı durum ve olayları içermektedir. İçerik kronolojik bir şekilde devam ederken, defterin son sayfalarına doğru 1 Nisan 1786 tarihli iki sayfa daha eklenmiştir (Bkz. s.104 -105). Bundan sonraki sayfalarda ise 1809-1812 tarihli 10 sayfalık bir kısım vardır [Bkz. s.113, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 122, 126 (Sayfa 124’de tarih yoktur fakat aynı döneme ait olduğu düşünülmektedir.)]. Defterdeki en geç tarih olarak, sayfa 116’daki isim listesinde 27 Mayıs 1816 ve sayfa 126’daki isim listesinde 16 Ocak 1816 tarihi görülmektedir.

Kullanılan Kaynaklar: Teşrifatla ilgili günümüze doğru giderek artan çalışmalar görmekteyiz. Bunun en önemli sebeplerinden biri de tarihi konuları sadece siyasi tarihe dayanarak incelemenin artık pek de doğru olmadığı kanaatinin herkes tarafından kabul görmeye başladığıdır. Çok yönlü ve tarafsız bir bakış açısı kazanmak ve olayları doğru bir çerçeveye değerlendirebilmek için siyasi tarihin yanında artık sosyal tarih de gerekli değeri görmeye başlamıştır. Bu sebeptir ki sosyal ve kültürel tarihin önemli bir parçası olan merasimler ve bu merasimlerin zamanla artmasıyla oluşan teşrifat kurallarıyla alakalı çalışmalar mevcuttur.

Teşrifatla ilgili temel kaynaklar teşkilat kanunnameleri ve teşrifat defterleridir.¹ Teşrifatla ilgili ilk ve en önemli kaynağımız Fatih'in *Teşkilat Kanunnamesi*'dir.² Lütü Paşa'nın *Âsafnâmesi*³ olaylara veziriazam gözünden bakarak teşrifatla ilgili temel kurallara yer vermiştir. Hezârfen Hüseyin Efendi'nin *Telhîsü'l-Beyân fî Kavânîn-i Âli Osmân* isimli eseri, Osmanlı İmparatorluğu'nun idari teşkilat ve maliyesi ile her türlü teşrifat ve merasimine dair konuları içermektedir.⁴ Tevkî'î Abdurrahman Paşa tarafından yazılan *Kanunnâme-i Âl-i Osman*, veziriazamın katıldığı bütün merasimleri içerir.⁵ Teşrifâtîzâde Mehmed Efendi'nin *Defter-i Teşrifât*'ı (1695), Nâilî Abdullah Paşa'nın *Defter-i Teşrifât*'ı (1743-47)⁶ ve Esad Efendi'nin *Teşrifât-ı Kadîme*'si (1870)⁷ bilinen teşrifat defterleridir. Halil Mercan'nın tezi, teşrifat defterleri kapsamındadır.⁸

Bu defterlerin yazılması bir takım ihtiyaçlar sebebiyle ortaya çıkmıştır. Fatih'in *Teşkilat Kanunnamesi*'nde temel kurallar belirlenmekle birlikte bu konudaki ilk

¹ Zeynep Tarım, "Osmanlı İstanbul'unda Merasim ve Teşrifata Dair Kaynaklar", **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, c. 8, Sayı 16, 2010, s. 543.

² Fatih Sultan Mehmed, **Kanunname-i Âli Osman**, Hazırlayan: Abdülkadir Özcan, Yitik Hazine Yayınları, İzmir, 2013.

³ Mübahat Kütükoğlu, "Lütü Paşa Âsafnâmesi (Yeni Bir Metin Tesisi Denemesi)", **Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan**, İstanbul, 1991.

⁴ Hezârfen Hüseyin Efendi, **Telhîsü'l-Beyân fî Kavânîn-i Âli Osmân**, Hazırlayan: Sevim İlgürel, TTK, Ankara, 1998.

⁵ Sadık Müfit Bilge, **Osmanlı Devleti'nde Teşrifat ve Törenler** (Tevkî'î Abdurrahman Paşa Kanunnamesi), Kitabevi, İstanbul, 2011.

⁶ Zeynep Tarım, "Osmanlı İstanbul'unda Merasim ve Teşrifata Dair Kaynaklar", s. 543- 547.

⁷ Ziya Yılmaz, "Teşrifât-ı Kadîme", **DİA**, c. 40, 2011, s. 573.

⁸ Halil Mercan, "Teşrifâtîzâde Mehmet Efendi'nin Defter-i Teşrifâtı", Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, SBE, 1996.

kaynaktır; fakat sonraları ayrıntılı kayıtlara ihtiyaç duyulmuş ve *Tevkî'i Abdurrahman Abdi Paşa Kanunnamesi* yazılmıştır.⁹ Bundan sonra beklenen, uygulamalara esas olmak üzere ayrıntılı kayıtların oluşturulması olduğu için zamanla bu görev, günlük olayların yazılması şeklini almıştır; Teşrifâtîzâde Mehmed Efendi'nin *Defter-i Teşrifât*'ı merasim kurallarını derlemiştir. Esad Efendi'nin *Teşrifât-ı Kadîme*'si, özellikle XIX. yüzyılın ilk yarısındaki muhtelif merasimlerin yapılışını tasvir etmektedir.¹⁰

Teşrifat defterlerinin geniş çapta ele alınması Mübahat Kütükoğlu'nun Edebiyat Fakültesi'nde yaptırdığı mezuniyet tezi çalışmaları ile başlamış ve ilgili pek çok çalışmada kaynak olarak kullanım kolaylığı sağlamış, aynı zamanda bu defterler Mübahat Kütükoğlu, Zeynep Tarım, Gülru Necipoğlu, Filiz Karaca, Hakan Karateke, Dündar Alikılıç gibi bu alanda çalışan araştırmacılar tarafından teşrifat ve merasimler ile ilgili olan çalışmalarda kaynak olarak kullanılmıştır.¹¹

Reşad Ekrem Koçu'nun hazırladığı *İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul Tarihi'ni anlatan eserler içerisinde teşrifatla ilgili bilgiler de bulunan önemli bir eserdir.¹² Cumhuriyet döneminin en önemli çalışmalarından Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı ile Saray Teşkilatı, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın eserleridir.¹³ Bu eserler sadece merasimler için yapılmış müşterek eserler değildir ama içerisindeki bilgiler bakımından merasimlerle ilgili önemli hususlar içerir. Bunun en önemli sebebi ise sunduğu bu bilgilerin hemen hemen hepsinin ana kaynaklara dayanması olmuştur.

Çağımızın bu alanda yapılan çalışmalarına bakarsak, en önemlilerinden birkaçı şunlardır; Gülru Necipoğlu'nun Topkapı Sarayı'nı konu alan çalışması¹⁴, mimari

⁹ Filiz Karaca, "Teşrifat", *DİA*, c. 40, 2011, s. 571.

¹⁰ Es'ad Efendi, *Teşrifât-ı Kadîme*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1979 (Tıpkıbasım ve indeks: Cahit Baltacı), Ayrıca sonrasında bu eser bir çalışmaya daha konu oldu. Bkz. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Teşrifat** (Mehmed Es'ad Efendi'nin Teşrifât-ı Kadîmesi), Hazırlayanlar: H.Ahmet Arslantürk, Miraç Tosun, Serdal Soyluer, Okurkitaplığı, İstanbul, 2011.

¹¹ Zeynep Tarım, "Osmanlı İstanbul'unda Merasim ve Teşrifata Dair Kaynaklar", s. 548.

¹² Reşad Ekrem Koçu, "İstanbul Ansiklopedisi", Neşriyat, İstanbul, 1958.

¹³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, TTK, Ankara, 1988; **Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı**, TTK, Ankara 2014.

¹⁴ Gülru Necipoğlu, **15. ve 16. yüzyılda Topkapı Sarayı Mimari, Tören ve İktidar**, Çeviren: Ruşen Sezer, İstanbul, 2007.

eksen etrafında tören ve iktidarla ilişkilendirilen bir çalışmadır. Zeynep Tarım “Cülûs ve Cenaze Törenleri”¹⁵ adlı çalışmasından başlayarak, yayınladığı pek çok makalede törenler ve bu törenlerde teşrifatın nasıl uygulandığını göstermektedir.¹⁶ Merasimler ve teşrifatın kaynakları ile ilgili çalışmaları bu tezi beslemiş ve ufuk açıcı olmuştur. Ayrıca aynı yazarın merasimlerle ilgili danışmanlık yaptığı tez çalışmaları vardır.¹⁷ Filiz Karaca’nın teşrifatı, bürokratik bir kalem olarak ele alan yüksek lisans ve doktora tezi, bu merasimlerden sorumlu kalemi ve bu kalem tarafından yazılan defterleri incelemiştir.¹⁸

Münir Atalar’ın kitabı¹⁹ Surre ile ilgili detaylı çalışmalardandır. Bu kitapta Surre defterlerine göre gönderilen surrelerden, surre-i hümayûn törenleri ve güzergâhına kadar bahseder. Banu Mahir’in yaptığı hil’at giydirme merasimiyle alâkalı çalışma önemli bir örnektir.²⁰ Dünder Alikılıç’ın Osmanlı’da yapılan törenleri

¹⁵ Zeynep Tarım, **XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Cülûs ve Cenaze Törenleri**, Kültür Bakanlığı, Ankara 1999.

¹⁶ Zeynep Tarım, “Osmanlı Devlet Teşrifâtında Hırka-i Şerif Ziyareti”, **Tarih Enstitüsü Dergisi**, sayı: 16, İstanbul, 1998; “Edirne’de Yapılan Son Cülûs Töreni”, **Edirne: Serhattaki Payitaht**, İstanbul, 1998; “Osmanlılar’da Teşrifat/Ceremony and Protocol at the Ottoman Court” **Türk Dünyası Kültür Atlası/ A Cultural Atlas of the Turkish World**, Osmanlı Dönemi I/ Ottoman Period I, İstanbul, 1999; “Osmanlı Devletinde Resmi Törenler ve Birkaç Örnek”, **Osmanlı** 9, Kültür ve Sanat, Editör: Güler Eren, Ankara, 1999; “Saray Teşkilatı ve Teşrifatı, / Palace Organization and Protocol, **Fatih ve Dönemi/ Mehmed II and His Period**, Editör: Necat Birinci, İstanbul, 2004; “Onsekizinci Yüzyıl Osmanlı Sarayında Bayram Törenleri”, **Prof. Dr. Mübahat Kütükoğlu’na Armağan**, Editör: Prof. Dr. Zeynep Tarım, İstanbul, 2006; “Peyk” maddesi **DİA**, c. 34, İstanbul, 2007; “Solak” maddesi, **DİA**, c. 37, İstanbul, 2009; “Sorguç” maddesi **DİA**, c. 37, İstanbul, 2009; “The Depiction of Ceremonies in Ottoman Miniatures: Historical Record or A Matter of Protocol”, **Muarnas An Annual on the Visual Cultures of the Islamic World**, c. 27, Editörler: Gülru Necipoğlu, Karen A. Leal, Leiden-Boston, 2010.

¹⁷ Nalan Karaöz, “III. Selim Döneminde Donanmada Yapılan Merasimler”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2015; Pınar Akım, “II. Selim Dönemi Elçi Kabul Törenleri”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2015; Tuğçe Tuna Kanar, “XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Halvetilik Teşrifatı: Usûl-Erkân ve Törenler”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul, 2017; ayrıca Senem Kahraman, 2013 yılında başladığı “347 Numaralı Teşrifat Defteri Işığında Merasimler” adlı yüksek lisans tezi çalışmasına devam etmektedir.

¹⁸ Filiz Karaca, “Osmanlı Devleti’nde Teşrifat Kalemi ve Teşrifatçılık”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Tarih Bölümü, İstanbul, 1989; “Tanzimat Dönemi ve Sonrasında Osmanlı Teşrifat Müessesesi”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, 1997.

¹⁹ Münir Atalar, **Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayun ve Surre Alayları**, Ankara, 1991.

²⁰ Banu Mahir, “Türk Minyatürlerinde Hil’at Merasimleri”, **Belleten**, c. LXIII, S. 238, Aralık 1999, s.745-754.

konu alan kitabı vardır.²¹ Merasimlerle alakalı Hakan Karateke'nin çalışmaları, XIX. yüzyıl törenlerinin siyasi gücü yansıtması konusunu ve yine bu yüzyılda değişen siyasi durumun da etkisi ile törenlerde meydana gelen değişimleri analiz eden eserlerdir.²²

Bunların dışında teşrifatla alakalı diğer kaynaklar günlükler ve rûznâmelerdir. Bu tür kaynaklarda, merasimlerin dışındaki hususları içermekle beraber teşrifatla ilgili konulara da zaman zaman değinildiğini görmekteyiz.²³

²¹ Dündar Alıkcı, “Osmanlı Saray Teşrifatı ve Törenler”, Türkler, c. IX, Ankara, 2002, s. 875-886; **Osmanlı'da Devlet Protokolü ve Törenler İmparatorluk Seremonisi**, Tarih ve Düşünce Yayınları, İstanbul, 2004.

²² Hakan Karateke, **An Otoman Protocol Register Containing Ceremonies From 1736- to 1808**, İstanbul, 2007; **Padişahım Çok Yaşa!** Osmanlı Devleti'nin Son Yüzyılında Merasimler, İstanbul, 2004

²³ Bakınız: Fikret Sarıcaoğlu, “Rûznâme”, **DİA**, c.35, 2008, s. 278-281. Ali Aslan, “18. Yüzyıl Osmanlı İlim Hayatından Bir Kesit: Sıdkî Mustafa Efendi'nin Günlüğü ve Mülâzemet Yılları”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul, 2015.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE TEŞRİFAT VE TEŞRİFAT DEFTERLERİ

1.1 OSMANLI DEVLETİ'NDE TEŞRİFAT

Teşrifat kelimesi, en temel şekliyle Osmanlı Devleti'nde protokol anlamında kullanılan bir terimdir. Teşrifat, “şereflendirme, şeref verme; bir yerden bir yere gelme veya gitme” anlamındaki teşrîf kelimesinin çoğulu olup, “resmî gün ve toplantılarda uyulması gereken âdet ve usûller, resmî gelenekler, protokol; resmî şekilde ve kurallara geleneğe göre davranma” anlamına gelmektedir²⁴. Sözlüklerdeki teşrifatın kelime anlamı hemen hemen benzerdir. “Teşrifat kelimesi Arapça “şerefe” kökünden gelmekte olup, Osmanlı tarihi boyunca devlet nezdinde ve sarayda yapılan bütün törenlerde takip edilmesi gereken usûl ve erkânı ifade eder.”²⁵

Merasimlerden, yalnızca resmi teşrifat kurallarını değil, devletin yönetim anlayışından, toplumun kültürel yapısına kadar birçok konuda çıkarımda bulunmak mümkündür. Özellikle devletin karakterini anlamak bu uygulamalar sayesinde mümkün olabilir. Teşrifat kurallarının tabi ki uygulayıcısı da bulunmaktadır. Teşrifâtî efendi ve yardımcıları teşrifatın devlet içinde nasıl uygulanması gerektiğini takip ederdi.

Osmanlı Devleti'nde teşrifatın uygulanma sahası merasimlerdir, yani Osmanlı Devleti'nde yapılan törenler, her zaman bir teşrifat içerisinde uygulanagelmıştır. Öyle ki Osmanlı Devleti'nde “teşrifat” ve “tören\merasim” kavramı âdeta iç içe geçmiştir. Aslında bu iki kelime anlam ve görev bakımından birbirlerinden ince bir çizgiyle ayrılır. Ama Osmanlı Devleti'nde yapılan merasimler ve bu merasimlerde uygulanan teşrifat kuralları hayatın her alanına o kadar sirayet etmiştir ki; bu yüzden teşrifat kuralları içerisinde yapılan bu törenleri hayatın hemen hemen her kesitinde görebilmekteyiz. Doğumdan ölüme neredeyse her bir amaç ve iş için (ayrıca özel

²⁴ İlhan Ayverdi, **Kubbealtı Lugatı**, Misalli Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul, Kubbealtı, 2008, s. 3262.

²⁵ Zeynep Tarım, “Osmanlılar'da Teşrifat”, **Türk Dünyası Kültür Atlası**, Osmanlı Dönemi 1, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul, 1999, s. 428.

günler için de) ayrı ayrı törenler yapılmaktaydı. “Şehzade ve sultanların doğumlarında toplar atılarak ilan edilmesi, bunu takiben yapılan beşik alayı, biraz daha büyüdüğünde bed'i besmele merasimi, on yedinci yüzyıldan önce her bir şehzadenin sancağa çıkması münasebeti ile yapılan merasimler, tahta çıktığında cülûs töreni, kılıç alayı ve kılıç kuşanma, Cuma selamlığı, özel günlerde göç ve sefer öncesinde türbeler ziyareti, padişahların bizzat savaflara katıldığı zamanlar sefer-i hümayûn için başkentten alayla çıkış, sefere serdar-ı ekrem tayin edip gönderdiği zaman tuğ-u hümayûn ihracı, her sene Mekke ve Medine'ye gönderilen yardım ve sadakalar için tertip edilen surre-i hümayûn ihracı ve alayı, dîvân-ı hümayûn toplantıları, askere maaşı verildiği zaman ulûfe dîvanı, elçi kabulleri, son asırlarda yapılan velâdet-i hümayûn ve cülûs-u hümayûn sene-i devriyeleri, cenaze merasimleri, şehzadelerin günlerce süren sünnet düğünleri, sultanlar evlendiklerinde düğünleri, çeyiz ve düğün alayları, bayramlar, kandiller ve kadir gecesi, nevrüz gibi özel günler ramazan ayı ve iftarlar, hırka-i şerif ziyaretleri gibi merasimler...”²⁶ Bu sebeptendir ki; Osmanlı Devleti'nde yapılan törenleri incelediğimizde Osmanlı'nın kültürünü, yaşam biçimini (gerek siyasi yaşam gerekse özel yaşam), devlet yönetim sistemini anlamak mümkündür. Özetlemek gerekirse; yapılan bu törenlerde uygulanan teşrifat kurallarına baktığımızda Osmanlı Devleti ile ilgili pek çok farklı alanda farklı bilgiler bulabilir ve bu tür konularda yorumlamalara ulaşabiliriz.

Öyle ki geçmiş dönemde yapılan törensel uygulamaların halâ günümüzdeki günlük yaşantıda izlerini görebiliriz. Örneğin Osmanlı Devleti'nin yapmış olduğu düğünlerin âdeta küçük çaplı örneklerinin halk içerisinde de uygulandığını görebiliriz. Bunlar zamanla halk arasında gelenekselleşmiş ve âdet haline gelmiştir. Gerek sünnet düğünleri olsun, gerek diğer düğünler, bayramlaşma âdetleri ya da kadir geceleri vs. bu merasimlerde uygulanan teşrifatın etkisiyle şekillenmiştir.

²⁶ Zeynep Tarım, “Osmanlı Devleti'nde Resmi Törenler ve Birkaç Örnek”, Ed. Güler Eren, **Osmanlı**, c. 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 133.

1.2 TEŞRİFAT DEFTERLERİ

Divan-ı hümayunda bulunan çok çeşitli defterler vardır. Bütün merasimlerin ana kaynağı olan deftere, teşrifat defteri denir. Teşrifat defterine, merasim vekâyi defteri de denir. Teşrifat defterini doğru bir biçimde algılamamız için öncelikle teşrifat defterini yazan teşrifatçı kimdir, görevleri nelerdir, zamanla defter kayıtlarında ne gibi değişimler baş göstermiştir vb. bunları anlamak gerekir.

Teşrifatçı, Dîvan-ı Hümayun'un önemli görevlilerindendi. Dîvan-ı Hümayun'da ve Paşakapısı'nda yapılan törenlerde elindeki defter gereğince protokolu yönetir ve uygular.

İşte bu uygulamanın dayandığı defterlere de teşrifat defteri denmekteydi. Bu defterler, Dîvan-ı Hümayun'da kapıkulu askerlerinin maaşlarının verilmesi, yabancı elçilerin gelişi, ziyafetler, cülus, bayramlaşma merasimleri, donanmanın denize çıkması, bir geminin denize indirilmesi, hükümdara pişkeş verilmesi, mevlid-i şerif merasimi vs. yapılan törenler ve sadrazam dairesindeki törenleri de içermektedir. Ayrıca bu defterlerde, törenlerde kimlerin huzura çıkacağını ve tevcihat sebebiyle kimlerin arza gireceğini padişaha sunulmak üzere teşrifatçı tarafından yapılmış listeleri de vardır. Bu listelerde kimlere ne veya ne kadar miktar verildiği de yazmaktadır (hil'at listeleri, ödeme listeleri). Bu defterdeki giderlerin hemen hepsi törenlerle ilgili ödemelerdir. Bu sebeplerle; teşrifat defterleri, merasimlerin ana kaynağı niteliğini taşımıştır.

Bu defterlerin yazıldığı kaleme ve teşrifatçının (ya da teşrifâtînin) görev aldığı bu kuruma Teşrifât Kalemi denmekteydi. Teşrifat kaleminin görevi ise; çeşitli zamanlarda yapılması gereken törenlerde davet tezkirelerini hazırlardı; padişaha elçilerin getirdiği hediyeler ve “pişkeş” adı altında verilen hediyelerin kayıtları, giydirilen hil'atların, tayin beratlarının tezkireleri de teşrifat kalemi tarafından yazılırdı.²⁷ Kısaca, merasimlerle ilgili akla gelebilecek hemen hemen bütün işlemler ve görevler teşrifatî efendi ve teşrifat kaleminin sorumluluğundaydı.

²⁷ Zeynep Tarım, “Osmanlılar'da Teşrifat”, s. 431.

Teşrifât Kalemi'nin gelişimine bakılırsa, teşrifât defterlerinin içeriğini, yazılma sebeplerini ve teşrifâtçının önemini daha iyi kavramak mümkündür. “*Kanûnî Sultan Süleyman devrinde oluşturulan ve divâna bağlanan Teşrifat Kalemi, teşrifatî yönetiminde mali bir büro iken başdefterdarlığa bağlıydı, ayrıca Dîvan-ı Hümayun'un toplandığı günler teşrifatî, gerektiğinde malî işlemlerle de ilgilenirdi. Bu kalemin gelirlerle olan ilgisi daha kısa sürmüş, masraflar hususundaki görevi ise XVII. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir.*”²⁸

Bugün bilinen en erken tarihli teşrifat defteri, pek çok merasimi içine alan, Mehmed bin Ahmed tarafından kaleme alınan “*Defter-i Teşrifat*” (1695) isimli eserdir.²⁹ Bilhassa XVIII. yüzyıl başından XX. yüzyılın başına kadar giderek daha yakın aralıklarla yazılmış pek çok teşrifat defteri mevcuttur.³⁰ XVI. ve XVII. yüzyıllarda maliye, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda sadaret dairesi olan Dîvân-ı Hümayun teşrifatçılığı XX. yüzyılın başlarına kadar varlığını korumuştur.³¹

1.3 XVIII. YÜZYIL ORTASINDA OSMANLI DEVLETİ

Bu bölümde amaçlanan; defterin geçtiği dönemde yani XVIII. yüzyıl ortasında Osmanlı Devleti'nin hangi şartlarda olduğunu anlamaktır. Defter, I.Mahmut döneminde yazıldığı için bu döneme kısaca bakılıp, daha çok 1752-1754 yılları arası söz konusu edilecektir.

Bilindiği üzere defterin geçtiği dönemde (1752-1754) Osmanlı Devleti'nde tahtta I. Mahmud oturmaktaydı. Bu defter, I. Mahmud'un tahttaki son dönemlerine denk gelmiş olsa da padişahın tahta çıkışıyla başlamak uygun olacaktır.

I. Mahmud, dönemin en çok ses getiren olaylarından biri olan ve kendisinin aynı zamanda tahta çıkmasını sağlayan Patrona Halil İsyanı sonucunda, III.

²⁸ Filiz Karaca, “Teşrifat”, **DİA**, , c. 40, İstanbul, 2011, s. 571.

²⁹ Zeynep Tarım, “Osmanlı İstanbul’unda Merasim ve Teşrifata Dair Kaynaklar”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, c. 8, Sayı: 16, 2010, s. 545.

³⁰ Zeynep Tarım, “Osmanlı İstanbul’unda Merasim ve Teşrifata Dair Kaynaklar”, s. 546.

³¹ Filiz Karaca, “Teşrifat”, s. 572.

Ahmed'in tahttan indirilmesi üzerine 1730'da tahta çıktı.³² Sonrasında I. Mahmud, Patrona Halil'i ortadan kaldırıp, devlet yönetimine hâkim olmuştur.³³

Padişah artık devlet yönetimini tamamıyla eline aldıktan sonra dış meselelerle ilgilenmeye dönmüştür. Yaşanan ilk olay 6 Ekim 1733'te başlayan Osmanlı-İran savaşı olmuş ve bu savaş 1736'da yapılan antlaşma ile son bulmuştur.³⁴

I. Mahmud'un, Kırım kuvvetlerinin İran sınırındaki Osmanlı kuvvetlerine destek için Kafkasya'daki Kabartay bölgesinden geçmesi emrini buraların kendisine ait olduğu gerekçesiyle protesto eden Ruslar, emrin geri alınmasına rağmen bunu bahane ederek Mart 1736'da Azak Kalesi'ne saldırdı ve ardından Kırım istikametine, doğru ilerlediler.³⁵ Aslında Ruslar, Osmanlıların İran muharebesiyle yorgun bir halde bulunmalarından yararlanmak istiyordu. Keza Osmanlı hükümeti yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen barış ümidini halâ sürdürüyordu, fakat Avusturya'nın da üç koldan Osmanlı topraklarına saldırmasıyla savaş başladı (1737).³⁶

Yapılan mücadeleler sonucunda Ruslar püskürtüldü, Osmanlı kuvvetlerinin Belgrad'ı geri almasının üzerine Avusturya hükümeti Osmanlı Devleti'nden barış talebinde bulundu ve 18 Eylül 1739 tarihinde yapılan anlaşma ile (Belgrad Antlaşması) savaşlara son verildi.³⁷ Avrupa'daki gelişmeler karşısında Hotin'i almalarına rağmen müttefikinin savaştan çekilmesinin de rolüyle Rusya, Osmanlı Devleti ile barış yapmak zorunda kaldı (12 Aralık 1739).³⁸ Nâdir Şah'ın Kerkük'ü alması yeni bir mücadelenin başlamasına yol açtı; fakat Kars önlerinde yapılan savaştan kesin sonuç alınamadı ve 4 Eylül 1746 tarihinde barış antlaşması imzalandı.³⁹ Tıpkı Rusya ve Avusturya ile olan ilişkiler gibi, İran ile de bu anlaşmayla birlikte uzun süreli bir barış dönemine girilmiştir.

³² Münir Aktepe, "Mahmud I", **İA**, c. 7, MEB, İstanbul, s. 158.

³³ Münir Aktepe, "Mahmud I", s. 159; Abdülkadir Özcan, "Mahmud I", **DİA**, c. 27, Ankara, 2003, s. 348.

³⁴ Abdülkadir Özcan, "Mahmud I", s. 349.

³⁵ Efkan Uzun, "Sultan I. Mahmud'a Ait Bir Ruznâme", **International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Ankara, 2013, s. 691.

³⁶ Abdülkadir Özcan, "Mahmud I", s. 350.

³⁷ Uğur Kurtaran, "Belgrad", **Yeni Türkiye**, Sayı: 67, Ankara, 2015, s. 1644.

³⁸ Abdülkadir Özcan, "Mahmud I", s. 350.

³⁹ Uğur Kurtaran, **Sultan I. Mahmud ve Dönemi**, Atıf Yayınları, Ankara, 2014, s. 175.

XVIII. asır ortalarına doğru Osmanlılar üzerinde Fransız siyaseti daha etkili diyebiliriz. Çünkü bu dönemde Avusturya ve Rusya ile yapılan anlaşmalarda etkisini gösteren Fransa, kendi lehine kapitülasyonların genişletilme hakkını elde etmiş; ayrıca İsveç ve İspanya ile de birer ticaret anlaşması imzalanmış ve böylece Avrupalılar ile bir denge kurulmuştur.⁴⁰ Osmanlı hükümeti, Rusların anlaşma hükümlerine aykırı hareketlerini Fransa ve Avusturya elçilerine havale ile hakkaniyet ve inaslarına müracaat ediyor ve bu hususta anlaşma hükümlerini tetkik eylemelerini istiyordu.⁴¹ Fransa'nın dış politikada ön planda olması, uluslar arası ilişkiler bağlamında İngiltere ile Felemenk devletlerini ikinci dereceye düşürmüştür.

Özellikle defterin geçtiği dönemde Osmanlı Devleti'ne gelip giden elçilere de bakmamız, dönemin ülkeler arasındaki ilişkilerin seviyesini göstermesi bakımından da önemlidir. Osmanlı Devleti, 1793 yılına kadar herhangi bir Avrupa devletinde daimi elçi bulundurmamıştır, fakat zaman zaman gerektiğinde fevkalâde elçiler göndermiştir.⁴² XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti, bir değişim içine girdi. Avrupa ülkeleri ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkide yaşanan değişim, elçilerin sayılarının da artmasına sebep olmuştur.

XVIII. yüzyıl ortasında, özellikle okumuş olduğumuz defterin geçtiği yıllara (1752-54) denk gelen dönemde Osmanlı'ya gelen ve Osmanlı'dan giden elçiler aşağıdaki gibidir; Başmukataacı Mustafa Efendi, I. Mahmud'un tahta çıkışını bildirmek üzere Viyana'ya elçi olarak gönderilmiştir (1730).⁴³ 4 Ocak 1740 tarihinde İsveç ile Rusya'ya karşı imzalanacak olan antlaşmayı İsveç Kralı adına İstanbul'daki elçileri Fredrik Von Hapken ile İfwar Karlson imzaladı.⁴⁴ İstanbul'a gelen Rus elçileri 1746'da Adriana İvanoviç Nepjuev, 1751'de Aleksej Michajloviç Abreskov'dur ve 1755'de de Derviş Mehmed elçi olarak Rusya'ya gitmiştir.⁴⁵ 1748 yılında Viyana'da elçi olarak görev yapan Hattî Hacı Mustafa Efendi'dir.⁴⁶ 1754

⁴⁰ Efkan Uzun, "Sultan I. Mahmud'a Ait Bir Ruznâme", s. 692.

⁴¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, c. 6, TTK, Ankara, 1988, s. 186.

⁴² Uğur Kurtaran, **Sultan I. Mahmud ve Dönemi**, s. 211-212.

⁴³ Hasan Korkut, **Osmanlı Elçileri Gözüyle Avrupa**, Gökkuşbu, İstanbul, 2007, s. 29

⁴⁴ Uğur Kurtaran, **Sultan I. Mahmud ve Dönemi**, s. 226.

⁴⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, c. 6, s. 185; Uğur Kurtaran, **Sultan I. Mahmud ve Dönemi**, s.204.

⁴⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, c. 6, s. 200.

yılına kadar Fransa elçiliği görevini Alleurs Kontu Roland Puchot yapacaktır.⁴⁷ 1755'den 1768 senesine kadar Fransa'nın Türkiye elçisi Kont de Vergennes, 1746 senesinden 1761 senesine kadar da İngiltere'nin Türkiye elçisi James Porter'dir.⁴⁸ Belgrad Antlaşması'ndan sonra 1740-1755 tarihleri arasında Avusturya-Roma İmparatorluğu'nun İstanbul'daki elçiliğinde Heinrich Van Penkler ve 1755 yılından itibaren ise de Baren de Scvuahheim, Avusturya için hizmetlerde bulundu.⁴⁹ 1755'de Lehistan'da elçi olarak görev yapan Ali Ağa'dır.⁵⁰ 1744 Ekim'de Hind elçisi Seyyid Ataullah, I. Mahmud tarafından kabul olunmuş ve maliye tezkirecisi Trabzonlu Salim Mehmed Efendi'yi elçi tayin ederek Hind elçisi ile birlikte göndermiştir; daha sonra Salim Mehmed Efendi burada vefat ettiğinden büyükelçi vazifesini ikinci elçi olan Hacı Yusuf Ağa yapmıştır.⁵¹

XVIII. yüzyıl ortası denizlerde sakin bir dönemdi diyebiliriz. Donanma, XVIII. asır başlarındaki kadar kuvvetli değildi.⁵² *“Donanma yöneticileri arasında derya beyleri, kaptanlar ve gemilerdeki diğer hizmetliler yer alıyordu. Osmanlı donanmasının ve tersanenin en büyük askeri ve mülki yöneticisi kaptan paşa idi. Önceleri derya beyi rütbesiyle Gelibolu sancak beyi olarak vazife yapan kaptan paşalar Barbaros Hayreddin Paşa'nın Osmanlı donanmasına katılmasıyla kurulan Cezayir-i Bahr-i Sefid (940/ 1534) eyaletinin beylerbeyiliğine getirilmiş, bunlara XVI. yüzyılın sonlarında vezirlik rütbesi verilmiştir. ...”*⁵³ XVIII. asırdan itibaren İstanbul Tersanesi'nde en çok yelkenli gemilerden olan üç anbarlı kalyon ile diğer kalyonlar yapılmış olup tarihlerde bunların başlanış ve denize inişlerine dair yapılmış olan bir takım merasim görülmektedir.⁵⁴ *“XVIII. yüzyıl boyunca Osmanlı denizciliği, kalyonların gelişmesi istikametinde bir seyir takip etti ve denizlerde yeniden varlık göstermeye başladı. Kadırgalar, diğer devletlerdeki örneklerine paralel olarak yüzyılın ortalarından itibaren sahneden çekildi. Sadece kaptanıderyaların bindiği*

⁴⁷ Güzin Özen Yılmaz, **Elçiye Zeval Olmaz**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014, s. 226.

⁴⁸ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, c. 6, s. 209-214.

⁴⁹ Uğur Kurtaran, **Sultan I. Mahmud ve Dönemi**, s. 212.

⁵⁰ Hasan Korkut, **Osmanlı Elçileri Gözüyle Avrupa**, s. 33.

⁵¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, c. 6, s. 153-154.

⁵² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, s. 501.

⁵³ İdris Bostan, “Osmanlılar / 6. Bölüm Denizcilik”, **DİA**, c.33, 2007, s. 514, 515.

⁵⁴ Uzunçarşılı, **Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, s. 398, 399.

başlarda, XVIII. yüzyılın sonlarında aynı zamanda bir merasim gemisi olarak mevcudiyetini koruyordu.”⁵⁵

Bu dönemin Osmanlı hükümeti, daha çok denge politikası izlemiştir. Bunun sebebi ise, kaybedilen savaşların yalnızca yönetim hatası olduğundan değil; Avrupa’nın bilim ve teknoloji alanındaki gelişmişliğinden de kaynaklandığının artık fark edilmesidir. Bu nedenle Osmanlı Devleti, Avrupa’yı daha yakından tanıma ihtiyacını hissetmiştir ve batılılaşma sürecine girmiştir.

Sultan I. Mahmud döneminde bir yandan üç cephede savaş yapılırken (Rusya, Avusturya, İran) diğer yandan Avrupalı devletlerle müttefik olma çabası sonucunda Fransa, İsveç, Sicilyateyn Krallığı gibi ülkelerle de dostluk ve ticaret antlaşmaları yapılmıştır. Defterin geçtiği dönemde birçok devletle dostça ilişkiler kurulmuştur.(İngiltere, Hollanda, Lehistan, Venedik, Özbekistan)

Aynı zamanda bu dönemde gerçekleşen savaşlar, önemli siyasal gerçeklikleri de ortaya çıkarmıştır. Osmanlı’nın aynı anda birden fazla düşmanla savaşa girmesinin ne derece tehlikeli olduğunun görülmesi gibi. Bu nedenle de devlet, barış siyaseti güderek toparlanmaya çalışmıştır. Bu dönem için Osmanlı Devleti’nin son parlak dönemi diyebiliriz. Çünkü I. Mahmud, Osmanlı Devleti’nde uyguladığı denge siyasetiyle halka uzun bir barış devri yaşatmıştır.

Bu dönemin politikalarında devlet adamlarının etkisinden söz edebiliriz. Defterin geçtiği dönemde (1752-1754) görev alan devlet adamları aşağıda verilmiştir:

Sadrzamlar:

Divitdâr Mehmet Emin Paşa (3 Ocak 1750 - 1 Temmuz 1752)

Köse Bâhir Mustafa Paşa (01 Temmuz 1752 - 15 Şubat 1755)

⁵⁵ İdris Bostan, **Kürekli ve Yelkenli Osmanlı Gemileri**, Bilge Yayın Habercilik, İstanbul, 2005, s. 147.

Şeyh 'ül-İslâm:

Seyyid Murtazâ Efendi (2 Haziran 1750 - 12 Ocak 1755)

Kaptanlar:

Durak Mehmet Paşa (Mart 1746 - 7 Kasım 1752)

Damat Melek Mehmet Paşa (8 Kasım 1752 – Kasım 1754)

Başdefterdarlar:

Müezzinzâde Halîmî Mustafa Efendi\Paşa (30 Ocak 1751-29 Ekim 1753)

Nâili Abdullah Efendi\Paşa (29 Ekim 1753 – 18 Mayıs 1755)

Nişancılar:

Nailî Mustafa Efendi (1746-1753)

Hacı Abdi Efendi (1753-1754)

Reisülküttaplar:

Nâili Abdullah Efendi\Paşa (13 Kasım 1747- 29 Ekim 1753)

Hacı Abdi Efendi\Mühürdar Abdi Efendi (29 Ekim 1753 - 25 Ağustos 1755)⁵⁶

I. Mahmud, orduyu güçlendirmeye ve modernleştirmeye çalışmış, Avrupa'nın askeri düzen ve tekniklerini getirtmiştir. Bu durum yapılan reformların daha kalıcı olması için temelinin eğitimden geçmesi gerektiği gerçeğinin Osmanlı Devleti tarafından kabul edildiğini gösterir. Bu yüzyılda özellikle de askeri alanda bazı yenilik hareketleri yapıldıysa da Avrupa'nın bu dönemdeki gelişimi tam olarak yakalanamamıştır. Avrupa, bilim ve kültür alanında hızla gelişirken; Osmanlı bu adımlara daha yeni başlamıştır. Fakat yine de bu adımların atılmaya başlanması, bu

⁵⁶ Devlet adamlarının ayrıntılı bilgileri için bkz. **Osmanlı Devlet Erkânı**, İsmail Hâmi Danişmend, Türkiye Yayınevi, İstanbul, s. 59, 141, 214, 292, 293, 342; Uğur Kurtaran, **Sultan I. Mahmud ve Dönemi**, s. 75, 79, 86, 88, 92.

yüzyılı diğer dönemlerden ayıran özelliktir. Osmanlı Devleti, bu dönemde klasik yapısını bozmamış ama kendisini yeni gelişmelere de kapamamıştır.

Osmanlı Devleti için diplomasi sıkça başvurduğu bir dış ilişkiler aracı haline gelmiştir. Bu sebeple, Avrupa uluslararası ilişkiler sistemine daha bağımlı hale gelmiştir. Osmanlı'nın Avrupa'ya karşı dış politik tutumu daha çok tepkici ve savunmacı bir tutum almıştır.

1.4 XIX. YÜZYIL BAŞINDA MEKKE VE MEDİNE

Aslında bu tez kapsamında böyle bir konu çalışılacağı düşünülmüyordu. Fakat bu bölümü yazmamız icap etti. Çünkü bu teşrifat defterinin son kısmında Mekke şeriflerine yapılan tahsisatlardan ve Haremeyn halkına yapılacak ödemelerden bahsedilmiştir. Defterin 10 sayfalık bir bölümü bu hususla ilgilidir (1809-1810 tarihli ek yapılmış). Onun içindir ki bu kısımda da yine defteri doğru anlayabilmek adına, defterde bahsedilen dönemde (yani XIX. yy. başında) Mekke ve Medine hakkında kısaca bilgi verilecektir. Siyasi tarihine çok kısa değinilip, esas olarak ekonomik boyutu incelenecektir. Çünkü defterin bu kısmı, tamamen yapılması gereken ödemelerle ilgilidir.

Osmanlılar, Mekke ve Medine'yi ilk kez ele geçirdiklerinde Memlûkler'in her yıl Haremeyn'e yolladığı vakıf gelirlerinin miktarı ile surre usul ve merasimlerini kabul ettiler; hatta gelirlere bazı ilaveler yaptılar (1517).⁵⁷ Osmanlı padişahları 1517'de Haremeyn'in Osmanlı yönetimine girmesinden itibaren surreyi düzenli biçimde gönderdiler, bu anlamda ilk surrenin daha Yavuz Sultan Selim Kahire'de iken yollandığı bilinmektedir.⁵⁸ Böylece Osmanlılardan Haremeyn bölgesine ödemeler yapılmaya başlanmış oldu. Bunun haricinde, yıllık hac hazırlığı ile Haremeyn'e gerek kamu harcamaları gerekse diğer ihtiyaçlar için büyük paralar sarf edilmiştir.⁵⁹

Mekke'yi, Mekke emîri yönetiyordu. “*Mekke emîri tabiri genel olarak Mekke'nin fethinden başlayarak Mekke valilerini, özel olarak da IV. yüzyılın ikinci*

⁵⁷ Ş. Tufan Buzpınar - Mustafa S. Küçükaşcı, “Haremeyn”, **DİA**, c. 16, 1997, s. 154.

⁵⁸ Ş. Tufan Buzpınar, “Surre”, **DİA**, c. 37, 2009, s. 568.

⁵⁹ Ş. Tufan Buzpınar - Mustafa S. Küçükaşcı, “Haremeyn”, s. 155.

yarısından itibaren Mekke'yi yöneten şerifleri ifade eder.”⁶⁰ Yani bazı şerifler aynı zamanda emîrlik görevini yapıyordu. Medine emîri, Mekke emîrine tabi olup herhangi bir siyasi etkinliği bulunmuyor, şehirde Osmanlı otoritesi merkezi hükümetin tayin ettiği şeyhülharem ve ordu kumandanı tarafından temsil ediliyordu; bazen bu iki görev tek kişinin uhdesinde bulunabiliyordu.⁶¹ Osmanlılar, Mekke emîrlarına sık sık hil'at gönderip ihsanlarda bulunarak mukaddes topraklardaki asayiş sağlamaya ve bölgedeki hâkimiyeti onlar vasıtasıyla yerleştirmeye çalıştılar.⁶² “Osmanlılar, şerifleri görevlerinde bırakıp Mekke içindeki yetkilerini sürdürmelerine izin verdiler, yerleşmiş kuralları mümkün olduğunca az değiştirerek devamını sağladılar. ... Mekke'de Osmanlı otoritesi, merkezi hükümetin tayin ettiği şeyh'ül-haremle her yıl Mısır'dan gönderilen askeri birlik tarafından, mahalli otorite ise Osmanlı sultanının muvafakatı ile göreve gelen Mekke emîri şerifler vasıtasıyla temsil ediliyordu.”⁶³ Böylece merkezi denetimle mahalli denetimi dengelemeye çalışan bir yönetim biçimi uygulanmaya çalışıldı.

Mekke emîrlarına yapılan tahsisatlarla ilgili Uzunçarşılı şunları yazmıştır:

“Mekke emîrlarına her sene padişahın, Mısır valilerinin tayin ve ibkalarında rikâb-ı hümayun caizesi olarak aldığı elli bin kuruşun yarısı yani yirmi beş bin kuruşu verilirdi. Padişahın kendi cep harçlığından ayrılarak verilen bu paraya Atiye-i hümayun denilirdi. Bundan başka Mekke emîrine Surre-i hümayun ile beş bin kuruş yollanırdı. Mekke emîrinin mühim varidatından biri Cidde gümrüğü hasılatının yarısı idi.

Mekke emîrlarının azillerinde kendilerine Mısır varidatından tayinat baha ismiyle iaşe bedeli verilmesi âdetti. Bunlardan herhangi bir sebeple azlolunarak İstanbul'a gelenlere veya bir yerde ikamete memur edilenlere hükümetçe bir mesken tedarik olunarak bol miktarda maaş ve maiyetindeki adamlarına da ayrıca tahsisat

⁶⁰ Mustafa Sabri Küçükbaşcı, “Mekke Emirliği”, **DİA**, c. 28, 2003, s.572.

⁶¹ Mustafa Sabri Küçükbaşcı, “Medine”, **DİA**, c. 28, 2003, s. 313.

⁶² Mustafa Sabri Küçükbaşcı, “Mekke”, **DİA**, c. 28, 2003, s. 563.

⁶³ M. S. Küçükbaşcı, “Mekke”, s. 565.

verilmek suretiyle istirahat ve refahları temin olunurdu.”⁶⁴ (Bu paragraftakine benzer durumlar Sadaret 349’daki sayfa 113 ve 114’de de görülmektedir.)

Bunların dışında bir de Haremeyn’de yaşayan halkın ihtiyaçlarının karşılanmasını da öncelikli politika olarak belirlediler.⁶⁵ Yine bu defterde ihtiyaçlarının karşılanması için Haremeyn halkına yapılması gereken çeşitli ödemeleri ve bu ödemelerle ilgili yapılan işlemleri görmekteyiz (Bkz. Sadaret 349, s.113, 115).

Defterin bu kısmındaki dönemde (1809-1810), Mekke (1803) ve Medine (1805), Vehhâbiler tarafından işgal edilmişti.⁶⁶ Vehhâbileri başlangıçta tehdit unsuru olarak görmeyen Mekke şerifleri, zamanla bu hareketin aleyhlerine geliştiğini ve Hicaz’daki otoritelerini sarstığını gördüler.⁶⁷ Defterde de s.116’da Vehhâbiler sebebiyle Mekke şeriflerinin ve Haremeyn halkının, İstanbul’daki bolluk üzerine İstanbul’a gelmelerinden bahsediyor. Vehhâbiler 1810 yılında Şam’a saldırınca sultan hareketlendi.⁶⁸ Osmanlılar 2 Aralık 1812’de Medine’yi, 22 Ocak 1813’de de Mekke’yi geri aldı.⁶⁹

Şehir, Osmanlı hâkimiyetine girdikten sonra bütün mali ve idari işler Mısır Beylerbeyilerine havale edildi. Mekke’nin idaresi Mısır üzerinden yürütülmekle birlikte görevliler merkezden atanırdı; idarecilerin masrafları Mısır hazinesinden ve Mekke emîrlrine de pay verilen Cidde gümrük gelirinden karşılanırdı.⁷⁰ Osmanlı idaresine girdikten sonra Medine için de aynı durum geçerlidir.⁷¹ Medine’deki yerli halka, İstanbul ve Mısır’dan her yıl düzenli biçimde gönderilen surre, cevali ve ceraye yanında Cidde gümrük gelirlerinin bir kısmı ile tesis edilen vakıflar kanalıyla çeşitli şekillerde para ve mal yollanırdı.⁷²

⁶⁴ Uzunçarşılı, **Mekke-i Mükerrreme Emirleri**, s. 23.

⁶⁵ M. S. Küçükaşcı, “Mekke”, s. 563.

⁶⁶ Ş. T. Buzpınar – M. S. Küçükaşcı, “Haremeyn”, s. 156.

⁶⁷ M. S. Küçükaşcı, “Mekke”, s.563, 564.

⁶⁸ Ziyaüddin Serdar, **Mukaddes Belde Mekke**, Etkileşim, İstanbul, 2015

⁶⁹ M. S. Küçükaşcı, “Medine”, s. 312.

⁷⁰ M. S. Küçükaşcı, “Mekke”, s. 565.

⁷¹ M. S. Küçükaşcı, “Medine”, s. 313.

⁷² M. S. Küçükaşcı, “Medine”, s. 314.

Uzunçarşılı, Mekke emîrlerinin Osmanlı Devleti'ndeki yerinden şöyle bahsetmiştir: “... Osmanlı Devleti, Cenabı Peygamber'in torunlarından olan Mekke emîrlerine ve bütün şeriflere karşı riayet göstermiş, maaşlar tahsis etmiş ve Mekke emîrlerine bir hükümdar tahsisatı kadar maaş vererek ve hiçbir şeylerine müdahale etmeyerek onları işlerinde serbest bırakmış ve mahallinde ve yine kendi aralarında vukua gelen bir ayaklanma olmadıkça Hicaz'ın ve Urban idaresini Mekke emîrlerine terk etmiş ...”⁷³

Bunlar bize gösteriyor ki Osmanlı Devleti, (özellikle Mekke) emirliklerinin gücünü azaltmamış tam tersine arttırmıştır. Emirliklerin gücünün arttırıldığını, yüklü ödemelerden de anlayabiliriz (Bkz. Sadaret 349, s.113-115). Mekke ve Medine, Osmanlı sınırlarından ayrılıncaya kadar gerek Mekke Emirliği gerek Haremeyn'in tamamı Osmanlı Devleti için her zaman önemini arttırarak korumuştur.

⁷³ Uzunçarşılı, **Mekke-i Mükerrreme Emirleri**, s. 144.

İKİNCİ BÖLÜM

1752-1754 TARİHLİ TEŞRİFAT DEFTERİNE GÖRE MERASİMLER

2. 1. 349 NUMARALI TEŞRİFAT DEFTERİNE GÖRE MERASİMLER

Osmanlı Devlet yönetiminden sosyal, dini hayata ve harem yaşamına kadar neredeyse hayatın her alanında gözlemlenebilen merasimler bir anlamda Osmanlı'nın kudret ve azametini yansıtmaktadır. Osmanlı Devleti'nde merasimler, imparatorluğun yönetim anlayışı ve yapılanması ile tam bir uyum göstermektedir. Merasimler, gelişigüzel bir tarzda değil bir nizam ve kurallar çerçevesinde belirlenmiştir demek de mümkündür.

Osmanlı Devleti'nde usûl ve adâb her zaman ciddi bir önem arz etmiştir. Bu çerçevede Osmanlı Devleti'nde hemen hemen her alanda belli teşrifat kuralları ve ritüelleri görülmektedir. Bu teşrifat kuralları çerçevesinde yapılan törenlerin bir kısmına bu çalışma kapsamında değinilecek ve ayrıntısıyla incelenecektir.

Sadaret 349 numaralı 1752 - 1754 tarihli teşrifat defterinde her bir merasim ayrıntılarıyla yazılmıştır. Defterdeki törenlerin rutin uygulamaları ve bu törenlerin işleyişinin o dönemde hangi şekillerde olduğu ele alınacaktır. Merasimlerde hil'at verilmesinden kadılık değişimlerine, en basit ve sıradan günlük olaylardan istisna durumlarda yapılan uygulamalara kadar teşrifat kurallarının tümünde titizlik göze çarpmaktadır. Merasimlerde görevlilerin giymiş olduğu kıyafetler; tatlı, kahve, şerbet ve buhur merasimleri vb. gibi bazı detay bilgiler de teşrifat sistemi içerisinde yer almaktadır. Bu merasimlere kimlerin katılacağından, katılımcıların nerede duracağına, giyecekleri kıyafetlerden yapılacak uğurlamaya kadar hepsi bellidir ve teşrifat defterlerinde kayıtlı olarak günümüze kadar gelmiştir.

349 Numaralı Teşrifat Defteri'nde yapılan atamalarla ilgili de bilgiler bulunmaktadır. Defterde bahsedilen atamalar şu şekildedir:

3 Ş. Sene 1165 / 16 Haziran 1752 Cuma tarihinde Rumeli kadiaskerliği Abdullah Efendi'ye, Anadolu kadiaskerliği Pîrîzâde Osman Efendi'ye, İstanbul kadılığı İvaz Paşazâde İbrahim Beyefendi'ye verilmiştir. Sadrazam Emin Mehmed Paşa'nın görevden alınması teşrifat defterine kaydedilen önemli vakalardan birisidir. 18 Şaban 1165 Yevm-i Cum'a ertesi / 1 Temmuz 1752 tarihinde bir ulûfe divânının olduğu gün, Bab-ı Âsafi'deki Emin Paşa'dan mühür alınmış, yeni tayin edilecek olan "mîrâhur-ı evvel şehriyârilik hizmetiyle müstahdem olan Abdurrahman Paşazâde Mustafa Beg" e verilmiştir (s. 9). 21 Ş. Sene 1165 / 4 Temmuz 1752 Salı tarihinde kul kethüdâsı olan Mustafa Ağa, yeniçeri ağası olarak görevlendirilmiştir (s. 11). 27 Ş. Sene 1165 Yevm-i Pazar ertesi / 10 Temmuz 1752 Pazartesi tarihinde Dârü'ssaâde ağası Beşîr Ağa ve onun "hazînedârlık hıdmetiyle şöhet-şi'âr olan Süleymân nâm gulâmı" tutuklanıp hapsedilir ve sonrasında da idam edilirler. Beşîr Ağa'nın yerine Mustafa Paşa vekil olur (s. 13, 14). 17 Za. Sene 1165 Yevm-i Salı / 26 Eylül 1752 Salı tarihinde hazine kethüdalığı hizmetinde olan Hasan Paşazâde Halil Bey'e vezaret rütbesi verilir (s. 36). 10 M. Sene 1166 Yevm-i Cum'a / 17 Kasım 1752 Cuma tarihinde dîvân-ı hümayûn hocalarından olan sadrazam kethüdâsı Nazîf Mustafa Efendi kethüdalıktan azledilir ve yerine tersâne-i âmire emîni olan Mustafa Bey getirilir (s. 37). 16 M. Sene 1166 Yevm-i Penç-şenbih / 23 Kasım 1752 Perşembe tarihinde Durak Mehmed Paşa kaptanıderyalıktan alınır, yerine ümerâ-i deryadan olup Rodos sancağı mutasarrıfı ve tersâne-i âmire kethüdâsı olan kapudan-ı sâbık merhûm vezîr Süleyman Paşazâde Mehmed Paşa'ya Rumeli Beylerbeyliği payesiyle derya kaptanlığı verilir (s. 37, 38). 17 M. Sene 1166 / 24 Kasım 1752 Cuma tarihinde Süleyman Paşazâde Mustafa Paşa'ya Rodos sancağı, ümerâ-i deryâdan Mezamortazâde Nu'mân Paşa'ya tersâne kethüdâlığı ve Ahmed Bey'e Cezayir Beyliği payesi verilmiştir (s. 41)

20 S. Sene 1166 Yevm-i Salı / 27 Aralık 1752 Çarşamba tarihinde divan teşrifatçısı İzzi Süleyman Efendi olup Şerîf hazretlerinin karşılanmasıyla ilgili görevlendirildiğinden, 27 S. Sene 1166 Yevm-i Salı / 3 Ocak 1753 Çarşamba tarihinde vekili olarak teşrifât başhalîfesi Ahmed Efendi atanmıştır. 26 S. Sene 1166 Yevm-i Pazar ertesi / 2 Ocak 1753-Salı tarihinde Abdullah Paşazâde Abdüllâtîf Bey'e çavuşbaşılık, Hüseyin Ağa'ya sipah ağalığı verilmiştir (s. 46). 29 M. Sene 1167 Yevm-i Pazar / 26 Kasım 1753 Pazartesi tarihinde İstanbul kadısı olan İvaz Paşazâde İbrahim

Beyefendi'nin görevden alınıp, Feyzullah Mollazade'nin İstanbul kadısı tayin olması, önemli tayinlerden birsidir (s. 64).

2.1.1. Ulûfe Dağıtılması İçin Yapılan Merasim

Ulûfe, kapıkulu askerlerine, sipahilere, bir kısım devlet mensuplarına üç ayda bir verilen maaş anlamına gelmektedir.⁷⁴ Osmanlı'da en önemli merasimlerden birisi olan ulûfe merasimi, İstanbul'daki askerlere Divan-ı Hümayun'da ulûfe keselerinin merasimle dağıtılmasıdır. Ulûfe merasimleri oldukça renkli geçen ve Osmanlı'nın kudret ve azametini yansıtan merasimler olduğu için bu merasimlere yabancı devlet elçileri de davet edilmekteydi. Elçi kabullerinin de yapıldığı bu divanlara Galebe Divanı da denmekteydi.

Ulûfe merasimleri salı günü olurdu⁷⁵ ve bütün devlet erkânı bu merasimlere katılım gösterirdi. Nitekim bu defterde de merasimin Salı günleri yapıldığı görülmektedir (bkz. s.4, 56). Kubbealtı'nda sadrazam makamının önünde iki sıralı dizili konulan ulûfe, meşin keselerde askerlere verilmekteydi.⁷⁶ Ulûfe alacakların sırasıyla okunması ile ulûfenin her bölüğe ve ortaya göre dağıtılması yapılmakta ve ocak ağaları ulufe tamamlanıncaya kadar el kavuşturup, daha sonra sadrazamın eteğini öperek ayrılmaktaydı.⁷⁷ Ulufe merasimi bittikten sonra vezir-i âzam diğer vezirlerle arza girer ve padişaha maruzatta bulunurdu; herhangi bir sıkıntı çıkmadan ulûfe vermeyi başarmalarından dolayı sadrazama üst üste iki, baş defterdara ise bir sade hil'at giydirilmekteydi.⁷⁸

Ulûfe dağıtımı tamamlandıktan sonra padişah tarafından sadrazama teşekkür manasında bir Hatt-ı Hümayun ile devir kürkü denilen samur kürk ve mücevherli hançer, Çuhadar Ağa vasıtasıyla merasimle gönderilirdi. Sadrazam da Çuhadar Ağa ve

⁷⁴ Kubbealtı Lûgatı Misallı Büyük Türkçe Sözlük, s. 3276.

⁷⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Kapıkulu Ocakları I**, TTK, Ankara, 1988, s. 412.

⁷⁶ Dündar Alikılıç, **“Osmanlı Saray Teşrifatı ve Törenler”**, Türkler, c. IX, Ankara, 2002, s. 60.

⁷⁷ Uzunçarşılı, **Kapıkulu Ocakları I**, s. 420.

⁷⁸ Uzunçarşılı, **Kapıkulu Ocakları I**, s. 423.

maiyetindekilere bahşışler verir, bu şekilde ulûfe dağıtımı merasimi sona ermiş olurdu.⁷⁹

Defterdeki ulûfe merasimleri şunlardır:

26 Ca. Sene 1165 Yevm-i Salı\11 Nisan 1752 tarihinde büyük dîvân kurulup, kul takımına bir maaş ulûfe dağıtılır, sadrazam ve defterdar arza girer (s. 4). Sene 1165 Yevm-i Salı/ 27 Haziran 1752 tarihinde de büyük divan yine kurulur ve kul taifesi dedikleri askere ulûfe dağıtımı Bâb-ı Âsafî'de yapılır (s. 9). 3 Temmuz 1752 tarihinde ulûfe verildikten sonra saraydan Bâb-ı Âsafî'ye rikabdar ağa ile at, kürk ve mücevher hançer götürülür. Merasim aynı şekilde yapılır. Hil'atler, hediyeler verilir ve dönülür (s. 11).

21 M. Sene 1166 Salı/ 28 Kasım 1752 tarihinde eski nizama uyularak ulûfe dağıtımı yapılmıştır. Ulûfe dağıtımı bittikten sonra 4 Aralık 1752 tarihinde bu defa sadrazama padişah tarafından hazinedar ağa vasıtasıyla bir hatt-ı hümayûn, bir mücevherli hançer ve bir samur kürk gönderilir. Bu günde yapılan merasimde kapı ricâli destâr-ı âdî ve erkân kürkleri ile bulunmuşlardır (s. 39, 40). 25 Haziran ve 26 Kasım 1753 tarihinde yapılan ulûfe dağıtımı merasimine hazine kethüdası ağa, kethüdâ bey, reisülküttâp efendi, çavuşbaşı ağa, tezkireci, mektûbî efendiler, teşrîfâtî, sadrazam, kapıcılar kethüdası, selam ağası, çavuşlar, kılavuz çavuş, defterdar efendi, sipâh ve silahdâr ağaları katılmışlardır. Bugün de devlet adamları merasime günlük sarıkları ve erkân kürkleri ile katılmışlardı (s. 58, 59, 63, 64). Genel olarak ulûfe dağıtımı merasimine katılan yetkililer yukarıda bahsi geçen kişilerdi.

2.1.2 Elçi Kabulü Merasimi

Osmanlı Devleti'nde elçi kabulleri büyük bir titizlikle yapılmaktaydı. Kurallara ve usullere göre yapılan elçi kabulü merasimlerinde, elçinin sarayda kabul edileceği gün ulûfe divanına denk getirilirdi (bkz. Sad. Def., nr. 349, s. 49, 50). Böylece bu elçilere karşı güçlü bir devlet imajı oluşturulurdu. Bu duruma II. Selim dönemi de örnek

⁷⁹ Sad. Def. nr. 349, s. 4, 64. Ayrıca defterde 25 Haziran ve 26 Kasım 1753'de yapılan ulûfe merasiminde hazine kethüdası ağa vasıtasıyla hatt-ı hümayûn, kürk ve hançerin gönderildiğinden bahseder. (bkz. Sad. Def. nr. 349, s. 58, 63)

gösterilebilir. II. Selim döneminde elçi kabulleri vasıtasıyla gerçekleştirilen diplomatik hediyeleşmeler de askeri güç ve üstünlük çerçevesinde önemlilik arz etmekteydi.⁸⁰ Elçilerin Müslüman veya gayrimüslim oluşlarına göre teşrifatta bazı farklı uygulamalar olurdu.⁸¹ Ama genel olarak teşrifat şu şekilde uygulanmaktaydı: Osmanlı Devleti'ne gelen elçiler kendilerini karşılayan görevliler tarafından ikâmetgâhlarına yerleştirildikten birkaç gün sonra sadrazam tarafından kabul edilip ağırlandı; saraya daha sonra davet edilmekteydiler.⁸²

Paşa kapısına gelen elçi Sadaret'teki Arz Odası'na girerdi ve bu sırada sadrazam da Arz Odası'na gelip makamına otururken çavuşlar alkış yaparlardı ve elçi de sadrazamın karşısındaki iskemleye otururdu; elçinin namesini veya mektubunu reis efendi alıp sadrazamın yanındaki yastığın üzerine koyardı.⁸³ Bir süre daha görüşüldükten sonra elçi geldiği tertip üzere geri dönerdi. Elçi, adet olduğu üzere Kapıkuluna ulûfe verilecek olan bir Salı günü merasimle saraya getirilerek yemekten sonra padişah tarafından kabul edilirdi.⁸⁴

Sadaret defteri kayıtlarına göre 3 Nisan 1752 tarihinde İstanbul'da ikamet eden Rus (Moskov) maslahatgüzarının dönemin sadrazamı Divitdar Mehmet Emin Paşa'yı ziyareti ilk konulardan birisidir. Sadrazam Divitdar Mehmet Emin Paşa, maslahatgüzarı Çırağan Yalısı'nda kabul etmiştir. Sadrazam elçiyi oturarak karşılamış ve elçi bir iskemleye oturtulup, tatlı ve kahve ikramında bulunulmuştur. Ziyaretin sonunda elçiye boyama ve yağlık, yanındaki bir adamına da boyama hediye edilmiştir (s. 4).

1 Temmuz 1752'de sadrazam tayin edilen Köse Bâhir Paşa'yı⁸⁵ 8 Temmuz 1752 tarihinde Fransa elçisi, vezaret tebriği için ziyaret etmiştir.

25 Şaban/ 8 Temmuz'da elçi kendi kayığı, atları ve adamlarıyla beraber Bab-ı Asafî'ye geldiği zaman merdiven altında atından inince önce kısa bir zaman için misafir

⁸⁰ Pınar Akım, **II. Selim Dönemi Elçi Kabulleri**, Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. SBE Tarih Anabilim Dalı, İstanbul, 2013, s. 62.

⁸¹ Detay için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, TTK, Ankara, 1988, s. 296, 297.

⁸² Zeynep Tarım, "Osmanlılar'da Teşrifat" **Türk Dünyası Kültür Atlası**, Osmanlı Dönemi 1, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul, 1999, s. 465.

⁸³ Uzunçarşılı, **Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, s. 280.

⁸⁴ Uzunçarşılı, **Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, s. 281.

⁸⁵ Mücteba İlgürel, "Mustafa Paşa, Köse", **DİA**, c. 31, s. 345.

odasına alınıp, sonra arz odasında kendisi için hazırlanan iskemleye buyur edilir. Bu sırada küçük odada olan veziriazam, sağında kethüda bey solunda kapıcılar kethüdası önünde re'isü'l-küttap, tezkireci, mektubi gibi memurlar olduğu halde arz odasına girer, reisülküttâp tarafına selam verip oturur. Elçiye hoş geldin muamelesi yapıldıktan sonra kapıcılar kethüdası ağa eliyle elçiye boyama ve yağlık, tercümanlar ve yanındaki beyzadelere ve dîvân tercümanına da boyamalar verilmiştir (s. 12).

11 Temmuz 1752 tarihinde Nemçe orta elçisi ve İsveç orta elçisi sadaret tebriği için Bâb-ı Âsafi'ye geldikleri zaman kendilerine Fransa elçisine yapılan merasimin aynısı yapılmıştır. 12 Temmuz 1752 tarihinde Rus (Moskov) maslahatgüzârının kabul töreninde sadrazam kendi makamında otururken, elçi daha önceki elçilerde olduğu gibi önce misafir odasında biraz bekletilip arz odasına sadrazamın karşısındaki iskemleye alınmıştı. Bu kabul törenine reisülküttâp efendi, çavuşbaşı ağa, tezkireci, mektûbî efendiler, teşrîfâtî, muhzır ağa, odabaşı, kapucılar kethüdası ve selâm ağası katılmışlardır (s. 14). 22 Temmuz 1752 tarihinde Sicilya elçisi vekili geldiğinde ise Moskov maslahatgüzârına yapılan merasimin aynısı yapılmıştır (s. 15).

10 Eylül 1752 tarihinde Bâb-ı Âsafi'ye gelmiş olan Eflak voyvodası, kethüda bey dairesindeki küçük odada dinlendikten sonra Arz Odası'na alınır. Orada kendisine dönemin sadrazamı tenbihlerde bulunur ve önce voyvodaya sonra diğer görevlilere toplam yirmi iki hil'at giydiren, voyvoda sadrazamın eteğini öpüp çıkar. Sonra kethüda beyin odasına götürülür. Kahve ve tatlı ikram edilen, şerbet ve buhur merasimi yapılan elçiye, 15 divan çavuşu, 4 alay çavuşu ile çavuşlar kâtibi eşlik ederek konağına götürürler. Merasime katılan görevlilere kumaş ve para olarak tahsisat verilir (s. 29).

20 Ocak 1752 tarihlerinde dîvân-ı hümayûna davet edilen yeni Eflak voyvodasının gelmesi için atlar ve çavuşlar gönderilir, voyvoda alay ile yola çıkar, Alay Köşkü altından geçirilir. Bu arada sadrazamın geldiği haberi gelince voyvodayı saraya getirirler, eski divanhane önünde oturturlar. Bu sırada divan toplanır, divan bitince muhzır ağa tarafından kuka giydirilir ve Arz Odası'na götürülür. Bu merasimden iki gün sonra 22 Ocak 1752'de Eflak voyvodasına alay ile tuğ ve alem gönderilmiştir. Voyvoda, tuğ ve alem getirenlere para ve kumaşlar hediye etmiştir. 24 Ocak 1752 tarihinde voyvoda vedalaşma merasimi için Bâb-ı Âsafi'ye gelir.

Kethüda bey dairesinde bir süre bekletilir. Karakulak kethüda bey ile sadrazamdan izin ister ve voyvoda Arz Odası'na alınır. Voyvoda etek öptükten sonra ihrâma oturtulur. Önce sadrazama sonra voyvodaya makremeyle tatlı ve kahve sonra şerbet ve buhur ikram edilir. Hil'atler verildikten sonra tekrar etek öpüp dönülür. Voyvoda yine teşrîfâtî önünde kethüda beye gelir, sonra reisülküttap ve çavuşbaşı ağanın odalarına da uğrar. Hepsinin odalarında voyvodaya tatlı, kahve, şerbet merasimi yapılır (30-32).

23 Mart 1753 tarihinde Moskov kapı kethüdasının Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi merasimine çavuşlar kâtibi, çavuşbaşı, reisülküttâp, sadrazam katılmıştır, 26 Mart 1753 tarihinde Moskov kapı kethüdası dîvân-ı hümayûna geldiği zaman çukaya kaplı samur kürk ve otuz altı sevb hil'at giydirilerek ulûfe dağıtımı da yapılmış, 16 Haziran 1753 tarihinde Bâb-ı Âsafî'ye gelen Dubrovnik elçilerinin kabul merasimine çavuşlar kâtibi ve emîni, kethüda bey, sadrazam katılmış olup, 19 Haziran 1753 tarihinde ise Dubrovnik elçisinin dîvân-ı hümayûna gelmesi merasimine sadrazam, mücevvezeli dîvân çavuşları, kul kethüdası, çavuşlar kâtibi ve emîni, kapucılar kethüdası ağa, çavuşbaşı ağa, rûzname-i evvel efendi, pîşkeşçi ağa, dîvân tercümanı katılmışlardır. Yine hil'atler giydirilip, aynı gün ulûfe dağıtımı da yapılmıştır (s. 49, 55, 56)

Deftere göre gelen diğer elçiler:

İngiltere Elçisi – 1752 (Sad. Def., nr. 349, s. 12)

Venedik Elçisi – 10 Temmuz 1752 (Sad. Def., nr. 349, s. 13)

Felemenk Elçisi - 10 Temmuz 1752 (Sad. Def., nr. 349, s. 13)

Nemçe ve Moskov kapı kethüdası – 21 Mart 1753 (Sad. Def., nr. 349, s. 49)

Eflak ve Boğdan Voyvodası – 13 Haziran 1753 (Sad. Def., nr. 349, s. 55)

2.1.3. Donanma İçin Yapılan Merasim

Osmanlı teşrifatının önemli merasimlerinden birisi de Osmanlı donanmasının sefere gidişi ve gelişi için düzenlenen merasimlerdir. Osmanlı donanmasının özellikle yükselme döneminde sürekli olarak sefere çıkması ve zaferle dönmesiyle bu merasimler teşrifatın önemli bir parçası haline gelmiştir.

Osmanlı’da donanma bahar aylarıyla birlikte seferlere çıkmak için kış aylarından hazırlanmakta ve sadrazamın arzı ve padişahın müsaadesi ile donanma sefere çıkmaktaydı. Osmanlı donanmasının sefere çıkmasında ve seferden dönüşünde düzenlenen merasimler, kaptan paşanın makamında, tersanede başlardı. Donanma-i Hümayun merasimleri sırasında mehterhane çalmak ve tersane ricaline hil’at giydirilmesi de teşrifattandı.⁸⁶ Bunun dışında merasimler sırasında verilen başka hediyeler de olabilmekteydi.⁸⁷

“Kapudan paşa tersanede iken kendisine ait divanhanede otururdu. Gerek padişahın gerekse sadrazamın teftişi veya denize gemi indirilmesi münasebetiyle tersaneye yaptıkları ziyarette onları gezdirir, tersane ve gemi inşa faaliyetleri hakkında bilgi verirdi. Donanma sefere çıkarken ve dönüşte kapudan paşa Yalı Köşkü’nde padişah tarafından kabul edilir, kendisine hil’at giydirilirdi. ... XVIII. yüzyılın başlarından itibaren barış zamanlarında baştardaya ve savaş sırasında başkapudane denilen büyük kalyona binmeleri, üç fener ve üç bayrak takmaları kanun oldu.”⁸⁸

Kaptanıderyalık tevcihi de bu kapsamda önemlidir. XVIII. asrın son yarısıyla XIX. asır başlarında kaptanıderyalığa tayin edilecek zat Bâb-ı Âlî’ye davet olunup kendisine sadrazam huzurunda kaptanıderyalığa tayinine dair olan ferman okunup bunun arkasından kürk giydirilir ve sonra alayla Tersane’ye gidip orada da merasim yapılırdı.⁸⁹

Donanmanın denize açılma merasimi içerisinde tersanede gerçekleşen diğer tören de flandra çekme törenidir. Flandra büyük gemilerin direklerine asılan bir çeşit sancaktı.⁹⁰

349 numaralı Sadaret defterinde donanma merasimleri ile ilgili şu hususlar belirtilmektedir:

⁸⁶ Uzunçarşılı, **Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, s. 444.

⁸⁷ Orhan Şaik Gökyay, “Osmanlı Donanması ve Kaptanıderya ile İlgili Teşrifat Hakkında Bazı Belgeler”, **TED**, XII, İstanbul 1982, s.64-66.

⁸⁸ İdris Bostan, “Kapudan Paşa”, **DİA**, c. 24, 2001, s. 355.

⁸⁹ Uzunçarşılı, **Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, s. 418.

⁹⁰ Nalan Karaöz, **Donanmada Yapılan Merasimler**, s. 40.

27 Nisan 1752 tarihinde baştarda-i hümayûna flandra asılmasıyla divânhânen ve baştardadan toplar atılmıştır. 1 Mayıs 1752 tarihinde donanmanın çıkışı merasiminde, Vezir Durak Mehmet Paşa donanma ile Yalı Köşkü önünden geçip gider. Sadrazam ve şeyhülislâm baştardaya binerler. Dolmabahçe’de tersâne emînin ziyâfetine katılırlar, hil’atler giydirilir ve dönülür (s. 5). Bunun dışında kaptanıderya rütbesi verilirken yapılan merasimden de bahsedilmiştir (s. 37, 38). Ayrıca defterde kaptanıderya Mehmed Paşa için bazı teşrifat takrirleri de vardır (s. 40-42).

Teşrifat Defteri’nde 16 Aralık 1752 tarihinde kaptanıderya beylerbeyi Mehmed Paşa’nın donanma ile Akdeniz’den dönmesi merasimi ve 17 Aralık 1752 tarihinde de donanmanın Yalı Köşkü önünden tersâne-i âmire limanına geçmesi için tertip edilen merasimden bahsedilmektedir (s. 42-43). Bu merasimleri teşrifâtî efendi kaptanıderyanın aynı zamanda beylerbeyi payesi olduğundan ona göre yazmıştır. Çünkü deftere yazdığı takrirlerde de bu merasimlerin bazı kısımlarının kaptanıderyanın beylerbeyi ya da vezirlik makamı olup olmamasına göre değiştiğinden de bahseder (s. 41, 42). Yalı Köşkü’nden tersaneye geçme merasimine haseki ağa, kozbekçi ağa hususi elbiseleriyle, bostancılar kethüdâsı ağa mücevveze âl çuka ferrâce ile, kaptan paşa selîmî ve ferrâce kürk ile, bostancıbaşı ağa, çavuşbaşı ağa, kapıcılar kethüdâsı ağa selîmî ve erkân kürkleri ile, çavuşlar kâtibi ve emîni mücevvezeler ile katılırlar (s. 43). Kaptan paşanın (Damat Melek Mehmet Paşa) Cuma günlerinde (23 Aralık 1752) Bâb-ı Âsafi’ye geldiği sırada yapılan merasime; kapıcılar kethüdâsı, selam ağası, şâtırlar, sarrâcbaş, yedekcibaşlar ve bölükbaş ağa katılmışlardır (s. 45).

28 Nisan 1753 tarihinde yine donanmanın Yalı Köşkü önünden geçmesi merasiminde görevlilerin çoğu aynı kıyafetleriyle merasime katılır, kaptan paşa ise bu sefer kallâvi ve erkân kürk giyinmiştir (s. 52). 2 Kasım 1753 tarihinde de benzer bir merasimden bahsedilmektedir. (s. 62-63).

31 Ekim 1753 tarihinde kaptan paşanın Akdeniz’den dönme merasiminde çukadarlar, mehterler, kapıcılar kethüdâsı ağa, kethüda bey, çavuşbaşı ağa, tezkire-i evvel ve sâni, mektûbî, teşrifâtî, reisülküttap, selam ağası katılmışlardır (s. 60).

28 Aralık 1753 tarihinde tersanede inşa olunan üç anbarlı kalyonun bitmesinin yaklaşmasıyla padişah ve sadrazamdan ve diğer devlet ricalinden avîze için tertip olunan bohça merasimini de görmekteyiz (s. 65).

3 Nisan 1754’de kayıkhane de yeniden inşa olan saltanat sandalının bitiminde yapılan iniş merasimine genelde katılanlar şunlardır; sadrazam, şeyhülislam (hastalığı sebebiyle bu sefer katılmamıştır), reisülküttap, defterdar, kethüda bey, tersâne emîni, bostancıbaşı, çavuşbaşı, tezkire-i evvel ve sâni, mektûbî, mâliye tezkirecisi, başbakıkulı ağa, teşrîfâtî, cizye başbakıkulı ağa, bostancılar şeyhi, bostancılar kethüdasıdır (s. 72). 23 Nisan 1754 tarihinde tersanede inşası biten saltanat filikasının, saltanat sandalının inişinin peşinden, filikanın da iniş merasiminin yapılması emri verilmiştir. Bu merasim de saltanat sandalının indirilmesi merasimindeki gibi benzer bir merasimle yapılmıştır (s. 73).

27 Nisan 1754 tarihinde üç anbarlı kalyonun tersaneden denize indirilişi merasimi de yapılır (s. 74, 75). 27 Mayıs 1754 tarihinde yeniden bir kalyon inşası yapılmasının irâde buyurulmasıyla merasim yapılır. Kethüda bey, defterdar, sadrazam (kapı takımıyla), tersane emini, şeyh efendi bu merasime katılırlar. Kalyonun kıç ve baş yerlerine konulduktan sonra kurbanlar kesilip, hazırlanan toplar atılır (s. 78).

2.1.4. Kâbe Örtüsü Gönderilmesi Merasimi

Halifelik, Osmanlı Devleti’ne geçtiğinden beri Kâbe örtüsü merasimleri halifelik makamı kaldırılincaya kadar özenle yapılmıştır. Kâbe örtüsü değişeceği zaman, çıkarılan eski örtü Osmanlı padişahına gönderilirdi. Teşrifat geleneğine uygun olarak bizzat padişah, Kâbe örtüsü merasimleri ile ilgilenmiştir. 349 numaralı Sadaret defterine göre Mekke Şerifi Şerîf Said hazretleri Kâbe kapı perdesini Said Ağa aracılığı ile padişaha göndermiştir. 21 Şubat 1752 günü İstanbul’a gidip doğru Sadrazam Sarayı’na gelerek kethüda bey, reisülküttap efendi ve mektubi efendi tarafından oda kapısından karşılanmıştır. Teşrifat geleneği içerisinde gelen görevli ilk olarak kethüda bey odasına girer, daha sonra Çinili Oda’ya geçip sonra, sandukayı sadrazamın önünde üst kısma koyar ve sanduka açılmadan ziyâret edilir. Said Ağa mindere oturtulur ve iltifatlar edilir. Tatlı, kahve, şerbet ve buhûr ikramının hemen arkasından Said Ağa’ya hâssü’l-

hâs hil'at ve tercümanına da bir sevb hil'at giydirilir. Bu esnada perdenin geldiği padişaha haber verilir ve izin alındıktan sonra Said Ağa ve perde-i şerîfin olduğu sandık, telhisi ağa maiyyeti ile padişaha gönderilir. Sadrazam Sarayı'nda sandık açılmadan ziyâret edilir. Şerîf hazretlerinin mührüyle mühürlenerek Enderûn'a gönderilir (s. 2).

2.1.5. Mısır Hazinesi Geldiğinde Yapılan Merasim

1752-1754 yıllarında Mısır hazinesi İstanbul'a geldiğinde ne şekilde bir merasim yapıldığından defterde şöyle bahsedilmiştir; Her yıl Mısır'dan İstanbul'a hazinenin gelmesi yaklaştığında Mısır'dan hazine üzerine tayin olunan ocak ağalarından Mısır müteferrikabaşısı ve bey kethüdâsı vesairler birkaç gün önce müjde için gelirler. Ertesi gün müjdeciler için Mısır kapı kethüdâsı gelen heyeti karşılar. Misafir odasında biraz beklettikten sonra sadrazamın huzuruna çıkartılırlar. Herhangi bir ikram yapılmadan oturmaksızın önce Mısır kapı kethüdâsına, sonra müteferrikabaşıya daha sonra da bey kethüdâsına ve maiyetindekilere toplam 19 hil'at giydirilir. Daha sonra müjdeciler kethüda beyin odasına götürülerek etek öpüp oturtulup, tatlı, kahve ve buhur merasiminden sonra Mısır kapı kethüdâsıyla birlikte dönerler (s. 67).

Hazinenin gelmesinden bir gün önce tersâne-i âmireden donanmış bir kısım çekdirme gemisi Üsküdar iskelesinde bulunmak üzere sadrazam kethüdâsı tarafından kaptan paşa hazretlerine tezkire ile belirtilir. Dergâh-ı âlî yeniçerisi ortalarından birinci bölük aşçısı askerleri, dergâh-ı âlî cebecileri ocağından beşinci bölük aşçısı askerleri ile sadrazam ağalarından önceden belirlenmiş bir ağa Üsküdar'a geçip orada geceleyip, seher vakti Üsküdar dışında İbrahim Ağa Çayırı denilen yerde hazineyi karşılarlar. Sonra namazgâh önünde askere yemek verilir. Adı geçen günde ocaklıya ziyafet düzenlemesi âdet olup, yemekler yendikten sonra alay ile Mısır hazinesi Üsküdar İskelesi'ne nakledilir (s. 3).

Memûr olan çekdiri beyi vasıtasıyla hazine sandıkları sayılır ve teslim alınır. Gemisine aldığı Üsküdar kadısı huzurunda, tescil edip belgeledikten sonra hazine beyi ve muhafızı Mısır ağası ve tayin olunan sadrazam ağası ve mîr-i Mısır'ın hizmetlileri ve tuğları ve bayrakları ve mehterhânesi çekdiriye binerler. Gemi hareket edip Sarayburnu'nda Kireç İskelesi'ne yanaşmış olduğunda adet olduğu üzere toplar atılır ve Mısır

beyinin mehterhânesi çalınarak iskeleye yanaşılır. Hazine sandıkları Mısır beyi ve çekdiri paşası tarafından sayılarak iskeleye nakledilir. Hazine, Mısır beyine teslim edildikten sonra çekdiri paşası tarafından Mısır beyine tatlı, kahve, şerbet ve buhur verilir. Mısır beyi tarafından da çekdiri paşası ve kaptanına ve kethüdasına birer hil'at giydirilir. Mısır beyi aldığı resmi vesikayı çekdiri paşasına teslim eder. Hazır olan katırlara hazine sandıkları yüklenir (s. 3).

Mehterler çalınarak Bâb-ı Hümâyûn'dan içeri girilir. Orta Kapı'ya gelince tertip üzere alaydakiler dizilip birbirlerini selamlar. Hazine sandıkları Bâbü'ssaâde önüne getirilir. Defterdar hazır olmakla birlikte, Enderun hazinedarbaşı tarafından sandıklar tekrar sayıldıktan sonra Enderûn'a nakledilir. Mısır kapı kethüdasına, Mısır beyine ve diğerlerine usulüne uygun bir şekilde tertip olduğu üzere 110 hil'at verilir ve dönerler. Mısır kapı kethüdası, Mısır beyi, ocaklar ağaları Bâb-ı Âsaffi'ye gelip sadrazam kethüdasıyla buluşup hepsi oturur. Tatlı, kahve, buhur ve şerbet merasiminden sonra sadrazamın huzurlarına götürülürler. Etek öperler ve sadece Mısır kapı kethüdası ve Mısır beyi oturur, Mısır ağaları ayakta bekler. Tatlı, kahve, şerbet, buhur merasiminden sonra, önce Mısır kapı kethüdasına sonra Mısır beyine ve sonra diğerlerine 10 hil'at giydirilir ve konaklarına dönerler. Bu arada bazen sadrazam Mısır çavuşuna bir miktar altın verir (s. 3-4).⁹¹

2.1.6. Hırka-i Şerif Ziyareti Merasimi

Hırka-i Şerif, Osmanlı Devrinin sonuna kadar Ramazan aylarının belli bir gününden arife gününe kadar halkın ziyaretine açılarak gerçekleştirilen oldukça önemli bir merasimdir. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda muntazam olarak Ramazanın on beşinde gerçekleştirilen Hırka-i Saadet ziyaretleri, padişah ve ulemanın dışında devlet erkânının da iştirak etmesinden dolayı resmi devlet merasimlerinden birisi olma özelliğini kazanmıştır.⁹² Topkapı Sarayı'ndaki Mukaddes Emanetler Dairesinde bulunan Hırka-i Şerif bizzat Osmanlı halifesinin eliyle açılıp Hırka-i Saadet ziyaret edilirdi.

⁹¹ Bu merasimin defterde sayfa 54, 55'de özet bir anlatımı daha vardır. Defterde sayfa 3 ve 4'de tarihi belirtilmeden bahsedilen merasimin aynısının anlatımı 14 Şubat 1754 tarihi ile sayfa 67, 68, 69'da da vardır

⁹² Zeynep Tarım, "Osmanlı Devlet Teşrifatında Hırka-i Şerif Ziyareti", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi **Tarih Enstitüsü Dergisi**, Sayı 16, 1998, s. 45.

Defterde 27 Temmuz 1752, 17 Haziran 1753, 6 Temmuz 1754 tarihlerinde 3 tane Hırka-i Şerif merasiminden bahsedilmektedir. Bunların üçünü de derlediğimiz de aşağıdaki anlatımda bahsedilen teşrifat uygulaması ortaya çıkar.

Birçok devlet görevlisi merasime davet edilir, sadrazam ve şeyhülislam saraya gelir ve karşılanırlar, Bâbü'ssaâde'den içeri girip Hırka-i Şerîf odasına geçerler (s. 16). İcra edilen Hırka-i Şerif merasimine ulemâ, selâtin camileri şeyhleri, yeniçeri ağası, defterdar efendi ve süvar ve piyâde ocakları ağaları, sipah ve silahdar ağalar, cebeci, topçu ve arabacıbaşı ağalar, Haremeyn müfettişi, Haremeyn muhasebecisi davet edilir; öğle namazından sonra Ak Ağalar kapısında toplanırlar. Ak Ağalar kapısına geldikten sonra sağ tarafa genellikle ulema, sol tarafa ise devlet ricali oturup hazır bulunurlar. Şeyhülislamı, reisülküttapın hanesinden alıp saray-ı sadr-ı âliye getirmesi ve sadrazamla beraber Ayasofya Cami'ne gelip burada öğle namazlarını kılmaları âdet iken, bu tarihlerde şeyhülislam hastalığı sebebiyle doğru camiye gitmiştir (s. 16).

Orta Kapı dışında rikâb-ı hümayûn ağaları, sadrazam ve şeyhülislamı karşıladı (s. 16, 81). Şeyhülislam'ın hastalık sebebiyle bu merasime katılmadığı zamanlarda olmuştur (s. 57). Herkes sırasıyla Bâbü'ssaâde'den içeri girer ve Hırka-i Şerîf odasına vardıklarında sanduka-i şerîfeyi padişah bizzat açardı. Gelenler rütbelerine göre Hırka-i Şerif'e sırasıyla yüz sürerlerdi (s. 16, 57, 81, 82). 1752 yılında İstanbul'da misafir bulunan Şeyh Murâd Efendizâde Seyyid Şeyh Muhammed Efendi de hırka ziyaretine katılmışlardır (s. 17). Kur'ân'dan ayetler okunduktan sonra topluluk odadan çıkmaya başlar. En son sadrazam ve şeyhülislam içeri girdikleri tertip ile aynı şekilde dışarı çıkarlar ve merasim biter (s. 17, 81). Sadrazamlar bu merasimde bazen bahşiş dağıtırlar ve bu günde verilmesi adet olan baklavalar da ocaklıya dağıtılır (s. 57, 81). 1754 yılındaki Hırka-i Şerif merasimde vezir-i mükerrem Tevkî'î Silahdâr Alî Paşa da bulunmuştur (s. 81).

2.1.7. Surre-i Şerif Merasimi

Her sene Mekke şerifine, Medine kadısına, gönderilen mektup ve hediyelere ve yine bölge halkına gönderilen sadakalara “surre” bunların develere yüklenerek saraydan

çıkarılıp gönderilmesine de “surre alayı” denilirdi.⁹³ Teşrifat geleneği içerisinde surre-i şerif merasimleri, özellikle dini olarak saygıyı ifade etmektedir.

Merasimlerde önce davetler gönderilir, hediyeler defterlere kaydedilir, verilen yemek sonrası padişah Kubbe altına gelip oturduktan sonra merasimler gerçekleştirilirdi. Bu merasimlerin özel zamanlar haricinde teşrifat çerçevesinde işleyişi bu şekildedir.

*“Merasimden bir gün önce dârüssaade ağası tarafından defterdar, reisül-küttab ve nişancıya davetiye göndermek merasimin başlangıcı sayılmaktadır. Ertesi gün ise Kubbealtı’nın tam karşısına çadır kurulur, saraya gelen davetliler dârüssaade ağası dairesinde dinlendikten sonra burada yerlerini almakla hazır olurlardı... Verilen yemekten sonra padişah Bâbüssaade’den çıkıp Kubbealtı’na gelir oturur ve burada silâhdar vasıtasıyla name-i hümayûnu alırdı. Gönderilecek hediyelerin yüklendiği deve, has ahır kethüdâsı tarafından Kubbealtı önündeki meydanda dolaştırılırken, müezzinler sürekli dualar okumakla görevliydi. Bu arada kendisine kürk giydirilmiş olan dârüssaade ağası ve Haremeyn evkaflı görevlileri birlikte padişahı selamladıktan sonra surre alayını Orta Kapı dışına kadar geçirirlerdi”*⁹⁴ Sarayda daha önceden hazırlanmış olan Surre Alayı aynı gün Sirkeci’den Üsküdar İskeleyi’ne geçer, bu sırada halk heyecan ile tezahürat ve dualar ederek seyrederdi.⁹⁵

Defterdeki önemli ayrıntılar şu şekildedir:

Padişahın (I. Mahmud’un), Karaağaç Sarayı’nda olmasıyla 22 Mayıs 1752’de Bahariyye (Eyüp) Sahil Sarayı’nda surre-i şerif ve mahfil-i hümayûn gönderilmesi emri verilir. Adı geçen günde seher vakti defterdâr efendi, reisülküttâp efendi ve nişancı efendi ferâce ve günlük sarıklarıyla Bahariyye Sahil Sarayı’nda ağa dairesine gidip beklerler. Surre defterlerinin işlemleri tamamlanır. Bu arada hepsine boyama ve yemeni verilmiş, sadrazama, reis efendi vasıtasıyla özel yemeni ve boyama gönderilmiştir. Sonra hazır olan kapıcıbaşı ağalar, şeyhler, imamlar yemeklerini yedikten sonra kasr-ı hümayûn karşısına konulan çadıra, müfettiş efendi örf ve muvahhidi ile, Haremeyn görevlileri ve adı geçenler mücevveze ve ferâce semmûr kürk ile, teşrifâtî günlük sarık

⁹³ Z. Tarım, “Osmanlılar’da Teşrifat”, s. 457.

⁹⁴ Z. Tarım, “Osmanlılar’da Teşrifat”, s. 458.

⁹⁵ Zeynep Tarım, “İstanbul’dan Hicaz’a Surre Alayı Merasimi”, **Derin Tarih**, Ekim 2012, s. 3.

ve ferace ile, kapıcıbaşı ağalar mücevveze ve ferâce ile, gidip beklerler. Tilâvet esnasında ahır kethüdası mücevveze ve üst ile mahfil-i şerif yüklü deveyi ve sarbânbaşı kendi kıyafetiyle yedek olan deveyi kasr-ı hümayûn önünde gezdirir. Sonra mirahur ağa selîmî, serâsere kaplı kürk, kadife şalvar ve fularıyla tilâvetin sonuna kadar mahfil-i şerîf devesini padişahın huzurunda gezdirir. Bu arada alay tertip edilmeyele önce kılavuz çavuş, sonra dîvân çavuşları sarıklarıyla, sonra kapıcıbaşı ağalar selîmî, ferâce ve atlarıyla, sonra Haremeyn görevlileri mücevvezeleriyle ve müfettiş efendi örf ve muvahhidi ile sonra rütbelerine göre saray kethüdası ağa, saray ağası ağa, hazinedarbaşı ağa ve Bâbü'ssaâde ağası selîmî ve ferâceler ile sonra dârü'ssaâde ağası selîmî ve giydirilen samur kürk ile katılırlar (s. 6, 7).

Sonra mahfil-i şerîf develeri ve surre-i hümayûn katırları sırasıyla yürüyerek surrenin karadan Beşiktaş İskelesi'ne götürülmesi emri verilir. Orada hazır olan çekdirmeye surre konularak Üsküdar'a geçilir ve tören sonlanır. Alaya bu gidiş sırasında bazı katılımcılara Taşlıkburnu denilen yerden dönüşü izin verilir. Ancak surre emini ve sakabaşılar Beşiktaş'a kadar gidip surreyi çekdirmeye koyarlar. Dârü'ssaâde ağası Taşlıkburnu'ndan döner, Valide Sultan Sahilsarayı'nda ağa kahvesi adındaki odaya geçer ve burada fakirlere sadaka verir (s. 7, 8).

2.1.8. Taşra Çıkma Merasimi

Bu merasimden kastedilen, Enderun'dan bir kişinin saraydan görevle dışarı çıkması ve uygulanan teşrifattır. 18 Mart 1753 senesinde hazîne kethüdâsı Halil Paşa'nın taşra çıkma merasimi buna bir örnektir (s. 48, 106).⁹⁶ Deftere göre çavuşbaşı ağa serâser üst kürk ve destâr ile on kadar ağa ferace ve destârlarıyla, on beş kadar çavuş sarıklar ile bu merasime katılıyorlardı. Halil Paşa'nın üstünde ise kallâvi ve yeşil atlas üst kürkü vardı (s. 48, 106). Tüm merasim usûlü ile gerçekleştirilip merasim teşrifat defterine kaydedilmiştir (s. 106).

Bu uygulama genelde bazı merasimlerin içinde ayrı bir küçük merasim gibi uygulanır. Örneğin Hazine-i hümayun kethüdası Hasan Paşazade Halil Bey'e vezirlik verilmesi sırasında yapılan merasimden bahsederken rütbesi verildikten sonra kanun olduğu üzere alay ile taşra çıkmasının emredildiğini, kendisinden sonra sırasıyla

⁹⁶ Defterde s. 48 ve s. 106'da aynı merasimden bahsedilmiştir.

diğer üst düzey görevlilerin çıktığını belirtir (s. 36). Bu şekilde saraydan özellikle üst düzey görev ile dışarı çıkış yaparken bile belli bir teşrifat kaidesi vardı ve buna uyulması gerekirdi.

2.1.9. Bayramlaşma Merasimi

Bu merasimler Ramazan (İd-ı fitr) ve Kurban (İd-ı adhâ) bayramlarında yapılan tebrikleştirmelerdir ve “*Osmanlı Devleti’ndeki en büyük törenlerdendir. Osmanlı devlet teşrifatında en kapsamlı tören din kökenli geleneksel bir kutlama olarak bayram için yapılır; hazırlıklar ve sonrasındaki tebrikleştirmelerle saraydan ülkenin en uzak köşesine kadar geniş bir katılıma ve zamana yayılırdı.*”⁹⁷

Bayramlaşma merasimi kendi içinde aşamalı olarak gerçekleşirdi. Önce Arife Dîvanı yapılır, sonra sarayda bayramlaşma töreni arkasından bayram alayı ve enderûnlularla bayramlaşma merasiminden sonra dîvânda ziyafet verilirdi. Bayram törenlerinin en önemli kısmı *tecdîd-i biat* kısmı ile bayram namazı vesilesiyle padişahın halk içine çıkmasıdır.⁹⁸

Bu törenin işlenişi Teşrifat Defteri’ne göre şu şekilde olmuştur:

1 Şevval 1165 \ 12 Ağustos 1752 tarihi (Şevval ayının ilk günü) Ramazan bayramı olmakla sabah 6’da bayramlaşmak için davet edilenler, 7’de şeyhülislam ve 7.30’da sadrazam gelir. Şeyhülislam kendisine ayrılan odaya geçtikten sonra teşrifatî efendi, ulemânın yoklamasını yapar ve yoklamaları bildirdiği sırada sadrazam gelir. Bayramlarda âdet olmadığından kazaskerler, defterdarlar ve nişancı divanhaneden dışarı çıkmaz, oturdukları yerden inip selama hazır bir şekilde kubbe kapısı önünde dururlar. Sadrazam kubbe-i hümayûna girişte içeridekileri selamlar, makamına oturur ve diğerleri de selam verip otururlar. Gül suyu ve buhur ikramından sonra sadrazam devât odasına geçer. Sabah namazı dîvânâhânde kılınır. Sadrazam, kubbe-i hümayûna destâr ve pabuç ile gelip namazını kılar. Namaz sonunda Ayasofya hatîbi efendi ve başmüezzin etek öper ve surreleri verilir. Sadrazam daha sonra kallâvi ve çizme giyip oturur. Teşrifatî, etek öpmeye herkesin hazır olduğunu haber verir ve

⁹⁷ Zeynep Tarım, “On Sekizinci Yüzyıl Osmanlı Sarayı’nda Bayram Törenleri”, Prof. Dr. Mübahat S. Küttükoğlu’na Armağan, İstanbul, 2006, s.573.

⁹⁸ Z. Tarım, “Bayram Törenleri”, s. 594.

bayramlaşma töreni başlar. Herkes etek öper ve yine dönüp kubbe-i hümayûnda dururlar. Kazaskerler, defterdarlar, hocalar hepsi Bâbü'ssaâde'ye doğru geçer. Bayramlaşma merasimi yapılır. Şeyhülislâm hastalık sebebiyle önce kapıcıbaşılar sofasına getirilir. Şeyhülislâm, padişah huzuruna çıkarken kapıcıbaşı ağalarından birisi koluna girmiştir. Bayramlaşmadan sonra camiye gidilir. Sonra sarayda ve sadrazam sarayında alışlageldiği üzere icrâ edilen merasim aynısıyla yapılmıştır (s. 18).

Ramazan bayramının ikinci günü 13 Ağustos (2 Şevval) 1752 tarihinde padişah Gülhane'ye gider. Sadrazam ve şeyhülislamın aynı gün padişaha gitmeleri âdettir. Bu sene padişahın, Beşiktaş sahil saraylarında bulunmasından dolayı Dolmabahçe'de inşası emredilen yeni kasa aynı gün geleceği bellidir. Sadrazam ve şeyhülislamın adı geçen kasa gitmeleri gerekmele aynı tarihte belirtilen vakitte reisülküttap, şeyhülislamın konağına gider. Sadrazam Sarayı'na yaklaştıkları haberi geldiğinde kethüda bey, çavuşbaşı ağa, tezkireci ve mektubi efendi dışarıda karşılarlar. Üzengi taşının oraya geldiklerinde sadrazam karşılar. Yukarı çıkıp Arz Odası'nda oturup, dizlerine şal örttükten sonra önce kethüda bey, sonra reisülküttap, sonra diğer kapı ricali şeyhülislamın eteğini öper; selam verip dışarı çıkarlar. Tatlı, kahve, şerbet ve buhur merasimi yapılır. Baltacılar kethüdası gelip davet ettiğinde Arz Odası'ndan çıkıp önce sadrazam sonra şeyhülislam ata binerler. Sadrazam ve şeyhülislam beraber Dolmabahçe'ye geçer. Akşama kadar orada kalıp, dönerler (s. 19). 14 Ağustos 1752'de her zaman olduğu gibi kethüda bey, sadrazam cündî ağalar ile Dolmabahçe'ye gidip bayramlaşma merasimi yapar ve döner (s. 19).

10 Zilhicce 1165 Perşembe / 19 Ekim 1752 Perşembe tarihindeki kurban bayramında gece 9'da bayramlaşmaya katılacaklar, 10'da şeyhülislam ve 10.30'da sadrazamın saraya gelmesi ferman buyrulur. Hepsi belirtilen zamanda sarayda olup, merasim alışıldığı üzere yapılır (s. 36). Bayramın ikinci günü 11 Zilhicce 1165 Cuma\ 20 Ekim 1752 Cuma günü Gülhane'ye gidilir. Cuma günü olmasıyla şeyhülislam Bâb-ı Âsafî'ye geçer, sadrazamla Ayasofya Cami'ne gider. Cuma namazını kıldıktan sonra Gülhane'ye giderler (s. 37).

26 Ramazan 1166 / 27 Temmuz 1753 tarihinde sadrazam şeyhülislamı ziyaret etmiştir. Ertesi günü şeyhülislamın Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi adet iken, bu tarihte rahatsızlığından dolayı gitmemiş, kazaskerler gitmişler (s. 59). 1 Ağustos 1753 tarihi Ramazan bayramı olmakla birlikte şeyhülislam hastalığı sebebiyle buna da katılamamıştır. Şeyhülislamın katılmamasıyla kendisine mahsus olan dua da yapılmamıştır (s. 60).

2.1.10. Diğer Merasimler

Osmanlı Devleti teşrifat geleneği içerisinde birçok kez tek bir sefere mahsus olmak üzere büyük tören ya da merasimler de yapılmıştır. Özel sünnet törenleri, ziyafet ya da askerlerin özel törenleri bu kapsama dâhildir.

Sadaret defterine göre 11 L. Sene 1165 / 22 Ağustos 1752 senesinde yeniçeri ağası olan Mustafa Ağa tarafından sadrazama Ağa Kapısı'nda ziyafet tertip edilmiştir. Sadrazam, Süleymaniye tarafına geldiğinde devlet erkânı da klasik merasimlerdeki gibi yerlerini almış ve ziyafete katılmışlardır (s. 20-21). Yine 29 Ağustos 1752 tarihinde sadrazam (Köse Bâhir Mustafa Paşa) tarafından tertip edilen bir ziyafet merasimi daha görmekteyiz. Bu merasime Sadrazam Mustafa Paşa padişahı da davet etmiştir. Teşrifat sırasına göre davet edilen herkes gelir. Padişah gelince de kurban kesilir, sonra ziyafete geçilir. Yemek esnasında hânende ve sâzendeler müziğe başlar. Sonra kukla oynatıcıları, nakkare ve çengiler hünerlerini gösterir. Padişaha atlar hediye edilir. Bunun üzerine padişah da hil'atler verir. Uğurlamada da, karşılamada yapılan merasimin aynısı yapılır. Diğer ziyafetlerde de olduğu gibi kapı ricalinin etek öpmeleri âdet iken vakit dar olduğu için bu defa yapılmamıştır (s. 26-27). Fakat sonra ziyafetlerdeki teşrifat kurallarının ihmal edilmemesi ile ilgili şerh verilir (s. 28).

Defterin sonlarına doğru Nâîli Abdullah Paşa tarafından Sadâbad'da tertip edilen ve padişahın katıldığı bir ziyafetten de bahsedilir. Bu ziyafete Tevkî'î Ali Paşa sıradan sarığı ve sof feracesi ile; defterdâr, dergah-ı âlî kapıcıbaşı ağalar, sipâh ve silahdâr ve bölükât-ı erbaa ağaları, ocak kethüdâları ve kâtipleri, mukabeleci efendi, gedüklü müteferrikagân, çavuşân, ağayân-ı âsafî hepsi günlük sarıklar ve sof ferâceler ile, gönüllüler, deliler, tatarlar özel kıyafetleriyle, vekilharç ağa orta kuşak sırmalı futa

giyinerek katılmışlardır (s. 100). Bunlar teşrifat geleneği içerisindeki özel ve ayrıcalıklı ziyafetlere birer örnektir.

Sadaret defterinde dikkat çeken hususlardan birisi Mehmet Paşa'nın azledilmesi olmuştur. Çok zengin ve birçok yerde söz sahibi olan Paşa, birçok kışkırtmalara maruz kalmış ve askeri stratejik hamlelerin yanlış uygulanması ve birçok husustaki başarısızlık yüzünden azledilmiştir. Arz Odası'na alınan Paşa, teşrifat ritüelleri yerine getirildikten sonra Edirne'ye sürgün edilmiştir (s. 9, 10).

18 Haziran 1754 tarihinde Tophâne-i Âmire'de top dökme merasimine kethüda bey, defterdar, mehterbaşı ağa, sadrazam (kapı takımıyla), topçubaşı ağa ve tophâne nâzırı bulunan Mustafa Ağa, topçular çavuşu, topçular odabaşları ile neferleri, orta zâbitleri, çorbacılar, topçular kethüdâsı ile kâtibi, reisülküttâp, çavuşbaşı ağa, tezkire-i evvel ve tezkire-i sâni efendiler, mektûbî efendi, başbakıkulı ağa, maliye tezkirecisi, teşrîfâtî efendi ve hazîne başbakıkulı ağa katılmıştır. (s. 79)

Bir de ayrıca kahve ikram törenleri var. Sadaret 349 numaralı defterde bahsedilen birçok merasimde de kahve töreninin yapıldığını görüyoruz (Örneğin bkz. s. 2, 3, 4, 6). *“Teşrifat içinde kahvenin yeri tatlı, şerbet ve buhurla birlikteydi; ancak esas olan kahveydi. ... Teşrifat defterleri bu ikramın törensel bir biçimde gerçekleştiğini ifade etmek için “kahve ve buhur resmi” ifadesi kullanmakla birlikte bu küçük törenin ayrıntılarını vermez maalesef”*.⁹⁹ Okuduğumuz bu defterde de kahve merasimi ile ilgili ayrıntı yoktur ne yazık ki.

Bunların dışında Dârü's-sa'ade ağası tarafından sadrazama donanmış at gelmesi (s. 10), sadrazama berât-ı şerîf teslîmi (s. 11), sadrazama tuğ ve âlem teslimi (s. 12), devat teslimi (s. 12), dârüssaâde ağasının yenilenmesi (s. 13, 14), rütbe verilmesi sırasında uyulan teşrifat kuralları (s. 36), yeni yıl tebriği için padişahın huzuruna gidilmesi (s. 37), mevlid-i şerif (s. 47) vb. birçok rutin uygulamalar da çoğu adeta ayrı bir merasim edasıyla yapılmıştır.

⁹⁹ Zeynep Tarım, “Osmanlı Devlet Teşrifatında Kahve İkramı”, **Bir Taşım Keyif: Türk Kahvesinin 500 Yıllık Öyküsü**, Ed. Ersu Pekin, Türk Kahvesi Kültürü ve Araştırmaları Derneği, İstanbul, 2015, s. 199.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1752-1754 İHLİ TEŞRİFAT DEFTERİ'NİN METNİ

3.1 349 NUMARALI TEŞRİFAT DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

DEFTER-İ TEŞRİFÂT-I DÎVÂN-I HÜMÂYÛN

MİN 1165 İLÂ FÎ 1167 [1752 \ 1754]

Eski numarası 18

[s. 1]

DEFTER-İ TEŞRİFÂT-I HÜMÂYÛN

DER-SENE 1165 İLÂ SENE 1167 [1752 \ 1754]

[s. 2]

Hüve'l-mu'în

Perde-i şerîfe-i bâb-ı Beytullahü'l-harâmın şeref-i vürûdunda icrâ olunan resmdir.

fî 5 R. Sene 1165 Yevm-isneyn [21 Şubat 1752-Pazartesi]

Öteden berü hacc-ı ekber vâki' olduğu senelerde Beytullahü'l-harâmın şerrefehallâhu ilâ yevmi'l-kıyâmın / bâb-ı rahmet me'âblarının perde-i şerîfe-i mağfîret-nisâbları Şerîf hazretleri câniblerinden teberrüken / ber-vech-i hedâyâ taraf-ı hümayûn-ı pâdişâh-ı İslâm-penâha ihdâ ve irsâl olunmak de'b-i / kadîm ve resm-i müstedîm olup bin yüz altmış dört senesinden dahi hacc-ı ekber vâki' olduğuna / binâ'en hâlâ Şerîf-i Mekke-i Mükerreme-i necâbet-ârâ Şerîf Said dâme sa'dehû hazretleri taraflarından / ber-vech-i mu'tâd ol serâperde-i ma'âli-inşâd, adamları Said Ağa vesâtatıyla taraf-ı hümayûn-ı / şehriyârîye irsâl ve işbu bin yüz altmış beş senesi şehr-i Rebiülâhîrinin beşinci yevm-i isneynde / İstanbul'a vâsıl olup doğru Saray-ı Âsâfî'ye gelmekle kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi / ve mektûbî efendi oda kapusundan istikbâl ile evvelen kethüdâ beg odasına şeref-bahşâ-yı dühûl / ve ba'dehû müstakbilîn-i mûmâ-ileyhim ile Çinili Oda'ya nakl-birle revnak-ârâ-yı

müsûl oldukda re'fetlû / sadr-ı a'zam hazretleri dahi kemâl-i iclâl ile istikbâl buyurup, sandukasıyla tâ bâlâ-yı sadra vaz' / ve ancak sanduka üzerinden ziyâretiyle müşerref olduklarından sonra getüren mûmâ-ileyh Said Ağa'yı / ber-vech-i ikrâm minder üzerine ik'âd ve iltifâtlarıyla dil-şâd buyurup, tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr resmi / icrâsı akîbinde mûmâ-ileyh Said Ağa'ya hâssü'l-hâs hil'at ve tercümânına dahi bir sevb hil'at ilbâs ve bu / esnâda perde-i latîfenin ber-vech-i meşrûh şeref-i vürûdunu mübârek rikâb-ı hümâyûna arz ve ba'de'l-istîzân / mûmâ-ileyh Said Ağa ve sanduka-i perde-i mübâreke telhîsî ağa ma'îyyeti ile taraf-ı hümâyûna irsâl ve îsâl olundu./ Ve Saray-ı Âsafî'de ancak sanduka üzerinden ziyâret olunup feth ü gûşâd olunmaksızın Şerîf hazretlerinin / mührüyle memhûren geldiği vech üzere Enderûn-ı hümâyûna irsâl olunmuşdur.

[s. 3]

Mısır hazînesi geldikde istikbâl ve tertib alaylarında vâki' olan resmdir.

Hazînenin Üsküdar'a geleceği günü mu'ayyen oldukda bir gün mukaddem tersâne-i âmireden forsa donanmış / bir kıt'a çekdirme sefinesi Üsküdar iskelesinde mevcûd bulunmak üzere kethüdâ-yı hazret-i âsafî tarafından / kapudan paşa hazretlerine tezkire ile ifâde olunur ve kezâlik bir gün mukaddem dergâh-ı âlî yeniçerisi akribâlarından / birinci bölüğün aşcısı neferâtı ile ve dergâh-ı âlî cebecileri ocağından beşinci bölüğün aşcısı kezâlik / neferâtı ile ve ağayân-ı sadr-ı a'zamîden bir müte'ayyin ağa Üsküdar'a geçüp anda beytûtet ve ale's-seher / Üsküdar hâricinde İbrahim Ağa çayırı nâm mahalde hazîneyi istikbâl iderler, ba'dehû Namazgâh pîşgâhında / zikir olunan birinci bölüğün ortasında bâ-berât-ı âlîşân müsellemler olan zimmî yevm-i mezbûrda ocakluya / yemeklik tertib eylemek de'b-i kadîm olmağla tertib eylediği simât tenâvül olunduktan sonra alay ile hazîne-i / Mısriyye Üsküdar İskelesine nakl olunur. me'mûr olan çekdiri begi ma'rifetiyle hazîne sandukları ta'dâd ve teslîm / ol dahi ahz u tesellüm ve sefînesine nakl ve idhâl eylediği Üsküdar kâdîsı huzûrunda tescîl ve hüccet-i / şer'îyye olunduktan sonra hazîne begi ve müstahfızân-ı Mısır ağası ve ta'yîn olunan ağa-yı sadr-ı a'zamî / ve mîr-i Mısır'ın etbâ'ı ve tuğları ve bayrakları ve mehterhânesi çekdiriye süvâr ve hîn-i hareketde ve Saray / burnu'nda ve Kirec İskelesi'ne yanaşdıkdâ mu'tâd üzere çekdiri toplar atup ve Mısır beginin mehterhânesi / çalınarak İstanbul'a güzâr ve Kirec İskelesi'ne yanaşdıkdâ hazîne sandukları çekdiri paşası tarafından / ta'dâd ve taşraya ihrâc ve mîr-i Mısır tarafından dahi ta'dâd olunarak temâmen taşraya nakl ve Mısır begine teslîm / olunduktan sonra çekdiri paşası tarafından mîr-i Mısır'a tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr virilüp hareket olunduktâ / mîr-i Mısır tarafından çekdiri paşasına ve çekdiri kapudanına ve kethüdâsına birer sevb hil'at ilbâs ve aldığı / hüccet-i şer'îyyeyi yine çekdiri paşasına redd ve teslîm ve taşrada câmi' önünde Mısır kapu kethüdâsıyla / mülâkât ve kapu kethüdâsı tarafından mîr-i Mısır'a ve ağayân-ı Mısır'a tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâ / olunur. Mahall-i mezbûrda

müheyyâ olan mîrî katırlara hazîne sandukları tahmîl olundukda tertib alayları / bu vechledir ki ibtidâ atları ile çavuşân-ı dîvân ve kulağuz çavuş ağa yürüyüp, ba'dehû / mîr-i Mısır'ın yüğrük bayrağı ve çerâkise bayrağı, ba'dehû neferât-ı çerâkise, ba'dehû ağa-yı çerâkise / ve yamağı, ba'dehû tüfenkçiyân bayrağı ve neferâtı, ba'dehû ağa-yı tüfenkçiyân ve yamağı, ba'dehû gönüllüyân / neferâtı ve bayrağı ve ba'dehû ağa-yı gönüllüyân ve yamağı, ba'dehû çavuşân bayrağı ve neferâtı ve ağa-yı / çavuşân ve yamağı, ba'dehû müteferrikagân bayrağı ve neferâtı ve müteferrikabaşı ağa ve yamağı bi'l-cümle / râkiben yürüyüp, ba'dehû azebân bayrağı ve azebân neferâtı ve Âsitâne'de Mısır Çarşusu'nda / mevcûd Mısırlu azebân neferâtı silahlarıyla, ba'dehû dergâh-ı âlî cebecileri ocağından beşinci / bölüğün neferâtı, ba'dehû aşcısı takımıyla sağda ve Mısırlu azebân aşcısı takımıyla solda / bu cümlesi râcilen yürüyüp, ba'dehû Mısır azebân ağası ve râkiben ba'dehû ve ser-harbendegân-ı hâssa / ve hazîne katârları ba'dehû Mısır yeniçerileri bayrağı, ba'dehû Mısır yeniçerileri neferâtı ve kezâlik Âsitâne-i / Sa'âdet'de Mısır Çarşusu'nda mevcûd Mısırlu yeniçeriyân neferâtı silahlarıyla ba'dehû yeniçeriyân-ı dergâh-ı âlî / ocağından birinci bölüğün neferâtı ve aşcısı takımıyla sağda ve Mısır yeniçerileri ve aşcısı takımıyla / solda râcilen yürüyüp ve Mısır yeniçerileri ağası râkiben ortada ve önünde yazıcısı ve çavuşu / üsküfleriyle ve yanlarında karakollukciyân ve sâlifü'z-zikr Üsküdar'da simât tertib iden / müselleme zimmî dahi ma'an yürüyüp, ba'dehû mîr-i Mısır'ın tuğları ve bayrağı, ba'dehû mîr-i merkûmun / hediyesi olan iki re's hecinleri ve yedekleri, ba'dehû Mısır kapu kethüdâsı erkân kürk ile sağda / ve mîr-i Mısır solda yürüyüp, ba'dehû mîr-i Mısır'ın etbâ'ı ve verâlarında kethüdâsı ve sancak ve mehterhânesi / çalınarak bu tertib üzere bağçe kapusundan dühûl ve Hoca Paşa Çarşusu'ndan Aydınoğlu Tekyesi / önüne gelindikde tevakkuf olunup karakulak-ı hazret-i âsâfî vesâtatıyla mürûrları fermân-ı hümayûn buyruldukda / tertib-i mezkûr üzere mehterhâneleri çalınarak Bâb-ı Hümayûn'dan dühûl ve Orta Kapu önüne varuldukda / alayda olan mezkûrun ale't-tertib selâma dizilüp birbirlerin selâmlayarak cümlesi piyâde Orta \ Kapu'dan içerü dühûl ve hazîne katârları dahi doğru Bâbü's-sa'âdeti's-şerîfe önüne götürülüp ve sanduklar / indirilüp meydanda âmâde itdirilüp bu esnâda defterdâr efendi mu'tâd üzere Bâbü's-sa'âde ittisâlinde / vâki' tahta üzerinde oturup müntazır olmağla Mısırluyân geldikde Enderûn-ı hümayûn hazînedârbaşısı ağa / ve altında defterdâr efendi ve alt yanında atık ve cedîd Mısır kapu kethüdâları ve alt yanlarında hazîne begi ve baş / bakıkulı ağa ve mâliye tezkirecisi efendi ve Mısır ocakları ağaları ale't-tertib ku'ûd ve hazînedâr / başı ağa tarafından teberdârân-ı hâssa ile tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâ olundukdan sonra

*Ve ibtidâ hazîne-i Mısır'ın müjdecileri gelüp sadr-ı âlî hazretlerine buluşduklarında ku'ûd itdirilmeyüp bilâ-kahve ve şerbet hemen rûznâmçe kaydı üzere hil'atleri ilbâs olunup giderler.*¹⁰⁰

¹⁰⁰ İlk on satırın sol tarafına yazılmıştır.

[s. 4]

ibtidâ hazîne begi tarafından ve ba'dehû hazînedârbaşı ağa tarafından hazîne sandukları mükerreren ta'dâd / olup teberdârân-ı hâssa yedleriyle Enderûn-ı hümâyûna nakl olunduğu akîbinde hazînedârbaşı / ağa tarafından defterdâr efendiye ve kapu kethüdâlarına ve mîr-i Mısır'a boyamaları virilüp temâm olduktan sonra / ibtidâ Mısır kapu kethüdâsına, ba'dehû mîr-i Mısır'a ve ba'dehû ale't-tertib sâ'irlere rûznâmçe kaydı mûcibince / yüz on sevb hil'atler ber-vech-i mu'tâd ba'zan iksâ ve ba'zan yedlerine teslîm olunduktan sonra avdet / iderler. Ba'dehû hâlâ olan Mısır kapu kethüdâsı ve mîr-i Mısır ve ancak ocaklar ağaları ber-vech-i mu'tâd / doğru Bâb-ı Âsafî'ye gelüp ibtidâ kethüdâ-yı sadr-ı a'zamîye buluşup cümlesi ku'ûd ve tatlu ve kahve / ve buhûr ve şerbet merâsimi icrâsından sonra sadr-ı a'zam hazretlerinin huzûr-ı âsafîlerine götürölüp / dâmen-bûs ve ancak Mısır kapu kethüdâsı ve mîr-i Mısır ku'ûd ve ağayân-ı Mısır kıyâmen tevakkuf ve tatlu ve kahve / ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâsından sonra ibtidâ Mısır kapu kethüdâsına, ba'dehû mîr-i Mısır'a, ba'dehû sâ'irlere / ale't-tertib on sevb hil'at ilbâs olup, avdet ve müheyyâ olan konaklarına ric'at / iderler. Bu hilâlde ba'zı ahyânda sadr-ı a'zam hazretleri keremen çavuşân-ı Mısır'a bir mikdâr altun / ihsân buyurdıkları dahi mesbûkdur.

Âsitâne-i Sa'âdet'de mukîm Moskov maslahatgüzârı ba'zı husûs müzâkeresiçün sadr-ı a'zam hazretlerine / Çırağan Yalısı'nda mülâkâtında vâki' olan harekâtdır.

fî 18 Ca. Sene 1165 [3 Nisan 1752]

Yevm-i mezbûrda mesfûr kendü kayığı ve âdemleri ile geldikte dîvân tercümânı önüne / düşüp sadr-ı a'zam hazretleri makâm-ı âlîlerinde kâ'id oldukları halde / huzûr-ı âsafîye idhâl ve iskemleye ik'âd ve tatlu ve kahve virilüp halvet ve Hân kapu kethüdâsı / Selâmi Efendi dahi meclisde mevcûd ve bir sâ'at mikdârı mükâlemeden sonra / şerbet ve buhûr ve kendüye boyama ve yağlık ve yanında bir nefer adamına boyama virilüp / avdet eylemiştir.

Ulûfe ihrâcında icrâ olunan resmdir.

fî 26 Ca. Sene 1165 Yevm-i Salı [11 Nisan 1752-Salı]

Yevm-i mezbûrda büyük dîvân olup kul tâ'ifesine bir kıst mevâcib ihrâc olup / mu'tâd üzere sadr-ı a'zam hazretleri ve defterdâr efendi arza girmişlerdir. Ba'dehû / kapuya gelindikde ber-mûceb-i mu'tâd cümle âshâb-ı avâ'idâtın â'ideleri mahallerine teslîm / olunmuştur.

Ulûfe devrinde kürk ve hançer vürûdu

fî 2 C. Sene 1165 Yevm-i Pazar ertesi [17 Nisan 1752-Pazartesi]

Yevm-i mezbûrda ulûfe devriçün taraf-ı hümâyûndan çukadâr-ı şehriyârî ağa ile hatt-ı hümâyûn / ve kürk ve hançer vürûd itmekle mu'tâd üzere istikbâl vesâ'ir merâsim ayniyle icrâ / ve avdet buyruldukda çukadâr-ı şehriyârî ağaya taraf-ı sadr-ı a'zamîden virilen

[s. 5]

Baştarde-i hümâyûna flandra âvîze

fî 12 C. Sene 1165 Yevm-i Penc-şenbe [27 Nisan 1752-Perşembe]

Yevm-i mezbûrda baştarde-i hümâyûn flandra âvîze olunmağla mu'tâd üzere divânhânedan / ve baştardeden toplar atılmışdır. Ve yine yevm-i mezbûrda sofa kaplu semmûr kürk / fermân-ı hümâyûn buyrulmuşdur.

Donanma-yı hümâyûn ihrâcı

fî 16 C. Sene 1165 Yevm-i Pazar ertesi [1 Mayıs 1752-Pazartesi]

Yevm-i mezbûrda vezîr-i mükerrem kapudan Durak Mehemed Paşa hazretleri donanma-yı hümâyûn / ile Yalı Köşkü pîşgâhından mürûr ve üslûb-ı sâbık üzere kürkler ve hil'atler / ilbâs ve sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi hazerâtı baştardeye süvâr ve Dolma / bağçe'de tersâne emîni efendi ziyâfetine teşrîf ve mu'tâd üzere hil'atler / ilbâs ve avdet buyrulmuşdur.

Esbân-ı şehriyârînin çayıra ihrâcı

fî 19 C. Sene 1165 Yevm-i Penc-şenbe [4 Mayıs 1752-Perşembe]

Yevm-i mezbûrda esbân-ı şehriyârî çayıra ihrâc olunmağla mu'tâd üzere sadr-ı / a'zam hazretleri kethüdâ beg dâ'iresine teşrîf buyurmalarıyla oda-yı mezbûrda / envâ'-i şükûfe ve meyve tertib ve avdetde bir re's esb keşîde kılınup / avdet buyrulmuşdur.

Göç-i hümâyûnun Karaağaca gitmesi

fî 23 C. Sene 1165 Yevm-i Pazar ertesi [8 Mayıs 1752-Pazartesi]

Yevm-i mezbûrda şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretleri göç-i hümâyûn ile Karaağac / nâm mahalle teşrîf buyurmuşlardır.

Tebrîk-i hümâyûn

fî 25 C. Sene 1165 Yevm-i Çehâr-şenbe [10 Mayıs 1752-Çarşamba]

Yevm-i mezbûrda devletlü sadr-ı a'zam hazretleri ve semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi / hazretleri tebrîk-i makâm zımnında bi'l-ma'yye rikâb-ı hümâyûna teşrîf buyurmuşlardır.

[s. 6]

Surre-i şerîf ihrâcı

fî 8 B. Sene 1165 Yevm-i Pazar ertesi [22 Mayıs 1752-Pazartesi]

Şevketlü mehâbetlü azametlü pâdişah-ı İslâm-penâh eyyedallâhu ilâ yevmi'l-kıyâme ve ibkâhu efendimiz / hazretleri bu evân-ı meymenet-iktirânda Karaağac nâm sâhil-serây-ı cân-fezâlarında olmalarıyla / yevm-i mezbûrda Bahariyye nâm sâhil-serây-ı dil-ârâda surre-i şerîf ve mahfil-i hümâyûn ihrâc / olunması fermân-ı hümâyûn buyrulmağla iki gün mukaddem devletlü dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası / hazretleri taraflarından defterdâr efendi ve re'îsü'l-küttâb efendi ve nişâncı efendi hazerâtına / da'vet tezkireleri vürûd idüp ve çavuşbaşı ağa tarafından dahi dergâh-ı âlî / kapucıbaşı ağalarının bulunmalarıçün başkapucıbaşı ağaya tezkire irsâl olundu ve yazıcı / efendi tarafından meşâyih-i selâtîn ve e'imme da'vet olundılar. Yevm-i mezbûrda seherî / defterdâr efendi ve re'îsü'l-küttâb efendi ve nişâncı efendi ferâce ve destâr-ı âdîleriyle / doğru sâhil-serây-ı mezkûrda ağa dâ'iresi nâm mahalle varup müterakkıb oldılar. / Müşârün-ileyh ağa hazretleri teşrîflerinde Şerîf hazretlerine irsâli mu'tâd olan nâme-i hümâyûnu / re'îs efendi ârâyiş-i dest-i ta'zîm iderek oda-i mezbûra dühûl eyledikde ağa hazretleri /istikbâl ve alup telsîm eyledikten sonra evvelâ re'îs efendi dâmen-bûs ve gerü çekildikde / defterdâr efendi dâmen-bûsa teveccüh ve bu hilâlde re'îs efendiye hil'at ilbâs ve tekrâr dâmen-bûs / ve ba'dehû nişâncı efendi dahi dâmen-bûs idüp, ba'dehû Haremeyn müfettişi efendi ve Haremeyn / muhâsebecisi efendi ve başbakıkulı ağa ve teşrîfâtî ve Haremeyn mukâta'acısı efendi / ve Haremeyn başhalîfesi ve kîsedârları cümlesi dâmen-bûs idüp ku'ûd eylediler. Tatlu ve kahve / merâsimi icrâsından sonra surre-i hümâyûn defterlerini evvelâ ağa-yı müşârün-ileyh hazretleri, ba'dehû / Haremeyn müfettişi efendi mühürleyüp zirlerine defterdâr efendi imzâ ve zahrlarına re'îs efendi / ve nişâncı efendi tuğrâ-yı garrâ-yı şehriyârî keşîde buyurup bu hilâlde cümlelerin koyunlarına / boyama ve yemenî vaz' ve sadr-ı a'zam hazretlerine dahi re'îs efendi vesâtatıyla mahsûs yemenî / ve boyama irsâl buyruldu. Ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâsından sonra mûmâ-ileyhim efendiler / hazretleri avdet eylediler. Ba'dehû hâzır olan kapucıbaşı ağalar ve meşâyih ve e'imme tenâvül-i / ta'âmdan sonra kasr-ı hümâyûn mukâbiline vaz' olunan çadıra müfettiş efendi örf ve muvahhidî ile / ve Haremeyn hüddâmı ve mûmâ-ileyhim mücevveze ve ferâce semmûr kürk ile ve teşrîfâtî destâr-ı âdî / ve ferâce ile varup, müterakkıb ve kapucıbaşı ağalar mücevveze ve ferâce ile ve peykân ve solakân / vesâ'ir rikâb ağaları her birleri mahallerinde saff-beste ve şevketlü mehâbetlü şehensâh-ı âlem / efendimiz hazretlerinin kudûm-ı meymenet-lüzûmlarına dîde-dûz-ı intizâr oldılar./ Devlet ve ikbâl ile sâhil-serây-ı

hümâyûnlarından sandal-ı hümâ-yi ikbâle süvâr ve Bahâriyye Kasrı İskeleyi'ne sâ'atde / yanaşdıklarında cümlesi zemîn-bûs ve teşrîf-i hümâyûnda çavuşân-ı dîvân gülbâng ve du'â-yı devlet-i / ebed-peyvendleri sadâsıyla ol vâdî-i bî-hemtâyı pür eylediler. Kasr-ı hümâyûna sâye-endâz-ı iclâl / buyruldukda

*Tahrîr iden yazıcı efendidir.*¹⁰¹

*Muktezâ-i mevsim ferâceleriyle kürk mevsime göredir. Lâkin müfettiş muvahhidî giyer.*¹⁰²

[s. 7]

buyruldukda cümle kulları taraf taraf saff-beste-i kıyâm oldılar. Ve bu esnâda oda lalası / elinde nâme-i hümâyûn ile ve verâsında harem ağaları omuzlarında surre-i hümâyûn kîseleriyle / evvelâ zikr olunan çadıra gelüp, kîseler ve defterlerin zarflarına balmumlar ve kozaklar / vaz' olunup, ba'dehû geldiği siyâk üzere kasr-ı hümâyûna teveccüh eyledikde devletlü dârü's-sa'âde / ağası hazretleri nerdübandan aşağı mahalde nâme-i hümâyûnu istikbâl ve huzûr-ı hümâyûna / götürüp, silahdâr ağaya teslim ve şevketlü efendimize arz ve irâ'et olundukda nâme-i hümâyûn / ve defterler ve surre kîseleri mühr-i hümâyûn ile temhîr ve tekrâr ağa-yı müşârün-ileyh hazretleri nâme-i hümâyûn / ile ve surre kîseleriyle çadır-ı mezbûra takarrüb eyledikde surre emîni ağaya ve sakabaşılara hil'atlar / ilbâs ve çadırdan taşra çıkup zemîn-bûs ve surre emîni nâme-i hümâyûnu istikbâl ve ağa-yı / müşârün-ileyh hazretleri nâme-i hümâyûnu emîn-i mûmâ-ileyhe teslim eyledikde tekrâr ma'an zemîn-bûs / eylediler. Ve bu hilâlde hutebâ ve e'immeyi huzûr-ı hümâyûna götürüp her biri başka başka tilâvet-i / Kur'ân ve ba'dehû mü'ezzinân-ı şehriyârî na't-ı Nebvî okuyub nevbeti olan şeyh efendi du'â / eyledikten sonra mu'tâd olan surreleri virildi ve tilâvet esnâsında ahûr kethüdâsı / mücevveze ve üst ile mahfil-i şerîf tahmîl olunan deveyi ve sarbânbaşı kendü kıyâfetiyle / yedek olan deveyi kasr-ı hümâyûn pîşgâhında gezdirmeğe âğâz ve ba'dehû mîrâhur-ı evvel / ağa selîmî ve bol yenlü serâsere kaplu kürk ve kadife şalvar ve filârıyla mahfil-i şerîf / devesini tilâvet-i Kur'ân hitâmına dek pîşgâh-ı hümâyûnda gezdirdi. Du'â tamâm oldukdan / sonra huzûr-ı hümâyûnda dârü's-sa'âde ağası hazretlerine serâsere kaplu semmûr kürk / ma'a üstlük ilbâs ve gelüp mahfil-i şerîf devesinin zimâmını alup, meydanda / gezer itdirir iken Haremeyn müfettişi efendiye ve Haremeyn hüddâmı mûmâ-ileyhime hil'atlar ilbâs / ve zemîn-bûs eylediler. Ba'dehû ağa-yı müşârün-ileyh hazretleri zimâm-ı nâkayı yed-be-yed / surre emîni ağaya ve sakabaşılara teslim ve mü'ezzinân-ı şehriyârî tekbîrât ve tehlîlât iderek / pîş-i nâkade revân ve bu hilâlde alay tertib olunmağla ibtidâ kulağuz çavuş, ba'dehû / dîvân çavuşları destâr ve telleriyle, ba'dehû kapucıbaşı ağalar selîmî ve ferâce ve dîvân / bisâtlu esbleriyle,

¹⁰¹ 18. ve 19. satırların sağına yazılmıştır.

¹⁰² 24, 25 ve 26. satırların sağına yazılmıştır.

ba'dehû Haremeyn hüddâmı mücevvezeleriyle ve müfettiş efendi örf ve muvahhidî ile / ba'dehû 'alâ merâtibihim saray kethüdâsı ağa ve saray ağası ağa ve hazînedârbaşı ağa ve Bâb / ü's-sa'âde ağası selîmî ve ferâceler ile ba'dehû devletlû dârü's-sa'âde ağası hazretleri selîmî / ve ilbâs olunan ferve-i semmûr ile ba'dehû mahfil-i şerîf develeri ve surre-i hümayûn katırları

[s. 8]

ale't-tertib yürüyölüp bu sene-i mübâreke de surre-i şerîfe karadan Beşiktaş İskelesi'ne / götürülmesi fermân-ı hümayûn buyrulmağla erbâb-ı alay Taşlıkburnu nâm mahall güzerân / olduğu mahalde avdete izn-i erzânî buyrulmağla cümlesi avdet ancak surre emîni ve sakabaşılar / surre-i hümayûn ile Beşiktaş İskelesi'ne değin gidüp ve anda âmâde olan çekdirme sefînesine / vaz' ve Üsküdar'a mürûr eylemişlerdir. Ve dârü's-sa'âde ağası hazretleri dahi Taşlıkburnu nâm / mahalden avdet ve Vâlide Sultan Sâhil-serâsı nâm sâhil-serâyda ağa kahvesi nâm odayı teşrîf / ve andan tasadduk-ı fukarâyâ meşgûl olmuşlardır. / Bundan akdem surre-i şerîf Bahariye nâm sâhil-serâyda ihrâc olundukda merâsim-i mu'tâde icrâ / ve tertib-i alay ile Vâlide Sultan Yalısı önüne gelindikde du'â olunup, dârü's-sa'âde ağası / hazretleri sâhilhâne-i mezkûre derûnuna atf-ı licâm-ı azîmet buyurup mu'tâd üzere tasadduk-ı / fukarâyâ meşgûl ve sâ'ir erbâb-ı alay Defterdâr İskelesi'nde vâki' Sultan Yalısı önüne / değin tertib üzere gidüp anda izn-i erzânî buyrulmağla erbâb-ı alay ve mahfil-i hümayûn / avdet ve surre katarları surre emîni ve sakabaşılarıyla çekdirme sefinesi olduğu / iskeleye değin gönderildiği ve emr-i hümayûn olur ise surre emîni ağanın hânesine / götürölüp birkaç gün mürûrunda andan kaldırılıp çekdirme ile Üsküdar'a dahi nakl / olunduğu vâki' olmuştur.

Göç-i hümayûn be- Sâhil-serây-ı Beşiktaş

fî 18 B. Sene 1165 Yevm-i Penç-şenbih [1 Haziran 1752-Perşembe]

Yevm-i mezbûrda şevketlû mehâbetlû efendimiz hazretleri göç-i hümayûn ile Beşiktaş nâm sâhil-serâyı / teşrîf buyurmuşlardır.

Göç-i hümayûn be-Sâhil-serây-ı Beglerbegi

fî 26 B. Sene 1165 Yevm-i Cum'a ertesi [9 Haziran 1752-Cuma]

Yevm-i mezbûrda şevketlû efendimiz hazretleri Beglerbegi nâm sâhil-serâylarını nakl-i hümayûn buyurmaları ile / zât-ı hümayûn ve dâ'ire-i Harem ale's-seher Küçüksu nâm mahalli teşrîf ve ahşama değin anda / halvet, ba'dehû Beglerbegi nâm mahalli teşrîf buyurmuşlardır.

Tebrîk-i hümayûn

fî 29 B. Sene 1165 Yevm-i Salı [12 Haziran 1752-Pazartesi]

Yevm-i mezbûrda devletlü sadr-ı a'zam hazretleri ve semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri / tebrîk-i makâm zımnında rikâb-ı hümayûna teşrîf buyurmuşlardır.

[s. 9]

Rumili ve Anadolu kâdîaskerliği ve İstanbul kâdîsı tebdîli

fî 3 Ş. Sene 1165 [16 Haziran 1752]

Yevm-i mezbûrda Rumili kâdîaskerliği Abdullah Efendi hazretlerine ve Anadolu kâdîaskerliği / Pîrîzâde Osman Efendi hazretlerine ve İstanbul kâdîlığı İvaz Paşazâde İbrahim / Beg Efendi hazretlerine tevcih buyrulmağla üçüne birden Bâb-ı Âsafî'de kürkler ilbâs / olunmuştur.

Kısteyn mevâcibi ihrâcı

fî 14 Ş. Sene 1165 Yevm-i Salı [27 Haziran 1752-Salı]

Yevm-i mezbûrda büyük divân olup kul tâ'ifesine kısteyn mevâcibi ihrâc, ba'dehû Bâb-ı Âsafî'de cümleye â'ideleri virilmiştir.

Göç-i hümayûn

fî 18 Ş. Sene 1165 Yevm-i Cum'a ertesi [1 Temmuz 1752-Cumartesi]

Yevm-i mezbûrda şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretleri Beglerbegi nâm mahalden Beşiktaş nâm / sâhil-serâyalarına teşrîf buyurmuşlardır.

Azl-i Mehemmed Paşa

fî 18 Ş. Sene 1165 Yevm-i Cum'a ertesi [1 Temmuz 1752-Cumartesi]

Yevm-i mezbûrda hâlâ sadr-ı a'zam olan Emin Mehemmed Paşa hazretlerinin ba'zı mevânî' takrîbiyle azli / iktizâ itmekle divânihâne sergi başında mevâcib tevzî' olunur iken, kapucılar kethüdâsı ağa / kapuya teşrîf ve mühr-i hümayûnu divânihâne kendüden ahz¹⁰³ ve kendüleri dahi saray-ı / hümayûn dâhilinde balıkhâne nâm mahalde meks ü fermâna muntazır olmalarını ifâde eyledikde vezîr-i müşârün- / ileyh divânihâne nirdübanında bir esbe süvâr ve doğru Soğukçeşme kapusundan saray-ı hümayûna / dühûl ve mühr-i hümayûn huzûr-ı hümayûna îsâl olundukda, birkaç seneden mîrâhur-ı / evvel-i şehriyârilik hizmetiyle müstahdem olan Abdurrahman Paşazâde Mustafa Beg hazretlerinin / ol emânet-i Kibriyâ'nın her vechle uhdesinden

¹⁰³ Midhat Sertoğlu, kapıcılar kethüdâsının XVII. yüzyılın son yarısına kadar azl olunan vezirlerden padişahın mührünü almak ve yeni sadrazama götürmenin kendisinin görevi olduğundan bahseder (Bkz. Midhat Sertoğlu, **Osmanlı Tarih Lûgatı**, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1986, s. 174.). Fakat 349 Numaralı Sadaret Defteri'ne baktığımızda 1752 yılında da halâ bu görevi yaptıklarını söyleyebiliriz. (s. 9).

gelmekle liyâkat ve isti'dâdı olduğu mübârek / tab'-ı hümâyûn-ı cihandârîde bedîdâr olmağla ol hizmet-i celîle müşârûn-ileyh hazretlerine tefvîz? / ve mühr-i hümâyûn kendülere ihsân ve ferve-i semmûr iksâ buyrulmağla bağçe kapusunda vâki' Kirec / İskelesi'nde takım hâzır bulunması fermân buyrulduğu haberi Bâb-ı Âsafî'ye geldikde, / re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa vesâ'ir takım bi'l-cümle Kirec İskelesi'ne şitâb / ve anda tevakkuf ba'dehû sadr-ı a'zam müşârûn-ileyh hazretleri geldikde kethüdâ beg tarafından giden

[s. 10]

donanmış esbe süvâr ve Bâb-ı Âsafî'ye teşrîf ve Arz Odası'nda istirahat buyurup semâhatlü / şeyhü'l-islâm efendi hazretleri illet-i mizâcları takrîbiyle kendü hâne-i devletlerinde bulunmağla / kapuya teşrîfleri mu'tâd olduğundan ... Bâb-ı Âsafî'ye teşrîf buyurdıklarında sadr-ı / a'zam hazretleri mu'tâd üzere seng-i rikâbda istikbâl ve Arz Odası'nda bir mikdâr istirahat, / ba'dehû mu'tâd üzere bol yenlü semmûr kürk boğca ile arz ve adamlarına teslîm, ba'dehû avdet buyurdıklarında / yine cümle ber-vech-i mu'tâd teşyî' olundukdan sonra Arz Odası'nda sadreyn hazerâtına vesâ'ire / kürkler ilbâs ve ol vakte kadar divânihâne dahi hâzır olmağla mu'tâd üzere serâser üst ile / divanhâneyi teşrîf ve umûmen ricâl ve ocaklar ağalarına ber-mûceb-i defter hil'atler ilbâs / buyrulup, ba'dehû Arz Odası'nı teşrîf ve istirahat buyurmuşlardır.

Hatt-ı hümâyûn vürûdu

fî 19 Ş. Sene 1165 [2 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda taraf-ı hümâyûn-ı hazret-i şehriyârîden kapucılar kethüdâsı ağa ile hatt-ı hümâyûn / ihsân buyrulmağla ber-vech-i mu'tâd bi'l-cümle ocakları ricâlî kapuya da'vet olunup, Arz / Odası'nda cümle huzûrunda kırâ'et buyurmuşdur. Ba'dehû sadr-ı a'zam hazretleri sergiye teşrîf / buyurmuşlardır.

Dârü's-sa'âde ağası tarafından sadr-ı a'zam hazretlerine donanmış esb vürûdu

fî 20 Şa'bân Sene 1165 [3 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda dârü's-sa'âdetü's-şerîfe ağası tarafından kahvecibaşı ve yedekcibaşı yedleriyle sadr-ı a'zam hazretlerine / tezkire ve donanmış esb ve semmûr kürk gelmekle devletlü sadr-ı a'zam hazretleri Çinilü Oda'nın önünde olan / sofaya teşrîf buyrulup, kahvecibaşı ağa kürkü ve tezkireyi arz eyledikde tezkire feth olunup / mahfice kırâ'et ve kürkü teberrûken pîrâye-dûş-ı ikbâl buyurup esb-i mezbûru meydanda cevelân etdirmeleriyle / temâşâ eylediklerinden sonra kahvecibaşı ve yedekcibaşıya ferâce semmûr kürkler ilbâs ve atıyyeleri teslîm olundukdan / sonra mektûbî efendiye ağa hazretlerine tezkire sipâriş buyrulup ve ağayân-ı mûmâ-ileyhim dahi mühürdâr / ağa odasına götürülüp, tatlu ve kahve verilen esnâda sadr-ı

a'zam hazretleri teberrüken donanmış esbe / süvâr ve bir mikdâr cevelân, ba'dehû yine sofa-i mezkûru teşrîf ve mektûbî efendi tezkireyi getürüp arz eyledikde / kırâ'et buyrulup, yine mektûbî efendiye teslim ve bağlayup hâzır oldukda mûmâ-ileyh ağa huzûr-ı âsafîye / getürilüp tezkire teslim ve dâmen-bûs avdet eylemişlerdir. Yevm-i mezbûrda mûmâ-ileyhim ve ma'iyetle gelenlere verilen / atıyye-i hazîne defterinde mazbûtdur.

[s. 11]

Ulûfe devrinde rikâbdâr ağa ile esb ve kürk ve mücevher hançer vürûdu

fî 20 Ş. Sene 1165 [3 Temmuz 1752]

Ve yine yevm-i mezbûrda mevâcib devriçün rikâbdâr-ı hazret-i şehriyârî ağa ile esb ve kürk ve mücevher hançer / i'tâ ve ihsân olunmağla Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi ve istikbâl vesâ'ir merâsim bundan akdem birkaç def'a / tahrîr olunduğu üzere icrâ ve hil'atler ve atıyyeler temâmen teslim olunup avdet buyrulmuştur.

Sadr-ı a'zam hazretlerine berât-ı şerîf teslimi

fî 20 Ş. Sene 1165 [3 Temmuz 1752]

Ve yine yevm-i mezbûrda sadr-ı a'zam hazretlerine berât-ı şerîf-i âlîşân teslim olunmak emr olunmağla ba'de'l-arz re'îsü'l-küttâb / efendi odasından hareket ve sadr-ı a'zam hazretleri Çinilü Oda'nın hâricinde vâki' sofada olmağla / hasır odası kapısında re'îsü'l-küttâb efendi berât-ı celîlü'l-ünvânı zebûr-ı dest-i ta'zîm ve halîfe-i teşrîfât / pîş-i âlîlerinde revân olarak huzûr-ı âsafîye dühûl eyledikde sadr-ı a'zam hazretleri kıyâm ve re'îsü'l / küttâb efendi berât-ı şerîfi yed-i mü'eyyedlerine teslim ve dâmen-bûs eylediklerinde berât-ı âlîşânı / hazînedârlarına teslim ve re'îsü'l-küttâb efendiye bir sevb bol yenlü ferâce semmûr kürk ilbâs / ve dâmen-bûs avdet eyledikde taraf-ı âsafânelerinden keşîde kılınan donanmış esb İçoğlanlar / Meydanı'nda vâki' seng-i rikâbda âmâde olmağla küçük nerdübandan inüp, esb-i mezbûrun / licâmı takbîl ve süvâr olunup, meydanda bir mikdâr dolaşup, ba'dehû yine süvâr olduğu mahalde nüzûl / ve kendü odalarına avdet etmekle esb-i mezbûr re'îs efendinin adamlarına teslim olunmuştur.

Azl ve nasb-ı ağa-yı yeniçeriyân

fî 21 Ş. Sene 1165 [4 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda hâlâ, yeniçeri ağası olan --- ağa Bâb-ı Âsafî'ye da'vet olunup geldikde kethüdâ beg dâ'iresinde / meks üzere iken bi'l-fi'l kul kethüdâsı olan Mustafa Ağa doğru huzûr-ı âsafîye getürilüp, ağalık / ihsân olunduğunu müş'ir hil'at ilbâs olunmağla ağa-yı atîk kethüdâ beg dâ'iresinden kaldırılıp doğru iskeleye /

indirilüp Limni cezâresine nefy ve ağa-yı cedîdin muhzır ağa önüne düşüp Ağa Kapısı'na götürüp / iclâs eyledi.

Sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi berây-ı? teşekkür rikâb-ı hümâyûna gitmeleri

fî 22 Ş. Sene 1165 [5 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda sadr-ı a'zam hazretleri ve şeyhü'l-islâm efendi hazretleri teşekkür için rikâb-ı hümâyûna teşrîf / buyurmalarıyla sadr-ı a'zam hazretlerine mühr-i hümâyûn ihsân olundukda şeyhü'l-islâm efendi ma'an bulunmamağla / yevm-i mezbûrda huzûr-ı hümâyûnda kürk ilbâs olunmuşdur.

Rikâb-ı hümâyûn sadr-ı a'zam hazretlerine dîvân atı vürûdu

fî 23 Ş. Sene 1165 [6 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda taraf-ı hümâyûndan mîrâhur ağa ile dîvân atı gelmekle ber-vech-i mu'tâd istikbâl / vesâ'ir merâsim ayniyle icrâ olunmuşdur.

[s. 12]

Sadr-ı a'zam hazretlerine tûğ ve 'alem teslîmi

fî 24 Ş. Sene 1165 [7 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda devletlü sadr-ı a'zam hazretlerine mîr-ialem ağa tûğ ve 'alem getürmek ferman olunmağla ancak / tûğcıbaşı ve sancâkdâr çavuşu ve mîr-ialem ağa misâfir odasından cem' oldukları sadr-ı a'zam hazretlerine / ihbâr olundukda izn-i erzânî buyruldukda ibtidâ halîfe-i teşrîfât, ba'dehû teşrîfâtî efendi, ba'dehû tûğcıbaşı / elinde tûğlar ile ba'dehû sancâkdârân çavuş elinde sancağ ve 'alem ile ba'dehû mîr-i alem ağa huzûr-ı âsafîye / idhâl ve sadr-ı a'zam hazretleri kıyâm ve mîr-ialem ağa dâmen-bûs, ba'dehû ibtidâ sancak ve 'alemi mîr-ialem ağa çavuş / yedinden alup takbîl ve teslîm, ba'dehû tûğları dahi teslîm eyledikde tûğcıbaşı ve sancâkdâra hil'atler ve mîr-ialem / ağaya ferâce semmûr kürk ilbâs ve avdet eyledikde divânhâne nerdübanında keşîde kılınan donanmış esbe / süvâr ve avdet eylemiştir

Devât teslîmi

fî 24 Ş. Sene 1165 [7 Temmuz 1752]

Ve yine yevm-i mezbûrda nişâncı efendi hazretleri devât teslîmi irâde buyrulmakla mûmâ-ileyh efendi hazretleri / misâfir odasına teşrîf ve izn-i âlî sudûrunda ibtidâ halîfe-i teşrîfât yedinde devât ve süfre-i rîğ ile / ba'dehû teşrîfâtî efendi yedinde peşgîr ile ba'dehû nişâncı efendi yedinde tuğrâ ile huzûr-ı âsafîye idhâl / olundukda nişâncı efendi tuğrâ-i şerîfi takbîl ve teslîm ve peşgîr vesâ'ire huzûrlarında arz ve

irâ'et olundukda / ku'ûd buyrulup, nişâncı efendiye tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr resminden sonra ferâce semmûr kürk / ilbâs ve dâmen-bûs avdet divânihâne nerdübanında keşîde kılınan donanmış esbe süvâr ve avdet buyurmuşlardır.

Françe elçisinin tebrîk-i vezâret içün Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi

fî 25 Ş. Sene 1165 [8 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda sâ'at beşde Françe elçisi tebrîk-i vezâret içün Bâb-ı Âsafî'ye gelmesine izn-i erzânî / buyrulmağla elçi-i mesfûr kendü kayığı ile ve kendü atları ve adamlarıyla Bâb-ı Âsafî'ye gelürken vezîr ağaları / destâr ve kisveleriyle ve çavuşân Arz Odası'nda iki tarafa saff-beste-i kıyâm olup elçi-i mesfûr / divânihâne nerdübanında atından nüzûl ve misâfir odasında cüz'ice tevkîfden sonra Arz Odası'na / idhâl ve iskemleye vardıkda sadr-ı a'zam hazretleri destâr-ı âdîleriyle sağ koltuklarında kethüdâ beg / ve solda kapucılar kethüdâsı ve önlerince re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkireci ve mektûbî efendiler / ve teşrîfâtî bu vechle küçük odadan teşrîf buyurup re'îsü'l-küttâb efendi tarafına selâm-dâde olduklarında / selâm alınup ku'ûd buyruldukda alkış olunmuşdur. Elçiye hoş geldiği mu'âmelesi icrâ olundukdan / sonra ibtidâ sadr-ı a'zam hazretlerine, ba'dehû elçi-i mesfûre tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâ olduğu / akîbinde kapucılar kethüdâsı ağa yediyle elçinin koynuna boyama ve yağlık tercümânân ve beg zâdegâna ve divân / tercümânına boyamalar verilmekle geldiği vech üzere avdet etdirilmişdir

[s. 13]

Ve yine yevm-i mezbûrda sâ'at yedide İngiltere elçisi siyâk-ı mezkûr üzere gelüp ve merâsim / aynıyla icrâ olunup avdet eylemiştir.

fî 27 Ş. Sene 1165 [10 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda sâ'at beşde Venedik elçisi Bâb-ı Âsafî'ye gelmekle bâlâda mezkûr siyâk / üzere gelüp ve merâsim aynıyla icrâ olunup avdet eylemiştir.

Ve yine yevm-i mezbûrda sâ'at yedide Felemenk elçisi dahi siyâk-ı mezkûr üzere gelüp merâsim aynıyla icrâ olunmuşdur.

Tecdîd ağa-yı dârü's-sa'âdeti's-şerîfe

fî 27 Ş. Sene 1165 Yevm-i Pazar ertesi [10 Temmuz 1752-Pazartesi]

Yevm-i mezbûrda şevketlü mehâbetlü pâdişâh-ı âlem-penâh efendimiz hazretlerinin sâhil-serây-ı Beşiktaş'dan / Defterdârburnu nâm mahalde vâki' Neşât-âbâd nâm sâhil-serâyâ binîş eyleyüp vardıklarında cüz'ice / tevakkuf ile dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağalığı hıdmetiyle müstahdem olan Beşîr Ağa'nın ba'zı harekât-ı / nâ-pesendîdesi tab'-ı hümâyûnlarına muvâfık gelmediğinden merkûmı ahz ve Kızkullesi derûnunda

habs / eylemesi bâbında bostancıbaşı ağaya fermân-ı hümayûn buyurmalarıyla ol sâ'at ağa-yı merkûmu bostancı / başı ağa kendü sandalına alup, Kızkulesi'ne isâl ve kapucılar kethüdâlıkları hıdmetiyle şerefyâb olan / Burgosi Mehmed Ağa dahi merkûm ağanın hazînedârlık hıdmetiyle şöhet-şi'âr olan Süleymân nâm / gulâmını Beşiktaş'da vâki' bünyâd eyledikleri konağında ahz ve konağı temhîr ve merkûm Süleyman'ı / bostancılarda habs eylemek üzere emr-i hümayûn sâdır olmağın ber-vech-i muharrer hıdmet-i me'mûresin / edâ ve merkûmların ahz ve habs olundukların ve dahi ba'zı bakıyye tevâbi'lerinin dahi iktizâsına göre / ahz ve habsı husûsunu ve dârü's-sa'âde ağalığı hıdmetine hazînedâr-ı şehriyârî Beşîr Ağa müstahdem olunduğunu / vekîl-i devletleri olan Mustafa Paşa hazretlerine sipâriş ve tenbîhi müş'ir bir kıt'a hatt-ı hümayûn / şevket-makrûnlarına yine mûmâ-ileyh kapucılar kethüdâsı ağa ile Bâb-ı Âsafî'ye geldiği sâ'at defterdâr-ı şikk-ı evvel / olan Halîmî Mustafa Efendi huzûr-ı âsafîde ba'zı temhîri iktizâ iden mahalleri temhîre me'mûr ve kusûr / iktizâ iden husûslar her ne ise tedârükleri görölmeğe kıyâm olundu. Ve yevm-i mezbûr Pazar ertesi günü / olmağla ertesi Salı günü divân-ı hümayûn olmak üzere ol gün ale's-seher fermân-ı hümayûn buyrulmuş idi. / Mahbûs-ı merkûm Beşîr Ağa ahz olunduğu esnada Cezâyir-i Bahr-ı Sefîd'den bir cezîreye nefy olunması husûsu egerçi / beyne'n-nâs şüyu' bulmuş idi. Lâkin merkûmun ve etbâ'nın zuhûra gelen hıyânet ve habâsetleri mübârek / tab'-ı hümayûn-ı hazret-i şehen-şâhiyi bir rütbe gazabnâk eylemişdi ki taht-ı âli-baht-ı Osmanî üzere iclâs-ı / hümayûnları olalı yirmi iki sene-i kâmile olmuş idi. Bu kadar zemân eyyâm-ı saltanatlarında Âsitâne-i devlet / âşiyânede değil belki zîr-i hükûmetlerinde âsûde olan şuhûr ve bilâd ve kasabât ve kurâlarda ednâ cürm / şöyle dursun belki küllî kabâhatleri olanların dahi katl ve telef olmasına bir vecihle rızâ-i hümayûnları / olmadığı diyâr-ı müsliminde ve düvel-i nasâra beyninde ve belki 'umûmen rub'-ı meskûnda meşhûr-ı âfâk iken merkûm Beşîr Ağa'nın

[s. 14]

ol gece katl olunması husûsuna fermân-ı hümayûnları şeref-sudûr buyrulmağın dergâh-ı âli kapucı / başlarından Sirozî Mehmed Ağa bâ-fermân-ı hümayûn me'mûr ve sâ'at leylî beşde merkûmu / Kızkulesi'nde katl ve ser-i maktû'ını sabaha karîb getürdükde saray-ı hümayûnda Orta Kapu pîşgâhında / kaldırım kenarına vaz' olunup divân-ı hümayûna gelen 'umûmen ricâl ve 'avâm ve ocaklar neferâtı / ve ricâli temâşâ eylediler. Kemâ-fi'l-evvel divân olup ba'de'd-divân sadr-ı a'zam hazretleri / Saray-ı Âsafî'yi teşrîf buyurduklarından sonra şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretleri Alay Kasrı nâm kasr-ı / dil-ârâya teşrîf ve maktûl ağanın hazînedârlık hıdmetinde olan Süleyman nâm gulâmını getürdüp / köşk altında katl ittirdikten sonra Beşiktaş Sarayı'nı teşrîf buyurdular. Bu iki maktûlun haberi / şehri-İstanbul'a şüyu' buldukda umûmen nâs gürûh gürûh temâşâsına gelüp bâ y u gedâ, sığâr ü kibâr / zükûr u inâs bi'l-cümle seyr ü temâşâ idenler şevketlü mehâbetlü pâdişâh-ı islâm-penâh efendimiz hazretlerinin / ilâ-âhiri'd-deverân taht-ı

saltanatlarında dâ'im ve ber-karâr olması ed'iyesine ez-derûn müdâvim ve ba'zı / maktûllerden cevır ü ezâ görüp perişân olanlar yüzlerin hâke sürüp âvâz-ı bülend ile girye / ve ü zârî iderek devâm-ı ömr ü devlet-i zıllullâhi ed'iyesine âgâz eylediklerinde yakınlarında bulunan / müslimîn bi'l-cümle ma'an girye iderek âmin dedikleri müşâhede olunmuştur. Hele ol gün umûmen şehir-i İstanbul'da / güyâ sûr veyahûd ıyd oldu. Cenâb-ı rabbü'l-âlemîn mâye-i emn ü emân olan şevketlü mehâbetlü / kudretlü şehenşâh-ı 'âlem efendimiz hazretlerini taht-ı saltanatlarında ilâ-âhiri'z- zemân dâ'im ve ber-karâr eyleyüp / bed-hâh ve â'dâsı olanları dâima makhûr ve müdemmer ve hâk-sâr eyleye âmîn bi-hürmeti Tahâ ve Yâsîn.

Nemçe ol[r]ta elçisi tebrîk-i sadâret için Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi

fî 28 Ş. Sene 1165 [11 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda sâ'at beşde Nemçe orta elçisi tebrîk-i vezâret için Bâb-ı Âsafî'ye geldikde Françe / elçisi misüllü gelüp ve merâsim mu'tâd ayniyle icrâ olunup avdet eylemiştir.

Ve yine yevm-i mezbûrda İsveç orta elçisi dahi siyâk-ı mezkûr üzere gelüp ayniyle sâ'ir elçilerde / icrâ olunan merâsim icrâ olunmuştur.

fî 29 Ş. Sene 1165 [12 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda sâ'at beşde Moskov maslahatgüzârı kendü kâyık ve adamlarıyla Bâb-ı Âsafî'ye gelüp doğru / misafir odasına götürölüp tevakkuf ve Arz Odası'nda re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkireci / ve mektûbî efendiler ve teşrîfâtî ve muhızır ağa ve odabaşı ve kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası bi'l-cümle muvakkıflarına / müheyyâ olduğı ve devletlü sadr-ı a'zam hazretleri sadr-ı devletlerinde kâ'id olduğı halde mesfûr Arz Odası'na / idhâl olunup ve nezd-i âsafânelerinde vaz' olunan iskemleye ku'ûd itirilüp tatlu ve kahve ve şerbet / ve buhûr merâsimi icrâ ve kapucılar kethüdâsı yediyle mesfûre ve birkaç nefer etbâ'ına boyamalar verilüp avdet / eylemiştir, yevm-i mezbûrda kethüdâ beg huzûr-ı âsafîde bulunmamıştır.

[s. 15]

fî 5 Ramazân Sene 1165 [17 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûr gecesi on nefer selâtin meşâyihî efendiler iftâr-ı sadr-ı a'zamiye davet olunup / mu'tâd üzere kürkler ve surreleri verilmiştir.

fî 10 N. Sene 1165 [22 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda Sicilya elçisi vekîli dahi tebrîk-i vezâret için Bâb-ı Âsafî'ye gelüp ayniyle Moskov / maslahatgüzârına icrâ olunan merâsim icrâ olmuştur.

Rikâb-ı hümayûndan sadr-ı a'zam hazretlerine esbân-ı sabâ-reftâr ihdâsı

fî 14 N. Sene 1165 [26 Temmuz 1752]

Yevm-i mezbûrda taraf-ı hümayûn-ı hazret-i şehriyârîden sadr-ı a'zam hazretlerine mîrâhur-ı evvel ağa ile bir re's / donanmış ve on bir re's yelkendes esb inâyet ve ihsân olunmağla Bâb-ı Âsafî'ye takarrûbi haberi geldikde / kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkireci ve mektûbî efendiler ve teşrîfâtî ve kapucılar kethüdâsı / ve selâm ağası ve muhzır ağa ve odabaşı ağa bi'l-cümle taşra kapuda istikbâl, muhzır ağa kuka ile donanmış / esbin sağında ve odabaşı ağa külâh ile solunda ve mûmâ-ileyhim hazerâtı 'alâ merâtibihim önünde bu vechle / iç ağaları kapusından doğru Kum Meydanı Köşkü binek taşına geldikde devletlü sadr-ı a'zam hazretleri / seng-i rikâbda âmâde bulunmağla esb-i mezkûrun licâmın takbîl-birle süvâr olduklarında meydanda âmâde / kılınan çavuşân alkış eyleyüp ve meydanda bir mikdâr cevelân ki ba'dehû yine süvâr oldukları mahalde / nüzûl buyurduklarında tekrâr alkış olunmuştur. Ba'de seng-i rikâbda tevakkuf ve yelkendes olan esbleri / yürüyüp huzurına getirdüklerinde cümlesinin gerdenleri der-âguş ve perçemleri takbîl gûne ohşanup / tamâm oldukda Meydan Köşkü'nü teşrîf ve mîrâhur-ı evvel ağa huzurlarında ku'ûd ve gülâb ve buhûr merâsimi / icrâ olunduktan sonra mîrâhur-ı evvel ağaya ferâce semmûr kürk ve beş kîse rumi akçe in'âm / ve bir re's donanmış esb keşîde kılınup sâ'ir hademe-i âhura hil'atler ve surreler virilüp cümlesi / avdet ittirilmiştir.

Ziyâret-i hırka-i şerîfe

fî 15 N. Sene 1165 [27 Temmuz 1752]

Ramazân-ı şerîfin on beşinci günü hırka-i şerîfe ziyâreti mu'tâd olmağla yevm-i mezbûrdan akdem semâhatlü / şeyhü'l-islâm efendi tarafından gelen defter mûcibince ulemâ-yi a'lâm efendiler hazerâtı ve selâtîn meşâyîhi efendiler / ve yeniçeri ağası defterdâr efendi tezkireler ile da'vet olunup ancak birkaç seneden berü süvâr / ve piyâde ocakları ağalarının dahi dühûllerine izn-i hümayûn-ı erzânî kılınmağla sipâh ve silâhdâr ve cebeci / ve topçu ve arabacıbaşı ağalar dahi tezkireler ile da'vet olunup bundan akdem maktûl dârü's-sa'âde ağası / irâdesiyle Haremeyn müfettişi efendi ve Haremeyn muhasebecisi efendi ve bunlardan mâ'adâ Haremeyn mütevellileri / ve kâtibleri ve halîfe ve kîsedârı cem'an on beş nefer kimesne dahi bir iki sene içeru dühûl eylemiş idi. / Lakin bu sene-i mübâreke şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretleri birkaç sene içinde hâric-i ez-defter-i kadîm / kimler idhâl olunmuştur deyu fermân-ı hümayûn buyurmalarıyla mûmâ-ileyh Haremeyn takımının cümlesi defter olunup

[s. 16]

sadr-ı a'zam hazretleri tarafından huzûr-ı hümayûna arz olundukda cümlesinin esâmîleri sürh ile / çalınup ancak Haremeyn müfettişi efendi ile Haremeyn muhasebecisi efendinin esâmîleri açık olmağla / mûmâ-ileyhimânın gelmeleri husûsun izn-i hümayûn olduğu ma'lûm olmağla mûmâ-ileyh müfettiş / ve muhasebeci efendiye gelmeleri husûsunu ifâde için teşrîfât halîfesi ile ihbâr vesâ'irlerine / gelmemek üzere ifâde olunmuşdur. Yevm-i mezbûrda zikr olunan ricâl, ba'dehû edâ-yı salât-ı zuhr / Ak Ağalar kapusunda cem' olmağla sağ tarafa umûmen ulemâ-yı a'lâm ve sol tarafa bi'l-cümle ricâl oturup / muntazır oldılar. Yevm-i mezbûrda semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretlerini re'îsü'l-küttâb efendi hane-i / sa'âdetlerinden saray-ı sadr-ı âliye götürüp, ba'dehû re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleriyle Ayasofya Câmi'ine / azîmet ve salât-ı zuhru edâ eylemek de'b iken şeyhü'l-islâm efendinin illet-i mizâcları takrîbiyle hane-i devletlerinden doğru cami'-i şerîfe teşrîf buyurdıkları haberi sadr-ı a'zam hazretlerine geldikde, / re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri dahi cami'-i şerîfe teşrîf ve salât-ı zuhru edâ eylediklerinden sonra / bi'l-maiyye cümle akîbinde saray-ı hümayûna teşrîf buyurdılar. Orta Kapu hâricinde rikâb-ı hümayûn ağaları / istikbâl ve nüzûl buyruldukda re'fetlü sadr-ı a'zam hazretlerinin sağ taraflarına bostancı / başı ağa ve sol taraflarına mîrâhur-ı evvel ağa ve semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretlerinin / dahi kapucılar kethüdâsı ağa ve mîrâhur-ı sâni ağa koltuklarına girüp Bâbü's-Sa'âde'ye takarrüb buyruldukda / Bâbü's-Sa'âde ağaları istikbâl ve sadr-ı a'zam hazretlerinin sağ koltuklarına Bâbü's-Sa'âde / ağası ve sol taraflarına hazînedârbaşı ağa ve semâhatlü şeyhü'l-islâm efendinin sağ tarafına / kilâricibaşı ağa ve sol taraflarına saray-ı cedîd-i âmire ağası bağlgîr olup Bâbü's-Sa'âde önüne / varıldıkda silâhdâr-ı şehriyârî ağa hazretleri istikbâl ve sadr-ı a'zam hazretlerinin sağ koltuklarına / silâhdâr ağa ve sol koltuklarına has odabaşı ağa ve şeyhü'l-islâm efendi hazretlerinin iki nefer / has odalı ağalar koltuklarına girüp Arz Odası güzerân buyrulduğu gibi mâ'daya dahi / izin ve ruhsat buyurulmağın ibtidâ ulemâ-yı izâm ba'dehû yeniçeri ağası ve defterdâr efendi / ve reîs efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkireci ve mektûbî efendiler vesâ'ir ocaklar ağaları ve Haremeyn müfettişi efendi / ve Haremeyn muhasebecisi efendi bi'l-cümle Bâbü's-Sa'âde'den dühûl ve Hırka-i Şerîfe odasına / varıldıkda sanduka-i şerîfeyi bizzat şevketlü efendimiz hazretleri mübârek yed-i müeyyed-i mülûkâneleri / ile güşâd buyurup, yüz sürülmeğe ruhsat-ı hümayûn-ı erzânî buyuruldukda ibtidâ re'fetlü efendimiz / hazretleri, ba'dehû semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri şeyhü'l-islâm efendi hazretlerinin dizlerinde / 'illet olmağla kıyâmen tevakkufa ber-vechle iktidârları olmadığından bâ-fermân-ı hümayûn bir nefer has / odalı ağa koltuğuna girüp ulemâ-yı izâm tamâmına değin ol-vechle tevakkuf ulemâ-yı izâm / temâmında ku'ûdlarına üç def'a emr-i hümayûn sâdır olmağla durdukları mahalle ku'ûd ve cümle hademe-i

[s. 17]

Bîrûn ve Enderûn temâm olunca ku'ûden tevakkuf buyurmuşlardır. Şeyhü'l-islâm efendi yüz sürdüğü / akîbinde 'alâ merâtibihim ulemâ-yı izâm hazerâtı, ba'dehû yeniçeri ağası ve defterdâr efendi ve re'îsü'l-küttâb / efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkire-i evvel ve sâni ve mektûbî efendiler ve başbakıkulı ağa ve mâliyye / tezkirecisi, ba'dehû sipâh ve silahdâr ağaları ve cebeci ve topçu ve arabacıbaşı ağalar, ba'dehû bu sene-i / mübâreke de dühüllerine izn-i hümayûn-ı erzânî buyurulan Haremeyn müfettişi efendi ve Haremeyn muhasebecisi / efendi, ba'dehû teşrîfâtî kulları, ba'dehû rikâb ağaları, ba'dehû meşâyih du'â idüp yüzler sürdiler, / ba'dehû misâfireten Âsitâne-i Sa'âdet'de bulunan kutbü'l-arifin Şeyh Murâd Efendizâde Seyyid Şeyh / Muhammed Efendi hazretleri yüz sürmüşlerdir ve şeyh-i müşârün-ileyh hazretleri gerçi Âsitâne-i Sa'âdet'de pederleri / kuddise sırruhu hazretlerinin yanlarında mukaddemâ meks eylemişlerdir. Lâkin bir niçe müddettir Şâm-ı cennet meşâmde / olan Âsitânelerinde ikame üzere iken bu sene-i mübâreke de pederlerini ziyâret zımnında Âsitâne'ye / teşrîf buyurup bu eyyamda Âsitâne'de bulunmağa teberrûken da'vet olunmaları fermân buyurulmağa / devletlü sadr-ı a'zam hazretleri tarafından tezkire tahrîr ve teşrîfât halifesi vesâatıyla da'vet / ve yevm-i mezbûrda saray-ı hümayûna geldikde Bâbü's-Sa'âde'de tevakkuf cümle içerü girdikten sonra merkûm / halife ile müşârün-ileyh şeyh efendi içerü dühûl ve hırka-i şerîf odası kapısı önündeki sofada / tevakkuf ve ber-vech-i mutâd merâsim temâm olup şeyh efendiler akîbinde müşârün-ileyh şeyh efendi hırka-i / şerîfe odasına alınup ruh-sûde olmuşdur. Ba'dehû yine soffa-i mezkûrda has odada / tevakkuf cümle taşra çıkup gittikten sonra mûmâ-ileyh efendi dahi taşra teşrîf eyleyüp yine mezkûr halife / ile pederleri Âsitâne'si karîbinde vâkî konaklarına îsâl olunmuşdur. Ba'dehû imâm-ı sultani / efendiler birer 'aşr tilâvet idüp avdete işâret-i mülûkâne erzânî buyuruldukda cümlesi taşra / çıkup ancak içerüde re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri ile semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri / tevakkuf eylediler, ba'dehû Enderûn-ı hümayûn hademesi dahi temâm oldukda izn-i hümayûn ile sadr-ı a'zam / ve şeyhü'l-islâm efendilerimiz hazerâtı içerü girdiği tertib üzere silahdâr ağa ve has odabaşı ağa / koltuklarında Bâbü's-Sa'âde'ye geldikde kapu ağası ile hazînedârbaşı ağa ve Bâbü's-Sa'âde'den / on beş yirmi hatve taşra çıkdıkda bostancıbaşı ağa ile mîrâhur-ı evvel ağa hıdmet-i baglgîri / ile müşerref olmalarıyla kapucılar kethüdâsı ağa ile mîrâhur-ı sâni ağa dahi kemâ-fi's-sâbık şeyhü'l-islâm / efendi hazretlerinin baglgîrleri olup ve Orta Kapu'dan taşra çıkıldıkda esb-i rah-vârlarına / süvâr ve saray-ı devlet-medârların teşrîf buyurmuşlardır.

[s. 18]

Mu'âyede ve dâmen-bûs-ı hümayûn resmî

fî gurre-i L. Sene 1165 [12 Ağustos 1752]

Yevm-i mezbûrda îyd-i fitr vâkî olmağa gecesi sâ'at leyli altıda erbâb-ı mu'âyede ve yedide şeyhü'l-islâm efendi / ve yedi buçukta devletlü sadr-ı a'zam hazretleri

teşrîf buyurmuşlar. Şeyhü'l-islâm efendi hazretleri teşrîf buyurduklarında / kapucılar kethüdâsı ağa ve çavuşbaşı ağa mutâd üzere sîm asâlarıyla Orta Kapu'dan önüne düşüp / eski divânihâne kapısı derûnuna değin önünce asâların yere darb iderek götürüb anda selâmlayup / avdet eylemişler, teşrîfâtî gülâb ve matbah-ı âmire emîni buhûr virüp kâdiasker efendiler hazerâtı / temâmında gülâb ve buhûrî hademe-i matbaha teslîm eyleyüp mevlânâ-i müşârün-ileyh bir-mikdâr kâdiaskerler / soffasında tevakkuf, ba'dehû kendülere mahsûs odayı teşrîflerinden sonra teşrîfâtî ulemâ-yı izâmın / defterin arz ve izn-i âlileriyle mevcûdlarını yoklayup, ba'dehû yine mevlânâ müşârün-ileyh hazretlerine / arz ve emirleriyle tebyîz itmeğe mübâşeret bu esnada sadr-ı a'zam hazretleri dahi teşrîf buyurduklarında / yine kapucılar kethüdâsı ağa ile çavuşbaşı ağa Orta Kapu'dan sîm asâlar ile dîvân kâidesi / üzere önlerince dîvânihâneyi teşrîf buyurduklarında îyd-i şerîflerde mu'tâd olmadığından / derûn-ı kubbede olan kâdiaskerân ve defterdârân ve nişâncı efendi kubbe-i hümâyûndan taşra / çıkmayup kubbe-i hümâyûnda oturdukları payeden aşağı inüp selâma muntazır kubbe kapısı önünde / ancak re'îsü'l-küttâb efendi ile defter emîni efendi selâmlayup, ba'de kubbe-i hümâyûna dühûlde kubbe / derûnunda olanları selâmlayup sadr-ı devletlerinde ku'ûd eyledikleri gibi kapucılar kethüdâsı ve çavuşbaşı ağa / selâmlayup taşra çıkdıkları esnada sadr-ı a'zam hazretleri dahi cümleye sabâhınız hayr ola mu'âmelesin / icrâ eylediklerinde anlar dahi temennâ idüp makâmlarında otururlar. Bu esnada teşrîfâtî efendi gülâb / ve matbah emîni ağa buhûr götürüp ibtidâ sadr-ı a'zam hazretlerine, ba'dehû kubbede olanlara verirler, ba'dehû / sadr-ı a'zam hazretleri devât odasını teşrîf buyurdılar. Salât-ı subh karîb olup dîvânihânedeki seccâdeler / ferşide kılındıktan sonra sadr-ı a'zam hazretleri kubbe-i hümâyûna destâr ve pabuc ile teşrîf buyurup seccâdelerinde / salât-ı subh eda olunur. Hitâmında imâmet iden Ayasofya hatîbi efendi ve ser-müezzin-i hassa dâmen-bûs / itmekle surreleri verilüp, ba'dehû pabuc ile sadr-ı devletlerine geldikde kallâvi ve cizme giyüp ku'ûd / buyururlar. Dâmen-bûs-ı âsafî idecekleri cümlesi hâzır olduğunu teşrîfâtî ihbâr eyledikde resm-i mu'âyedeye / ibtidâ olup mu'tâd-ı kadîm üzere cümle dâmen-bûs ve temâm oldukda yine kubbe-i hümâyûnda tevakkuf buyurdılar. / Şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretleri taht-ı âli-baht-ı mülûkânelerini teşrîf ve mu'âyede-i hümâyûna bed' olup / vakit geldikde kapucılar kethüdâsı ile çavuşbaşı ağa asâların yere darb iderek kubbe-i hümâyûn kapısına / geldiklerinde devletlü efendimiz hareket verâlarında [ve pîş-i âlilerinde (üstü çizilmiş)] kâdiasker efendiler ve defterdârân vesâ'ir hâcegân / bi'l-cümle Bâbü's-Sa'âde'ye doğru teşrîf ve ale't-tertîb mu'âyede-i hümâyûn icrâ olunmuştur. Şeyhü'l-islâm / efendinin illet-i mizâcî takribiyle mukaddemâ kapucibaşılar soffasına getirülüp ve huzûr-ı hümâyûna gelürken / kapucibaşı ağalar ki birisi koltuğunda bulunmak üzere emr olunmağla öylece vâki' olmuştur. ba'de'l- mu'âyede cami-i / şerîfe teşrîf, ba'dehû saray-ı hümâyûnda, ba'dehû Saray-ı Sadr-ı Âlî'de ber-vech-i mu'tâd icrâ oluna gelen merâsim aynıyle / icrâ olunmuştur.

[s. 19]

Gülhâne'ye gidilmesi

fî 2 L. Sene 1165 [13 Ağustos 1752]

İyd-i şerîfin ikinci günü ber-vech-i mu'tâd şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretleri gülhâneyi teşrîf buyurup / sadr-ı a'zam hazretleri ve şeyhü'l-islâm efendi hazretleri yevm-i mezbûrda rikâb-ı hümayûna gitmeleri mu'tâd olmağla / bu eyyâmda şevketlü efendimiz Beşiktâş nâm sâhil-serâyılarında bulunmaktan nâşî Dolmabağçe'de inşâ buyurulan / kasr-ı neve yevm-i mezbûrda teşrîf buyuracakları nümâyân ve sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi hazretleri dahi / kasr-ı mezbûre teşrîf eylemek iktizâ itmekle yevm-i mezbûrda ta'yin olunan vakitte re'îsü'l-küttâb efendi / semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretlerinin devlet-hânelerine varup süvâr Bâb-ı Âsafî'ye takarrüb eylediği / haberi geldikde kethüdâ beg çavuşbaşı ağa ve tezkireci ve mektûbî efendiler taşra kapıda istikbâl ve önüne / düşüp seng-i rikâba geldikde devletlü sadr-ı a'zam hazretleri seng-i rikâbda istikbâl ve mevlânâ-i / müşârün-ileyh nüzûl buyurduklarında sağ koltuklarında kethüdâ beg ve solda kapucılar kethüdâsı baglgîrleri / olup ve sadr-ı a'zam hazretlerinin dahi selâm ağası ve telhîsî ağa baglgîrleri olurlar. Yukarı / çıkıldıkda Arz Odası'nda ku'ûd ve dizlerine şal pûşîde kılındıktan sonra ibtidâ kethüdâ beg, ba'dehû / re'îsü'l-küttâb efendi, ba'dehû sâ'ir kapu ricâli bi'l-cümle semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretlerinin dâmenlerin / bûs idüp temâm oldukda temennâ idüp taşra avdet ve tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr resm-i icrâ olunup / tevakkuf buyururlar. Baltacılar kethüdâsı gelüp da'vet eyledikde müşârün-ileyhimâ Arz Odası'ndan hareket / eyledikde yine kethüdâ beg ile kapucılar kethüdâsı mevlânâ-i müşârün-ileyhimânın baglgîrleri olup seng-i rikâba götürürler. / İbtidâ sadr-ı a'zam hazretleri, ba'dehû mevlânâ-i müşârün-ileyh süvâr olurlar, avdetde sadr-ı a'zam hazretleriyle / ma'an gitmekle şeyhü'l-islâm efendi hazretlerine teşyî' iktizâ itmeyüp kethüdâ beg seng-i rikâbda selâmlayup / tevakkuf ider, ba'dehû cây-i mahsûsalarına avdet buyurdılar. Devletlü efendimiz, semâhatlü şeyhü'l-islâm / efendi hazretleri ile ma'an Dolmabağçe'yi teşrîf ve ahşâma değin anda kesb-i sürûr ve avdet / ve bi'l-maiyye Bâb-ı Âsafî pîşgâhına değin gelindikde şeyhü'l-islâm efendi devlethânelerin teşrîf buyurmaları ile / sadr-ı a'zam hazretleri dahi saray-ı devlet-medârların teşrîf buyurmuşlardır.

Kethüdâ beg İyd-i şerîfde rikâba gitmesi

fî 3 L. Sene 1165 [14 Ağustos 1752]

Yevm-i mezbûrda ber-vech-i mu'tâd kethüdâ beg hazretleri sadr-ı a'zam cündî ağalar ile Dolmabağçe'ye gidüp / ber-vech-i mu'tâd merâsim icrâ olunmağla avdet olunmuştur.

Tevcîhât

fî 8 L. Sene 1165 [19 Ağustos 1752]

Yevm-i mezbûrda tevcîhât vâki' olmağla umûmen ricâl-i Devlet-i Aliyye'nin kimisi mansıb ve kimi ma'zûl ve kimi

ibkâ olup cümlesi mesrûr ve handân olmuşlardır.

[s. 20]

Ziyâfet-i ağa-i yeniçeriyân

fî 11 L. Sene 1165 [22 Ağustos 1752]

Ber-vech-i mu'tâd-ı kadîm dergâh-ı âlî yeniçerileri ağası olan Mustafa Ağa hazretleri devletlû sadr-ı a'zam / hazretlerine Ağa Kapusu'nda ziyâfet tertib buyurmalarıyla yevm-i mezbûrda sâ'at-i nehârî [boşluk] iken devletlû / sadr-ı a'zam hazretlerinin teşrîf buyuracakları muhakkak olmağla ale's-seher defterdâr efendi ve sâbıkan / defterdâr ve hâlâ Nişâncı Memiş Efendi ve sâbıka defterdâr ve hâlâ rûznamçe-i evvel Behcet Mehemed Efendi / ve Âsitâne gümrüğü emîni Seyyid İshak? Ağa, Ağa Kapusu'nı teşrîf ve kudûm hazret-i sadr-ı âliye müterakkıb oldılar. / Devletlû sadr-ı a'zam hazretlerinin Bâb-ı Âsafî'den hareketi haberi geldikde selâmla[ma]ğa me'mûr ortalar ve ocak / ricâlî ortaları neferâtı Ağa kapusından bîmârîhâne önünden Tiryâkî Çarşusu nihâyetine değin iki tarafa / saff-beste-i selâm olup ve ricâl ocak tertibleri üzere ikişer ikişer istikbâle müheyyâ olmuşdur. / Sadr-ı a'zam hazretleri Süleymaniye köşesine geldikde ricâlî ocak ikişer ikişer selâmlayup pîş-i âsafânelerinde / devân olarak Tiryâkî Çarşusu ortasında kul kethüdâsı ağa ile zağarcıbaşı ağa istikbâl / ve rikâb-ı âsafânelerine girüp bîmârîhâne kapısı önünde yeniçeri ağası istikbâl ve temennâ ve pîş-i âsafânelerinde / devân olup seng-i rikâba gelindikde tarafından çavuşân ocak ve sol tarafda müstakbilîn-i mûmâ-ileyhîm ve sağda / bâlâ-i nerdübana değin med'uvv bulunan defterdâr efendi ve nişâncı efendi ve rûznamçeci efendi ve re'îsü'l-küttâb / efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkire-i evvel ve sâni ve mektûbî efendiler ve teşrîfâtî ve maliye tezkirecisi ve başbakıkulu ağa / saff-beste-i selâm oldılar. Seng-i rikâba gelindikde cümlesi selâmlayup ve nüzûl olundukda alkış olunup / sağ koltuklarında yeniçeri ağası ve solda kul kethüdâsı ve pîş-i âsafânelerinde müstakbilîn-i mûmâ-ileyhîm hazerâtı / devân olarak Tekeli Köşkü'ne gelindikde ku'ûd buyrulmazdan mukaddem ibtidâ ağa hazretleri, ba'dehû kul kethüdâsı ağa / damen-bûs eyleyüp ağa hazretleri cânib-i yemin-i sadr-ı âlîde tevakkuf, ba'dehû sekbânbaşı ağa, ba'dehû yeniçeri efendisi, / ba'dehû tekrâr kul kethüdâsı, ba'dehû zağarcıbaşı ağa, ba'dehû sâ'ir ocak ricâlî dâmen-bûs eyleyüp temâm oldukda / ku'ûd buyrulmazdan mukaddem haftân getürdilüp ibtidâ ağa hazretlerine ibkâlarını mutazammın hân kumaşı / hil'at ilbâs olundukda ibkâları olduğunu sadr-ı a'zam hazretleri kendülere hitâb buyurup dâmen-bûsun da'vet / idüp ilbâs olunan hil'at ile kış odasını teşrîf buyurdılar, ba'dehû huzûr-ı âsafide hil'at ilbâs

olunan / ocak ricâli doğru ağa hazretlerinin olduğu odaya gelüp damen-bûs ve tevakkuf ve cümlesi temâm oldukda ağa / hazretleri dahi cümlesine mübârek-bâd deyüp izin virmekle cümlesi selâmlayüp taşra gittiler ve ol-vakit ağa / hazretleri dahi hil'atı çıkarup sadr-ı a'zam hazretlerinin yanlarında teşrîf buyurdılar. Sadr-ı a'zam hazretleri ocakluya / hil'at ilbâsı tamâm olunca kıyâmen tevakkuf, ba'dehû ku'ûd buyurdıklarında defterdâr efendi vesâ'ir med'uvv bulunanlar / ve kapu ricâli cümle huzûr-ı âsafîde ku'ûd ve tatlu ve kahve virildiği esnâda ağa hazretleri dahi oda-i mezkûre

[s. 21]

dühûl ve bâ-izn-i âsafî ku'ûd ve tatlu ve kahve resmi temâm oldukda defterdâr efendi vesâ'irler / kalkup âhir odalarda kıyâm eylemişlerdir. Ba'dehû hânende ve sâzendegân fasıllar eyleyüp / vakt-i zuhr erişdikde salât-ı zuhr edâsından mukaddem teşrîfâtî sadr-ı a'zam hazretlerinin? izn / ile ocak ricâline taraf-ı sadr-ı a'zamîden virilmeyecek in'âmât ber-mûceb-i defter kul kethüdâsı / ağa odasında ashâbına teslîm, ba'dehû salât-ı zuhr edâ ve yine ba'zı, ba'dehû bârân? ile ârâm / olunup, vakt-i asr karîb oldukda ağa hazretleri tarafından virilecek avâ'idât temâmen ashâbına teslîm / ve salât-ı asr edâ olundukda ağa hazretlerinin imâmına bir sevb sof ferâce ilbâs olunmuşdur. Ba'dehû / ta'âm gelüp ba'de't-ta'âm ağa hazretleri tarafından tertib buyurılan hedâyâsı hazînedârları ve kethüdâları / ma'rifetiyle arz ve keşîde buyurılacak, donanmış esb-i silahşorân meydanda cevalân itdirdikden sonra / ağa hazretleri da'vet olunup geldikde ziyâfet için ferâce semmûr kürk ve kethüdâsına vesâ'ire zîrde / tahrîr olunduğu üzere hil'atler ve kerrâkeler ilbâs olundukdan sonra sadr-ı a'zam hazretleri hareket eyledikde / ağa hazretleri cânib-i yemin ve kul kethüdâsı ağa taraf-ı yesâr-ı sadr-ı a'zamîde bağlgîrlik eyleyüp ve mâ'adası / pîş-i âsafânelerinde devân olarak seng-i rikâbda keşîde buyurılan donanmış esbe süvâr / ve tertib-i sâbık üzere ocak ricâli bi'l-cümle pîş-i âsafânelerinde pûyân olup devletlü efendimiz keremen / yeniçeri ağası hazretlerine taşra kapuda izn-i âsafî-i erzânî buyurılmağla avdet ve Tekeli Köşkü'ndeistirâhat / ve ocak ricâli mahal-i istikbâllerine değin teşyî' ve avdet ve gelüp ağa hazretlerinin dâmenlerin takbîl / ve cümlesi ku'ûd ve tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr virildikten sonra ocak ricâli dahi ağa hazretlerinin / izni ile hânelerine ric'at eylemişlerdir.

Ağa kapısı ziyâfetine ibtidâ varıldıkda ilbâs olunan

Ağa hazretlerine ibkâlariçün hân kumaşı hil'at sevb 1

Sekbânbaşı ağaya, hil'at sevb 1

Yeniçeri efendisine, hil'at sevb 1

Kul kethüdâsı ağaya, hil'at sevb 1

Zağarcıbaşı ağaya, hil'at sevb 1

Seksoncubaşı ağaya, hil'at sevb 1

Turnacıbaşı ağaya, hil'at sevb 1

Ocak imâmı efendiye, hil'at sevb 1

Muhzır ağaya, hil'at sevb 1

Kethüdâ-yı cây ağaya, hil'at sevb 1

Kâtib-i cây efendiye, hil'at sevb 1

Ser-çavuşân ocak, hil'at sevb 1

Emîn-i beytü'l-mâl, hil'at sevb 1

Kâtib-i beytü'l-mâl, hil'at sevb 1

Çavuş-ı meyâne, hil'at sevb 1

Çavuş-u küçük, hil'at sevb 1

Ser-kâtib-i ocak, hil'at sevb 1

Kapu halîfesi, hil'at sevb 1

Teşrîfatî efendiye, hil'at sevb 1

Cem'ân yekûn hil'at hâ-i mütenevvia sevb 19

Ba'dehû hengâm-ı avdetde ilbâs olunan

Ağa hazretlerine ziyâfet için, ferâce semmûr kürk sevb 1

Ağa hazretlerinin kethüdâlarına, hil'at sevb 1

Kâtib-i divâna, hil'at sevb 1

Kâtib-i hazîneye, hil'at sevb 1

Vekîl-i harc ağa, hil'at sevb 1

Kâtib-i masraf, hil'at sevb 1

Âşcıbaşı, hil'at sevb 1

Çâşnîgîrbaşı, hil'at sevb 1

Serrâc-ı yapuk, hil'at sevb 1

Mirâhur ağa, hil'at sevb 1

Ser-silâhşor, hil'at sevb 1

Ağa hazretlerinin kayınları? ağaya, sof ferâce sevb 1

Ağa hazretlerinin hazînedârlarına, şâlî kerrâke sevb 1

Ağa hazretlerinin mühürdârlarına, şâlî kerrâke sevb 1

Serdâr kâtibi efendiye, şâlî kerrâke sevb 1

[s. 22]

Ağa Kapısı ziyâfetinde devletlü sadr-ı a'zam hazretlerinin taraf-ı devletlerinin ocaklu kullarına ihsân buyurılan

Sekbânbaşı ağaya, altun aded 70, zamm 10 =80

Yeniçeri efendisine, altun aded 70, zamm 10 =80

Kul kethüdâsı ağaya, altun aded 60, zamm 10 =70

Zağarcıbaşı ağaya, altun aded 50, zamm 10 =60

Seksoncibaşı ağaya, altun aded 40, zamm 10 =50

Turnacıbaşı ağaya, altun aded 40+10 =50

Ocak imâmı efendiye, altun aded 40+10 =50

Ser-çavuş ocak, altun aded 40+05=45

Muhzır ağaya, altun aded $40+15 = 45^{104}$

Kethüdâ-yı cây ağaya, altun aded $40+05 = 45$

Emîn-i beytü'l-mâl, altun aded $20+05 = 25$

Kâtib-i beytü'l-mâl, altun aded $20+05 = 25$

Kâtib-i cây, altun aded $25+03 = 28$

Kâtib-i divân, altun aded $25+03 = 28$

Kapu halîfesi, altun aded $20+03 = 23$

Çavuş halîfeye, altun aded $15+3 = 18$

Çavuş-ı meyâne, altun aded $25+03 = 28$

Çavuş-ı küçük, altun aded $15+03 = 18$

Ser-kâtib-i ocak, altun aded $40+05 = 45$

Kâtib-i çavuşân, altun aded $15+03 = 18$

Kethüdâ-i hazret-i ağaya, altun aded $30+05 = 35$

Nâzır-ı beytü'l-mâl, altun aded $10+03 = 13$

42 kîse çorbacı, altun aded $20+03 = 23$

13 kîse çorbacı, altun aded $15+03 = 18$

59 kîse çorbacı, altun aded $15+03 = 18$

51 kîse çorbacı, altun aded $15+03 = 18$

15 kîse çorbacı, altun aded $15+03 = 18$

42 meyâne, altun aded $20+10 = 30$

¹⁰⁴ Bu toplama yanlış. Metinde bu şekilde olduğu için aynen yazıldı.

13 kîse meyâne, altun aded $20+10=30$

59 kîse meyâne, altun aded $20+10=30$

51 kîse meyâne, altun aded $20+10=30$

15 kîse meyâne, altun aded $20+10=30$

1 kîse meyâne, altun aded $20+10=30$

5 kîse meyâne, altun aded $20+10=30$

64 C. meyâne, altun aded $20+10=30$

71 C. meyâne, altun aded $20+10=30$

4 C. meyâne, altun aded $20+10=30$

28 kîse meyâne, altun aded $20+10=30$

32 kîse meyâne, altun aded $20+10=30$

101 C. meyâne, altun aded $20+10=30$

Çavuşân-ı ocak, altun aded $40+05=45$

Yazıcıyân-ı ocak, altun aded $40+10=50$

Kâtib-i muhzır ağa, altun aded $10+02=12$

Kâtib-i ser-kâtib, altun aded $10+02=12$

Kâtib-i zindân, altun aded $10+02=12$

Başkapu kethüdâsına, altun aded $5+3=8$

Çukadârân ağa, altun aded $40+10=50$

Ser-sarrâc-ı yâpûk, altun aded $5+1=6$

Mirâhur ağa, altun aded $10+02=12$

Ser-silahşor ağa, altun aded $10+02=12$

Rahtvân ağa, altun aded $4+1=5$

Yedek ... kapu kethüdâları, altun aded $8+4=12$

Mûmcıyân-ı ocak, altun aded $40+10=50$

Falakacılar, altun aded $10+02=12$

Perdeciye, altun aded $2+1=3$

Çavuş-ı nakîb, altun aded $2+1=3$

Çavuş-ı sipâh, altun aded $2+1=3$

Çavuş-ı silahdâr, altun aded $2+1=3$

Çavuş-ı cebeci, altun aded $2+1=3$

Çavuş-ı topcı, altun aded $2+1=3$

Çavuş-ı arabacı, altun aded $2+1=3$

Çavuş-ı mehterân-ı hayme, altun aded $2+1=3$

Çavuş-ı kalyoncu, altun aded $2+1=3$

Başkullukcu, altun aded $2+1=3$

Ağayân-ı Enderûn ağa, altun aded $50+05=55$

Kârhânelüyan?, altun aded $100+010=110$

Mehterhâne-i ocak, altun aded $10+05=15$

Vekîl-i harc ağa, altun aded $10+02=12$

Aşçıbaşı hazreti ağa, altun aded $10+02=12$

Aşçıyan-ı hazreti ağa, altun aded $10+02=12$

[s. 23]

Pişkeşci hazreti ağa, altun aded $10+02=12$

Karakulak ağa, altun aded $10+05 = 15$

Hıdmet iden sakkalara, altun aded $10+02 = 12$

Sakka-yı dîvân, altun aded $4+2 = 6$

Duâgûyân-ı ocak, altun aded $10+04 = 14$

Ser-mehterân-ı ocak, altun aded $6+2 = 8$

Mehter-i meyâne, altun aded $5+2 = 7$

Ta'limhâne, altun aded $5+2 = 7$

Çukadârân-ı ocak, altun aded $4+2 = 6$

Camedân-ı ocak, altun aded $4+2 = 6$

Tüfengciyan-ı ocak, altun aded $8+2 = 10$

Selâmlığa me'mûr ortaların aşçılarına, altun aded $36+04 = 40$

Selâmlığa me'mûr ortaların karakullukcılarına, altun aded $25+05 = 30$

Selâmlığa me'mûr ortaların sakkalarına, altun aded $20+02 = 22$

Kâtib-i kethüdâ-yı kul, altun aded $5+2 = 7$

Salyâneci-i ocak, altun aded $5+2 = 7$

Çâşnigîr hazreti ağa, altun aded $5+2 = 7$

Sâ'atci-i kapu, altun aded $1+2 = 3$

Müezzinîn-i ocak, altun aded $5+2 = 7$

Yekûn altun aded 1720, zamm 0414 = 2134

Sa'âdetlü yeniçeriyân-ı dergâh-ı âlî ağası hazretleri tarafından devletlü sadr-ı a'zam hazretlerine ber-vech-i mu'tâd / tertib-i ziyâfet buyurduklarında yeniçeri ağası hazretleri tarafından virilecek avâ'idat defteridir.

Devletlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretlerine

Altun zer-i mahbûb aded 4000

Mükemmel donanmış esb re's 1

Mükemmel donanmış tûfeng kıt'a 2

Mücevher kuşak kıt'a 1

Sa'âdetlü kethüdâ beg hazretlerine

Altun zer-i mahbûb aded 1000

Sa'âdetlü re'îsü'l-küttâb efendi hazretlerine

Altun sâ'at ma'a zincir kıt'a 1

Dîbâ donluk 1, zirâ 12

Baş telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Vasat telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Sâde hatâyî donluk 1, zirâ 12

Taraklı atlas donluk 1, zirâ 12

Ma'hûd çuka donluk zirâ 5

Sa'âdetlü çavuşbaşı ağa hazretlerine

Altun sâ'at ma'a zincir kıt'a 1

Dîbâ donluk 1, zirâ 12

Baş telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Sâde telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Taraklı atlas donluk 1, zirâ 12

Ma'hûd çuka donluk 1, zirâ 5

Hazînedâr-ı sadr-ı âlî ağa hazretlerine

Altun sâ‘at ma‘a zincir kıt‘a 1

Dîbâ donluk 1, zirâ 12

Baş telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Sâde telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Ma‘hûd çuka donluk 1, zirâ 5

Sa‘âdetlü defterdâr efendi hazretlerine

Dîbâ donluk 1, zirâ 24

Baş telli hatâyî donluk 1, zirâ 24

Vasat telli hatâyî donluk 1, zirâ 24

Ednâ telli hatâyî donluk 1, zirâ 24

Sâde hatâyî donluk 1, zirâ 24

Taraklı atlâs donluk 1, zirâ 24

Sa‘âdetlü nişâncı efendi hazretlerine

Baş telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Vasat telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Ednâ telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Sâde hatâyî donluk 1, zirâ 12

Taraklı atlâs donluk 1, zirâ 12

Ma‘hûd çuka donluk 1, zirâ 5

[s. 24]

Rûznamçe-i evvel efendiye

Baş telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Vasat telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Ednâ telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Sâde telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Gümrük emîni ---

Baş telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Vasat telli hatâyî donluk 1, zirâ 12

Sâde hatâyî donluk 1, zirâ 12

Taraklı atlas donluk 1, zirâ 12

Altun sâ'at verilen ---

Tezkire-i evvel efendiye, altun sâ'at ma'a zincir kıt'a 1

Tezkire-i sâni efendiye, altun sâ'at ma'a zincir kıt'a 1

Mektûbî efendiye, altun sâ'at ma'a zincir kıt'a 1

Balyos --- altun sâ'at ma'a zincir kıt'a 1

Telhîsî ağaya, altun sâ'at kıt'a 1

Selâm ağası, altun sâ'at kıt'a 1

Bölükbaşı ağaya, altun sâ'at kıt'a 1

Silahdâr ağaya, altun sâ'at kıt'a 1

Çukadâr ağaya, altun sâ'at kıt'a 1

Mühürdâr ağaya, altun sâ'at kıt'a 1

Haftân ağasına, altun sâ'at kıt'a 1

Devâtdâr ağaya, altun sâ'at kıt'a 1

Başçukadâra, altun sâ'at kıt'a 1

Mehterbaşî Enderûn, altun sâ'at kıt'a 1

Hazîne kâtibi, altun sâ'at kıt'a 1

Miftâh ağası, altun sâ'at kıt'a 1

İmâm efendiye, altun sâ'at kıt'a 1

Karakulağ-ı âsafî, altun sâ'at kıt'a 1

Karakulağ-ı kethüdâ beg, altun sâ'at kıt'a 1

Odabaşı-i bostâni, altun sâ'at kıt'a 1

Muhzır ağaya, altun sâ'at kıt'a 1

Ser-çavuşân-ı Enderûn-ı sadr-ı âlî, altun sâ'at kıt'a 1

1

2

Teşrîfâtî efendiye berâ-yı ibkâ ve ziyâfet

Çavuşlar emîni ağaya berâ-yı ibkâ ve ziyâfet

Baş telli hatâyî donluk 1, zirâ 22

Atlas zirâ 2

Çuka zirâ 8

Vasat telli hatâyî donluk 2, zirâ 22

Atlâs donluk 1, zirâ 22

Ma'hûd çuka donluk 1, zirâ 19

Ser-halîfe-i teşrîfât-ı berâ-yı ibkâ ve ziyâfet Baş telli hatâyî donluk zirâ 22 Vasat telli hatâyî donluk zirâ 22 Atlâs zirâ 22 Çuka zirâ 8	Kâtib-i kethüdâ beg efendi Baş telli hatâyî zirâ 10 Atlas zirâ 10 Çuka zirâ 4	Çavuşlar kâtibi efendiye berâ-yı ibkâ ve ziyâfet Atlâs zirâ 20 Çuka zirâ 8
--	---	--

Kethüdâ-i kethüdâ beg Vasat telli hatâyî zirâ 12 Atlas zirâ 12 Çuka zirâ 5	Kîsedâr re'îsü'l-küttâb efendi berâ-yı ibkâ ve ziyâfet Atlas zirâ 20 Çuka zirâ 8
---	--

Âmedcî efendiye berâ-yı ibkâ ve ziyâfet Atlas zirâ 20 Çuka zirâ 8	Vak'a-nüvîs efendiye berâ-yı ibkâ ve ziyâfet Atlas zirâ 2 Çuka zirâ 8
---	---

Beglikçi efendiye berâ-yı ibkâ ve ziyâfet Atlas zirâ 20 Çuka zirâ 8	Kulağuz çavuşa Kumaş zirâ 10 Çuka zirâ 4	Mîrâhur-u sadr-ı âlî Kumaş zirâ 10 Çuka zirâ 4
---	--	--

Ser-silâhşor-ı sadr-ı âlî Kumaş zirâ 10 Çuka zirâ 4	Rahtvân-ı sadr-ı âlî Kumaş zirâ 10 Çuka zirâ 4	Sarrâcbaşî Kumaş zirâ 10 Çuka zirâ 4	Enderûn ikinci çavuşu Çuka zirâ 4
--	---	---	--------------------------------------

Şâtırbaşî Kumaş zirâ 10 Çuka zirâ 4	Vekîl-i harc ağaya Kumaş zirâ 10 Çuka zirâ 4	Masraf efendi Kumaş zirâ 10 Çuka zirâ 4	Aşcıbaşî Çuka zirâ 4	Hâlifeye Çuka zirâ 2
---	--	---	-------------------------	-------------------------

Ser-mehterân-ı hayme-i sadr-ı âlî

Çuka zirâ 04

Kumaş zirâ 10

[s. 25]

aded guruş

200 Teşrîfâtî ve devâtdâr-ı dîvân-ı hümâyûn berâ-yı ziyâfet ve ibkâ ve sâ'at bahâ

150 Ser-halîfe-i teşrîfat --- ve ziyâfet ve sâ'at bahâ

050 Çavuşlar kâtibi ---

050 Çavuşlar emîni ---

050 Kîsedâr ---

050 ---

050 ---

=====

600

Ağayân-ı Enderûn? ---

Altun aded

4 ---

4 ---

4 ---

4 Destâri

4 Kahveci

20

4 Duhânî

4 Kilâri

4 Sofracı

4 İbrîkdâr

4 Berberbaş1

40

4 Makremecibaşı

4 Şem'îdâni

4 Buhûrdâni

4 İhrâmcı

4 Seccadeci

60

04 Cebehâneci

06	Cündîbaşî	
4	Müezzînan	
4	Bî-zebânân	
8	Çavuşân-ı Enderûn	
86		
4	Nevbetci çukadâr ...	
4	Nevbetci ---	
8	Pehlivân --- çukadârân	
102		
05	Kılağuz ağaya ibkâ için	guruş aded?
05	--- efendi ibkâ için	10
02	--- kılağuz ibkâ için	10
5	Haberci ağaya ibkâ için	5
	--- --- ibkâ için	5
		9
32?		39
---	Şâtır çavuşbaşî	
4	Çukadârân çavuşbaşî	
4	Çaşnigîrân	
8	Şâtîrân-ı sadr-ı âlî	
53		
04	Mîri kaftânî	
04	Hazînedâr-ı birûnî	
4	Yamakân-ı kâtib-i hazîne	

5	Çukadârân-ı re'îs efendi
70	
10	Nevbetci Enderûn ağa
08	Nevbetci divân çavuşları
01	Pehlivân du'âcısı
4	Pehlivan üzerine ta'yin-i haseki
8	Tüfengci ve matharacı
4	Kitapcı
105	
004	Divânhâne imâmı
003	Divânhâne mü'ezzini
008	Nevbetci vezir ağaları
005	Bevvâbân-ı sadr-ı âlî ve kethüdâ beg
125	
004	Hademe-i tezkire-i evvel
004	Hademe-i tezkire-i sâni
004	Hademe-i mektûbî
004	Hademe-i teşrîfâtî
004	Hademe-i halîfe-i teşrîfâtî
145	
004	Hademe-i kapucılar kethüdâsı
003	Hademe-i telhîsî ağa
003	Hademe-i selâm ağası
002	Hademe-i bölükbaşı
157	

Çukadâr-ı Enderûn-ı sadr-ı âlî yamaklarına, altun aded 10

Hünkâr nevbetcisi divân çavuşlarına, altun aded 3

Defterdâr-ı nevbetcî ve nişâncı efendi çukadârlarına, altun aded 6

Re'îs efendi nevbetcî çukadârlarına, altun aded 2

Odabaşı bostancı ve karakulak bostancı çukadârlarına, altun aded 2

Vekîl-i harc sadr-ı âlî çukadârlarına, altun aded 1

Kâtib-i hazîne-i sadr-ı âlî ve başçukadâr ve ikinci çukadâr adamlarına, altun aded 5

Emîn ağa ve kâtib efendi çukadârlarına, altun aded 2

Mehterhâne-i ocak, çuka zirâ 1 kumaş zirâ 1 guruş

Çadır mehterleri neferâtına, guruş 20

Pehlivânan tekke neferân 8, altun 8

Hânende ve sâzende neferân 26, altun aded 26

Çengi kol 4, beher 15, guruş aded 60

Canbâz guruş aded 50

Ayucı ve maymuncı vesâ'ir lu'bede-bâzân, guruş aded 40

Bir iki gün mürûrunda rû's geldikde mehterhâne-i şehriyârî ve sadr-ı âlî

ve nevbethâne tebrik için geldiklerinde teşrîfâtî ve ocağ-ı çavuşânın ibkâ

avâ'idâtı ziyâfet günü virilmekle mehterhânelere ve kusur hademeye ibtidâ olduklarında

virildiği minvâl üzere virilir.

[s. 26]

Sâhil-serây-ı Beşiktaş verâsında vâki' fezâ-yı nüzhet fezâda kasr-ı nev-bünyâdda taraf-ı hazret-i / âsafîden tertib verilen ziyâfet-i hümayûnda icrâ olunan resmdir.

fî 18 L. Sene 1165 [29 Ağustos 1752]

Yevm-i mezbûrdan birkaç gün mukaddem re'fetlû sadr-ı a'zam hazretleri ve semâhatlû şeyhü'l-islâm efendi hazretleri / vesâ'ir kapu ricâlî için mehterhâne-i âmireden bâlâda zikr olunan kasr-i nev-bünyâdd etrafında müte'addid / sâyeban ve oba ve çadırlar kurulup ve bir gün mukaddem müşârün-ileyh şeyhü'l-islâm efendi hazretleri re'îsü'l-küttâb efendi / vesâtatıyla da'vet ve defterdâr efendi ve dergâh-ı âlî kapucıbaşı ağaları da'vet için dahi kethüdâ beg / hazretlerinin tezkireler gönderilüp ve müteferrikgân kendü atlarıyla mahall-i merkûmda bulunmalarıçün kethüdâ beg tarafından / tenbîh olunup çavuşân-ı divân ve bi'l-cümle da'vet olunan ricâl mahall-i merkûmda sabah namazını edâ / idüp hâzır ve amâde bulundılar. Ve bir gün mukaddem kethüdâ beg hazretleri mahall-i ziyâfete varup nezâret / ve kasr-ı mezbûrun derûnı meyve ve şukûfe ve şekerleme tablaları ve şeker bağçeleri ile tezyîn olunmuş idi. / Ve pâ-y-endâz-ı kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı hazret-i cihândâri için binek taşına değin dîbâ ferşide kılındı. / Ve yevm-i mezbûrda ale's-seher şevketlû kerâmetlû padişah-ı cihânân gâtisitan efendimiz hazretleri yümn ü ikbâl / ve devlet ve iclâl ile Dolmabağçe'ye güşâde olan Bâbü's-Sa'âdet-i me'âbdan âfitab-ı âlem-tab-ı âsâ tâlî' olmalarıyla / evvelâ rikâb-ı hümayûn ağaları ile kapucıbaşı ağalar piyâde selâmlayup, ba'dehû bâ-izn-i hümayûn süvâr ve bağçe / derûnunda vâki' tarîk ile taşra meydana çıkan kapunun iç tarafında atlarından inüp makâm-ı selâmda kıyâm / ve ba'dehû pîş-i hümayûnda pûyân ve zikr olunan kapu taşrasında buhûrdanlar ile iki nefer Enderûn ağaları / ve verâlarında kethüdâ beg ve defterdâr efendi ve re'îs efendi ve çavuşbaşı ağa temennâ ve kapucıbaşı ağaların akablerince / revân ve re'fetlû sadr-ı a'zam hazretleri dahi kasr-ı hümayûnda hizâsında yeşil parmakluk kurbünde kıyâm ve şeref / zemîn-bûsi ile müşerref olduklarında alkış olunup ve semâhatlû şeyhü'l-islâm efendi hazretleri binek taşında / vakfegîr makâm-ı selâm oldılar. Sâlifü'l-beyân meydana açılan kapunun taşrasında dergâh-ı âlî / müteferrikaları süvârân dizilüp muntazır selâm ve kasr-ı hümayûnun kapısı nâzır olduğu meydana âlâzğa mahalde / vezîr a'zam ağaları destâr ve ferâceler ile ve muhızır ağa asesbaşı neferâtı keçeleriyle ve gönüllüyân / ve dîvânegân ve Tâtârân kendülere mahsus alay kisveleriyle ale't-tertib selâma durdılar. Ve ba'dehû / bi'l-cümle müstakbilîn-i vesâ'ir ricâl binek taşı hizâsında vakfegîr selâm olup seng-i rikâb-ı mübârek / kudûm-ı hümayûn ile ta'ne-zen-i seb'-i kıbâb oldukda on re's kurbân zebh olındı. Sadr-ı a'zam hazretleri / cânib-i yemîn ve dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası hazretleri taraf-ı yesâr-ı hazret-i shehen-şâhide şeref-i hıdmet bağlgîri / ile müşerref oldılar. Kasr-ı hümayûna dühûlden sonra şeyhü'l-islâm efendi hazretleri huzûr-ı hümayûnda bir mikdâr tevakkuf ile

[s. 27]

taşra çıkup ağa-yı müşârün-ileyh hazretlerinin obalarında cüz'ice tevakkuf ve ârâm, ba'dehû kendülere / mahsus olan obayı teşrîf buyurdılar. Ve re'fetlû sadr-ı a'zam hazretleri huzûr-ı hümâyûnda / kıyâm, ba'dehû bâ-izn-i hümâyûn taşra çıkup ağa-yı müşârün-ileyh hazretlerinin obalarını teşrîf / buyurdıklarında kethüdâ beg vesâ'ir kapu ricâli teşrîfâtîye gelince müşârün-ileyh hazretlerinin dâmenlerin / bûs eyledikleri, ba'dehû re'fetlû sadr-ı a'zam hazretleri kendülere mahsus obalarını teşrîf buyurdılar. / Ba'dehû bâ-fermân-ı hümâyûn kuşluk ta'âmı kethüdâ beg ma'rifetiyle matbahdan kaldırılıp tenâvül / esnasında hânende ve sâzende nağamata âğaz, ba'dehû irâde-i hümâyûn buyrılan lu'bede-bâzan / ve sade nakkâre ve çengiler izhâr-ı hüner eylediler. Salât-ı asr edâsından sonra ahşam ta'âmı / tenâvül buyurılıp taraf-ı hazret-i âsafîden keşîde buyurılacak bir re's esb-i Rûmî ve bir re's esb-i Mısırî / ve bir re's bâr-gîr-i bî-nazîri silahşoran-ı hazret-i şehriyârî meydanda cevalân ve manzûr-u hümâyûn hazret-i / cihândâri olup ve atabe-i ulyâ-i hümâyûna arz olunacak hedâya-yı âsafî dahi kethüdâ beg hazretleri / vesâtatıyla ağayı müşârün-ileyh hazretlerine iblâğ ve teslîm ve anlar dahi huzûr-ı fâizü'n-nûr hüsrevânîye / arz ve takdîm buyurup taşra çıkdıklarında taraf-ı hümâyûndan olmak üzere kethüdâ beg hazretlerine bir sevb / ferâce semmûr kürk ilbâs ve hademe-i sadr-ı âlîden on sekiz nefere ber müceb-i defter hil'atler ihsân / buyurdılar. Ve bu esnada re'fetlû sadr-ı a'zam hazretleri ve semâhatlû şeyhü'l-islâm efendi hazretleri huzûr-ı / hümâyûna da'vet olunmalarıyla sadr-ı a'zam hazretlerine serâsere kaplu semmûr kürk ilbâs buyuruldukda alkış / olunup, müşârün-ileyh efendi hazretlerine dahi ferve-i beyzâ iksâ buyuruldu. Ba'dehû teşyî'-i hümâyûnda dahi / istikbâlde olan merâsim icrâ olunduktan sonra ahşam karîb olmağla devletlû sadr-ı a'zam hazretleri / der-akab Saray-ı Âsafânelerine avdet ve şeyhü'l-islâm efendi cenâbları dahi hâne-i sa'âdetlerine azîmet / buyurdılar. Sâ'ir ziyâfetlerde olduğu üzere tehniye-i tekmîl-i ziyâfet ve tebrîk-i ferve-i mûrisü'l behcet / için kethüdâ begden kulağuz çavuşa varınca kapu ricâli dâmen-bûs-ı âsafî ile müşerref olmaları / mu'tâd iken vakt-i teng olmağla bu def'a terk olundu ve yevm-i mezbûrda mu'tâd üzere kethüdâ beg / hazretleri huzûrunda ilbâs olunacak hil'atler ertesi günü Bâb-ı Âsafî'de ilbâs olundu ve yevm-i merkûmda / umûmen ricâl sof ferâce ve destâr-ı âdî ile bulundılar.

Bâ-emr-i hümâyûn ihyâ buyurılan resm-i teşrîfâtdır.

fî 18 L. Sene 1165 [29 Ağustos 1752]

Mahall-i mezbûrda vâkî' ziyâfet-i âsafî avdetinde resm teşyî'-i hümâyûn icrâsından sonra vakit zıykdır / deyu sadr-ı a'zam hazretleri vesâ'irleri kapuya avdet ve tebrîk ve tehniyet ziyâfet ve ilbâs hil'at resmi / ferdâsı kapuda icrâ olunageldiği bâlâda mezkûr kayıdda egerçe işâret ve imâ olunup lâkin kanûn

[s. 28]

ve kâ'ide-i dîrine ve resm ve âdet-i müstedîmenin icrâsında te'hîr hayr ve tevkîf ve vuku-ı fil as / nâ-münâsib ve rûsûm-ı teşrîfâtın herhalde temâmen ibkâsı ve şekve-i saltanat-ı seniyyenin izdiyâd-ı / ferv u şevketini mûceb idiği mevrîd-i füyûzâtatullâh olan mübârek kalb âna hazret-i hilâfet-penâhîde / sûret nümâ olmakdan nâşî ba'de't-teşyî' sadr-ı a'zam hazretleri tekrâr obalarına avdet ve ânda ikâmet / ve ricâl-i tehniyet dahi muvakkıf teşyî'lerinden ric'at birle obalarında resm-i tehniyet ziyâfet edâ / ve ba'dehû kethüdâ beg dahi çadırına varup mu'tâd olan ilbâs hila' âdeti icrâ olundukdan / sonra avdet olunması ve bu resm ve âdet-i hasenenin ihyâsı yanında emr-i hümâyûn-ı kerâmet meşhûn / şeref-efzâ-i sudûr olmağın bin yüz altmış beş senesi şevvâlül mükerrermin on sekizinci / isneyn günü mevz'-i dil-ârâ-i mezkûrda tertib olunan ziyâfet-i âsafî hitâmında teşyî'-i hümâyûn / resminin icrâsından sonra sadr-ı a'zam hazretleri semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi ile bi'l-maiyye avdet / ve kendü obalarını teşrîf buyurup anda ikâmet ve ba'dehû ricâl-i tehniyet dahi muvakkıf teşyî'lerinden / ric'at itdiklerinde cümlesi ale't-tertib oba-i hazret-i âsafîde ibtidâ sadr-ı a'zam hazretleri ba'dehû, şeyhü'l-islâm / efendi hazretlerinin dâmen-bûslar ile teşrîf eylediklerinden sonra müşârûn-ileyhimâ hazretleri avdet buyurmuşlardır. / Ba'dehû kethüdâ beg dahi kendü çadırına varup ber-vech-i mu'tâd hila' seniyye ilbâsı iktizâ idenlere / hil'atler iksâ eyledikten sonra ol dahi ric'at itmîşdir. Sene-i mezbûrede resm-i tehniyet-i ziyâfet / icrâsı te'hîre kalmayup kânun-ı teşrîfât bi-temâmihâ mevki'nde îfâ ve âdet-i hasene-i devlet-i ulyâ / tecdîd ve ihyâ olunmağın bi-mennihî te'âlâ fî mâ ba'd vukû' bulacak ziyâfet-i hümâyûnlarda iş bu kânun-ı / kadîm ve âdet-i müstedîmin icrâsına riâyet ve ihmâl ve gafletden ziyâde mübâadet olmak / içün bâ-izn-i hümâyûn bu mahalle şerh virildi.

Yevm-i ziyâfetde huzûr-ı hümâyûnda ilbâs olunan

Devletlü sadr-ı a'zam hazretlerine, serâsere dûhte semmûr kürk ma' üstlük sevb 1

Semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretlerine, beyaz çuka ferâceye kaplı semmûr kürk sevb 1

Yevm-i ziyâfetde dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası hazretleri huzûrunda ilbâs olunan

Kethüdâ beg hazretlerine, ferâce semmûr kürk sevb 1

Teşrîfâtî efendiye, hil'at sevb 1

Telhîsî ağaya, hil'at sevb 1

Mirâhûr ağaya, hil'at sevb 1

Kâtib-i hazîne efendiye, hil'at sevb 1

Ağa-yı miftâha, hil'at sevb 1

Rahtvâne, hil'at sevb 1

Ser-mehter-i Enderûn, hil'at sevb 1

Ser-silâhşora, hil'at sevb 1

Kethüdâ-i âhura, hil'at sevb 1

Ser-sarrâcâna, hil'at sevb 1

Ser-yedekciyân, hil'at sevb 1

Ser-çukadâra, hil'at sevb 1

Karakulağa, hil'at sevb 1

Vekîl-i harca, hil'at sevb 1

Kâtib-i masraf, hil'at sevb 1

Ser-tabbâhîn, hil'at sevb 1

Halîfe-i tabbâhîn, hil'at sevb 1

Ser-çaşnîgîre, hil'at sevb 1

Ser-akkâma, hil'at sevb 1

[s. 29]

Hitâm-ı ziyâfetde sa'âdetlü kethüdâ beg huzûrunda ilbâs olunan

Teşrifâtî efendiye, hil'at sevb 1

Kâtib-i kethüdâ beg, hil'at sevb 1

Ser-mehterân-ı hayme-i hassa, hil'at sevb 1

Ser-mehterân-ı hayme-i sadr-ı âlî, hil'at sevb 1

Ser-mehterân-ı tabl u 'alem-i hassa, hil'at sevb 1

Ser-sûrnâyî-i hassa, hil'at sevb 1

Yemeklik ağasına, hil'at sevb 1

Kâtib-i hazîneye, hil'at sevb 1

Ser-mehterân-ı tabl u 'alem-i sadr-ı âlî, hil'at sevb 1

Ser-sûrnâyî-i sadr-ı âlî, hil'at sevb 1

Ser-çavuşân âlâ, hil'at sevb 1

Eflak voyvodası olan Ligor voyvoda mürd olmağla mesfûrun oğlu olup Devlet-i Aliyye'de dîvân-ı / hümâyûn tercümânı olan [] nâm tercümâna teceddüden Eflâk voyvodalığı tevcîh olundukda vâki' olan harekâtdır.

fî gurre-i Za. Sene 1165 Yevm-i Pazar [10 Eylül 1752-Pazar]

Yevm-i mezbûrda ve voyvoda mûmâ-ileyhe kendü atlarıyla Bâb-ı Âsafî'ye geldikde kethüdâ beg hazretlerinin binek taşında / atından nüzûl ve kethüdâ beg dâ'iresinde vâki' küçük odada tevakkuf üzere olduğu kethüdâ beg / hazretlerinin karakulaklarıyla devletlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretlerine ihbâr olunup ve inâyetlü / sadr-ı a'zam efendimiz Arz Odası'na teşrifleri haberi karakulak ile geldikde teşrifâtî kulları / voyvoda-i mûmâ-ileyhin önüne düşüp iç ağaları kapusından girilüp ve nerdübandan çıkılup / huzûr-ı hazret-i âsafîye dühûl ve dâmen-bûs-ı âsafî ile müşerref olup kıyâmen tevakkuf eyledikde devletlü / sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri re'âya perverliğe müteallik bir mikdâr tenbîhatdan sonra ibtidâ kendüsüne, / ba'dehû dîvân tercümânına, ba'dehû kapu kethüdâlarına vesâ'ire cem'an yirmi iki sevb hil'atler ilbâs / olundukdan sonra voyvoda-i mûmâ-ileyhe tekrâr inâyetlü sadr-ı a'zam hazretlerinin dâmenlerin takbîl eyledikde / taşra çıkarılup dîvânhaneden doğru kethüdâ beg hazretlerinin odalarına götürilüp dâmen-bûs / ve minder üzerine ku'ûd itdirilüp tatlu ve kahve makremesiyle kahve virilüp bir mikdâr sohbet, / ba'dehû şerbet ve buhûr merâsimi itmam oldukda avdet itmekle ve voyvoda-i mûmâ-ileyhe kethüdâ beg hazretleri / tarafından âdiyyeten bir re's esb ve etbâ'ı için çavuşândan ve Enderûn ağalarından atlar tedârik / ve süvâr olundukda on beş nefer çavuşân-ı dîvân ve dört nefer alay çavuşları ve emîn ve kâtib-i / çavuşân vesâ'irler önüne düşüp konağına îsâl ve yukarı çıkılup ve bir mikdâristirâhat / ve zîrde mestûr avâ'idât ashâbına teslim olunup avdet olunmuştur.

Teşrifâtî efendiye, gurus 300, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Emîn-i çavuşân, gurus 150, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Kâtib-i çavuşân, gurus 150, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-halîfe-i teşrîfat, guruş 150, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Duâ'cı çavuşa, guruş 25, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Kulağuz çavuşa, guruş 25, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Yamakan-ı kulağuz, guruş 15

Ocağ-ı çavuşân, guruş 100

Mehterân-ı çavuşân, guruş 20

Haberci çavuş, guruş 10

Bâbü's-sa'âde takımı, guruş 95

Şâtırân-ı sadr-ı âlî, guruş 20

Mathareci ve tüfenkci, guruş 20

Alay başçavuşu, guruş 20

Çavuşân-ı alay, guruş 30

Başkapu kethüdâsı, guruş 15

Kapu kethüdâları, guruş 10

Falakacılara, guruş 6

Sarrâcbaşı, guruş 10

Yedekcibaşı, guruş 5

Sarrâcân, guruş 10

Yedekciyân, guruş 10

Kapuciyân-ı sadr-ı âlî, guruş 25

Kapuciyân kethüdâ beg, guruş 15

[s. 30]

İmâm-ı dîvânîhâne, guruş 5

Müezzinîn-i dîvânîhâne, guruş 5

Dîvânîhâneci, guruş 2

Odacı çavuş, guruş 5

Tercümân çavuş, guruş 5

Mîrâhur kethüdâ beg, guruş 20

Voyvoda-i mesfûre ferdâsı mehterhâneler geldikde voyvoda tarafından verilen

Mehterhâne-i şehriyâri geldikde

Mehterbaşıya, hil'at ve kuşaklık sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Surnâzenbaşına, hil'at-i â'lâ sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Neferâtı mehterhâne neferan 40, guruş 60,

Çavuşlarına, guruş 10

Mehterhâne-i sadr-ı âlî geldikde

Mehterbaşıya, hil'at-i â'lâ sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Surnâzenbaşı, hil'at -i sâde sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

neferâtına guruş 30

çavuşuna 05

35

Nevbethâne mehterlerinin

Mecmûna, guruş 20 Çavuşuna, guruş 2.5

Yedinde sûret-i teşrîfât olan dîvân habercileri dahi gelüp yedlerinde olan memhûr sûretler mûcebince avâ'idleri temâmen virilmiştir.

Cümlesine, guruş 70

Müceddeden olan Eflak voyvodasına dîvân-ı hümâyûnda kuka ilbâsı

fî 3 Za. Sene 1165 Yevm-i Salı [12 Eylül 1752-Salı]

Yevm-i mezbûrda cedîden olan Eflak voyvodasına kuka giydirilmek için dîvân-ı hümâyûna gelmesi fermân buyurulmağla / kendüsünün bir re's dîvân rahtlu ve abâyilü esb ve etbâ'ı için kırk re's eyerlenmiş esbler vaktiyle hânesine / irsâl olunup ve çavuşlar kâtibi ve emîni elbise-i dîvân ve yirmi nefer mikdârı mücevvezeli çavuşân / ile asesbaşı ve subaşı ve neferâtı elbise-i mahsûseler ile hânesine varup voyvoda-i mesfûru / alây ile getirüp, Alay Köşkü altında tevakkuf ve re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri dîvân-ı hümâyûna teşrîf / buyurdıklarından sonra saray-ı hümâyûna getirüp Orta Kapu'da tevakkuf ve yeniçeriler şorbaya segirttikleri / vakit Orta Kapu'dan içerüye konılır ve bu günde yeniçeri neferâtına ke'l-evvel şorba virilüp ancak galebe / dîvân ta'bîr olunmağla kul kethüdâsı ağa selâmlar, ba'dehû voyvoda-i mesfûr dîvân-hâne-i hümâyûn / önünde mermer sütunlar beraberine geldikde çavuşbaşı ağa ile kapucılar kethüdâsı ağa kubbe-i hümâyûn dâhilinde / t[d]urup voyvoda-i mesfûr zikr olunan mermer sütunlardan birkaç hatve içerüde re'is efendi / tahta kapısı beraberinde zemîn-bûs idüp der-akab avdet ve eski dîvân-hâne önünde ik'ad itdirilir. / Ba'dehû dîvân kurılıp mesâlih-i ibâd-ı rû'yet olunup tamâm oldukda re'isü'l-küttâb efendi kubbe-i hümâyûn derûnunda / gelüp arz istîzânı için tahrîr olunan telhîsî sadr-ı a'zam hazretlerine arz ve ba'dehû bağlayup yine / sadr-ı a'zam hazretlerine teslim eyledikde kapucılar kethüdâsı ağa ile merfû'-ı rikâb-ı hümâyûn kılınup ve hatt-ı hümâyûn / ile müşerrefen Bâbü's-Sa'âde'den çıkdıkda çavuşbaşı ağa elinde sîm asâ ile Bâbü's-Sa'âde'yi selâm taşı / olan mahalden birkaç hatve ilerücede istikbâl ve sadr-ı a'zam hazretleri kubbe-i hümâyûn kapusunda istikbâl / ve telsîm eyledikten sonra makâm-ı âlîlerine varup kıyâmen tevakkuf ve re'isü'l-küttâb efendi dahi kubbe-i hümâyûna / gelüp pîş-i âsafîde kıyâm itmekle sadr-ı a'zam hazretleri telhîsî açup zarfı ve mumu re'isü'l-küttâb efendiye / virüp ve hatt-ı hümâyûnı bûs ve mahfîce kırâet koyunlarına koyup ku'ûd buyurdıklarında re'isü'l-küttâb / efendi dâmen-bûs-ı âsafî ile taşra çıkdıkda çavuşbaşı ağa ile kapucılar kethüdâsı ağa dahi taşra çıkup / ve der-akab ta'âm gelüp tenâvül olunurken voyvoda-i mesfûre dahi olduğu mahalde ta'âm virilmişdir. / Ba'de't-ta'âm teşrîfâtî efendi sadr-ı a'zam hazretlerine istîzân ve me'zûnen eski dîvân-hâne önüne / varup voyvoda-i mesfûre ve etbâ'ına vesâ'irlere sâbıklarına kıyâsen cem'an kırk beş sevb hil'atler ilbâs

[s. 31]

olunup tevakkuf itdirilmişdir. Ba'de Bâbü's-Sa'âde önüne ocaklu geldikde muhızır ağa ocakludan / ayrılıp gelüp mesfûrun başına kuka giydirmişdir. Ba'dehû şevketlü efendimiz hazretleri Arz Odası'na / teşrîf buyurup izn-i sudûr itdikde ibtidâ yeniçeri ağası arza teşrîf buyurup ve mu'tâd üzere / arza girecek ricâl temâm oldukdan sonra ve voyvoda-i mesfûr sâbıkları üzere altı nefer âdemîsi / ve dîvân tercümânı ile arza

idhâl olunup, ba‘dehû taşra çıkdıkda taraf-ı hümâyûndan sâbıklarına / kıyâsen i‘tâ’ ve ihsân olunan dîvân rahatlu ve abâyilü bir re’s esbe Orta Kapu hâricinde / süvâr ve hâss furun önünde erbâb-ı dîvân çıkınca tevakkuf ba‘dehû dört nefer peykân-ı hassa tas / ...siyle? ve iki nefer eski oğlanlar külâhlarıyla ve dört nefer kapucı keçeleriyle rikâbınca ve çavuşlar / kâtibi ve emîni ve çavuşân-ı dîvân ve asesbaşı ve subaşı ve neferâtı önüne düşüp konağına îsâl / ve yukarı çıkılup tatlu kahve resminden sonra zîrde tahrîr olundığı üzere herkesin avâ‘idi temâmen / virilüp avdet olunmuşdur.

Yevm-i mezbûrda voyvoda-i mesfûr tarafından verilen

Muhzır ağa hazretlerine semmûr paçası kürk ma‘ zağara, sevb 1, kuka bahâsı 150 guruş, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Teşrîfâtî efendiye, guruş 250, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Kâtib-i çavuşân, guruş 150, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Emîn-i çavuşân, guruş 150, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-halîfe-i teşrîfât, guruş 250, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Du‘acı çavuşa, guruş 25, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Kulağuz çavuşa, guruş 25, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Yamakan-ı kulağuz, guruş 15

Ocağ-ı çavuşân, guruş 100

Mehter-i çavuşân, guruş 25

Haberci çavuş, guruş 10

Odacı çavuş, guruş 5

Peykân-ı şehriyârî, guruş 40, başlarına: çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Eski oğlanlara, guruş 10

Bevvâbân-ı hassa, guruş 10

Asesbaşı ağaya, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Subaşı ağaya, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Subaşı kethüdâsına, çuka zirâ 4

Asesbaşı neferâtına, guruş 20

Hademe-i ıstabl-ı âmire, guruş 90

Ahûr kethüdâsına, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Şadırvân yedekcilerine, neferen 41, guruş 41

İhsân olunan esb yedekcisine, guruş 5

Şadırvân çavuşuna, guruş 5

Müceddeden olan Eflâk voyvodasına tuğ ve 'alem teslîmi

fî 5 Za. Sene 1165 [14 Eylül 1752]

Yevm-i mezbûrda müceddeden olan Eflâk voyvodası [boşluk] voyvodaya tuğ ve 'alem götürülmeğe ferman olunmağla / ber-vech-i mu'tâd mîr-ialem ağa vesâ'ir tuğ ve 'alem götürmeğe me'mûr olanlar ve voyvodanın yirmi nefer mikdârı / boyadlı? ve mehterân-ı tabl u 'alem neferâtı bi'l-cümle süvâren ale's-seher Bâb-ı Hümâyûn'da mevcûd bulunup süvâr olundukda / ibtidâ bir nefer çavuş-ı dîvân, ba'dehû boyadlar?, ba'dehû çavuşân, ba'dehû sakkabaşı ve halîfe-i teşrîfât ve ba'dehû çalıcı / mehterbaşı ve hazînedârbaşı ve pişkeşci ve mathareci ağalar, ba'dehû teşrîfâtî, ba'dehû tuğlar boğça içinde, ba'dehû / mîr-ialem ağa ferrâce ve destâr-ı âdî ile ve rikâbınca iki nefer peykân-ı hassa tas ve ...siyle? ve iki nefer / bevvâbân üsküfleriyle ve iki nefer eski oğlan külâhlarıyla ve sancak sarığa takılıp sancakdârın omzunda / ve mîr-ialem ağanın verâsında ve mehterân neferâtı sancak verâsında bu tertib ile Alay Kasrı altından vürûd ve bağçe / kapusından taşra çıkıldıkda fermân buyurıldığı ve mu'tâd üzere mehterhâne çalınmağa başlayup hanesine varıldıkda

[s. 32]

voyvoda-i mesfûr sancağı zukak kapısı hâricinde istikbâl ve önüne düşüp yukarı çıkıldıkda / dîvânhânede du'âcı çavuş devâm-ı ömr ve devlet-i pâdişâhiye du'âlar eyledikten sonra mîr-ialem ağa / sancak ve tuğları voyvodaya teslîm eyledikde kemâl-i ta'zîm ile takbîl ve kethüdâsına virüp odaya / girildikde kahve ve şerbet virildikten sonra ber-vech-i mu'tâd iktizâ iden hila' ve avâ'id ashâbına / teslîm olunup avdet olunmuşdur.

Yevm-i mezbûrda voyvoda tarafından verilen

Mîr-ialem ağa hazretlerine ferâce semmûr kürk sevb 1 mükemmel

esb re's 1, resm-i 'alem 29000

Teşrîfâtî efendiye, hil'at hâssü'l-hâs sevb 1, guruş 300, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Pişkeşci ağaya, hil'at kuşaklık sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Mathareci ağaya, hil'at kuşaklık sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-mehterân-ı 'alem -i hassa, hil'at kuşaklık sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-hâzin-i Bîrûnî, hil'at kuşaklık sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-sûrnâyî-i hassa, hil'at-i a'lâ sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-sakkayan-ı sîm-i hassa, hil'at kuşaklık sevb 1, guruş 20, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-tuğcıyan-ı hassa, hil'at kuşaklık sevb 1, resm-i tuğ guruş 80, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-halîfe-i teşrîfât, hil'at kuşaklık sevb 1, guruş 150, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Sancakdâr çavuşı, hil'at-i a'lâ sevb 1, guruş 25, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Du'âcı çavuş, hil'at-i a'lâ sevb 1, guruş 25

Başsancakdâr, hil'at-i a'lâ sevb 1

Otâgcı-ı şehriyâri, hil'at-i a'lâ sevb 1, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Derici çavuşa, hil'at-i a'lâ sevb 1

Çavuşân-ı dergâh-ı âlî, guruş 15

Hazînedâran-ı Bîrûnî neferân 5, guruş 25

Sancakdârân-ı neferân 6 fî 5, guruş 35

Kethüdâ-i bevvâbîn-i hassa, guruş 10

Mehterân-ı hayme-i hassa, guruş 10

Bevvâbîn-i hassa, guruş 10

Peykân-ı hassa, gurus 10

Gönderciyân, gurus 20

Neferât-ı mehterân tabl u 'alem, gurus 60

Çavuşlarına, gurus 10

Şâtır mîr-ialem ağa, gurus 10, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Voyvoda-i mesfûr vedâ' için Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi

fî 7 Za. Sene 1165 [16 Eylül 1752]

Yevm-i mezbûrda bundan akdem Eflâk voyvodası olan [boşluk] voyvoda icrâ-i resm tevdi' için Bâb-ı / Âsafî'ye gelmekle kethüdâ beg hazretlerinin dâ'iresinde tevakkuf üzere olduğu karakulak kethüdâ beg ile / sadr-ı a'zam efendi hazretlerine istîzân olundukda Arz Odası'na teşrifleri haberi karakulak ile geldikde / teşrifâtî efendi önüne düşüp iç ağalar kapusından nerdübandan doğru huzûr-ı âsafîye götürüldükde / dâmen-bûs-ı âsafî birle mübâhî oldukdan sonra bâ-işâret-i âsafî mukâbeleda vaz' olunan ihrâma ku'ûd / ve ibtidâ devletlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretlerine, ba'dehû voyvoda-i mesfûre tatlu ve kahve makremeleriyle kahveler / virildikden sonra bir mikdâr re'ayâ-perverliğe? müteallik tenbîhât, ba'dehû şerbet ve buhûr virilüp hareket eyledikde / elvân çukaya kaplı bol yenlüce sırt semmûr kürk ve dîvân tercümânına bir sevb hil'at-ı hâssü'l-hâs ilbâs / olunup, tekrâr dâmen-bûs avdet ve yine teşrifâtî önünce kethüdâ beg hazretlerine gelüp dâmen-bûs ve minder / üzerine ku'ûd ve tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr resminden sonra kalkup re'îsü'l-küttâb efendi hazretlerinin / ve çavuşbaşı ağanın odalarına varup tatlu ve kahve ve şerbet resminden sonra yine kethüdâ beg dâ'iresinden / inüp kethüdâ beg hazretlerinin binek taşında taraf-ı hazret-i sadr-ı a'zamîden keşîde kılınan bir re's kemer rahatlu / esbe süvâr ve hanesine gitmiştir. Ve bu günde voyvoda-i mesfûr kendü takımıyla gelüp gitmiştir.

[s. 33]

Voyvoda-i mesfûr vedâ' için defterdâr efendi hazretlerinin konağına gelmesi

Fî 7 Za. Sene 1165 [16 Eylül 1752]

Yevm-i mezbûrda mesfûr ba'de'l-asr kendü takımıyla vedâ' için sa'âdetlü defterdâr efendi hazretlerinin / hanelerine vardıkda misafir odasına getirilüp ba'de'l-istîzân huzûrlarına idhâl ve dâmen-bûs / ve minder kenarına ku'ûd itdirilüp tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr virilüp avdet eylemiştir.

[s. 34]

[boş]

[s. 35]

Rûm patriğinin tecdîdinde icrâ olunan resmdir.

Fî 8 Za. Sene 1165 [17 Eylül 1752]

Yevm-i mezbûrda patrîk-i mesfûr mâşîyan ale's-seher paşa kapusına getürdülüp iç ağalar kapusından / doğru sâhib-i devlet efendimiz hazretleri taraflarına götürülüp, ba'de'l-istîzân huzûr-ı âsafîye idhâl / ve dâmen-bûsdan sonra bi-tarîklik hil'atı ilbâs olundukda devletlû sâhib-i devlet hazretleri reâyâyı sıyânet / ve mâl-ı mîrinin vaktiyle teslîmine mübâderet eyle deyu lisânen fermân ve tenbîh buyurduklarında dâmen-bûs / ve akîbinde dîvân tercümânına dahi hil'at ilbâs olunup andan kethüdâ beg hazretlerine getürülüp / kenâr minderde ik'âd ve tatlu ve kahveden sonra kethüdâ beg binek taşının kurbunda mukaddem amâde / kılınan dîvân çavuşlarının birinin bârgîrine ırkâb ve sekiz on nefer kadar dîvân çavuşları / ve ilbâs olunan hil'atıyla kilisâsına irsâl olunmuşdur.

--- **be-sarây-ı cedîd-i meymenet-meşhûn**

Fî 16 Za. Sene 1165 Yevm-i Pazar ertesi [25 Eylül 1752-Pazartesi]

Şevketlû mehâbetlû pâdişâh-ı İslâm-penâh efendimiz hazretleri evvel baharda Karaağaç nâm sâhil-serâylarına / teşrîf-i hümayûn buyurup, ba'dehû Beşiktaş'a, ba'dehû Beglerbegi nâm sâhil-serây-ı cânfezâyâ ve ba'dehû / Ramazân-ı şerîf takarrübü ile bendegân ve huddamân kullarına rahimen yine Beşiktaş sarayına teşrîf buyurup / evvelol saray-ı dilgüşâyâ rağbet buyurup bir iki ay meks ve ikâmet buyurup lâkin eyyâm-ı sayf mürûr ve gûz / eyyâmlarının dahi nısf mikdârı güzâr ve saray-ı hümayûna teşrîf buyurmaları vakt-i hulûl itmekle / yevm-i mezbûrda ale's-seher saray-ı hümayûna nakl buyurmuşlardır.

Garîk-i bahr gufrân Sultân Mustafa Han merhumun kerîme-i --- ismet-ârâ Ayşe Sultan / hazretlerinin hîn-i vefâtlarında cenâzelerinde ve defnlerinde icrâ olunan resmdir.

fî 17 Za. Sene 1165 Yevm-i Selesâ [26 Eylül 1752-Salı]

Merhûmen müşârûn-ileyhâ İstanbul'da Vâlide cami' türbesinde defn olunmak üzere emr-i hümayûn buyurulmağla / evvel emrde de'b-i kadîm üzere techîz ve tekfîni levâzımı sultan-ı müşârûn-ileyh kethüdâsı ma'rifetiyle ru'yet / ve tabut ve tenşûy-ı servi tahtasından şehir emîni mübâşeretiyle ve hafr-ı merkad-i dünyâsı hassa mimâr başı / ağa ma'rifetiyle icâleten yapıdırılıp hâzır ve müheyyâ itdirildikten sonra sadr-ı

a'zam hazretleri ve şeyhü'l-islâm / efendi cenâbları ve sadreyn-i muhteremeyn ve İstanbul kâdîsı efendi ve nakîbü'l-eşrâf efendi hazerâtı / ve yeniçeri ağası ve defterdâr efendi ve nişancı ve defter emîni efendiler ve sipâh ve silâhdâr ağalar bölükât-ı / erbaa ağaları ve mîr-ialem ve kapucıbaşı ağalar ve cebecibaşı ve topçubaşı ve top arabacıbaşı ağalar / bi'l-cümle destâr-ı âdî ve kemer rahtlı esb ile cami'-i mezbûra gelüp türbede cem' olup salât-ı zuhrî / edâdan sonra merhûmenin na'ası vürûdına muntazır oldılar. Ba'de's-salât telhîsî ağa ile ricâl müşâr / ün-ileyhimin hâzır oldukların ihbâr ve taraf-ı hümayûndan ta'yîn buyurılan üstü kafesli sandal ile na'ası / gelüp Kirec İskeleyi'ne yanaşdıkdâ kapucıbaşı ağalar iskeleden vesâ'ir ricâl 'alâ merâtibihim cami' kapısı / taşrasından istikbâl ve dârü's-sa'âdeti's şerîfe ağası hazretleri önüne düşüp eski saray teberdârlarıyla

[s. 36]

bağçe kapısı tarafından cami'-i şerîf haremine dâhil oldukda sadr-ı a'zam hazretleri dahi türbe kapısından / çıkup çınar ağaçları hizasında istikbâl ve ol esnada dârü's-sa'âde ağası hazretleri / atlarından nüzûl ve mülâkât olunup ve sadr-ı a'zam hazretleri tabut koluna yapışup musallâya / vaz' ve şeyhü'l-islâm efendi cenâbları imâmet idüp namazı kılındıktan sonra defn ve Vâlide / Cami' baş imâmı telkîn ve müşârün-ileyhim hazerâtı avdet eylediler. Ve yevm-i mezbûrda Ayasofya / ve Sultan Ahmed ve Sultan Mehmed ve Süleymaniye Cevâmi'-i şerîfi ki dört mahalde bâ-fermân-ı âlî sâlâ virilmiştir. / Ve bâlâda mestûr ricâlî mahalli mezbûrda ihzâr için ulemâ şeyhü'l-islâm efendi hazretleri tarafından / vesâ'ir ricâl kethüdâ beg tarafından tezkire ile da'vet olunmuşdur. Ve selâtîn cevâmi'-i imâmları dârü's-sa'âde / ağası kâtibi tarafından da'vet olunmuşdur.

Hazîne-i hümayûn kethüdâsı Halîl Beg'e rütbe-i vâlâ-yı vezâret ihsânı

fî 17 Za. Sene 1165 Yevm-i Salı [26 Eylül 1752-Salı]

Yevm-i mezbûrda sadr-ı a'zam hazretleriyle şeyhü'l-islâm efendi hazretleri tebrîk-i makâm için rikâb-ı / hümayûna gitmek üzere bir gün evvel şeyhü'l-islâm efendiye ihbâr olunmuşdur. Lâkin sultân müşârün-ileyhânın / vefatı haberi ale's-seher zuhûr itmekle rikâb-ı hümayûna gidilmek terk olunub câmi'-i mezkûre gidilmiş idi. / Merhumen müşârün-ileyhânın defni itmâm bulduktan sonra gerçi ahşam karîb olmuş idi. Lâkin rikâb-ı hümayûna / gidilmek terk olunmayup, Bâb-ı Âsafî önüne geldikde doğru Soğuk Çeşme kapısından saray-ı hümayûna / dühûl buyurmuşlardır. Şevketlü mehâbetlü efendimiz biniş ile saray-ı hümayunda ağa bağçesi nâm kasr-ı dil-ârâda / olmağla huzûr-ı hümayûna dühûl ve tebrîk-i makâm merâsimi icrâsı hitâmında müşârün-ileyha huzûr-ı hümayûnda / iken birkaç seneden berü hazîne-i hümayûn kethüdâlığı hıdmetinde müstahdem olan Hasan Paşazâde / Halil Beg hazretlerinin sebkât iden hidmet mebrûresi tab'-ı hümayûn-ı mülûkâneye muvafık olmağla / hakkında inâyet hüsrevânî mebzûl buyurılıp, yevm-i mezbûrda huzûr-ı hümayûnda

rütbe-i vâlâ-yı vezâret / ihsân olındığını müş'ir serâsere duhte semmûr kürk ilbâs olunup, yedinde olan hazîneyi halefine / teslîm edince Enderûn-ı hümâyûnda meks, ba'dehû kanûn üzere alây ile taşra çıkma fermân-ı hümâyûn / buyurılıp, ba'dehû sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi saray-ı hümâyûndan çıkup şeyhü'l-islâm efendi hane-i / sa'âdetlerine ve sadr-ı a'zam hazretleri saray-ı devlet-medâre teşrîf buyurmuşlardır.

Mu'âyede ve dâmen-bûs-ı hümâyûn der-îyd-i adhâ

fî 10 Z. Sene 1165 Yevm-i Penc-şenbe [19 Ekim 1752-Perşembe]

Yevm-i mezbûrda îyd-i adha vâki' olmağla gecesi sâ'at leyli dokuzda erbâb-ı mu'âyede ve onda / şeyhü'l-islâm efendi ve on buçukda sadr-ı a'zam hazretleri saray-ı hümâyûna gelmesi ferman buyurulmağla / vakt-i muayyende cümlesi saray-ı hümâyûnda mevcûd bulunup merâsim-i îyd şerîf-i mu'tâd üzere icrâ olunmuşdur.

[s. 37]

Gülhâne'ye gidilmesi

fî 11 Z. Sene 1165 Yevm-i Cum'a [20 Ekim 1752-Cuma]

Yevm-i mezbûrda ber-vech-i mu'tâd sadr-ı a'zam hazretleri ile şeyhü'l-islâm efendi hazretleri Gülhâne'ye teşrîf / buyurmaları de'b olup yevm-i cum'a olmağla şeyhü'l-islâm efendi Bâb-ı Âsafi'yi teşrîf buyurup andan / sadr-ı a'zam hazretleriyle bi'l-maiyye Ayasofya Cami'-i şerîfi teşrîf ve salât-ı cum'ayı anda edâ, ba'dehû saray-ı / hümâyûnda vâki' Gülhâne'yi atf-ı licâm-ı azîmet buyurmuşlardır.

fî 12 Z. Sene 1165 [21 Ekim 1752-Cumartesi]

Yevm-i mezbûrda mu'tâd üzere kethüdâ beg cündiyân-ı sadr-ı âlî ile ma'an Gülhâne'yi teşrîf buyurmuşlardır.

Tebrîk-i sene-i cedîde için huzûr-ı hümâyûna gidilmesi

fî Gurre-i Muharremü'l-Harâm Sene 1166 Yevm-i Çehâr-şenbe [8 Kasım 1752-Çarşamba]

İş bu bin yüz altmış altı senesi muharremü'l-harâmın gurre-i çehâr-şenbe günü vâki' olmağla ber-vech-i mu'tâd / sene-i cedîde dühûlünde ikinci yahûd üçüncü günü sadr-ı a'zam hazretleri şeyhü'l-islâm efendi hazretleri ile ma'an / tebrîk-i sene-i cedîde zımnında rikâb-ı hümâyûna gidilmesi kâ'ide-i kadîme olduğuna binâ'en yevm-i mezbûrun / ferdâsı olan penç-şenbih günü semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri Bâb-ı Âsafi'yi teşrîf ve Arz Odası'nda /istirâhat üzere iken vakt-i zuhr irişmekle salât-ı zuhrı Bâb-ı Âsafi'de ba'de'l-edâ bi'l-maiyye rikâb-ı hümâyûna / teşrîf ve tebrîk-i sene-i cedîde merâsimin icrâ buyurmuşlardır.

Azl ve nasb-ı kethüdâ-i hazret-i sadr-ı âlî

fî 10 M. Sene 1166 Yevm-i Cum'a [17 Kasım 1752-Cuma]

Yevm-i mezbûrda hâcegân-ı dîvân-ı hümayûndan olup hâlâ kethüdâ-i hazret-i sadr-ı âlî olan Nazîf / Mustafa Efendi hazretleri kethüdâlıkdan azl ve Edirne'de ikâmet eylemeleri fermân buyrulmağla yine hâcegân-ı / dîvân-ı hümayûndan olup bi'l-fi'l tersâne-i âmire emîni olan Mustafa Beg hazretlerine sadr-ı a'zam kethüdâlığı / ihsân olunmağla huzûr-ı âsafide bol yenlü çukaya kaplı semmûr kürk ilbâs olunmuşdur.

Ümerâ-i deryâdan Süleyman Paşazâde Mehmed Paşa'ya Rûmili Beglerbegliği payesiyle deryâ kapudanlığı tevcihi

fî 16 M. Sene 1166 Yevm-i Penç-şenbih [23 Kasım 1752-Perşembe]

Hâlâ kapudan deryâ olan Durak Mehmed Paşa bundan akdem donanma-yı hümayûn ile Bahr-i Sefid'e âzim / ve avdet ve boğaz hisârları arasında ve donanma-yı hümayûn ile eğlenüp havânın adem-i muvâfakatından nâşi / henüz Âsitâne-i Sa'âdet'e dâhil olmamış idi. Yevm-i mezbûrda müşârûn-ileyh kapudan-ı deryâ Durak Paşa / kapudanlıktan azl ve yerine ümerâ-i deryâdan olup bi'l-fi'l Rodos sancağı mutasarrıfı ve tersâne-i âmire kethüdâsı / olan kapudan-ı sâbık merhûm vezîr Süleyman Paşazâde Mehmed Paşa'ya beglerbegliği ile deryâ kapudanlığı inâyet / ve ihsân buyrulmağla yevm-i mezbûrda mûmâ-ileyh Mehmed Paşa kendü atıyla Bâb-ı Âsafî'ye gelüp kethüdâ beg dâ'iresinde / olduğu sadr-ı a'zam hazretlerine ihbâr olundukda sonra izn-i âlileriyle Arz Odası'na götürüldükde devletlü / sadr-ı a'zam hazretleri kıyâm ve mûmâ-ileyh dâmen-bûs eyledikten sonra ku'ûdlarına emr buyurılıp minder üzerine / ku'ûd ve tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâsı hitâmında devletlü sadr-ı a'zam hazretleri kıyâm ve mûmâ-ileyh

[s. 38]

ibtidâ Rumili Beglerbegliği ihsân olunduğunu müş'ir bol yenlü çukaya kaplı semmûr kürk ilbâs / ba'dehû deryâ kapudanlığı ihsân olunduğunu müş'ir hil'at-i hâsü'l-hâs ilbâs buyurulmağla mûmâ-ileyh dâmen-bûs / ve avdet ve dîvânihâne nerdübanı seng-i rikâbda taraf-ı sadr-ı a'zamîden keşide buyurılan donanmış / bir re's esbe süvâr ve önünce on beş nefer mikdârı çavuşân-ı dîvân ve ba'dehû dört nefer vezîr / ağaları, ba'dehû çavuşlar kâtibi ve emîni, ba'dehû sadr-ı a'zam hazretlerinin selâm ağası ve bölükbaşısı, / ba'dehû dört nefer şâtırân-ı sadr-ı âlî ve rikâbınca on nefer çukadârân-ı sadr-ı âlî kamçusuz ve on nefer { [satırarası] ve paşa-i mûmâ-ileyh ilbâs buyurılan kürk ve hil'at ile } / kethüdâ beg çukadârları iş bu tertib üzere Kirec İskeleyi'ne varıldıkda kapudan paşalara mahsûs / filika hâzır olmağla süvâr ve tersâne-i âmireye güzâr eyleyüp kapılı iskeleye yanaşdıkdâ tersâne-i âmire / emîni vesâ'ir ricâl tersâne istikbâl ve önüne düşüp doğru büyük odayı teşrîf ve emîn efendi / tarafından tatlu ve kahve virildikten sonra dîvânihânenin hâzır olduğu haberi geldikde yine ilbâs olunan /

kürk ve hil'at ile ve ellerinde kapudan paşalara mahsûs olan değnek ile ve önlerince tersâne-i / âmire emîni vesâ'irler dîvânîhâneyi teşrîf ve makâmlarına ku'ûd ve dîvânîhâne imâmı du'â ve müezzinîn / resm-i te'mîni edâ eyledikden sonra ricâl-i tersâne ve huddâm ve küttâb-ı ale't-tertib dâmen-bûs eyleyüp ve bu esnada / mehterhâne çalınmak de'b iken mehterhâneleri mevcûd olmamağla terk olındı. Dâmen-bûs temâm olup paşa-i / mûmâ-ileyh hareket eyledikde mu'tâd üzere dîvânîhâneneden ve çekdirmelerden toplar atılup, ba'dehû yine büyük / odayı teşrîf ve tersâne-i âmire emîni efendi ve ümerâ-i deryâ ku'ûd ve paşa-i mûmâ-ileyh dahi hil'atı çıkarup / ku'ûd ve tatlu ve kahve virilüp ümerâ-i deryâ avdet eyledikden sonra kapudan paşa tarafından zîrde mezkûr olduğı / üzere hil'at ve surreler virilüp herkes avdet eylemişlerdir. Donanma-yı hümâyûn boğaz hisarlarında olmağla / paşa-i mûmâ-ileyh ol gece sâ'at sekizde filika ile Büyük Çekmece'ye ve andan menzil ile donanma-yı hümâyûna gitmişdir.

Yevm-i mezbûrda kapudan paşa hazretleri tarafından verilen avâ'idât

Sadr-ı âlî kapucılar kethüdâsına, hil'at sevb 1

Selâm ağası, hil'at sevb 1

Telhîsî ağaya, hil'at sevb 1

Bölükbaşı ağaya, hil'at sevb 1

Teşrîfâtî efendiye, guruş 40

Kâtib-i çavuşân, guruş 30

Emîn-i çavuşân, guruş 30

Ser-halîfe-i teşrîfât, guruş 30

Du'âcı çavuş, guruş 10

Kulağuz çavuş, guruş 10

Yamakan-ı kulağuz, guruş 10

Haberci çavuş, guruş 5

Mehterân-ı çavuşân, guruş 9

Ocağ-ı çavuşân, guruş 40

Ser-çavuşân-ı alây, guruş 10

Neferât-ı çavuşân-ı alây, guruş 10

Ser-çukadâr-ı sadr-ı âlî, guruş 20

Ser-mehterân-ı sadr-ı âlî, guruş 20

Çukadârân-ı sadr-ı âlî, guruş 25

Mehterân-ı sadr-ı âlî, guruş 25

Şâtırân-ı sadr-ı âlî, guruş 25

Mathareci ve tüfenkciyân, guruş 25

Ser-kapu-i kethüdâyân, guruş 7

Kapu-i kethüdâyân saire, guruş 10

Filikacıyân, guruş 3

Haftân-i bâb-ı sadr-ı âlî, guruş 5

Mîrâhur-ı sadr-ı âlî, guruş 15

Kethüdâ-i âhûr, guruş 5

Ser-serrâcân, guruş 7,5

Ser-yedekciyân, guruş 5

Serrâcân saire, guruş 7.5

Yedekciyân saire, guruş 7

Bevvâbîn-i sadr-ı âlî, guruş 7.5

Bevvâbîn-i kethüdâ beg, guruş 5

Karakulağ-ı kethüdâ beg, guruş 10

İmâm-ı dîvânâne, guruş 2.5

Müezzinîn-i dîvânîhâne, guruş 2.5

Dîvânîhâneci, guruş 2.5

Hademe-i Bâbü's-Sa'âde, guruş 32

[s. 39]

Kapudan paşa hazretleri tecdîd ve ibkâ olduklarında virilegelen avâ'id dahi iş bu defter ile ma'an yazılup / ve paşa-yı mûmâ-ileyh tarafından ma'an virilmiştir.

Teşrîfatî efendiye, guruş 50, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Kâtib-i çavuşân, guruş 25, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Emîn-i çavuşân, guruş 25, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Ser-halîfe-i teşrîfât, guruş 25, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Du'acı çavuş, guruş 10

Kulağuz çavuş, guruş 10

Yamakan-ı kulağuz, guruş 5

Haberci çavuş, guruş 5

Mehterân-ı çavuşân, guruş 9

Ocağ-ı çavuşân, guruş 25

İhrâc-ı mevâcib

fî 21 M. Sene 1166 Salı [28 Kasım 1752-Salı]

Yevm-i mezbûrda dîvân-ı hümayûn olup bir kıst mevâcib ihrâc olunmağla kâ'ide-i kadîme fi'l-cümle icrâ / olunup, devletlû sadr-ı a'zam hazretleri Bâb-ı Âsafî'ye geldikde taraf-ı devletlerinden hüddâmân vesâ'ire virilmesi mu'tâd / olan in'âmât ber mûceb-i defter teşrîfât ashâbına teslîm olundukdan mâ-adâ hâric-i ez defter-i teşrîfât / ocağ-ı çavuşân vesâ'ir dahi sadr-ı sâbık Mehmed Paşa hazretlerinin virdiği hazîne defteri mûcebince cümlesine / temâmen in'âm olunmuştur.

Ulûfe devri?

fî 27 M. Sene 1166 Yevm-i Pazar ertesi [4 Aralık 1752-Pazartesi]

Bu def'a ihrâc olunan bir kıst mevâcibin yevm-i mezbûrda devri temâm olmağla ber-vech-i mu'tâd taraf-ı hümayûn-ı / hazret-i cihândârîden hazînedâr-ı şehriyârî ağa ile devletlü sadr-ı a'zam hazretlerine bir kıt'a hatt-ı hümayûn / ve bir kabza mücevher hançer süreyyâ peyker ve bir sevb bol yenlü semmûr fâizü's-server inâyet ve ihsân olunmağla hazînedâr-ı / şehriyârî ağanın Bâb-ı Âsafî'ye takarrübü haberi geldikde kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa / ve tezkireci ve mektûbî efendiler ve teşrîfâtî, dîvânîhâne nerdübanı pâyelerinde ale't- tertib âmâde ve kapucılar kethüdâsı / ve selâm ağası seng-i rikâbda muntazır olmağla hazînedâr ağa gelüp seng-i rikâba nüzûl eyledikde kapucılar kethüdâsı / ve selâm ağası koltuğuna girüp nerdübana suûd ve müstakbîlîn-i mûmâ-ileyhim selâmlayup, önünce bâlâyı nerdübanda / göründükleri gibi devletlü sadr-ı a'zam hazretleri sergi başından hareket ve dîvânîhâne vâki' kebîr direkler berâberine / geldikde mûmâ-ileyh hazînedâr ağa dahi gelüp yedinden hatt-ı hümayûnı sadr-ı a'zam hazretlerinin yed-i müeyyedlerine teslîm / ve re'fetlü efendimiz hazretleri dahi takbîl buyurdıklarında çavuşân-ı dîvân alkış eylemişlerdir. Hatt-ı hümayûnu feth itmeyup / re'îsü'l-küttâb efendiye teslîm buyurdılar. Ba'dehû kürk iksâ olundukda yine alkış olunmuşdur. Ba'dehû hançer ta'lîk kemer / kılındıkda yine alkış olunmuşdur. Kürkü ve hançeri getüren ağa iksâ ve ta'lîk eylemişdir. Ba'dehû Arz Odası'na teşrîf teveccüh / buyruldukda kethüdâ beg ve kürk getüren hazînedâr-ı şehriyârî ağa, sadr-ı a'zam hazretlerinin koltuklarına girüp ve kapu / ricâlî pîş-i âsfânelerinde revân olarak Arz Odası teşrîf buyurulmuşdur. Sadr-ı devletlerine geldikde / ku'ûd buyrulmazdan mukaddem hatt-ı hümayûnı re'îsü'l-küttâb efendi yedinden alup takbîl ve feth ve yine re'îsü'l-küttâb efendiye / teslîm eylediklerinde anlar dahi birkaç hatve gerüye çekilüp savt-ı bülend ile kırâet ve hitâmında sadr-ı a'zam hazretlerine / teslîm ve tekrâr takbîl buyurilup koyunlarına vaz' iderler. Ba'dehû ku'ûd buyurilup tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr resmi icrâsı / hitâmında re'îsü'l-küttâb efendi telhîsî arz ve bağlayup, mühr-i hümayûnu sadr-ı a'zam hazretleri re'îsü'l-küttâb efendiye teslîm ve telhîs

[s. 40]

mühürlenüp yine sadr-ı a'zam hazretlerine teslîm olunur. Bu esnada kıyâm olunmaz telhîs temâm olup / re'îsü'l-küttâb efendi, sadr-ı a'zam hazretlerinin yanlarında yasdık üzerine vaz' ider. Ba'dehû teşrîfâtînin / kırâet eylediği defter mücebince hazînedâr ağaya bir sevb semmûr kürk ve maiyyetinde olanlara zîrde tahrîr / olunduğı hil'atler ve surreler temâmen teslîm olundukda hazînedâr ağa hareket ve sadr-ı a'zam hazretleri telhîsî teslîm / ve dâmen-bûs avdet eyledikde müstakbîlîn-i mûmâ-ileyhim önlerince mahal-i istikbâllerine değin teşyî' ve ağa-ı / mûmâ-ileyh taraf-ı sadr-ı a'zamîden seng-i rikâbda keşîde buyurılan bir re's donanmış esbe süvâr ve avdet / itmekle erbâb-ı teşyî' der-akab avdet ve Arz Odası'na gelünüp ibtidâ kethüdâ beg,

ba'dehû re'îsü'l-küttâb efendi / vesâ'ir kapu ricâli kulağuz çavuşa varınca ale't-tertib tebrîk, ferve-i semmûr mûrisü'l-behcet zımnında dâmen-bûs-ı / âsafî ile müşerref olduklarından sonra re'fetlû sadr-ı a'zam hazretleri hareket ve mûmâ-ileyhim pîş-i âlîlerinde / doğru dîvânhaneye sergi başına teşrîf ve hatt-ı hümâyûnu tekrâr re'îsü'l-küttâb efendiye takbîl ile teslîm, / ol dahi kemâ-fi's-sâbık birkaç hatve girüye çekilüp âvâz-ı bülend ile kırâet ve yine sadr-ı a'zam hazretlerine / teslîm eylediklerinden sonra ibtidâ defterdâr efendi, ba'dehû sipâh ve silahdâr ağaları vesâ'irler ale't-tertib / dâmen-bûs âsafî ile müşerref olduklarından sonra kethüdâ beg vesâ'ir temennâ eyleyüp cây-ı mahsûsalarına / avdet buyurmuşlardır. Bu günde kapu ricâli destâr-ı âdî ve erkân kürkleri ile bulunmuşlardır.

Yevm-i mezbûrda taraf-ı sadr-ı azamîden virilân

Hazinedâr-ı hazret-i şehriyârî ağaya ferâce semmûr kürk sevb 1

mükemmel donanmış esb re's 1 kîse-i divânî, aded 15 be hesab-ı guruş 6250

Baltacılar kethüdâsına, hil'at 1 sevb, 500 guruş

Kahveci başına, hil'at 1 sevb, 250 guruş

Kâtib-i hazînedâr ağa, hil'at 1 sevb, 100 guruş

Bir kıt'a mücevher sâ'at dahi sadr-ı a'zam hazretleri kendü yedlerine virmişlerdir.

Yedekcibaşıya, hil'at 1 sevb, 250 guruş

Baltacılar, 250 guruş

Kozbekcilere, 150 guruş

Hüddâmiyye, 500 guruş, hil'at sevb 14

Kapudan deryâ mîr-imîran Mehmed Paşa'nın iktizâ iden takımı husûs-ıçün teşrîfât tarafından tahrîr olunan takrîr sûretidir. / Teşrîfâtî efendi kullarının takrîridir.

Âdet-i kadîme üzere devletlû sadr-ı a'zam hazretlerinin şâtırları sekiz adet olup ve vüzerâ-ı izâm / hazerâtının altı nefer ve beglerbegilerin dört ve mirlivânın iki nefer olmak üzere defter-i teşrîfâtta musarrah / olup Rûmili Beglerbegiligi paşasıyla kapudan deryâ olanlar için mahsûs-ı şurût olmayup lâkin / bundan akdem Vezîr Süleyman Paşa merhûma evvel emirde iki tuğ ile kapudanlık ihsân olundukda / kapudanlık ünvanı hasebiyle altı nefer şâtır ve donanma-yı hümâyûna mahsûs dokuz kat mehterhâne istihdâm / ve eslâfatda dahi bu vechle olduğunu ma'lûm ve meşhûd

olanlar tevâtüren ihbâr ve kapudanlık ünvanı / sâ'irden imtiyaz ile öteden berü bu vechle i'tibâr olunduğı âşikâr olmağla hâlâ Rûmili / Beglerbegiligi payesiyle kapudan-ı deryâ olan sa'âdetlü Mehemed Paşa hazretleri dahi eslâfı ve pederi merhûm-ı müşârün-ileyh / misüllü altı nefer şâtır ve donanma-yı hümâyûna mahsûs dokuz kat mehterhâne vesâ'ir kapudan paşalara mahsûs olan / merâsim icrâsında müsâ'ade-i aliyye-i erzâni buyurulur ise emr-ü fermân devletlü inâyetlü sultanım hazretlerininindir.

[s. 41]

Resm-i mezkûr vech-i meşrûhluk tahrîr olunmağla kapudan paşa kullarının resm-i teşrîfâtı ne vechle / iktizâ itdiğı teşrîfâtî efendi kullarından sual olundukda iktizâ iden resm-i teşrîfâtını / sûret idüp arz itmekle ma'lûm-ı âlî buyrulmak içün sûret-i mezkûr firisade-i nezd-i / inâyet-masîrleri kılınmışdır. Emr-ü fermân hazret men lehü'l-emrindir. Devletlü sadr-ı a'zam hazretleri / tarafından tahrîr olunan takrîr ile rikâb-ı hümâyûna arz olundukda müsâ'ade-i hümâyûn-ı / cihândâri erzâni buyurulmağla bâ-fermân-ı âlî defter-i teşrîfâta kayd olunup ve kapudan / paşa hazretleri tarafına dahi bâ-fermân-ı âlî aynıyla bir kıt'a sûret virilmiştir.

Mîr-imîrânlık rütbesiyle Mehemed Paşa'ya kapudanlık mansıbı verilmesi

fî 17 M. Sene 1166 [24 Kasım 1752]

Bi'l-fi'l Rodos sancağı mutasarrıfı olup ve hâlâ tersâne-i âmire kethüdâsı olan kapudan-ı sâbık vezîr Süleyman / Paşazâde Mehemed Paşa'ya mîr-imîrânlık ile deryâ kapudanlığı inâyet ve ihsân olunmağla Rodos / sancağı mutasarrıfı iken çekdirmesiyle Malta'ya esir olup, ba'dehû itlâk ve yine çekdirme sefînesine / süvâr olan Süleyman Paşazâde Mustafa Paşa'ya Rodos sancağı ve yine ümerâ-i deryâdan Mezamorta / zâde Nu'mân Paşa'ya tersâne kethüdâlığı ve hâlâ deryâ kapudanlığı inâyet buyurılan mîr-imîrân Mehemed Paşa'nın / mahdûmları olan Ahmed Beg'e pederî çekdirmesiyle Cezâyir Begliği payesi ihsân buyurulmağla yevm-i mezbûrda / huzûr-ı âsafide üçüne birden ale't-tertib hil'atler ilbâs olunmuşdur.

Müceddeden deryâ kapudanı olan --- Mehemed Paşa'nın donanma-yı hümâyûn ile gelmesinde ba'zı / istîzâni mûcib şeyler olmağla? teşrîfât tarafından tahrîr olunup taraf-ı sadr-ı a'zamîden rikâb-ı / hümâyûna irsâl buyurılan takrîrdir. / Teşrîfâtî efendi kullarının kapudan paşaya dâ'ir iktizâ iden resm-i teşrîfât takrîridir.

Kapudan paşalar vüzerâdan oldukda donanma-yı hümâyûnun vürûd ve hurûcında rikâb-ı müstetâb-ı hüsrevâneye / ruhsûde oldukları resm-i defter-i teşrîfâtda mukayyed olup lâkin vüzerâdan olmayanların resm-i mazbût / olmamağla mukayese ile bu vechle iktizâ ider ki kapudan paşa vüzerâdan bulunduğı / sûretde silahdâr ağa cenâbları ile has odabaşı ağa bi'l-maiyye Yalı Köşkü neredübanı aşağısında / istikbâl

iderler. Vüzerâdan olmayanlar hakkında resm-i mezkûrî has oda zâbitânından / has odabaşı ağaya mu'âdil iki nefer ağalar icrâ eylemek iktizâ ider. Ve kez[â]lik bostancı / başı ağa ve çavuşbaşı ağa ve kapucılar kethüdâsı ağa dahi vüzerâdan olanları tahta perde verâsında / istikbâl iderler. Vüzerâdan olmadığı sûretde ancak haseki ağa ile kozbekcibaşı ağa / ve bostancılar kethüdâsı ağa resm-i istikbâli icrâ ve mûmâ-ileyhim bostancıbaşı ağa ve çavuşbaşı ağa ve kapucılar / kethüdâsı ağa köşk kurbunda mîrâhur-ı evvel ve sâni ağalar ile ma ma'an selîmî ve erkân kürk ile selâma / durmaları iktizâ ider. İş bu tertib mukayeseyle enseb ve kavâ'id-i teşrîfâta akreb mülâhaza olunmağla ne vechle / fermân-ı âlî buyurılır ise emr-ü fermân devletlü inâyetlü efendimindir deyu iş bu takrîr re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri / tarafından rikâb-ı hümayûn-ı hüsvânîye arz olundukda fîmâ-ba'd ber vech-i muharrer icrâsı bâbında lisânen emr-i hümayûn şeref-bahş / sudûr olmağla bâ-fermân-ı âlî defter-i teşrîfata kayd olundu.

[s. 42]

Balâda mezkûr takrîr taraf-ı sadr-ı a'zamîden rikâb-ı hümayûna arz olundukda müsâ'ade-i hümayûn / buyurılup fîmâ-ba'd böylece emr-i hümayûn buyurulmağla bâ-emr-i hümayûn defter-i teşrîfâta kayd olundukdan / sonra silâhdâr-ı hazret-i şehriyârî ağaya irsâl olunan sûretin aynıdır.

Kapudan paşalar vüzerâdan oldukda donanma-yı hümayûnun vürûd ve hurûcunda rikâb-ı müstetâb-ı / hüsvânîye ruhsûde oldukları resmi defter-i teşrîfâtda mukayyed olup lâkin vüzerâdan olmayanları / resmi mazbût olmamağla mukayese ile bu vechle iktizâ ider ki kapudan paşa vüzerâdan / bulunduğu sûretde silâhdâr ağa cenâbları ile has odabaşı ağa bi'l-ma'îyye Yalı Köşkü nirdübanı / aşağısında istikbâl iderler. Vüzerâdan olmayanlar hakkında resm-i mezkûrî has oda / zâbitânından müşârü'n-ileyhimâyâ bedel? has odabaşı ağa ayarında iki nefer ağalar icrâ eylemek / iktizâ ider deyu tahrîr olunup sadr-ı a'zam hazretlerine arz bulundukda sadr-ı a'zam hazretleri dahi / telhîsî ağaya teslim ve silâhdâr-ı hazret-i şehriyârî ağaya irsâl buyurmuşlardır.

Kapudan-ı deryâ Mîr-imîrân Mehmed Paşa'nın donanma-yı hümayûn ile Bahr-i Sefîd'den avdeti

fî 9 S. Sene 1166 Cum'a [16 Aralık 1752-Cumartesi]

Müceddeden kapudan deryâ olan mîr-imîrân Mehmed Paşa kapudan oldukda donanma-yı hümayûn Âsitâne'de [paşa-yı mûmâ-ileyhe ol gece donanma-yı hümayûna gitmiş idi] / olmayup boğaz hisarlarında olmağla yevm-i mezbûrda mûmâ-ileyh Mehmed Paşa donanma-yı hümayûn / ile gelüp Salı Pazarı önüne lenger-endâz olduklarında devletlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri / tarafından bir re's donanmış esb ve yirmi nefer mikdârî çukadâr ve mehterler bağçe kapusına irsâl olunup ve sadr-ı a'zam efendimiz hazretlerinin kapucılar kethüdâsı ağa kapudan paşa

hazretlerini kapuya / da'vet için donanma-yı hümâyûna gönderilüp mûmâ-ileyh kapudan paşa kendü kayıklarıyla / iskeleye geldiklerinde esb-i mezkûre süvâr ve Bâb-ı Âsafî'ye geldikde kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası / ve kapucılar bölükbaşısı dîvânîhâne nirdübanında istikbâl ve koltuğuna girüp doğru Arz Odası'nda / huzûr-ı âsafîye götürülüp dâmen-bûs birle ku'ûd ve tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâsı / hitâmında dâmen-bûs avdet ve kethüdâ beg hazretlerine gelüp anda dahi tatlu ve kahve resm icrâsı / hitâmında hareket ve binüp geldiği esb kethüdâ beg binek taşında hâzır olmağla süvâr ve geldiği / siyâk üzere donanma-yı hümâyûna teşrîf buyurmuşlardır. Kapudan paşa mîr-imîrândan olmağla kapucılar / kethüdâsı ve selâm ağası ve bölükbaşidan mâadâ kimesne istikbâl etmemişdir. Ve avdetde kapucılar / kethüdâsı ve selâm ağası kethüdâ begin odasına varınca paşa-yı mûmâ-ileyhi götürmüşlerdir.

Donanma-yı hümâyûnun Yalı Köşkü pîşgâhından tersâne-i âmire limanına mürûr için bu def'a tertib olunan resmdir.

Mîr-imîrândan olur ise

fî 10 S. Sene 1166 Cum'a ertesi [17 Aralık 1752-Pazar]

Donanma-yı hümâyûn gelüp Yalı Köşkü sahilinden mürûrî fermân-ı hümâyûn buyuruldukda ta'yîn buyurılan / vakitte semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri Saray-ı Âsafî'ye gelüp devletlü sadr-ı a'zam hazretleriyle ma'an

[s. 43]

kasr-ı mezkûre gelürler. Şevketlü kerâmetlü pâdişâh-ı bahr u berr hazretleri teşrîf-i hümâyûn / buyurdıklarında sadr-ı a'zam hazretleri tevakkuf-ı ma'lûmda istikbâl ve zemîn-bûs eylediklerinde / alkış olunur. Ba'dehû seng-i rikâb mübârek feyz-i kadem-i şehriyârî ile behcet-yâb oldukda / şeyhü'l-islâm efendi hazretleri kadd-ı hamide-i iclâl olurlar. Sadr-ı a'zam hazretleri hıdmet / bağlgîri şerefiyle müşerref ve taht-ı hümâyûn, vücûd-ı bihbûd-ı hümâyûn-ı cihânîbânî ile pür-şeref / oldukda müşârü'n-ileyhimâ hazerâtı izn-i hümâyûn-ı mülûkâne sudûrına dek huzûr-ı hümâyûnda / tevakkuf buyururlar. Sonra taşra çıkıldıkda sa'âdetlü dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası hazretlerinin / mütevakkıflarında istirahat buyururlar. Kapudan paşa hazretlerini bostancıbaşı ağanın / sandalı ile haseki ağa alup götürdükde haseki ağa ve kozbekci ağa elbise-i mahsûsalarıyla / ve bostancılar kethüdâsı ağa mücevveze ve âl çuka ferrâce ile selâmlayup paşa-yı mûmâ-ileyh / dahi selîmî ve ferrâce kürk ile tahta perde kapusından dühûl ve mûmâ-ileyhim ağalar önünce / tahta perde sırasıyla gelür iken bostancıbaşı ağa ve çavuşbaşı ağa ve kapucılar kethüdâsı ağa / selîmî ve erkân kürkleri ile mîrâhur-ı evvel ve sâni ağalar ale't-tertib köşk kurbunda selâma / dururlar. Ve kapudan paşa selâm virerek sadr-ı a'zam hazretlerinin olduğu mahalle gelüp / bir mikdâr celseden sonra huzûr-ı hümâyûna da'vet buyuruldukda sadr-ı a'zam ve

şeyhü'l-islâm efendi / hazerâtı ve kapudan paşa arza girdiler. Bu esnada ümerâ-i deryâya tahta perde ardında hil'atler / ilbâs olunup, çavuşlar kâtibi ve emîni mücevvezeler ile önüne düşüp, çınar ağacı kenarına / geldiklerinde haseki ağa ile kozbekci ağa iki taraflarından tutarak kasr-ı hümayûn önüne / götürüp rikâb-ı hümayûn ağalar ile ma'an birer birer zemîn-bûs iderler. Begler itmamında huzûr-ı / hümayûnda ibtidâ sadr-ı a'zam hazretlerine serâser kürk ilbâs olundukda çavuşlar alkış iderler. / Ba'dehû şeyhü'l-islâm efendi hazretlerine beyaz çuka ferâce kürk ilbas olunur, ba'dehû kapudan / paşaya dahi ferrâce çukaya duhte semmûr kürk ilbâs olunup zemîn-bûs ider, iki tuğlı / olmağla alkış olunmaz, ba'dehû kapudan paşaya dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası hazretlerinin / mütevakıflarında kahve ve buhûr virildikten sonra yine selîmî ve erkân kürk ile çekdiriye giderler. / Ba'dehû donanma-yı hümayûnun mürûrî fermân-ı hümayûn olunup kasr-ı hümayûn önüne geldikde / baştardenin kürekleri levâzımı\levârîmi olunup, kapudan paşa selîmî ve erkân kürk ile futa / mankasına inüp kayık kapucı ağa ile beraber üç def'a zemîn-bûs merâsimi icrâ ider, alkış / olunmaz. Bu esnada rikâb-ı hümayûn ağalarının cümlesi, selîmî ve erkân ile ağaç kurbunda selâma dizilürler. / Ba'dehû donanma-yı hümayûnun mürûrî temâm olduğu gibi sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi hazerâtı avdet iderler.

[s. 44]

Yevm-i mezbûrda huzûr-ı hümayûnda ilbâs olunan

Re'fetlû sadr-ı a'zam hazretlerine, serâsere dûhte semmûr kürk ma a üstlük sevb 1

Semâhatlû şeyhü'l-islâm efendi hazretlerine, beyaz çukaya kaplı ferâce semmûr kürk sevb 1

Sa'âdetlû kapudan paşa hazretlerine, yeşil çukaya kaplı ferâce semmûr kürk sevb 1

Yevm-i mezbûrda tahta perde taşrasında hil'at ilbâs olunup huzûr-ı hümayûnda zemîn-bûs iden ümerâ-i deryâ ve kapudanân

Rodos mutasarrıfı Süleyman Paşazâde Mustafa Paşa, hil'at sevb 1

Tersâne-i âmire kethüdâsı Mezamortazâde Nu'mân Paşa, hil'at sevb 1

Lâlâ Paşazâde Sâlih Paşa, hil'at sevb 1

Midillü sancağı mutasarrıfı Abdülkâdir Paşazâde Hüsâmeddin Paşa, hil'at sevb 1

Hâlâ kapudan paşa mahdûmı Ahmed Paşa'nın vekîli Ali kethüdâ, hil'at sevb 1

İsmail Beg, hil'at sevb 1

Ahmed Beg, hil'at sevb 1

Kapudâne-i hümayûn kapudanı Süleyman kapudan, hil'at sevb 1

Patrona-i hümayûn kapudanı el-hâc Abdülkerîm kapudan, hil'at sevb 1

Riyâle-i hümayûn kapudanı Mehmed kapudan, hil'at sevb 1

Liman re'îsi Mehmed kapudan, hil'at sevb 1

Kapudan paşa hazretleri donanma-yı hümayûn ile tersâne-i âmireye mürûr eylediği günü / kapudan paşa hazretleri tarafından virilân

Huzûr-ı hümayûnda kürk ilbâs iden has odabaşı ağaya, 150 guruş, hademesine 15 guruş

Bostancı başı sandalı ile gelüp huzûr-ı hümayûna da'vet iden haseki ağaya, 250 guruş

Çekdirmede beraber zemîn-bûs iden kayık kapucu ağaya, 100 guruş mu'tâd olmayup dilediği mikdâr virilür

İbtidâ huzûr-ı âsafîye geldikde pabuşların alup ba'dehû donanma-yı hümayûna avdet eyledikde pabuşların viren çukadâr şehriyârîye, 40 guruş

Ve bunlardan mâadâ bostancıbaşı sandalına avdetde tahta perde taşrasında cem' olan hüddâmân-ı / hassaya çıkın virilmeyüp hemân murâd buyurdukları kadar ceyyiden virilir. Lâkin bostancıbaşı ağa / sandalı çekdirmeden ibtidâ götürüp, ba'dehû yine çekdirmeye götürmekle kırk elli altun virilegeldiği / nümâyân olmağla mûmâ-ileyh kapudan paşa hazretleri dahi virmişlerdir.

Kapudan-ı deryâ Mîr-imîrân Mehmed Paşa'ya donanma-yı hümayûn ile Yalı Köşkü pîşgâhından mürûr / ve huzûr-ı hümayûn-ı şehen-şâhiye --- olmaları husûs-ıçün teşrîfâtıdan kapudan / paşaya virilân sûretin kaydıdır.

Kapudan paşa hazretleri donanma-yı hümayûn ile gelüp Salı Pazarı önüne lenger-endâz olduklarında / Bâb-ı Sadr-ı Âlî'ye varmaları mu'tâd olmağla taraf-ı sadr-ı

a'zamîden kapucılar kethüdâsı ağa ma'rifetiyle Bâb-ı Âsafî'ye / da'vet ve kendü kayıklarıyla Kirec İskeleyi'ne geldiklerinde taraf-ı sadr-ı a'zamîden irsâl olunan esb ile / Bâb-ı Âsafî'ye varırlar. Ba'dehû yine donanma-yı hümâyûna gelürler, ba'dehû donanma-yı hümâyûnun mürûrî fermân / buyurulduğu günü baştarde ile hâzır ve müheyâ olurlar. Şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretleri Yalı Köşkü'nü teşrîf / buyurdıklarından sonra haseki ağa, bostancıbaşı ağanın sandalı ile baştardeye vardıkda kapudan paşa

[s. 45]

hazretleri dahi erkân kürk ve destâr ile sandal-ı mezkûre süvâr ve haseki ağa ile ma'an tahta perde / ardında sandaldan çıkarken selîmîlerin koyup çıkdıkda haseki ağa ve kozbekci ağa ve bostancılar / kethüdâsı ağa önüne düşüp doğru sadr-ı a'zam hazretlerinin olduğu mahalle gelürler. Ve ibtidâ / devletlü sadr-ı a'zam hazretlerinin, ba'dehû şeyhü'l-islâm efendi hazretlerinin, ba'dehû dârü's-sa'âde ağası / hazretlerinin dâmenlerin bûs idüp işaret-i âsafî ile ku'ûd iderler. Ba'dehû huzûr-ı hümâyûna / da'vet olundukda ibtidâ devletlü sadr-ı a'zam hazretlerinin, ba'dehû şeyhü'l-islâm efendi hazretleri, ba'dehû / kapudan paşa hazretleri huzûr-ı hümâyûna dühûl ve zemîn-bûs ile tevakkuf iderler. Ümerâ-i deryâ / kapudanâna tahta perde ardında hil'atler ilbâs ve içerü getirilüp birer birer rikâb-ı hümâyûn / ağalarıyla zemîn-bûs idüp temâm oldukdan sonra ibtidâ sadr-ı a'zam hazretlerine, ba'dehû şeyhü'l-islâm efendi / hazretlerine, ba'dehû kapudan paşa hazretlerine erkân kürk ilbâs olundukda ibtidâ dâmen ba'dehû ... / bûs idüp ilbâs, ba'dehû zemîn-bûs idüp tevakkuf iderler. İzn-i hümâyûn sudûrunda taşra / çıkup yine ağa hazretlerinin tevakkuflarına gelürler ve ağa hazretlerinin dâmenlerin bûs ve işaretleriyle / ku'ûd iderler, ba'dehû devletlü sadr-ı a'zam hazretleri ve şeyhü'l-islâm efendi cenâbları dahi ol mahalle / gelürler. Ba'de'l-merâsim izn-i âsafî ile kalkup veda' merâsiminde dahi ke'l-evvel müşârü'n-ileyhim / hazerâtının dâmenlerin bûs ve temennâ ve geldikleri minvâl üzere tahta perde sırasıyla taşra çıkılup / ilbâs olunan kürk ve selîmî ile yine bostancıbaşı ağa sandalına süvâr ve baştardeye teşrîf buyurup hareket ve baştarde / ile huzûr-ı hümâyûna gelindikde kürkler levâzım\levârim olunup paşa-yı mûmâ-ileyhe kürk ve selîmî ile iskele mankasına inüp / kayık kapucı ile ma'an üç def'a zemîn-bûs eyledikten sonra yine mankada tevakkuf ve yukarı kayikhâneler önüne / vardıklarından sonra kapudan paşa hazretleri mankadan kış üstüne teşrîf eyleyüp ol vakit selîmî ve kürkü çıkarırlar / ve mehterhâneleri çalınarak tersâne-i âmireyi güzâr iderler.

Ber-vech-i mu'tâd kapudan paşanın yevm-i cum'alarda Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi

fî 16 S. Sene 1166 [23 Aralık 1752]

Yevm-i mezbûrda cum'â olmağla kapudan paşa mîr-imîrân Mehmed Paşa Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi mu'tâd olmağla / kendü filikasıyla Kirec İskeleyi'ne gelüp süvâr

oldukda kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası önlerince süvâr / ve altı nefer şâtırları kıyafetleriyle ve sarrâcbaşısı ve yedekcibaşısı kendü kıyafetleriyle ve ardlarında iki / re's yedekleriyle Bâb-ı Âsafî'ye gelüp kethüdâ beg binek taşı karşusındaki muhızır ağa odası önidür. / Paşa-yı mûmâ-ileyhin şâtırları anda tevakkuf eylediler. Ve kapucılar kethüdâları ve selâm ağası ol mahalde / atlarından inüp paşanın önüne düşüp dîvânihâne nerdübanı seng-i rikâbına geldikde kapucılar / kethüdâsı ve selâm ağası ve bölükbaşısı ağa nerdübanda istikbâl ve önüne düşüp doğru Arz Odası'nda / huzûr-ı âsafîye götürüp dâmen-bûs ve ku'ûd ve tatlu ve kahve virildikde kahve makremesi beyaz virilmek / âdet olmayup ve kırmızı virilmek dahi münâsıb görülmemekle sarı kahve makremesi verilmiştir. / Ba'dehû şerbet ve buhûr resmi icrâsı temâmında dâmen-bûs avdet ve kapucılar kethüdâları ve selâm ağası / koltuğunda kethüdâ beg hazretlerinin odalarına götürüp anda dahi ku'ûd ve tatlu ve kahve ve şerbet / ve buhûr resminden sonra avdet ve kethüdâ beg binek taşında atına süvâr ve yine takımı ile / tersâne-i âmireyi teşrîf eylemişlerdi

[s. 46]

Teşrîfâtî dîvân-ı hümayûn İzzî Süleyman Efendi hazretlerinin teşrîfât-ı hümayûn ile Şerîf hazretlerine / me'mûr olması

fî 20 S. Sene 1166 Yevm-i Salı [27 Aralık 1752-Çarşamba]

Yevm-i mezbûrda dîvân-ı hümayûn olup ba'de'l-dîvân sadr-ı a'zam hazretleri Bâb-ı Âsafî'ye teşrîf / buyurduklarından sonra hâlâ teşrîfâtî-i dîvân-ı hümayûn ve vak'a-nüvîs-i Devlet-i Aliyye olan / İzzî Süleyman Efendi hazretlerinin bu sene-i pür-meymenede hacc-ı şerîfe âzim olacakları bundan akdem / şevketlü mehâbetlü pâdişâh-ı İslâm-penâh efendi hazretlerine sadr-ı a'zam hazretleri tarafından arz / ve istîzân olundukda, efendi-i mûmâ-ileyhin müddet-i vâfireden berü sebkât iden hıdemâtı / mübârek tab'-ı hümayûn-ı cihândâriye muvâfık olmağla hakkında inâyet-i hüsrevâneleri mebzûl / buyurılıp me'mûr olduğu teşrîfât-ı hümayûn hıdmeti ve vak'a-nüvîslik hıdmeti kemâ-fi's / sâbık üzerinde olup kendüsi gelinceye kadar yerine bir vekîl nasb olunmak ve mûmâ-ileyhe / dahi ber-vech-i mu'tâd beher sene Mekke-i Mükerrerme Şerîfi'ne irsâli mu'tâd olan teşrîfât-ı hümayûnı / teşrîfâtî kulları vesâtatıyla îsâl olunmak bâbında emr-i hümayûnları şeref-sudûr bulmağın / yevm-i mezbûrda ba'de'd-dîvân Bâb-ı Âsafî'de, efendi-i mûmâ-ileyh hazretlerine hil'at ilbâs olunmuştur.

fî 26 S. Sene 1166 Yevm-i Pazar ertesi [2 Ocak 1753-Salı]

Yevm-i mezbûrda mukaddeman çavuşbaşılık Bosna eyâleti nizâmına me'mûr olan Bosnavi Mehemed Ağa / Bosna'dan avdet ve bu tarafa azîmet üzere olduğu haberi gelmekle avâtıf-ı aliyye-i cihândâriden / Rûmili Beglerbegiligi payesiyle iki tuğı ve

Bosna eyâleti ihsân ve kapu kethüdâsına hil'at ilbâs / ve bu tarafda vekîli olan kapucibaşı Selim Ağa, mûmâ-ileyhi Bosna'ya götürmeye me'mur kılınup / ve dergâh-ı âlî kapucibaşlarından halâ sipah ağası olan sâbıkan Aydın Vâlisi Merhûm Vezîr / Abdullah Paşazâde Abdüllâtîf Beg'e çavuşbaşılık ihsân ve sipâh ağalığı, bostancıbaşılıktan / çıkma dergâh-ı âlî kapucı başlarından Hüseyin Ağa'ya ihsân olunmağla hil'at ilbâs olunmuştur.

fî 27 S. Sene 1166 Yevm-i Salı [3 Ocak 1753-Çarşamba]

Halâ teşrîfâtı-i dîvân-ı hümayûn İzzî Süleyman Efendi, teşrîfât-ı hümayûn ile âzim-i Beytullahü'l-Harâm olmak üzere / olmalarıyla kendüleri Âsitâne'ye gelince vekîlleri olmak üzere halâ teşrîfât başhalîfesi Ahmed Efendi'ye / teşrîfât vekâleti ve vak'a-nüvîs vekâleti için huzûr-ı âsafide hil'at ilbâs olunmuştur.

fî Selh-i S. Sene 1166 Yevm-i Cum'a [5 Ocak 1753-Cuma]

Hâlâ silahdârân ocağı kethüdâsı olan Zeytunlu Mehmed Ağa'ya yine kethüdâlık ocağı-ı mezbûre / üzerinde olmak üzere surre emaneti ihsân olunmağla yevm-i mezbûrda huzûr-ı âsafide / hil'at ilbâs olunup ve yerine vekîl olacak ocak çavuşuna dahi hil'at ilbâs olunmuştur.

fî 12 Ra. Sene 1166 [17 Ocak 1753]

Yevm-i mezbûrda ber-vech-i mu'tâd Sultan Ahmed Han Cami'-i Şerîfi'nde mevlid-i şerîf kırâet olunmağla / merâsim-i mu'tâda aynıyle icrâ olunmuştur. Ve yevm-i mezbûrda kapudan-ı deryâ mîr-imîrân Mehmed Paşa / hazretleri dahi mevlid-i şerîfe da'vet olunmuştur, lâkin selâm-ı hümayûna çıkmamıştır.

[s. 47]

Mevlid-i şerîfe gelmesi için kapudan paşaya dâ'ir tahrîr olunan takrîrdir

Kapudan paşa beglerbegiden olduğu halde meclis-i münîf-i mevlid-i şerîfe da'vet olundukda / selimî ve erkân kürk ile gelüp yeniçeri ağasının üstünde oturur ve itmâm-ı meclisde / taşra mevkıf-ı selâma gitmez. Zîr gitmek lazım gelse sadreyn efendiler ile tekaddüm ve te'ahhur / iktizâ ider deyu defter-i teşrîfâtta mukayaddir, emr u fermân inâyetlü efendimindir.

Mevlid-i şerîf için yazılan takrîrdir.

Devletlü inâyetlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri üçü çâryek geçerek kapudan hareket buyurmaları / ve semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri üçde iken sa'âdethânelerinden hareket buyurmaları / vesâ'irleri iki buçukda câmi'-i şerîfde bulunmak üzere sâbıkına kıyâsen tertib olunduğı / ma'lûm-ı âlî buyuruldukda emr u fermân hazreti men lehü'l-emrindir.

İş bu sene-i mübâreke de câmi'-i şerîfde kürsiye çıkacak meşâyih-i izâm hazerâtı

Evvelen Ayasofya-ı kebîr vâizi Hızırzâde Hasan Efendi hazretleri

Sânî Sultan Ahmed Han vâizi Seyyid Mehemed Efendi hazretleri

Sâlis Şâhzâde Câmi'-i vâizi Şeyh İbrahim Efendi hazretleri

Mevlid-i şerîfe gelmesi için kapudan paşaya gönderilen takrîrdir.

Yevm-i mevlid-i şerîfe kapudan paşa hazretleri cum'a günleri Bâb-ı Âsafî'ye geldiği takım / ile câmi'-i şerîfe teşrîf ve dühûlleri esnasında selîmîlerin giyüp mihrâba / karîb yeniçeri ağasının üst yanında vaz' olunan kendü seccâdeleri üzere / ku'ûd buyururlar. Ba'dehû sadr-ı a'zam hazretleri ve şeyhü'l-islâm efendi hazretleri teşrîf / buyurduklarında seccâdeleri üzere kıyâm buyurup selâmlarlar, ba'dehû şevketlü efendimiz / teşrîf buyurduklarında yine seccâdeleri üzere kıyâm buyururlar. Ba'dehû meclis temâm olup / sadr-ı a'zam hazretleri avdet eylediklerinde kıyâmen selâmlanup kapudan paşalara taşra / selâmlığa çıkmak mu'tâd olmamağla câmi'-i şerîfde cüz'ice tevakkuf, ba'dehû ahır kapudan / avdet ve doğru tersâne-i âmireyi teşrîf buyururlar.

Mevlid-i şerîf gecesi Enderûn-ı hümayûnda kırâet olunmak mu'tâd olmağla bâ-emr-i hümayûn / taşradan cem' olunan mevlid-i hânân

Yeni Câmi'-i meşayihî Himmetzâde Nureddin Efendi

Ebi Eyyub-i Ensârî hatîbi Mehemed Efendi

Çâlâkzâde Efendi

Ocak müezzini İbrahim Efendi

Nasuhizâde Efendi

Şâhzâde imâmı Efe Efendi

Âli Paşa Câmi'-i hatîbi Seyid Yahya Efendi

İş bu mezkûrların her birine kethüdâ beg hazretleri tarafından pusulalar ile çavuşlar ve çukadârlar / ta'yîn ve cümlesini kethüdâ beg dâ'iresine cem' olunup, ba'dehû ahşâm vakti Enderûn'dan / haber gelüp cümlesi îsâl olunmuştur.

[s. 48]

Bu def'a çerâğ ve ihyâ buyurılan kethüdâ-yı hazîne-i hümayûn Halil Paşa hazretlerinin / Enderûn'dan taşra çıkmalarında vâkı' olan harekâtdır

fî 13 Ca. Sene 1166 Yevm İsneyn [18 Mart 1753-Pazar]

Yevm-i mezbûrda müşârü'n-ileyh hazretlerinin taşra çıkmaları emr-i hümayûn buyurulmağla çavuşbaşı ağa / serâser üst kürkü ve destâr ve dîvân rahtıyla müzeyyen esbe süvâr ve ağayân-ı asâfiden on kadar / ağa ferâce ve destârlarıyla ve on beş kadar çavuşân sarıklarıyla süvâr olup, sadr-ı a'zam / şâtırları ve çukadârları ve mathareci ve tûfengcileri dahi gidüp ibtidâ çavuşân-ı dîvân, / ba'dehû çavuşlar kâtibi ve emîni, ba'dehû teşrifâtî, ba'dehû çavuşbaşı ağa, ba'dehû ağayân-ı sadr-ı âlî / bu tertib üzere saray-ı hümayûna varılıp Bâb-ı Hümayûn'dan dühûl ve Orta Kapu'da nüzûl / ve içerü girilüp dîvânihâne-i hümayûn kurbunda dîvân günlerinde hâcegân efendiler oturdukları / tûlânî soffaya oturdukları paşa-i müşârü'n-ileyh hazretlerine haber virildikde nısf sâ'at / mikdârı mürûrunda müşârü'n-ileyh hazretleri Enderûn-ı hümayûndan kallâvi ve yeşil atlas üst kürkü / ile Bâbü's-Sa'âde'nin mâbeynine geldikde bir kimesne du'â idüp ve savt-ı bülend ile nidâ-ı / amîn zuhûr ve bu esnada Enderûn-ı hümayûn ağalarından biri bir kîse ile çil pâre çıkarup / Bâbü's-Sa'âde önünde olan çemenzâre nisâr ve aşcıyân ve helvacıyân yağmada iken müşârü'n / ileyh hazretleri Bâbü's-Sa'âde'den çıkdıklarında çavuşbaşı ağa vesâ'irler mücevvezelerin giyüp / müşârü'n-ileyhin ak ağalar koltuğunda gelürken çavuşbaşı ağa Bâbü's-Sa'âde'ye selâm virecek / mevkiî nişânı olan hacerden birkaç hatve ilerücede ve teşrifâtî çavuşbaşı ağadan / dahi ilerücede varup selâmlayup, ba'dehû çavuşbaşı ağa selâmlayup önlerine / bu hilâlde koltuğunda olan ak ağalar resm-i tevdi' edâ ve avdet idüp vezir ağalarından / iki mu'teber ağa koltuklarına girüp Orta Kapu hâricinde herkes süvâr ve mürûr olundukda ibtidâ / ve müşârü'n-ileyh hazretleri dahi kendü taraflarından ihzâr olunan dîvân rahtıyla müzeyyen esbe / süvâr olup, mürûr olundukda ibtidâ çavuşân-ı dîvân mücevvezeleriyle ba'dehû ağayân-ı sadr-ı âlî / mücevveze ve ferâceleriyle ba'dehû çavuşlar kâtibi ve emîni mücevvezeleriyle ba'dehû teşrifâtî mücevveze / ve üst ile ba'dehû çavuşbaşı ağa mücevveze ve serâser üst ve dîvân bisâtlu esb ile / ba'dehû müşârü'n-ileyh hazretleri kallâvi ve üst kürkü ve dîvân bisâtlu esb ile önlerince / sadr-ı a'zam şâtırları ve rikâbında mathareci ve tûfenkciyân dîvân üslûbı üzere ve çukadârân / sadr-ı âlî bu tertib ile Saray-ı Âsafî'ye gelindikde kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi ve tezkireci / ve mektûbî efendiler ve kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası mücevvezeler ile binek taşında istikbâl / ve selâmladıktan sonra koltuğuna girüp huzûr-ı âsafîye dâhil ve sadra takarrüb eyledikde / sadr-ı a'zam hazretleri kıyâm ve sadırdan aşağı

vaz'-ı kadîm ve müşârü'n-ileyh dahi dâmen-bûs-ı âsafî / eyledikten sonra bir mikdâr gerüye çekilüp kallâvi ve üst kürkü çıkarup destârları / ve ferâceleri adamlarından alınıp dehlîze karîb mahalde kemâl-i âdâb ile destâr ve ferâce / leri telebbûs ve ku'ûd olunup tatlu ve kahve ve şerbet tenâvülünden sonra müşârü'n-ileyh kıyâm ve sadr-ı a'zam / hazretleri dahi kıyâm ve müşârü'n-ileyhe serâsere kaplu semmûr kürk ilbâs ve avdetde kethüdâ beg / ve re'îs efendi ve tezkireci efendiler binek taşına değin teşyî' idüp, sadr-ı a'zam hazretleri / tarafından keşîde kılınan esb-i mükemmele süvâr olurlar. Bu esnada müşârü'n-ileyh hazretleri serâser / kürk ile vesâ'irler destâr ve ferâceler ile süvâr ve ibtidâ çavuşân, ba'dehû ağayân, / ba'dehû du'âcı çavuş ve halîfe-i teşrîfât, ba'dehû gedüklüler emîni ve kâtibi, ba'dehû çavuşlar kâtibi ve emîni / ba'dehû kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası, ba'dehû teşrîfâtî, ba'dehû çavuşbaşı ağa, ba'dehû müşârü'n-ileyh / hazretleri önlerince sadr-ı a'zam hazretleri şâtırları ve mathareci ve tûfengcileri ve çukadârları / ile Ağa kapısı kurbunda tarafından âmâde olunan maktûl oğlu hânesine îsâl ve yukarı çıkup / tatlu ve kahve virildikten sonra ber-mûceb-i defter-i teşrîfât herkes avâ'idatı temâmen virilüp / avdet olunmuşdur. Ba'dehû birkaç gün mürûrunda re'îsü'l-küttâb efendi berât-ı âlişân ve mîr-ialem / ağa tuğ ve 'alem ve nişâncı efendi devât götürüp teslim ve cümlelerin ber-mûceb-i defter / teşrîfât avâ'idatı herkesin temâmen avâ'idatı virilmişdir. Ba'dehû birkaç gün hânesinde / kapısı mühimmâtını görüp, ba'dehû hânesinden kapısı halkıyla alây tertib idüp mansıbı olan / Rûmilinde vâkı' nâm mahalle teşrîf eylemişlerdir.

[s. 49]

fî 16 Ca. Sene 1166 [21 Mart 1753]

Nemçe ve Moskov taraflarından Âsitâne-i Sa'âdet'e müceddeden kapu kethüdâsı geldikde istikbâline / kimesne gitmeyüp kendüleri doğru Galata'da vâki' konaklarına giderler, ancak / bir iki gün mürûrunda taraf-ı hazret-i sadr-ı a'zamîden dîvân-ı hümâyûn tercümânı vesâtatıyla / birkaç tabla meyve ve şukûfe irsâl olunur. Ve irsâl olunan meyve ve şukûfenin / mikdârı yemişçibaşı ağa tarafında mazbûtdur.

Müceddeden gelen Moskov kapu kethüdâsının Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi

fî 18 Ca. Sene 1166 [23 Mart 1753]

Mesfûrun Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi emr oldukda rûkûb içün? dîvân --- --- --- / otuz re's atlar ıstabl-ı âmireden ihzâr olunup çavuşlar kâtibi ve --- yirmi nefer mücevvezeli / çavuşbâ-- ile --- İskelesi'ne --- --- --- kendü kayığı ile gelüp yanaşdıkdâ / müheyyâ olan atlara süvâr ve Saray-ı Âsafî'de delü ve gönüllüyân ve ağayân müheyyâ oldukları halde / Saray-ı Âsafî'ye getirilüp, ibtidâ misafir odasında cüz'ice meks itdirilüp, ba'dehû / devletlü sadr-ı a'zam hazretleri destâr-ı âdî ve erkân kürk ile sadr-ı devletlerinde kâid / oldukları halde Arz Odası'na idhâl ve pîşgâhı âsafide vaz'

olunan iskemleye ik'âd / itdirilüp tatlu ve kahve virildikden sonra geturdiği mektubunu arz eyledikde re'îsü'l-küttâb efendi / alup yasdık üzerine vaz' ba'dehû şerbet ve buhûr merâsimi itmamından sonra, bu def'a emr-i hümayûn / sâdır olduğu üzere mesfûre çuka kaplu bol yenlüce semmûr pâçesi kürk / ve etbâ'ına rûznamçe kaydı mucebince yirmi altı sevb hil'atler ilbâs olunup geldiği / siyâk üzere --- itdirülür.

Müceddeden gelen Moskov kapu kethüdâsının dîvân-ı hümayûna gelmesi resmidir

fî 21 Ca. Sene 1166 Yevm-i --- [26 Mart 1753]

Mesfûrun rûkûbu için bir re's dîvân rahatlu ve ... esb ve etbâ'ı için kırk re's atlar / Kirec İskeleye'ne çavuşlar kâtibi ve emîni yirmi nefer mücevvezeli çavuşân ile varup / iskeleden süvâr --- dîvân-ı hümayûn getirüldükde re'fetlü sadr-ı a'zam / hazretleri sadr-ı ahkâmda kâ'id oldukları halde kubbe-i hümayûn[a] idhâl ve nişâncı efendinin / altında vaz' olunan iskemle ik'âd itdirilüp dîvân tercümânı vesâtâtıyla istifsâr-ı / hâtır resminden sonra dîvân-ı hümayûn kurulup mesâlih-i ibâd-ı rûiyyet ba'det-ta'âm keşide / kılındıkda kapudan paşa hazretleri bulunmadığı ecilden nişâncı efendinin sofrasında it'âm / olunup, ba'dehû eski dîvânâne önünde bu def'a emr-i hümayûn sâdır olduğu üzere mesfûre / çukaya kaplu bol yenlüce semmûr pâçesi kürk ve etbâ'ına rûznamçe kaydı mucebince / cem'an otuz altı sevb hil'atler ilbâs olunup, ba'dehû re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri arza / teşrîf ve arza girecekler temâm oldukdan sonra izn-i sudûrunda kapu kethüdâsı sekiz nefer âdemîsi ile / arza idhâl olunup çıkdıkda yine geldiği esbe süvâr ve erbâb-ı dîvân çıkınca harcî / fırın önünde tevakkuf, ba'dehû geldiği siyâk üzere iskeleye götürülmüşdür. Yevm-i mezbûrda bir kıst mevâcib dahi ihrâc olunmağla resmi sâbıklarda olduğu minvâl üzere icra olunmuşdur.

[s.50]

Ulûfe dîvânında Bâb-ı Âsafî'ye gelindikde devletlü inâyetlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretlerinin taraf-ı / devletlerinde hademe-i dîvân-ı hümayûn kullarına ber-mu'tâd i'tâ buyurılan in'âmât

fî 21 Ca. Sene 1166 [26 Mart 1753]

(mim) Hazînedâr başı ağaya, gurus 50, çuka adet ---, kumaş zira 10

(mim) Teşrîfâtî efendiye, gurus 80

(mim) Zâbitan-ı bevvâbîn hazreti şehriyârî, gurus 70

(mim) Pişkeşci ağaya ---, altun 11

- (mim) Mathareci ağaya, altun $3+1=4$
- (mim) İskemleci ağaya, altun $3+1=4$
- (mim) Ser-bölükân bevvâbîn-i hassa, neferân 15 altun 5
- (mim) Nevbetçiyân-ı bevvâbîn, altun 5
- (mim) Fetih-hânân, altun 8
- (mim) Mehterân-ı hayme-i hassaya, altun 12
- (mim) Vekîl-i harc-ı hassaya, altun 12
- (mim) Bazara gidenlere, altun 3
- (mim) Çavuşlarına, altun 2
- (mim) Sakkayân-sîm, altun 5
- (mim) Neferât-ı sakkayân-ı sîm, altun 8
- (mim) Çâşnîgîrâna, altun 5
- (mim) Aşcıyân-ı hassaya, altun 12
- (mim) Aşcılar yazıcısı, altun 4
- (mim) Ser-halîfe-i teşrîfâtî efendiye, altun 10
- (mim) Derici çavuşa, altun 3
- (mim) Kapucı ... altun 2
- (mim) Efendimize leğen viren sakkaya, altun 3
- (mim) Re'îs efendinin mehter başısına, altun 5
- (mim) Efendimizin sofrasına hıdmet iden Emîr Çelebi'ye, altun 5

Hademât-ı teşrîfâtî efendi, altun 2 hademe-i halîfe-i teşrîfâtî 1 = 3

(mim) Çavuşlar kâtibi, altun 7

(mim) Çavuşlar emînine, altun 7

(mim) Duâ'cı çavuşa, altun 3

(mim) Kulağuz çavuşa, altun 3

(mim) Haberci çavuşa, gurus 10

(mim) Mehterân çavuşlarına, gurus 20

(mim) Odacı çavuşa, altun 2

(mim) Alây çavuşlarına, altun 12

Yevm-i mezbûrda ibtidâ sergiye çıkıldıkda sipâh ve silahdâr ocağının duâ'cılarına in'âm altun 20

(mim) Kaftanîyan altun 2

Kısteyn mevâcibinde teşrîfâtî efendi yediyle Kubbealtı'nda virilmesi mu'tâd olan

Çadır mehterbaşısı ağaya, altun 20

Mehterler kethüdâsı ağaya, altun 15

Veznedârbaşısı ağaya, altun 14

Hazînedârlara, altun 10

Yeniçeri ocağının kîselerin ta'dâd idene, altun 8

cem'an yekûn altun $20+15+14+10+08= 67$

[s. 51]

Ulûfe? derûnunda kürk ma'a --- hümâyûn-ı şevket-makrûnıyla civitdâr? hazreti / şehriyârîleri geldikde ---

fî 27 Ca. Sene 1166 [1 Nisan 1753]

[Bu yarım sayfa içerisinde yazılar silik olduğu için birkaç kelime okunmakla birlikte manâ çıkmamıştır.]

--- --- --- [bilinmiyor]

Erkân kürk --- mükemmel --- ----

--- --- --- [bilinmiyor]

--- --- --- [bilinmiyor]

Guruş ...

5000 kîse-i dîvânı --- ---

0500 --- --- ---

0250 çuka...? şehriyârî

0250 kollukcı? ağa --

100 --- ağaya

0500 ---

6600

Yevm-i mezbûrda ulûfe? devr içün çukadâr-ı şehriyârî ağa gelmekle rûsûmât-ı defâtîr-i teşrîfâtta mukayyed olduğu / minvâl üzere emr olunmuşdur.

Ulûfe? devrinden dîvân --- --- --- mevcûd olan çavuşânâ / ve muhzır ağa takımına ber-minvâl --- üzere taraf-ı devletlerinden --- in'âmât

Yedi nev... mevcûd olan ---
yevm-i mezbûrda

Takımha-i muhzır ağa vesâ'ire in'âm

Guruş

Guruş

49 Bölükbaşı Çalık? Mustafa Çavuş

05 Baş kapu kethüdâsına

54 Bölükbaşı Şişman? Süleyman Çavuş

05 Kâtib-i muhzır ağa

45 İbrahim Çavuş

25 Kapu kethüdâları nefer 40

43	Hamamcı Hacı Mehmed Çavuş	02 buçuk	Falakacılara nefer 5
53	Gedüklü El-Hac Ali Çavuş	02 buçuk	Odabaşıya
50	Mehter Mustafa Çavuş	02 buçuk	Vekîl harca
48	Seyyid Ahmed Çavuş	02 buçuk	Bayrakdara
—		02 buçuk	Başeskiye
342		02 buçuk	Aşcı muhzır ağa
015	Çavuşlar kâtibi efendiye	51 buçuk	
015	Çavuşlar emîni ağaya	50	Harbe\hırbacılara nefer 40
010	Duâ'cı çavuş ağaya	05	Kara kollukcılara nefer 15
010	Kulağuz çavuş ağaya	05	Muhzır ağa çukadârlarına
006	Mehterân-ı çavuşân nefer 3	05	Odabaşı ağa çukadârlarına
002	Haberci çavuşa	03	Mumc-i bostaniye?
400		119	

Devr günü

Altun

16 Tas? oğlanlarına nefer 2

16 Sipâh silahdâr kethüdârlarına

08 Duâ'cıya

—

40

Devr günü vezir ağaları

Kullarına birbir altun virile

pişkeşdir beher

neferine

nefer

205

altun

205

Cem'an yekûn

563 buçuk

[s. 52]

fî [boşluk] C. Sene 1166 [Nisan\Mayıs 1753]

Yevm-i mezbûrda hâlâ kapudan-ı deryâ mîr-imîrân Mehmed Paşa hazretlerine rütbe-i valâ-ı vezâret ihsân / buyurulmağla Bâb-ı Âsafî'ye getirilüp serâser kürk ilbâs ve alây ile tersâne-i âmireye götürilüp / ber-vech-i mu'tâd cümlelerin avâ'idâtı virilmiştir. Ba'dehû re'isü'l-küttâb efendi berât-ı âlîşân ve mîralî ağa / tuğ u 'alem ve nişancı efendi devât götürüp teslîm eyledikde dahi temâmen avâ'idleri virilmiştir. / Ve müceddeden kapudanlıkda virilmesi mu'tâd olan avâ'id dahi temâmen virilmiştir.

Donanma --- --- ---

fî 24 C. Sene 1166 Cum'a ertesi [28 Nisan 1753-Cumartesi]

Donanma-yı hümâyûnun Yalı Kasrı pîşgâhından mürûrî fermân-ı hümâyûn buyurıldığı günü re'fetlû / sadr-ı a'zam hazretleri ve semâhatlû şeyhü'l-islâm efendi cenâbları ihtiyâr buyurulan vakitte / Yalı Köşkü'nde hâzır ve kudûm-ı meymenelüzûm hazret-i şehriyârîye muntazır olurlar, ba'dehû şevketlû / kerâmetlû pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri kasr-ı merkûma gelinecek kapudan taşra kademe cünbân-ı rahvâr / ikbâl buyurdukları gibi alkış olunur. Bu esnada defterdâr efendi ve re'isü'l-küttâp efendi / ve çavuşbaşı ağa rikâb-ı hümâyûn ağalarıyla selâmlayup pîş-i hümâyûnda buyururlar. Tezkireci / ve mektûbî efendiler ve teşrîfâtî, kenarda selâmlayup pîş-i hümâyûnda yürimezler. Semâhatlû / şeyhü'l-islâm efendi hazretleri binek taşı kurbunda selâma dururlar. Andan / pîş-i hümâyûnda yürüyüp taht-ı hümâyûn pîşgâhında tevakkuf iderler. Ve re'fetlû sadr-ı a'zam / hazretleri mâşiyen esna-ı râhda istikbâl ve zemîn-bûs idüp alkış olunur. Pîş-i / hümâyûnda devân olarak seng-i rikâb-ı mübârek kudûm-ı hümâyûn ile ... / ... oldukda alkış olunur. Sadr-ı a'zam hazretleri şeref-i hıdmet baglîri ile müşerref / müşerref olurlar. Taht-ı hümâyûna teşrîf-i mülûkâne buyuruldukdâ sadr-ı a'zam hazretleri / ve şeyhü'l-islâm efendi cenâbları huzûr-ı hümâyûnda bir mikdâr tevakkuf, ba'dehû me'zûnen / çıkup devletlû dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası hazretlerinin olduğu mahalle gelürler. Bu esnada / kapudan paşa hazretlerini da'vet için kayık kapucu mukaddem irsâl olunur, ba'dehû tersânen / hareket ve baştarde ile Azab Kapısı beraberine gelüp levâzımı\levârimi eylediklerinde haseki ağa / bostancıbaşı ağa sandalı ile varup müşârü'n-ileyh hazretleri sandal-ı mezbûre süvâr / ve gelüp tahta perdenin taşrasında kallâvi ve erkân kürk ile sandaldan çıkdıklarında / bostancıbaşı ağa ve çavuşbaşı ağa ve kapucılar kethüdâsı ağa, selîmi ve erkân kürkleri / ve yedlerinde değnekler ile istikbâl idüp, haseki ağa ve kozbekci ağa koltuğunda tahta / perde sırasıyla gelüp bu esnada mîrâhur-ı evvel ve sâni ağalar dahi selîmi ve erkân ile / istikbâl ve cümle rikâb-ı hümâyûn ağaları önünde yürüyerek sadr-ı a'zam hazretlerinin / olduğu mahalle getirürler. Bir mikdâr tevakkufdan sonra ibtidâ sahib-i devlet hazretleri, / ba'dehû şeyhü'l-islâm efendi hazretleri kapudan-ı huzûr-ı hümâyûna girüp zemîn-bûs ve tevakkuf / iderler. Bu esnada ümerâ-ı deryâyâ ve kapudanân ve liman re'isine tahta

perde ardında / hil'atler ilbâs olunur. Çavuşlar kâtibi ve emîni mücevveze ile önlerine düşüp / alkış için ağaçlar önünde duran çavuşâna karîb getürdiklerinde zikr olunan / ümerâ birer birer huzûr-ı hümayûna getirilüp bostancıbaşı ağa ve çavuşbaşı ağa ve kapucılar / kethüdâsı ağa ile ma'an zemîn-bûs itdirilüp giderler. Bunlar temâm olduğu gibi ibtidâ

[s. 53]

sahib-i devlet hazretlerine serâser kürk iksâ buyuruldukda alkış olunur, ba'dehû / şeyhü'l-islâm efendi hazretlerine ferve-i beyzâ ilbâs olunur alkış olunmaz, ba'dehû / kapudan paşa hazretlerine dahi serâser kürk ilbâs olundukda alkış olunur, ba'dehû / kapudan paşa hazretleri huzûr-ı hümayûndan çıkup ağa-ı müşârü'n-ileyh hazretlerinin yanlarında / bir mikdâr tevakkuf idüp geldiği siyâk üzere başterdeye giderler, ba'dehû sadr-ı a'zam / hazretleri ve şeyhü'l-islâm efendi cenâbları tahta perde taşrasında sandala süvâr / ve başterdeyi teşrîf buyururlar, ba'dehû başterde yürüyüp kasr-ı hümayûn mukâbiline / geldikde yalnız kapudan hazretleri kallâvi ile iskele mankasına minkasına inüp üç def'a / zemîn-bûs eyledikde her birinde alkış olunur, ba'dehû top ve tüfenk şenlikleri olunarak / Dolmabağçe önüne varılup lenger-endâz olundukdan sonra tersâne emîninin / Dolmabağçe'de tertib eylediği ziyâfete teşrîf ve ba'de't- ta'âm kapudan paşa / hazretlerine taraf-ı âsafiden ferâce semmûr kürk ilbâs ve ba'dehû tersâne emîni / efendiye mîrîden ferâce semmûr kürk vesâ'irlere ber-mûceb-i defter rûzname / hil'atler ilbâs olundukdan sonra avdet olunur.

İhrâc-ı esbân-ı hümayûn

fi 6 Receb Sene 1166 [9 Mayıs 1753]

Yevm-i mezbûrda ber-vech-i mu'tâd esbân-ı şehriyârî cayıra ihrâc olunmağla devletlü sadr-ı a'zam / hazretleri kethüdâ beg dâ'iresine teşrîf buyurmuşlardır.

İhrâc-ı surre-i şerîf

fi 8 Receb Sene [1]166 [11 Mayıs 1753]

Yevm-i mezbûrda surre-i şerîf saray-ı hümayûndan ihrâc olunmağla tertib sâbık /üzere icrâ olunmuşdur.

Tebrîk

fi 16 Receb Sene [1]166 [19 Mayıs 1753]

Yevm-i mezbûrda devletlü sadr-ı a'zam hazretleri ve şeyhü'l-islâm efendi hazretleri / tebrîk-i sâhilhâne için rikâb-ı hümayûna gitmişlerdir.

Vürûd-ı Paşa-yı Trablus

fî 17 Receb Sene [1]166 [20 Mayıs 1753]

Yevm-i mezbûrda Trablus Paşası ... ba'zı hediye ve evrak ile Âsitâne-i / Sa'âdet'e gelmekle Bâb-ı Âsafî'ye getirilüp hediyyesini teslim kendüsüne / ve maiyyetinde olanlara hil'atlar ve surreler ihsân ve rikâb-ı hümâyûna olan / hediyyelerin irsâl eylemişlerdir.

[s. 54]

Sûret-i defter

fî 17 B Sene 1166 [20 Mayıs 1753]

Dîvân efendisi Ali Efendi, hil'at 1

Bölükbaşı Mustafa Ağa, gurus 40

Başbölükbaşı Ali Ağa, hil'at 1

Başkâtib, hil'at 1

Odabaşı Mehmed Ağa, gurus 40

Odabaşı Mustafa Ağa, gurus 40

Mehmed Çavuş, gurus 20

Ali Çavuş, gurus 20

Mehmed Çavuş, gurus 20

Dîvân efendisi hademesi Ali, gurus? 25

Tersâne emîni efendinin kapu çukadârları, hil'at 1

Tersâne çavuşlarından İsmail Çavuş, gurus 10

Tersâne çavuşlarından Abdi Çavuş, gurus 10

Tersâne çavuşlarından İbrahim Çavuş, gurus 10

Tersâne çavuşlarından İbrahim Çavuş, gurus 10

Mısır hazînesi vürûdu

fî 24 B Sene 1166 [27 Mayıs 1753]

Yevm-i mezbûrda Mısır hazînesi müjdecileri ve ma'an kapu kethüdâsı Bâb-ı / Âsafî'ye gelmekle mu'tâd üzere hil'atler iksâ olunmuşdur.

Nakl-i hümâyûn

fî 22 B Sene 1166 [25 Mayıs 1753]

Yevm-i mezbûrda şevketlü efendimiz Beşiktaş nâm sâhilhânelerin nakl buyurmuşlardır.

Tebrîk

fî 23 B Sene 1166 [26 Mayıs 1753]

Yevm-i mezbûrda tebrîk-i sâhilhâne için sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi hazretlerinin / rikâb-ı hümâyûna teşrifleri.

Vürûd-ı hazîne-i Mısır

Hazîne-i Mısır'ın Üsküdar'a vürûdu haberi geldikde İstanbul'a nakli için mu'tâd / üzere bir kıt'a cekdirme sefinesi Üsküdar İskeleyi'ne gönderilüp / kulağuz çavuş, beş altı nefer dîvân çavuşlar ile Kireç İskeleye[sine] irsâl / olunur. Mısır begi hazîne ile iskeleden çıktıklarında mehterhânelerin / çalarak alây ile saray-ı hümâyûna varup Bâbü's-Sa'âde pîşgâhında hazîneyi / teslim ve rûzname kaydı üzere defterdâr efendi ma'rifetler ile hil'atler ilbâs

[s. 55]

olundukdan sonra Mısır begi vesâ'ir ocaklar ricâlinden birer nefer ve beg kethüdâsı / Mısır kapu kethüdâsı ile ma'an Saray-ı Âsafî'ye gelüp ancak kapu kethüdâsıyla Mısır begi / huzûr-ı âsafîde oturdılup tatlu ve kahve merâsimi icrâ olundukdan sonra ibtidâ / Mısır kapu kethüdâsına, ba'dehû yine Mısır'a, ba'dehû sâ'irlere cem'an on sevb hil'atler / ilbâs olunup avdet iderler. Bu hilâlde ba'zı ahyânda devletlü sadr-ı a'zam / hazretleri keremen çavuşân-ı Mısır'a bir mikdâr altın ihsân buyurdıkları dahi mesbûkdur.

Çekdiri için tezkire tersâneye

Defterdâr efendiye tezkire

Katâr için mîrâhur ağaya haber

Üsküdar'a vezîr ağası ta'yin

Muhzır ağaya lisanen ifade

Cebeci çavuşuna lisanen ifade

fî 6 Ş. Sene 1166 Yevm-i Cum'a [8 Haziran 1753-Cuma]

Yevm-i mezbûrda ser-etıbbâ-yi hassa efendi hazretleri sadr-ı Rûm ve sâbıkan sadr-ı Anadolu Lutfullah Efendi / def'a-i sâni sadr-ı Anadolu inâyet ve ihsân olunmağla huzûr-ı âsafide semmûr kürkleri ilbâs ve hâlâ / İstanbul kâdîsı İvaz Paşazâde İbrahim Beg Efendi kemâl-i hüsn-i sülûke İstanbul kâdılığı / ibkâsıyla ferve-i semmûr ilbâs buyuruldu.

fî 11 Ş. Sene 1166 Yevm-i Cehâr-şenbih [13 Haziran 1753-Çarşamba]

Yevm-i mezbûrda hâlâ Boğdan voyvodası Levan\Leon Mihal\Mihail? oğlu Kostantin voyvodaya Eflâk Voyvodalığı / ve Eflâk voyvodası olan İgor oğlu voyvodaya Boğdan Voyvodalığı inâyet buyurulmağla / huzûr-ı âsafide kapu kethüdâsına hil'atler ilbâs olunup, ba'dehû seyrân-ı mesfûre için iki / hil'at hâsü'l-hâs dahi kethüdâ beg hazretlerine teslim olunup ol cânibde olan kapucıbaşı ağaya / irsâl olundu.

Vürûd ---

fî 14 Ş. Sene 1166 Yevm-i Cum'a [16 Haziran 1753-Cumartesi]

Yevm-i mezbûrda cedîd gelen iki nefer Dubrovnik elçileri kendü atları ve adamları ile / Bâb-ı Âsafî'ye gelüp kethüdâ beg binek taşında atlarından nüzûl ve sa'âdetlü kethüdâ beg hazretlerin / makâm-ı âlilerinde kâ'id oldukları halde içerü odaya dühûl ve kadd-hamide ile minder üzerine / ik'âd itirilüp hediyeleri olan dört top kumaşı arz ve takrîrleri temâm oldukda / kırmızı kahve makremeler ile tatlu ve kahve virilüp ve akîbinde şerbet ve gülâb ve buhûr / virildikde ancak gülâb makremesi virilmemiştir. Çavuşlar kâtibi ve emîni önlerine düşüp / re'îs efendi odası önünden dîvânhaneden misafir odasına getirilüp iki adet / yasdık üzere ik'âd ve tevakkuf, ba'dehû sadr-ı a'zam hazretleri Arz Odası'nı teşrîf / buyurdıklarında yine kâtib ve emîn-i çavuşân misafir odasından kaldırılıp huzûr-ı / âsafîye dühûlde birini kâtib efendi ve birini emîn ağa bellerinden tutup bir def'a kadd-hamide / itirdikden sonra dâmen-bûs-ı âsafî itirilüp ve gerüde vaz' olunan iki adet iskemlelere / ik'âd itirildikde pişkeşi olan altı donluk atlâs bir donluk kadife üç donluk çuka / ve dört kîse kalemiyye akçelerini huzûr-ı âsafîye arz ve takrîrleri temâm olmağla tatlu ve kahve / virilmekle ibtidâ sadr-ı a'zam efendimiz hazretlerine kahve makremesiyle kahve virilüp, ba'dehû elçilere / kahve virildikde makreme virilmeyüp ve şerbet ve buhûr virilmekle ber-mûceb-i defter rûzname

[s. 56]

on iki sevb hil'atler ilbâs olunup avdet itmekle dîvânhâne nerdübanının / çavuşbaşı odası tarafında olan binek taşında atına süvâr ve geldiği vech üzere / avdet eylemişlerdir.

Dubrovnik elçilerinin dîvân-ı hümayûna gelmesi

fî 17 Ş. Sene 1166 Yevm-i Salı [19 Haziran 1753-Salı]

Dubrovnik elçilerinin dîvân-ı hümayûna gelmeleri fermân oldukda getirdiği cizyesi / konağında iki adet arabalara vaz' eyleyüp ve kendüsi kayık ile bağçe kapusına / geldikde kendü atlarına süvâr olurlar ve altı nefer mücevvezeli dîvân çavuşı önüne / düşüp Alay Kasrı altında tevakkuf iderler. Devletlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri / dîvân-ı hümayûna teşrîf buyurduktan sonra akiblerince Orta Kapu'ya gelüp tevakkuf / iderler. Ve cizye arabaları içerü girüp çeşme önünde durur. Feth-i şerîf temâm olup / haber gittikde Orta Kapu'dan içerü dühûl ve ibtidâ ki selâm taşına geldikde kul kethüdâsı / ağa yeniçeri neferâtını selâmlar tahminen nısf-ı tarîke geldiklerinde çavuşlar kâtibi ve emîni / önüne düşüp dîvânhâne önüne geldiklerinde kapucılar kethüdâsı ağa ile çavuşbaşı ağa / sîm asâlarıyla kubbe-i hümayûna geldiklerinde çavuşlar kâtibi ve emîni elçiye iki tarafından / tutup sadr-ı a'zam hazretleri makâm-ı âlilerinde kâ'id oldukları halde dâmenlerin / bûs itdirdikden sonra havâcegân tarafında olan kapudan içerü getürüp rûznamçe-i / evvel efendinin sofrasında vaz' olunan iskemleye ik'âd itirilüp bu esnada dîvân / kurulup mesâlih-i ibâd görülmekle başlar ve elçinin getirdiği cizyesi pîşkeşçi ağa / ma'rifetiyle arabadan ihrâc olunup ve kapucılar omuzlarında rûznamçe-i evvel efendi / olduğu mahalde getirilüp veznedârlar ma'rifetiyle vezn olunup tekrâr kapucıların / omuzlarına virilüp Bâbü's-Sa'âde önüne getirirler. Akçenin mikdârı derûni / yıldızlı dört lenger defter olup pîşkeşçi ağaya teslîm olundukda elçi kaldırılup / eski dîvânhâne önüne getirilüp ba'de'd-dîvân Enderûn-ı hümayûna telhîs irsâl ve geldikde / mu'tâd üzere istikbâl ve telsîm ve kıyâmen mahfice kırâet ve ku'ûd buyuruldukda ta'âm keşîde / kılınur. Elçinin mahsûs yemeği olmadığından matbah emîni ağanın ta'âmından virilür. Hitâm-ı / ta'âmında eski dîvânhâne önünde elçiye ve dîvân tercümânına ve etbâ'ına vesâ'ire rûznamçe-i / evvel kaydı üzere hil'atler ilbâs olunur. Ba'dehû devletlü sadr-ı a'zam hazretleri arza / teşrîf buyurup vesâ'ir arza girecek ricâl temâm olup izn sâdır oldukda / elçi ve konsolosları ve kendü tercümânı dîvân tercümânından mâadâ cem'an dört nefer / arza idhâl olunur. Çıkıldıkda doğru Orta Kapu hâricinde atına süvâr ve harcî / firun önünde erbâb-ı dîvân temâm olunca tevakkuf, ba'dehû yine altı nefer mücevvezeli çavuşân / önüne düşüp iskeleye götürürler. / Bu günde ulûfe ihrâc olunmuşdur.

[s. 57]

Mübârek rikâb-ı müstetâb-ı hazret-i şehen-şâhiye Dubrovnik elçisinin getirdiği cizye ---

Guruş aded 28125 kîse-i Rûmi aded 56, guruş 125

Derûni yıldızlı sîm tabâk aded 4

--- --- ---

fî 15 Ş. Sene 1166 [17 Haziran 1753]

Beher sene ramazân-ı şerîfin on beşinci günü ziyaret-i hırka-i şerîf mu'tâd olup / iş bu sene-i mübârekede şeyhü'l-islâm efendi hazretleri illet-i mizâc takrîbiyle teşrîf / buyurmamalarıyla re'fetlû sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri kendü takımlarıyla Ayasofya-i kebîr / câmi'î şerîfine teşrîf ve salât-ı zuhrî ba'de'l-edâ saray-ı hümayûna atf-ı licâm azîmet /buyurup, Orta Kapu'ya varılup nüzûl buyuruldukda yemînlerinde bostancıbaşı ağa / ve taraf-ı yesârlarında mîrâhur-ı evvel ağa şeref-i hıdmet-i baglgîri ile kâmyâb / olup, kapu kethüdâsı ağa ve mîrâhur-ı sânî ağa ve re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı / ağa vesâ'irler pîş-i âsfânelerinde devân olarak Orta Kapu'dan dühûl ve bâb / ü's-sa'âdeye teveccüh ve takarrüb buyuruldukda Bâbü's-Sa'âde ağası istikbâl ve hıdmet / baglgîri edâ ider. Ve ba'dehû mu'tâd üzere silahdâr ağa vesâ'ir Enderûn ağaları / istikbâl itmekle re'fetlû efendimiz hazretlerinin koltuklarına girüp doğru hırka-i şerîf / olduğu mahalle varılup sanduka-i şerîfeyi şevketlû mehâbetlû pâdişâh-ı âlem-penâh / efendimiz hazretleri güşâd ve yüz sürülmekle izn hümayûnları erzâni buyuruldukda ibtidâ / re'fetlû sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri, ba'dehû ulemâ-yi izâm hazerâtı ale't- tertib cümle med'uvv / bulunanlar yüz sürüp ve ber-vech-i mu'tâd aşr-ı şerîf tilâvet olunup temâm olduktan sonra / avdete izn-i hümayûn-ı erzâni buyuruldukda cümle med'uvv bulunanlar taşra teşrîf buyurup / ancak re'fetlû efendimiz hazretleri, ba'dehû Enderûn-ı hümayûn hademesi dahi temâm oldukda / bâ-izn-i hümayûn tertib-i sâbık üzere taşra çıkılup Bâbü's-Sa'âde'de ağayân-ı / mûmâ-ileyhimâyı veda' ba'dehû Orta Kapu'da rahş-ı cihân-peymalarına süvâr ve saray-ı devletmedârlarını / teşrîf buyurmuşlardır. Bu günde taraf-ı sadr-ı a'zamîden virilân atıyyenin defteri / hazîne kâtibi efendi tarafında mukayyed ve ber vech-i mu'tad iş bu günde virilmesi mu'tâd olan baklava / ocakluya taksîm olunmuşdur.

[s. 58]

Yevm-i mezbûrda Enderûn-ı hümayûna da'vet olunan meşâyih-i izâm

fî 15 Ş. Sene 1166 [17 Haziran 1753]

Ayasofya Cami'î vâizi Hızırzâde eş-şeyh Hasan Efendi

Sultan Ahmed Cami'î vâizi es-seyyid Mehemed Efendi

Süleymaniye Cami'î vâizi es-seyyid Abdülkerim Efendi

Sultan Bayezid-i Veli Cami'i vâizi eş-şeyh Yusuf Efendi

Sultan Mehmed Cami'i vâizi eş-şeyh Abdülhalim Efendi

Sultan Selim Cami'i vâizi İsa zade eş-şeyh Mehmed Rıza Efendi

Ebi Eyyub-i Ensari Cami'i vâizi eş-şeyh Mehmed Efendi

İstanbul'da Valide Sultan Cami'i vâizi himmetzâde Abdüşşekür Efendi

Şehzade Cami'i vâizi eş-şeyh Ahmed Efendi

Üsküdar'da Valide Sultan Cami'i vâizi himmetzâde es-seyyid Mehmed Nurullah Efendi

fi 23 Ş. Sene 1166 [25 Haziran 1753]

Yevm-i mezbûrda ulûfe devriçün taraf-ı hümayûn-ı cihândârîden hazine kethüdâsı ağa ile hatt-ı hümayûn / ve kürk ve hançer ihsân ve irsâl buyurulmağla ağa-ı mûmâ-ileyhin Bâb-ı Âsafî'ye takarrübü haberi / geldikde kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkireci ve mektûbî efendiler / ve teşrîfâtî dîvân hâne nerdübanı pâyelerinde istikbâl ve önüne düşüp nerdüban başından / göründükleri gibi re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri sergi başından hareket ve dîvân hânede vâkî' kebîr / direkler beraberinde istikbâl ve hatt-ı hümayûnı ta'zîm ile alup takbîl ve vaz' ser-i tebcîl eylediklerinde / alkış olunup hatt-ı şerîfî feth itmeyüp re'îs efendiye teslîm buyururlar, ba'dehû kürk / iksâ olundukda yine alkış olunup, ba'dehû hançer ta'lik kemer kılındıkda yine alkış olunup, / kürkü ve hançeri getüren ağa iksâ ve ta'lik idüp, ba'dehû Arz Odası teşrîf buyurılıp, / devletlü sadr-ı a'zam hazretleri kıyâmen tevakkuf ve hatt-ı hümayûnı re'îs efendi yedinden alup feth / ve takbîl ve tekrâr re'îsü'l-küttâb efendiye virüp anlar dahi savt-ı bülend ile kırâet eylediklerinden sonra / ku'ûd buyurılıp tatlu ve kahve virildikde re'îsü'l-küttâb efendi rikâb-ı hümayûna tahrîr olunan telhîsî / devletlü sadr-ı a'zam hazretlerine arz eylediklerinden sonra şerbet ve buhûr merâsimi icrâ olunup, re'îsü'l-küttâb / efendi telhîsî bağlayup, mühr-i hümayûn ile temhîr ve sadr-ı a'zam hazretlerine teslîm buyurduklarında / müşârün-ileyh efendimiz hazretleri dahi ağa-ı mûmâ-ileyhe teslîm ve bir sevb ferâce semmûr kürk ilbâs / ve maiyyetiyle gelenlere on sekiz sevb hil'atler ilbâs ve ber-mûceb-i defter surreler virildikden sonra ağa-ı / mûmâ-ileyh hareket eylediklerinde yine kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi vesâ'irler istikbâlleri / misillû teşyî' eyleyüp, der-akab Arz Odası'na geldiklerinde ibtidâ kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb / efendi ve çavuşbaşı ağa vesâ'ir kapu hademesi tebrîk ferve için dâmen-bûs-ı âsafî ile müşerref

oldukdan sonra devletlü sadr-ı a'zam hazretleri hareket ve mûmâ-ileyhim pîş-i âsafîde devân olarak

[s. 59]

sergiye teşrîf buyurduklarında hatt-ı hümayûnı tekrâr re'îsü'l-küttâb efendiye virüp anlar dahi / bir iki hatve gerüce çekilüp savt-ı bülend ile kırâet eylediklerinden sonra ibtidâ defterdâr / efendi, ba'dehû sipâh ve silahdâr ağaları vesâ'irleri ale't-tertib dâmen-bûs-ı âsafî ile / müşerref oldukdan sonra kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi vesâ'irleri temennâ eyleyüp / cây-ı mahsûsalarına avdet buyurmuşlardır.

fî 23 Ş. Sene 1166 Yevm-i Pazar ertesi [25 Haziran 1753-Pazartesi]

Ulûfe devrinde kethüdâ-yı hazîne-i hümayûn-ı hazret-i şehriyârî ağa ile kürk geldikde / ber- mu'tâd virile gelen avâ'idât

erkân semmûr kürk adet 1

mükemmel donanmış esb re's 1

Guruş

5000 Kîse dîvânı adet 12

0500 Kollukcıya

0250 Çukadâr-ı şehriyârîye

0250 Çantacıya

0100 Baltacıya

0500 Hademeye + 6600

fî 26 Ş. Sene 1166 [28 Haziran 1753]

Yevm-i mezbûrda sadr-ı a'zam hazretleri tebrîk-i ramazan ve teşekkür-i ferve zımında rikâb-ı hümayûna teşrîf buyurmuşlardır.

İftar sadr-ı a'zam ---

fî 5 N. Sene 1166 [6 Temmuz 1753]

Yevm-i mezbûr gecesi iftar-ı sadr-ı a'zamîye ibtidâ olunup meşâyih-i selâtîn Bâb-ı Âsafî'ye gelüp / mu'tâd üzere kürkleri ve atıyyeleri virilmiştir. Ferdâsı, semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri / Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi mu'tâd iken illet-i

mizâclarından nâşî teşrîf buyurmamalarıyla kuzât-ı asâkir efendiler / hazerâtı teşrîf buyurmuşlardır.

fî 26 N. Sene 1166 [27 Temmuz 1753]

Yevm-i mezbûrda mu'âyede-i îyd-i fitr için mu'tâd üzere alây ile semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi / hazretlerinin sa'âdethânelerine teşrîf ve ba'de'l-iftar avdet olunup Ayasofya Cami'-i şerîfine / gidilmiştir. Ferdâsı, şeyhü'l-islâm efendi hazretleri Bâb-ı Âsafî'ye gelmesi mu'tâd iken illet-i mizâclarından / nâşî teşrîf buyurmayup kuzat-ı asâkir efendiler hazerâtları teşrîf buyurmuşlardır. / Ferdâsı, meşâyih-i selâtîn mu'âyede için Bâb-ı Âsafî'ye teşrîf buyurduklarında ancak bu sene-i mübârekede / devletlü efendimiz hazretleri Ayasofya şeyhine yirmi beş guruh mâ'adâsına yirmi beş guruh in'âm olunmuştur.

[s. 60]

fî gurre-i L. Sene 1166 Yevm-i Salı [1 Ağustos 1753-Çarşamba]

Yevm-i mezbûrda îyd-i şerîf vâkı' olmağla illet-i mizâcları takrîbîyle semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi / hazretleri teşrîf buyurmayup, ulemâ-yi izâm hazerâtı bu gice sâbikan sadr-ı rûm Abdullah Efendi hazretleri / teşrîf dâmen-bûs-ı hümayûn ile müşerref olup avdet buyurmuşlardır. Şeyhü'l-islâm efendi / hazretleri teşrîf buyurmamalarıyla kendülere mahsûs olan du'â terk olunmuştur. Ba'dehû sâ'ir / mevâlî-i izâm vesâir ricâl bi'l-cümle âstîn-bûs-ı hümayûn ile müşerref olmuşlardır. Vesâ'ir / rûsûmât aynı ile icrâ olunmuştur. / Şevketlü efendimizin atları çayıra çıkup veliyyü'n-niam efendimiz hazretleri / kethüdâ beg dâ'iresine indikleri gün mîrâhurlarına kethüdâ beg / tarafına virilân

donluk şâli sevb 1

çitâri top 1

destâr ... 1

[s. 61]

[boş]

[s. 62]

Kapudan paşanın Bahr-ı Sefîd'den gelmesi

fî 3 M. Sene 1167 Yevm-i Salı [31 Ekim 1753-Çarşamba]

Vezîr-i mükerrer kapudan paşa hazretleri donanma-yı hümâyûn ile gelüp Salı Pazarı önüne lenger-endâz / olduklarında ber-vech-i mu'tâd devletlü sadr-ı a'zam hazretleri taraflarından âlâ-tarîki'l âdiyye bir re's / donanmış esb ve yirmi nefer mikdârı çukadâr ve mehterler bağçe kapusına irsâl olunup / ve sadr-ı a'zam hazretlerinin kapucılar kethüdâsı ağa, kapudan paşa hazretlerini kapuya da'vet için / donanma-yı hümâyûna gönderilüp, müşârün-ileyh kapudan paşa hazretleri kendü kayıklar ile iskeleye / geldiklerinde esb-i mezkûre süvâr ve Bâb-ı Âsafî'ye geldikde kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi / ve çavuşbaşı ağa ve tezkire-i evvel ve sâni ve mektûbî ve teşrîfâtî dîvânihâne nerdübanında / istikbâl ve kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası seng-i rikâbda istikbâl ve koltuğuna / girüp ve mumâ-ileyhim hazerâtı pîşrevleri olarak doğru Arz Odası'nda huzûr-ı âsafîye / götürülüp, dâmen-bûs birle ku'ud ve tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâsı hitâmında / hareket eyledikde yine mumâ-ileyhim hazerâtı pîşrevleri olarak seng-i rikâbda binüp geldiği / esbe süvâr ve avdet itmekle esb-i mezbûr gerüye götürülür kapudan paşa hazretleri / bu günde kethüdâ beşe uğramak mu'tâd değildir.

Donanma-yı hümâyûnun avdeti ---

fî 5 M. Sene 1167 Yevm-i Pençşenbih [2 Kasım 1753-Cuma]

Donanma-yı hümâyûn gelüp Yalı Köşkü sahilinden mürûrî fermân-ı hümâyûn buyuruldukda ta'yin buyurulan vakitte / ve devletlü sadr-ı a'zam hazretleri kapu takımıyla kasr-ı mezkûre gelürler. Şevketlü mehâbetlü kerâmetlü padişâh / İslâm-penâh hazretleri teşrîf-i hümâyûn buyurduklarında sadr-ı a'zam hazretleri mevki-i ma'lumda / istikbâl ve zemîn-bûs eylediklerinde alkış olunur. Ba'dehû seng-i rikâb-ı mübârek feyz-i kadem-i / şehriyâr ile behcet-yâb oldukda devletlü sadr-ı a'zam hazretleri cânib-i yeminde hazret-i şehen-şâhîde / hıdmet-i baglgîri şerefiyle müşerref ve taht-ı hümâyûn vücûd-ı bîhbûd-ı hümâyûn-ı cihânbanî ile pür-şeref / oldukda izn-i hümâyûn-ı mülûkâne sudûrına dek huzûr-ı hümâyûnda tevakkuf buyururlar sonra / taşra çıkıldıkda sa'âdetlü dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası hazretlerinin muvakkıflarında istirahat / buyurılır. Kapudan paşa hazretlerini bostancıbaşı ağanın sandalı ile haseki ağa alup götürdükde / bostancıbaşı ağa ve çavuşbaşı ağa ve kapucılar kethüdâsı ağa selîmî ve erkân kürkleri / ve ellerinde değnekler ile ve bostancılar kethüdâsı mücevveze ve al çuka ferâce ile selâmlayup / ve vezîr-i müşârün-ileyh dahi kallâvî ve ferâce kürk ile tahta perde kapusundan girüp / tahta perde sırasıyla sadr-ı a'zam hazretlerinin olduğu mahalle gelürler. Bir mikdâr celseden / sonra huzûr-ı hümâyûna da'vet buyuruldukda devletlü sadr-ı a'zam hazretleri ve kapudan paşa hazretleri arza / girerler. Bu esnada ümerâ-i deryâyâ tahta perde ardında hil'atler ilbâs olunup, çavuşlar kâtibi / ve emîni mücevvezeler ile önüne düşüp, çınar ağacı kenarına geldiklerinde haseki ağa ile / kozbekci ağa iki taraflarından tutarak kasr-ı hümâyûn önüne götürüp rikâb-ı / hümâyûn ağaları ile ma'ân yer virir zemîn-bûs eylediler.

Begler itmâmında huzûr-ı hümayûnda ibtidâ / sadr-ı a'zam hazretlerine serâser kürk ilbâs olunup çavuşlar alkış iderler, ba'dehû

[s. 63]

kapudan paşa hazretlerine dahi serâser kaplu semmûr kürk ilbâs olunup zemîn-bûs eyledikde alkış / olunur. Semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri illet-i mizâcları takrîbiyle teşrîf buyurmadıkları suretde ilbâsı / mu'tâd olunan kürkleri re'îsü'l-küttâb efendi ma'rifetleriyle taraflarına irsâl olunur, ba'dehû kapudan paşa / hazretlerinin sa'âdetlü dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası hazretlerinin muvakkıflarında kahve ve buhûr / virildikten sonra kallâvi ve serâser kürk ile çekdiriye giderler, ba'dehû donanma-yı hümayûnun mürûrî / fermân-ı hümayûn olunup kasr-ı hümayûn önüne gidildikde başterdenin kürekleri levârimi\levâzımı / olunup kapudan paşa hazretleri kallâvi ve kürk ile mankaya inüp kapu kapucı / ağa ile beraber üç def'a zemîn-bûs merâsimi icrâ eylediklerinde çavuşân alkış / iderler. Bu esnada rikâb-ı hümayûn ağalarının cümlesi selîmî ve erkân kürk ile ağaç / kurbunda selâma dizülürler, ba'dehû donanma-yı hümayûnun mürûrî temâm olduğu gibi devletlü sadr-ı / azam hazretleri avdet buyururlar.

Yevm-i mezbûrda ilbâs olunan hil'atler

Rodos Mutasarrıfı Mustafa Paşa

Marbolzâde? Ali Paşa

Elçizâde Hasan Paşa

Elçizâde İbrahim Paşa

Abdülkadir Paşazâde Hüsam Paşa

Kapudan Paşazâde Ahmed Paşa Vekîli

Tersâne Kethüdâsı Salih Paşa

İsmail Beg

Ömer Paşazâde Ahmed Beg

Mezamortazâde Ebubekir Beg

Kapudâne-i hümayûn kapudanı Süleyman kapudan

Patrona-i hümâyûn kapudanı Abdülkerîm kapudan

Liman re'îsi Mehemed kapudan

Ulûfe tevzi'i

fî 29 M. Sene 1167 Yevm-i Pazar [26 Kasım 1753-Pazartesi]

Bu def'a ihrâc olunan mevâcibin yevm-i mezbûrda devri temâm olmağla ber-vech-i mu'tâd / taraf-ı hümâyûn-ı hazreti cihândâriden hazine kethüdâsı ağa ile devletlü sadr-ı a'zam hazretlerine / bir kıt'a hatt-ı hümâyûn ve bir kabza mücevher hançer-i süreyya-peyker ve bir sevb bol yenlü semmûr faizü's-sürûr / inâyet ve ihsân olmağla, ağa-i mumâ-ileyhin Bâb-ı Âsafî'ye takarrübü haber geldikde kethüdâ beg / hazretleri ve re'îsü'l-küttâb efendi hazretleri ve çavuşbaşı ağa ve tezkireci ve mektûbî efendiler / ve teşrîfâtî dîvânâne nerdübanı pâyelerinde ale't-tertîb amâde ve kapucılar kethüdâsı / ve selâm ağası seng-i rikâbda muntazır olmağla ağa-i mumâ-ileyhe gelüp seng-i rikâba / nüzûl eyledikde kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası koltuğuna girüp nerdübana suûd / ve müstakbilîn-i mumâ-ileyhim selâmlayup önünce balâya nerdübanda göründükleri gibi devletlü inâyetlü / sadr-ı a'zam hazretleri sergi başında hareket ve dîvânâhâne vâkî' kebîr direkler beraberine / geldikde mumâ-ileyhe ağa dahi gelüp yedinde hatt-ı hümâyûnu devletlü sadr-ı a'zam efendimiz / hazretlerinin yed-i mü'eyyedlerine teslîm ve re'fetlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri dahi takbîl buyurduklarında

[s. 64]

çavuşân-ı dîvân alkış iderler. Hatt-ı hümâyûnu feth itmeyüp re'îsü'l-küttâb efendi hazretlerine / teslîm buyururlar. Ba'dehû kürk iksâ olundukda yine alkış olunur, ba'dehû hançer ta'lîk kemer / kılındıkda yine alkış olunur. Kürkü ve hançeri getüren ağa [i]ksâ ve ta'lîk eyler, ba'dehû arz / odasına teşrîf buyuruldukda kethüdâ beg ve kürk getüren ağa devletlü sadr-ı a'zam hazretlerinin / koltuklarına girüp ve kapu ricâli pîş-i âsafânelerinde dîvân olarak Arz Odası / teşrîf buyurılır. Sadr-ı devletlerine geldikde ku'ûd buyurulmazdan mukaddem hatt-ı hümâyûn-ı re'îsü'l-küttâb / efendi yedinden alup takbîl ve feth ve yine re'îsü'l-küttâb efendiye teslîm buyururlar. Anlar dahi birkaç / hatve girüye çekilüp savt-ı bülend ile kırâet ve hitâmında devletlü efendimiz hazretlerine teslîm ve tekrâr / takbîl buyurup koyunlarına vaz' buyururlar. Ba'dehû ku'ûd buyurulup tatlu ve kahve ve şerbet / ve buhûr resmi icrâsı hitâmında re'îsü'l-küttâb efendi hazretleri telhîsî arz ve bağlayup devletlü / efendimiz hazretlerinin yanlarında yasdık üzerlerine vaz' eylediler. Ba'dehû teşrîfâtînin / kırâet eylediği defter mücebince ağa-ı mumâ-ileyhim bir sevb semmûr kürk ve maiyyetinde olanlara / hil'atler ve surreler temâmen teslîm olundukda ağa-ı mumâ-ileyhe hareket ve devletlü efendimiz hazretleri / telhîsî teslîm ve dâmen-bûs birle avdet eyledikde müstakbilîn-i mumâ-ileyhim önlerince mahal-i

iştigallerine / deġin teşyî‘ ve aġa-ı mumâ-ileyhe devletlü efendimiz hazretleri tarafından seng-i rikâbda keşide buyurılan / bir re’s donanmamış esbe süvâr ve avdet itmekle erbâb-ı teşyî‘ der-akab avdet ve Arz Odası’na / gelüp, ibtidâ kethüdâ beg hazretleri, ba’dehû re’îsü’l-küttâb efendi hazretleri, ba’dehû çavuşbaşı aġa / vesâ’ir kapu ricâli kulaġuz çavuş varınca ale’t-tertib tebrîk-i ferve zımnında dâmen-bûs-ı / âsafî ile müşerref olduklarından sonra devletlü efendimiz hazretleri hareket-i mumâ-ileyhim pîş-i / âlîlerinde divân olarak doġru sergi başına teşrîf ve hatt-ı hümâyûnı tekrâr re’îsü’l-küttâb / efendi hazretlerine takbîl ile teslîm anlar dahi kemâ-fi’s-sâbık birkaç hatve girüye çekilüp / âvaz-ı bülend ile kırâet ve yine devletlü efendimiz hazretleri teslîm eyledikten sonra ibtidâ defterdâr efendi, / ba’dehû sipâh ve silahdâr aġaları vesâ’irleri ale’t-tertib dâmen-bûs-ı âsafî ile müşerref olduklarından / sonra kethüdâ beg hazretleri ve re’îsü’l-küttâb efendi hazretleri vesâ’irleri temennâ eyleyüp cây-ı mahsûsalarına / avdet buyururlar. Bugünde destâr-ı âdi ve erkân kürk ile resm-i mezkûr icrâ olunur.

fî 29 M. Sene 1167 Yevm-i Pazar [26 Kasım 1753-Pazartesi]

Yevm-i mezbûrda İstanbul kadîsı olan Âvaz Paşazâde İbrahim Beg Efendi hazretleri ma’zul olup / yerine Feyzullah Mollazâde [boşluk] Efendi kadî-ı İstanbul olmaġla huzûr-ı âsafide kürk / ilbâs olunmuştur.

[s. 65]

Âvîze-i kalyon üç anbarlı

fî 2 Ra. Sene 1167 Yevm-i Penc-şenbe [28 Aralık 1753-Cuma]

Tersâne-i âmirede inşa olunan üç anbarlı kalyonun hitâmı karîb olmaġla taraf-ı hümâyûn-ı hazret-i / şehriyârîden ve taraf-ı hazret-i âsafiden vesâ’ir zîrde mezkûr ricâl-i Devlet-i Aliyye’den avîze için tertib / olunan boġcılar hazîne-i hazret-i sadr-ı âlîde cem’ itdirilüp, yevm-i mezbûrda sadr-ı a’zam, kapucılar kethüdâsı / Süleyman Aġa ve teşrîfâtî vekîli Ahmed Efendi ile irsâl olunmakla vezîr-i mükerrerem kapudan paşa / hazretleri ve tersâne-i âmîre emîni Ebubekir Efendi ve ümerâ-i deryâ ve kapudanân vesâ’ir hademe-i tersâne / kalyonlarbaşı, nâm mahalde cami’ altında cem’ olup kapucılar kethüdâsı aġa taraf-ı hazret-i şehriyârîden irsâl / olunan boġcayı el üzere alup kapudân paşa hazretlerinin huzûrına varıldıkda takbîl ve teslîm / ve anlar dahi takbîl ile alup, ba’dehû sadr-ı a’zam hazretlerinin boġcaları dahi vech-i meşrûh üzere / teslîm olunup, ba’dehû hareket olunup cümle ile üç anbarlı kalyonun nerdübanı iskelesi / önüne varıldıkda dîvân-hâne imâmı efendi du’â ve müezzinîn-i dîvân-hâne savt-ı bülend ile resm / te’mini? edâ, ba’dehû yine cümle ile kalyon-ı mezkûre çıkıldıkda tekrâr dîvân-hâne imâmı du’â ve müezzinîn / amîni edâ eyleyüp temâm oldukda ibtidâ şevketlü kerâmetlü mehâbetlü pâdişâh-ı İslâm-penâh

efendimiz hazretleri / tarafından olan boğca güşâd olup evvelen bir top dîbâ kapucılar kethüdâsı ağa takbîl ile / el üzere alup kapudân paşa hazretlerine teslim ve müşârün-ileyh hazretleri dahi adâb ile alup / takbîl ve kalyonbaşı halîfesi Sâlih Halîfe'ye teslim ol dahi takbîl ve berser eyleyüp mukaddemen / kalyon-ı mezkûrun sağ tarafında amâde olunan resen yanına getirüp kapudâne-i hümâyûn kapudânı / Süleyman kapudân vesâ'ir kapudânlar resen-i mezkûre beste eyleyüp ve ümerâ-i deryâ dûşlerine alup / ba'dehû, yine kapucılar kethüdâsı ağa bir dîbâ dahi el üzere alup takbîl ile vezîr-i müşârün-ileyh hazretlerine / teslim ve müşârün-ileyh hazretleri dahi takbîl ile mezkûr halîfeye teslim ol dahi alup kapudân-ı hümâyûn / kapudânlık ile resn-i mezkûre beste ve ümerâ-i deryâ anı dahi dûşlerine alup minvâl-i mezkûr / üzere taraf-ı hümâyûn-ı cihândârîden gelen boğca birer birer res? mezkûresine olup / temâm oldukda cümle ümerâ ve kapudânânın i'ânetleriyle balâya kaldırılıp, ba'dehû berü tarafa gelüp / ve taraf-ı hazret-i sadr-ı âlîden olan boğçadan dahi ibtidâ bir top dîbâyı yine kapucılar kethüdâsı / ağa alup kapudân paşa hazretlerine teslim anlar dahi mezkûr halîfeye teslim ol dahi yine kapudânân / ve ümerâ ile ma'ân resne beste eyleyüp bu minvâl üzere sadr-ı a'zam hazretleri tarafından gelen / boğca dahi temâm oldukda mahall-i mezkûrde kapudân paşa hazretleri için bir seccâde vaz' müşârün-ileyh / hazretleri dahi seccâde üzerine ku'ûd ve tersâne-i âmire emîni efendi masraflar ile sâ'ir boğçalar / ale't-tertîb âvîze olup temâm oldukda tekrâr devâm-ı ömr ü devlet ve kıvâm-karr u şevket-i hazret-i / şehriyârîye du'â olup temâm oldukda kalyon-ı mezkûrden aşağı inilüp mahall-i mezkûrde kapudân / paşalara mahsûs kasra varıldıkda kapudân paşa hazretleri tarafından teşekkür zımında bir kıt'a takrîr / tahrîr ve mezkûr kapucılar kethüdâsı ağaya teslim olundukda avdet olunmuştur.

[s. 66]

Yevm-i mezkurda taraf-ı hümâyûndan ve taraf-ı sadr-ı âlîden ve ricâl-i Devlet-i aliyyeden âvîze olunan boğçalar

Taraf-ı hümâyûn-ı hazret-i şehriyârîden

Venedik dîbâsı, donluk 11

Su dîbâsı, top 2

Telli hatâyî, donluk 10

Taraklı atlâs, donluk 2

Sâde hatâyî, donluk 2

Çuka, donluk 2

Taraf-ı hazret-i sadr-ı âlîden

Dîbâ, donluk 2, zirâ 20

Ağır telli hatâyî, donluk 1, zirâ 10

Vasat telli hatâyî, donluk 1, zirâ 10

Çuka, zirâ 6

Vezîr-i mükerrem kapudân paşa tarafından

Dîbâ, zirâ 10. Telli hatâyî, zirâ 10. Çuka, zirâ 4.

Kethüdâ beg hazretleri tarafından

Dîbâ, zirâ 10. Telli hatâyî, zirâ 10. Çuka, zirâ 4.

Yeniçeri ağası tarafından

Dîbâ, zirâ 10. Telli hatâyî, zirâ 10. Çuka, zirâ 4.

Defterdâr efendi tarafından

Dîbâ, zirâ 10. Telli hatâyî, zirâ 10. Çuka, zirâ 4.

Re'îsü'l-küttâb efendi tarafından

Telli hatâyî, zirâ 10. Sâde hatâyî, zirâ 10. Çuka, zirâ 4.

Çavuşbaşı ağa tarafından

Telli hatâyî, zirâ 10. Sâde hatâyî, zirâ 10. Çuka, zirâ 4.

Cebecibaşı ağa tarafından

Telli hatâyî, zirâ 10. Sâde hatâyî, zirâ 10. Çuka, zirâ 4.

Tersâne emîni efendi tarafından

Dîbâ, zirâ 2. Telli hatâyî, zirâ 12. Çuka, zirâ 4.

Ve bunlardan mâ'adâ Rodos mutasarrıfı paşadan ve tersâne kethüdâsı paşadan ve kapudân-ı hümâyûn

kapudânı ve riyâle-i hümayûn kapudanı ve liman re'îsi ve kalyonlar kâtibi Ömer Efendi

taraflarından çuka ve kumaşlar gelüp âvîze olunmuştur.

Mekke-i mükerreme şerîfi tarafından Ammizâdeleri Şerîf Abdullah hazretlerinin ba'zı tahrîr ile tesyâr ve teşrîf / --- Mekke'ye gelmeleri resmidir.

fî 13 R. Sene 1167 [7 Şubat 1754]

Târîh-i mezbûrda müşârûn-ileyh Âsitâne'ye vusûl ve sadr-ı a'zam hazretlerinin ziyâretine geldikde ağayân destârlarıyla büyük / odada müheyyâ oldukları halde içerü girüp sadr-ı a'zam hazretleri dahi kıyâm ve sadırdan aşağı birkaç hatve / istikbâl ve kahve ve buhûr resminden sonra konağına avdet eylemiştir. Ba'de'z-zemân şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretlerine / buluşmak üzere

[s. 67]

Âmeden-i müjdecî-i hazîne-i Mısır-ı Kahire'ye Âsitâne-i Âliyye'de

fî 15 R. Sene 1167 Yevm-i Cum'a [9 Şubat 1754-Cumartesi]

Beher sene Mısır-ı Kahire'den Âsitâne-i Sa'âdet'e hazîne gelmek mu'tâd olmağla Âsitâne-i aliyyeye gelmesi / karîb oldukda Mısırludan hazîne üzerine ta'yîn olunan ocak ağalarından Mısır / müteferrikabaşısı ve beg kethüdâsı vesâ'irler mu'tâd üzere birkaç gün akdem müjdeye / gelürler. Üsküdar'a gelecekleri günü müteferrika çavuşu Âsitâne-i aliyye'ye gelüp / sa'âdetlü kethüdâ beg efendimizin dâmenlerin bûs ve ferdâsı müjdecilerin gelmesini haber / virmekle kethüdâ beg efendimiz tarafından bir mikdâr alınup ihsân olunur. Ferdâsı müjdeciler geldikde / Mısır kapu kethüdâsı önlerine düşüp doğru misafir odasında tevakkuf ve ba'de'l-istîzân / huzûr-ı hazret-i âsafîye vardıklarında oturmayup bilâ kahve ve şerbet ibtidâ Mısır kapu / kethüdâsına, ba'dehû müteferrikabaşıya, ba'dehû beg kethüdâsına vesâ'ir zîrde mestûr / olduğu üzere cem'an on dokuz sevb hil'atler ilbâs olunup, ba'dehû sa'âdetlü kethüdâ beg / hazretlerine götürölüp dâmen-bûs ve oturdölüp tatlu ve kahve ve buhûr merâsimi / icrâ olundukdan sonra Mısır kapu kethüdâsıyla ma'an avdet ve kendü taraflarından / icâr olunan hânelerine giderler.

Mısır kapu kethüdâsına, hil'at hâsü'l-hâs sevb 1

Mısır müteferrikabaşısına, hil'at sevb 1

Kethüdâ-i mir-i Mısır, hil'at sevb 1

Yamağ-ı müteferrika-i Mısır, hil'at sevb 1

Yamağ-ı çavuşlar, hil'at sevb 1

Çavuş-ı alây, hil'at sevb 1

Bayrakdâr, hil'at sevb 1

Yamak yamağı, hil'at sevb 1

Yedekciye, hil'at sevb 1

Üç bölük sipâhiyân, neferan 3, hil'at sevb 3

Çavuşlara ve yoldaşlara, hil'at sevb 1

Odabaşı ve aşcı, neferân 2, hil'at sevb 2

Garb ocağından aşcı ve yedekci, neferân 2, hil'at sevb 2

Yoldaşlara, neferân 2, hil'at sevb 2

Mısır hazînesi geldikte tertib alâylarında vâki' olan resmdir.

fî 20 R. Sene 1167 Yevm-i Cehâr-şenbih [14 Şubat 1754-Perşembe]

Hazînenin Üsküdar'a geleceği günü muayyen oldukda bir gün mukaddem tersâne-i âmireden forsa / donanmış bir kıt'a çekdirme sefinesi Üsküdar İskeleyi'nde mevcûd bulunmak üzere kethüdâ-i / hazret-i âsafî tarafından kapudân paşa hazretlerine tezkire ile ifade olunur ve kez[â]lik bir gün / mukaddem dergâh-ı âlî yeniçerisi ortalarından birinci bölük aşcısı neferâtıyla ve dergâh-ı âlî / cebecileri ocağından beşinci bölük aşcısı kez[â]lik neferâtı ile ve ağayân-ı sadr-ı azamîden

[s. 68]

ber muayyen ağa Üsküdar'a çıkup anda beytûtet ve ale's-seher Üsküdar hâricinde İbrahim Ağa çayırı / nâm mahalde hazîneyi istikbâl iderler. Ba'dehû namâzgâh pîşgâhında zıkr olunan birinci bölük / ortasında bâ-berât-ı âlîşân müsellemler olan zimmî yevm-i mezbûrda ocakluya yemeklik / tertib eylemek de'b-i kadîm olmağla tertib eylediği simât tenâvül olunduktan sonra alây ile / hazîne-i Mısriyye Üsküdar İskeleyi'ne nakl olunur. Memûr olan çekdiri begi ma'rifetiyle hazîne sandukları / ta'dâd ve teslîm ol dahi ahz u tesellüm ve sefinesine nakl ve idhâl eylediği Üsküdar kâdîsı / huzûrunda tescîl ve hüccet-i şer'iyye olunduktan sonra hazîne begi ve müstahfızân-ı Mısır ağası ve ta'yîn olunan / ağa-ı sadr-ı âzamî ve mîr-i Mısır'ın etba'-ı ve tuğları ve bayrakları ve mehterhânesi çekdiriye / süvâr ve hîn-i hareketde ve

Sarayburnu'nda ve Kirec İskeleyi'ne yanaşdıkdı mu'tad üzere çekdiri topar / atup ve Mısır beginin mehterhânesi çalınarak İstanbul'a güzâr ve Kirec İskeleyi'ne yanaşdıkdı / hazîne sandukları çekdiri paşası tarafından ta'dâd ve taşraya ihrâc ve Mısır begi tarafından dahi / ta'dâd olunarak temâmen taşraya nakl ve Mısır begine teslîm olundukdan sonra çekdiri paşası / tarafından mîr-i Mısır'a tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr virilüp, hareket olundukda mîr-i Mısır tarafından / çekdiri paşasına ve çekdiri kapudânına ve kethüdâsına birer sevb hil'at ilbâs oldığı / hüccet-i şer'ıyyeyi yine çekdiri paşasına redd ve teslîm ve taşrada cami' önüne Mısır kapu kethüdâsıyla / mülâkat ve kapu kethüdâsı tarafından mîr-i Mısır'a ve ağayân-ı Mısır'a tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr / merâsimi icrâ olunur. Mahall-i mezbûrda müheyyâ olan mîr-i katırlara hazîne sandukları tahmîl olundukda / tertib-i alây bu vechledir ki ibtidâ atları ile çavuşân-ı dîvân ve kulağuz çavuş ağa / buyurmayup, ba'dehû mîr-i Mısır'ın yükrek bayrağı ve çerâkise bayrağı, ba'dehû neferât-ı çerâkise, ba'dehû ağa-ı / çerâkise ve yamağı, ba'dehû tüfenkciyân bayrağı ve neferâtı, ba'dehû ağa-ı tüfenkciyân ve yamağı, ba'dehû gönüllüyân / neferâtı ve bayrağı, ba'dehû ağa-ı gönüllüyân ve yamağı, ba'dehû çavuşân bayrağı ve neferâtı ve ağa-ı çavuşân / ve yamağı, ba'dehû müteferrikkân bayrağı ve neferâtı ve müteferrikabaşı ağa ve yamağı bi'l-cümle râkiben yürüyüp, / ba'dehû azebân bayrağı ve azebân neferâtı ve Âsitâne'de Mısır çarşusunda mevcûd Mısırlu azebân neferâtı / silahlarıyla ba'dehû dergâh-ı âlî cebecileri ocağından beşinci bölük neferâtı, ba'dehû aşcısı / takımıyla sağda ve Mısırlu azebân aşcısı takımıyla solda bu cümlesi râcilen yürüyüp, / ba'dehû Mısır azebân ağası râkiben, ba'dehû ser-harabendegân-ı hassa ve hazîne katârları ba'dehû Mısır yeniçerileri / bayrağı ba'dehû Mısır yeniçerileri neferâtı ve kez[â]lik Âsitâne-i Sa'âdet'de Mısır çarşusunda mevcûd Mısırlu / yeniçeriyân neferâtı silahlar ile ba'dehû yeniçeriyân-ı dergâh-ı âlî ocağından birinci bölük neferâtı aşcısı / takımıyla sağda ve Mısır yeniçerileri ve aşcısı takımıyla solda râcilen yürüyüp ve Mısır yeniçerisi ağası / râkiben ortada ve önünde yazıcısı ve çavuşı üsküfleriyle ve yanlarında kara kollukciyân ve salifü'z / zıkr Üsküdar'da simât tertib iden müsellemler zımmi ma'an yürüyüp, ba'dehû mîr-i Mısır'ın tuğları / ve bayrağı, ba'dehû mîr-i merkûmun hediyyesi olan iki re's hecinler ve yedekleri, ba'dehû Mısır kapu kethüdâsı / erkân kürk ile sağda ve mîr-i Mısır solda yürüyüp, ba'dehû mîr-i Mısır'ın etba'ı ve verâlarında / kethüdâsı ve sancak ve mehterhânesi çalınarak bu tertib üzere bağçe kapusından dühûl ve Hoca Paşa / Çarşusu'ndan Aydınoglu Tekyesi önüne gelindikde tevakkuf olunup kara kulak-ı hazret-i âsafî

[s. 69]

vesâtatıyla mürûrları fermân-ı hümâyûn buyuruldukda tertib-i mezkûr üzere mehterhâneleri / çalınarak Bâb-ı Hümâyûn'dan dühûl ve Orta Kapu önüne varıldıkda alâyda olan / mezkûrun ale't-tertib selâma dizilüp birbirlerin selâmlayarak cümlesi piyâde / Orta Kapu'dan içeri dühûl ve hazîne katârları dahi doğru Bâb-ı Sa'âdeti's-şerîfe / önüne getirilüp ve sanduklar indirilüp meydana amâde itdirilüp, bu esnada /

defterdâr efendi mu'tâd üzere Bâbü's-sa'âde ittisâlinde vâki' tahta üzerinde / oturup muntazır olmağla Mısırluyân geldikde Enderûn-ı hümâyûn hazînedârbaşısı ağa / ve altında defterdâr efendi ve alt yanında atîk ve cedîd Mısır kapu kethüdâları ve alt / yanlarında hazîne begi ve başbakı ağa ve mâliyye tezkirecisi efendi ve Mısır ocakları ağaları / ale't-tertib ku'ûd ve hazînedârbaşısı ağa tarafından teberdârân-ı hassa ile tatlu ve kahve ve şerbet / ve buhûr merâsimi icrâ olundukdan sonra ibtidâ hazîne begi tarafından, ba'dehû hazînedârbaşısı ağa / tarafından hazîne sandukları mükerreren ta'dâd olup, teberdâr-ı hassa yedleriyle Enderûn-ı / hümâyûna nakl olunduğı akîbinde hazînedârbaşısı ağa tarafından defterdâr efendiye / ve kapu kethüdâlarına ve mîr-i Mısır'a boyamalar virilüp temâm oldukdan sonra ibtidâ Mısır kapu kethüdâsına, / ba'dehû mîr-i Mısır'a ve ba'dehû ale't-tertib sâ'irlere rûznamece kaydı mûcibince yüz on sevb / hil'atler ber-vech-i mu'tâd ba'zan iksâ ve ba'zan yedlerine teslîm olundukdan sonra avdet / iderler. Ba'dehû halâ olan Mısır kapu kethüdâsı ve mîr-i Mısır ve ancak ocaklar ağaları ber-vech-i / mu'tâd doğru Bâb-ı Âsafî'ye gelüp ibtidâ kethüdâ-i sadr-ı azamîye buluşup cümlesi ku'ûd / ve tatlu ve kahve ve buhûr ve şerbet merâsimi icrâsından sonra sadr-ı a'zam hazretlerinin huzûr-ı / âsafîlerine getirilüp dâmen-bûs ve ancak Mısır kapu kethüdâsı ve mîr-i Mısır ku'ûd ve ağayân-ı / Mısır kıyâmen tevakkuf ve tatlu ve kahve ve şerbet ve buhûr merâsimi icrâsından sonra ibtidâ Mısır / kapu kethüdâsına, ba'dehû mîr-i Mısır'a, ba'dehû sâ'irlere ale't-tertib on sevb hil'at ilbâs / olup avdet ve müheyyâ olan konaklarına ric'at iderler. Bu hilâlde ba'zı ahyânda / sadr-ı a'zam hazretleri kiremen çavuşân-ı Mısır'a bir mikdâr altın ihsân buyurdıkları dahi mesbûkdur.

Nevrûziyye getürdiklerinde etıbbâ-yi hassa ve [e]czâhâna taraf-ı hazret-i veliyyü'n-niamîden virilan in'âmât

fî 10 Ca. Sene 1167 [5 Mart 1754]

Faziletlü semâhatlü hekimbaşısı efendi hazretlerine guruş 2750 semmûr kürk sevb 1

Hademesine 0200

2950

Cerrahbaşısı efendi hazretlerine guruş 500 hil'at 1

Hademesine 050

550

Müneccimbaşısı efendi hazretlerine guruş 500 hil'at 1

Hademesine 050

550

Kehhâlbaşı efendiye, guruş 250, hil'at 1

Hekîmbaşı efendinin kethüdâsına, Sultan Ahmed hekimbaşısı Ahmed Efendi'ye, guruş 100, çuka zirâ 4, kumaş zirâ 10

Süleymaniyye hekimbaşısı Mustafa Efendi'ye, guruş 40, çuka zirâ 4

[s. 70]

Süleymaniyye tesbihçi Hüseyin Efendi'ye, guruş 40, çuka zirâ 4

Tabîb-i hassa Dervîş Mehmed Efendi'ye, guruş 40

Tabîb-i hassa Hacı Abdullah Efendi'ye, guruş 40, çuka zirâ 4

Tabîb rucani Mustafa Efendi'ye, guruş 40

Tabîb-i hassa Mansûrî Hacı Mehmed Efendi'ye, guruş 100

Üsküdar-i Seyyid Mehmed Efendi'ye, guruş 40

A'rac\ İ'rac? Ahmed Efendi'ye, guruş 40

Surre emînizâde Mehmed Efendi'ye, guruş 40

Cerrah Ahmed Efendi'ye, guruş 40

Etıbbâ-yi hâssa Hacı Osman Efendi'ye, guruş 40

Ağa cerrahı Hacı Ahmed Efendi'ye, guruş 40

Tabîb-i hassa Çelebi Mustafa Efendi'ye, guruş 40

Ser-etıbbâ-yi tersâne-i âmire Ömer Efendi'ye, guruş 40

Ordu cerrahı Şenî Hacı Hüseyin Efendi'ye, guruş 40

Dişci Seyyid Mehmed Efendi'ye, guruş 30

Etıbbâ-yi hâssadan Re'îs -i Üsküdarî Bekir Efendi'ye, guruş 40

Tabîb-i hassa Zihni Mustafa Efendi'ye, guruş 50

Kolmasu? Tabîb Mustafa Efendi'ye, guruş 40

Tabîb Hayâtizâde İmamı Dervîş Mehemmed Efendi'ye, gurus 40

Tabîb Sâ'atcizâde Mehemmed Efendi'ye, gurus 40

Kehhâl-i sâni Süleyman Efendi'ye, gurus 40

Cerrâh İbrahim Efendi'ye, gurus 20

Hekîm İsrail oğluna, gurus 40

Hekîm Koskalı Yahudiye, gurus 40

Dişci İsâk Yahudiye, gurus 100

Tabîb Koyunoğlu Musa kullarına, gurus 30

Tabîb Musa Yahudiye, gurus 30

Cerrâh Anton zimmiye, gurus 40

Tabîb Küçük Kemâl Yahudiye, gurus 40

Cerrâh Bağdatlı Yankarlene?, gurus 40

Tabîb Mihâl Yahudiye, gurus 40

Tabîb Suci\Savci? Efendi'ye, gurus 40

Tabîb Hazret-i Veliyyü'n-ni'ami Sakızlıya, gurus 50

Tabîb İsâk Yahudiye, gurus 20

cem'an yekûn

gurus 5870

[s. 71]

[boş]

[s. 72]

Nüzûl-ı sandal-ı hümâyûn

fî 29 C. Sene 1167 Yevm-i Pazarertesi [23 Nisan 1754-Salı]

Kayikhâne-i hümâyûnda müceddeden inşâ olunan sandal-ı hümâyûn resîde-i hüsn-i hitâm olup nüzûlî / irâde buyuruldukda bir gün mukaddem defterdâr efendiye ve tersâne emîni efendiye kayikhâne-i / hümâyûnda mevcûd bulunmak üzere kethüdâ beg tarafından tezkire ile ifâde ve ferdâsı irâde / buyurulan vakitte devletlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri, şeyhü'l-islâm efendi hazretleri / illet-i mizâcları takrîbiyle teşrîf buyurmadıklarından ancak kapu takımıyla Bâb-ı Âsafî'den süvâr / ve Demir Kapudan saray-ı hümâyûna dühûl ve Yalı Köşkü kapusına takarrüb eyledikde bostancıbaşı / istikbâl eylemeleri ile re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa dahi inüp mahall-i mezbûrda / selâmlayup pîş-i âlîlerinde devân, kapuya takarrüb buyuruldukda tersâne emîni efendi ve kapuya / dühûl esnasında defterdâr efendi istikbâl ve pîş-i âlîlerinde cümlesi devân olarak binek / iskemlesi yanına gelürken sağ tarafına tezkire-i evvel ve sâni ve mektûbî ve mâliyye tezkirecisi / ve başbakıkulı ağa ve teşrîfâtî ve cizye başbakıkulı ağa saff-beste-i kıyâm selâm olup devletlü sadr-ı a'zam / hazretleri binek iskemlesinde nüzûl ve kayikhâne-i hümâyûnda ferşide kılınan nişîmene ku'ûd buyurduklarında / alt yanlarına bostancılar şeyhi efendi ve alt yanına defterdâr efendi ve re'îsü'l-küttâb efendi / ve çavuşbaşı vesâ'irler ku'ûd ve bostancıbaşı ağa tarafından tatlu ve kahve ve buhûr merâsimi / icrâ ve ihtiyâr olunan sâ'at hulûlunde semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri illet-i mizâcları / takribiyle teşrîf buyurmamalarıyla sâbıkda olduğu üzere Bostancılar Şeyhi Seyyid Efendi du'â / ve hitâmında sandal-ı hümâyûn nüzûluna mübâşeret ve teberrûken devletlü sadr-ı a'zam hazretleri resen / ucuna yapışup yümn-i mübâşeretleriyle rûy-i deryâya tesyîr olundukda ber-vech-i mu'tâd toplar / atılup ve kurbanlar zebh olındı, ba'dehû bostancıbaşı ağaya ferâce semmûr kürk / ve şeyh efendiye çukaya kaplu sincab kürk ve kethüdâ-yı bostaniyâna vesâ'ir hil'atler ilbâs / ve hasekiyân vesâ'ir hademeye altunlar ihsân olunup avdet ve yevm-i mezbûrda tersâne-i / âmirede inşâ olunan filika-i hümâyûn dahi resîde-i hüsn-i hitâm olmağla doğru tersâneye / teşrîf buyurulmuşdur. Defterd[âr] efendi ve tersâne emîni efendi sandal-ı hümâyûn nüzûl eylediği gibi / eğlenmeyüp doğru tersâneye teşrîf buyurmuşlardır.

Sandal-ı hümâyûn nüzûlünde ilbâs olunan hil'atlerdir.

sa'âdetlü bostancıbaşı ağa hazretlerine, ferâce semmûr kürk sevb 1

şeyh efendiye, ferâce sincab kürk sevb 1

kethüdâ-yı bostaniyan, hil'at sevb 1

haseki ağaya, hil'at sevb 1

odabaşı ağaya, hil'at sevb 1

terekeci başı ağaya, hil'at sevb 1

büyük yazıcı efendiye, hil'at sevb 1

başhaseki ağaya, hil'at sevb 1

kuşcı başı ağaya, hil'at sevb 1

küçük yazıcı efendiye, hil'at sevb 1

kayık kapucu ağaya, hil'at sevb 1

karakulak ağaya, hil'at sevb 1

mu'temed-i sandal, hil'at sevb 1

Ser-nakkaş-ı hassa, hil'at sevb 1

Ser-nakkaş-ı tersâne, hil'at sevb 1

Ser-marangozân, hil'at sevb 1

Ser-bıçakcı, hil'at sevb 1

Ser-halife-i marangozân, hil'at sevb 1

Bâ-fermân-ı âlî hamlacı-i sandal-ı hümayûn, hil'at sevb 1

Teşrifâtî efendiye, hil'at sevb 1

[s. 73]

Yevm-i mezbûrda virilân avâ'idât

Altun

20 kethüdâ-yı bostaniyan

40 haseki ağaya

10 terekeci başı ağaya

<u>10</u>	başhaseki ağaya	
80		
30	hasekiyân-ı hassa	
08	büyük yazıcıya	
<u>08</u>	kuşcıya	
126		
006	küçük yazıcı	
006	kayık kapucu ağaya	
<u>020</u>	mu'temed-i sandal haseki ağaya	
158		
013	sandal-ı hümayûn kayıkcılarına nısfıyye beher	26
007,5	yedi çifte-i hümayûn kayıkcılarına nısfıyye beher	15
<u>005</u>	marangozana	
183,5		
004	bıçakcı	
004	kalfacıyân	
006	hademât-ı bostancıbaşı ağaya	
<u>020</u>	kethüdâ-yı teberdârân-ı hassa ağa	
217,5		
<u>Altun</u>		
12	dârü's-sa'âde ağası sandalı	
03,5	ağa-yı müşârün-ileyhin piyâdesi	
12	hazînedâr ağa sandalı	
12	silahdâr ağa sandalı	
12	musâhib ağalar sandalı	

03,5	hazînedâr ağa piyâdesi
03	çukadâr ağa piyâdesi
12	bostancıbaşı ağa sandalı
03	haseki ağa piyâdesi
<u>12</u>	çukadâr ağa sandalı
85	

Nüzûl-i filika-i hümayûn

fî 29 C. Sene 1167 Yevmi 'l-Pazarirtesi [23 Nisan 1754-Salı]

[derkenar] kürk --- sandal nüzûlüne? --- olmayup filika-i hümayûnda ---

Tersâne-i âmirede müceddeden inşâ olunan filika-i hümayûn resîde-i hüsn-i hitâm olup / ve nüzûlî sandal-ı hümayûn nüzûlî akîbinde olması irâde buyuruldukda bir gün mukaddem defterdâr / efendi ve tersâne emîni efendiye kethüdâ beg hazretleri tarafından tezkire ile ifâde / ve ferdâsı devletlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri sandal-ı hümayûn nüzûlünden sonra doğru / filika-i hümayûn olduğu mahalle teşrîf buyurmalarıyla kapudân paşa hazretleri ve defterdâr efendi / vesâ'irler iskele başında istikbâl ve filika-i hümayûn yanına varıldıkda semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi / hazretleri illet-i mizâc takrîbiyle teşrîf buyurmamalarıyla sandal-ı hümayûna du'â iden bostancılar / şeyhi olup Sultân Ahmed Han Câmî'î cemi'î vâi'zi Seyyid Efendi dahi sandal-ı hümayûn nüzûlünden / sonra tersâneye götürülür. Anda mevcûd olmağla şeyh-i mûmâ-ileyh du'â idüp akîbinde filika-i hümayûnun / nüzûlüne mübâşeret ve sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri dahi teberrûken resen ucuna yapışup rûy-i / deryâyâ nüzûl ve amâde kılınan kurbanlar zebh ve toplar atılup ve ber-vech-i mu'tâd tersâne emîni efendiye / vesâ'ire hil'atler ilbâs, ba'dehû sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri tersânede dîvânhanesini teşrîf / kuşluk ta'âmını anda tenâvül buyurup, ba'dehû sa'd-âbâda teşrîf buyurmuşlardır.

Filika-i hümayûn nüzûlünde ilbâs olunacak

du'â iden Bostancılar Şeyhi Emîr Efendi'ye, ferâce sincâb kürk sevb 1

emîn-i tersâne-i âmire Efendi'ye, hil'at sevb 1

kethüdâ-yı tersâne-i âmire'ye, hil'at sevb 1

liman re'îsi, hil'at sevb 1

[s. 74]

ser-nakkâş-ı hassa, hil'at sevb 1

sernakkâş tersâne, hil'at sevb 1

ser-uste-ı filika, hil'at sevb 1

ser-marangozân, hil'at sevb 1

ağa-yı kalafati, hil'at sevb 1

kethüdâ-yı kalafati, hil'at sevb 1

teşrîfâtî hil'at sevb 1

Filika-i hümayûn nüzûlünde sandal ve filikanın nüzûlü buyruldukta ihtiyâr olunan sâ'atte tersane emini ... gelip ...

Filika-i hümayûn nüzûlünde

Altun

10 nakkâşbaşı

08 nakkâş-ı tersâne

05 usta-i filika

23

06 marangozân

04 filikaciyan

13 filika-i hümayûn re'îsi ve filikaciyan nısfıyye 26

08 piyâdeciyan

Nüzûl-ı kalyon-ı cedid-i tersâne-i âmire, üç anbarlı

fî 4 B. Sene 1167 Yevm-i Cumairtesi [27 Nisan 1754-Cumartesi]

Bi-lutfihî teâlâ resîde-i itmâm olan nevîd-i fütûh nâm üç anbarlı kalyonun nüzûl ideceği mahalle karîb / lenger-endâz olan kalyonun kıc tarafına şevketlü mehâbetlü kerâmetlü pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri için / mehterhâne-i âmireden sâyeaban-ı gerdûn-nümûn ve serâ perde-i hümayûn ve re'fetlü sadr-ı a'zam efendimiz / hazretleriçün dahi orta direk kurbunda bir kıt'a sâyeaban kurılıp perdeler keşîde ve bisât-ı / latîfe ferşîde kılınur. Teşrîf-i hümayûn sâ'at-i nehârî [boşluk] müte'ayyin

oldukda bu tertibe mukayese / ile sa'âdetlü defterdâr efendi ve yeniçeri ağası gelmek üzere kethüdâ beg hazretleri tarafından bir gün / evvel tezkireler irsâl olunur. Ve yevm-i mezbûrdan bir gün akdem semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi / hazretleri re'îsü'l-küttâb efendi vesâtatıyla da'vet olunur ve yevm-i mezbûrda re'îs efendi / ale's-seher varup mevlânâ-i müşârün-ileyh hazretleriyle doğru tersaneye ubur iderler. Devletlü / sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri dahi vakt-i muayyende kalyonun iskelesine yanaşdikda kapudân / paşa hazretleri ve yeniçeri ağası ve umûmen ricâl iskelede istikbâl ve tersâne emîni efendi yedinde / olan asâyı dest-i âsafîye virüp cümle müstakbilîn pîşrev olarak nerdübandan sudûr / ve sadr-ı a'zam efendimiz hazretleriçün nasb olunan sâyebanda şeyhü'l-islâm efendi ve kapudân paşa / ve yeniçeri ağası ve defterdâr efendi ku'ûd ve kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı hazret-i şehriyârîye müterakkıb / olurlar. Teşrif-i hümayûn buyuruldukda kalyonlar ve çekdirmeler ve divânhaneden toplar atılup / sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri ve hâzır olan ricâlîn cümlesi kalyonun nerdübanı iskelesinde / ve şeyhü'l-islâm efendi hazretleri bâlâ-yı nerdübanda istikbâle müheyyâ olurlar. Sandal bâ-ikbâl / kalyon iskelesine karîb geldikde müstakbilîn kadd-ı hamîde-i ihtirâm ve vüzerâ-ı izâm hazerâtı zemîn-bûs-ı / i'zâm eylediklerinde bâlâ-yı nerdübanda olan çavuşân alkış eyledikleri gibi efendiler ve ağalar / derhâl nerdübanı tahliye içün bâlâ-yı nerdübâna şitâb ve muvakkıf-ı selâm olan sâyeban-ı / âsafî civarında selâma dururlar. Tezkire-i evvel ve sâni ve mektubî ve teşrifâtî efendiler ve sipâh ve silâhdâr / çavuşları ve vezîr ağaları kalyonun anbar kapısı önüne selâma dururlar ve iki micmere-i anber / söziyle kapudân paşa hazretlerinin silâhdâr ve çukadârı nerdüban aşağısında durup / sandaldan taşra teşrif-i hümayûn buyuruldukda yine çavuşân alkış iderler. Sadr-ı a'zam hazretleri / ve yeniçeri ağası şeref-i hıdmet-i bağlgîr ... ile müşerref olup kapudân paşa hazretleri pîş-i

ba'zen silâhdar ağa tayin olur.

[s. 75]

Şeyhü'l-islâm efendilerimize ... bâ-teveccüh? selâmlamak mu'tâddır.

hümayûnda devân olur. Bâlâ-yı nerdüban makdem-i hümayûn ile hürrem oldukda şeyhü'l-islâm / efendi hazretleri kadd-ı hamîde-i ta'zîm ve pîş-i hümayûnda devân olurlar. Derûn-ı sâyebara sâye / endâz iclâl buyuruldukda kapudân paşa ve yeniçeri ağası selâmlayup sâyebar-ı âsafîye / gelürler. Sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi hazretleri huzûr-ı hümayûnda bir mikdâr tevakkuf, / ba'dehû bâ-izn-i hümayûn taşra çıkup sadr-ı a'zam hazretleri sâyebarına gelürler. Muhtâr olan / vakitte kapudân paşa hazretleri ve emîn efendi nüzûl idecek kalyonun yanına varup / ihtiyâr olunan sâ'at hulûlünde bâ-izn-i hümayûn şeyh efendi du'â eyledikten sonra kurbanlar / zebh olunur ve du'â iden şeyhe, emîn efendi tarafından çuka ferâce ilbâs olunup kapudân / paşa hazretlerinin mehterhânesi çalınmağa başlamağla heman sâ'at-i avn-ı inâyet bâri ile / kalyonun nüzûlünde mübâşeret ve ba'de'n-nüzûl kapudân paşa hazretleri yukarı

geldikde sadr-ı a'zam / ve şeyhü'l-islâm efendi hazerâtı ve kapudân paşa hazretleri huzûr-ı hümâyûna da'vet buyurılıp / sadr-ı a'zam hazretlerine ve kapudân paşa hazretlerine serâser kürkler ilbâs olundukda başka / başka alkış olunur. Ve şeyhü'l-islâm efendi hazretlerine kürk ilbâs olundukda alkış / olunmaz ve yeniçeri ağası huzûr-ı hümâyûna da'vet olunmaz. Kapudân paşa hazretlerinin / rikâb-ı hümâyûna olan hediyeleri arz ve takdîm olunmak için defteri kethüdâları vesâtatıyla / kalyon nüzûlünden mukaddem sadr-ı a'zam hazretlerine irâ'et olunup izn-i âlîleri ile sa'âdetlü / dârü's-sa'âdeti's-şerîfe ağası hazretlerine götürülüp re'y-i âlîler ile hedyye-i merkûme kalyon / nüzûlünden sonra huzûr-ı hümâyûna arz olunup, ba'dehû ağa-yı müşârün-ileyh hazretleri huzûrunda / kethüdâ beg mûmâ-ileyhe kapucılar kethüdâsına ve hazine kâtibine ve miftâh ağasına ve kapu çukadârlarına / cem'an beş sevb hil'atler ilbâs olunup ve kapudân paşa hazretleri tarafından tertib buyurılan / sâ'ir hediyeler dahi kethüdâları ve hazînedârları yediyle ber-mûceb-i defter ashâbına arz ve teslîm / olunur. Sadr-ı a'zam hazretleri huzûr-ı hümâyûndan çıkdıktan sonra huzûr-ı âlîlerinde tersâne / emîni efendiye vesâ'ire ber-mûceb-i defter hil'atler ilbâs buyururlar, ba'dehû hareket-i hümâyûn / buyuruldukda yine sadr-ı a'zam hazretleri ve yeniçeri ağası hıdmet-i baglgîri hazret-i şehriyârî / ile müşerref olup kapudân paşa hazretleri pîş-i hümâyûnda devân olurlar. Kara iskelesinden / avdet-i hümâyûn buyurulmağla şeyhü'l-islâm efendimiz küpeşte nerdübanı başında vakfegîr-i / selâm olurlar. Câmî' altına doğru ricâl-i tersâne selâma durup iskeleden filika-i / hümâyûna süvâr ve vüzera-i i'zam zemîn-bûs eylediklerinde alkış olunup, ba'dehû cümlesi avdet / buyururlar. Bu günde huzûr-ı hümâyûna arz olunan meyve ve şukûfe emîn efendi tarafından tedâvül olunur.

--- --- --- ---

Kalyon-ı cedîd nüzûlünde huzûr-ı hazret-i âsafîde ilbâs olunan hil'atlerdir.

Tersâne emîni efendiye, ferâce semmûr kürk, sevb 1

Tersâne kethüdâsı paşaya

Kethüdâ-yı kapudân paşaya

Kapudân-ı hümâyûn

Patrona-i hümâyûn

Riyâle-i hümâyûn

Re'îs-i liman

Rûznamçe-i tersâne

Kalyonlar başhalîfesi

Cânib-i mîri

Emîn-i kerâste

Emîn-i sergi

Kâtib-i icâre

Kâtib-i mahzen-i sürb

Emîn-i mahzen-i sürb

Kâtib-i zindân

Kâtib-i evvel-i mahzen-i cûb/cevb

[s. 76]

bâ-fermân-ı âlî

(mim) Kâtib-i sâni mahzen-i cûb/cevb

(mim) Emîn-i mahzen-i cûb/cevb

bâ-fermân-ı âlî

Kâtib-i liman

(mim) Kâtib-i kul

(mim) Kâtib-i büzürk

(mim) Kâtib-i zindân mükerrerrdir

(mim) Baş mûtemed

(mim) Baş mimar

(mim) Mimar-ı sâni

(mim) Mimar-ı sâlis

(mim) Mimar-ı râbi'

(mim) Nüzûl idecek üç anbarlı kapudânı

(mim) El-yevm üç anbarlı makāmında olan anka-yı bahr-i kapudânı

bâ-fermân-ı âlî

vardiyân-ı başı-i zindân

(mim) ser-çavuşân-ı tersâne

(mim) ser-kum-i tersâne

(mim) Ağa-yı kalafati

(mim) Ser-kalafati

(mim) Kethüdâ-yı kalafati

(mim) Yiğitbaşı kalafati

(mim) Ağa-yı tersâne

(mim) Ser-makaracıyân-ı kalyon

(mim) Ser-nakkâşân-ı hassa

(mim) Ser-nakkâşân-ı tersâne

(mim) Kethüdâ-yı marangozân

(mim) Yiğitbaşı marangozân

(mim) Ser-mehterân-ı tabl kapudân paşa

(mim) Kethüdâ-yı gemiciyân

Yiğitbaşı-i gemiciyân

Ser-tulumbacıyân

(mim) Ser-temurciyân

(mim) Ser-borucıyan

(mim) Oymacıbaşı

Teşrifâtî

Cem'an yekûn 50

Üç anbarlı-i cedîd nüzûlüne mahsûs olup hıdmetde bulunmaları takrîbiyle müstehakk-ı hil'at olan kullardır.

Bâ-fermân-ı âlî ilbâs hil'at olındı

Kapudân-ı hümayûn kapudânı, hil'at sevb 1

Patrona-i hümayûnda baş-mülâzım kapudân, hil'at 1

Riyâle-i hümayûnda baş-mülâzım kapudân, hil'at 1

Kalyonlar baş ağası, hil'at sevb 1

Mande ağası, hil'at sevb 1

Ve gemicibaşı, hil'at sevb 1

Meydan re'îsi, hil'at sevb 1

Küçük meydan re'îsi, hil'at sevb 1

Marangozlar çavuşu, hil'at sevb 1

Elden bir nefere, hil'at 1

Bâ-fermân-ı âlî

Yekûn cem'an sevb 10

[s. 77]

[boş]

[s. 78]

Müceddeden kalyon inşâsı

fî 4 Ş. Sene 1167 [27 Mayıs 1754]

Tersâne-i âmirede müceddeden kalyon inşâsı irâde buyuruldukda bir gün mukaddem kethüdâ beg / hazretleri tarafından ta'yîn olunan vakitte tersâne-i âmirede bulunmak üzere defterdâr / efendiye ifâde olunur. Ferdâsı devletlü inâyetlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri ancak kapu / takımıyla tersâne-i âmireye teşrîf ve doğru câmi'i şerîf önündeki iskeleye / yanaşdıklarında defterdâr efendi ve tersâne emîni efendi istikbâl ve pîş-i âlîlerinde / devân olarak mahall-i mezkûrede tersâne emîni efendinin köşküne teşrîf buyurulur. / Ba'dehû muhtâr olan sâ'at hulûlünde irâde buyurulan şeyh efendi du'â ve hitâmında / kalyon-ı merkûmun ayineleyniye? ta'bîr olunur kıcı ve başı kaldırılıp yerlerine vaz' olundukda / kurbanlar zebh ve amâde kılınan toplar atılır, ba'dehû tersâne emîni efendiye bir sevb / hil'at ilbâs buyurılıp, avdet buyurulur ve köşk-i mezbûr tersâne emîni efendi / tarafından meyve ve şukûfe ile tezyîn olunur.

[s. 79]

Tophâne-i âmirede bu defa vâki' olan top dökmede bâ-emr-i hümâyûn icrâ olunan resmdir.

fî 26 Ş. Sene 1167 Yevm-i Du-şenbih [18 Haziran 1754-Salı]

Tophâne-i âmirede bu defa-i isâgası fermân-ı âlî buyurulan on iki aded topların / firunı yevm-i mezbûrda amâde olacağı ihtiyâr olundukda bir gün mukaddem kethüdâ beg hazretleri / tarafından ferdâsı ale's-seher tophâne-i âmirede mevcûd bulunmak üzere defterdâr efendiye / tezkire tahrîr ve tophâne-i âmirede ferşidesi mu'tâd olan mahaller pakce elbiseler ile / ferşide olunmak üzere hayme mehterbaşı ağa tarafına tenbîh olunup, ferdâsı sâ'at ikide / devletlü sadr-ı a'zam hazretleri ancak kapu takımı ile Bâb-ı Âsafî'den hareket ve Kireç İskeleyi'nde / sandala süvâr ve Tophâne-i Âmire İskeleyi'ne yanaşdıkdâ topcıbaşı ağa ve tophâne nâzırı / bulunan Mustafa Ağa ve topcılar çavuşu iskelede istikbâl ve zemîn-bûs ile pîş-i âlîlerinde / devân ve iskeleden tophâne-i âmire kurbuna varınca tarafına topcıyân neferâtı ve bâlâsına / odabaşları vesâ'ir orta zâbitleri ve dahi bâlâsına çorbacıyân / ve tophâne kapusu beraberinde topcılar kethüdâsı ve kâtibi saff-beste-i selâm olup / tophâne kapusını dühûl buyurulduğu esnâda defterdâr efendi istikbâl itmekle / re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa dahi esblerinde nüzûl ve pîş-i âlîlerinde devân / olarak seng-i rikâba nüzûl ve bâlâ-yı nerdübana suûd buyuruldukda tezkire-i evvel / ve sâni efendiler ve mektûbî efendi ve başbakıkulı ağa ve maliye tezkirecisi ve teşrîfâtî / ve hazîne başbakıkulı ağa bâlâ-yı nerdübana saff-beste-i selâm olup ve müstakbilîn / mûmâ-ileyhim hazerâtı pîş-i âlîlerinde öteden berü ol mahalde sadr-ı a'zamlara mahsûs / olan odayı teşrîf ve ku'ûd buyuruldukda defterdâr efendi ve re'îsü'l-küttâb efendi / ve çavuşbaşı ağa ve topcıbaşı ağa ve tezkire-i evvel efendi ve mektûbî efendi ve tophâne nâzırı / ağa huzûr-ı âsfânede ku'ûd ve tatlu ve kahveler virildiği gibi döküme mübâşeret / olunacağı ihbâr olundukda derûn-ı tophânede amâde kılınan mahalli teşrîf / ve du'â olunup temâm olduğu esnâda döküme mübâşeret ve du'â iden şeyhe

lutfen / ve keremen teşrîfâtî halîfesi kulları yediyle on beş altun ihsân buyurdılar ve ez-kadîm / tophâne nâzırı olanlar tarafından şîrmahi kutılar ile ıtr viriliyor iken ahd-ı? / karîbde ba‘zı nâzırlar mücevher ve altun ve sîm kutılar ile ıtr virmelerinden nâşî / kadime mugayir olduğından bu def‘a mu‘tâd-ı kadime mürâât ve şîrmahi kutılar ile dühen/ dehen-i / öd virilmek fermân-ı âlî olmağla tophâne nâzırı tarafından bu def‘a döküm vaktinde / devletlü sadr-ı a‘zam hazretlerine ve meclis-i âlîlerinde ku‘ûd üzere olan ba‘zı / ricâle şîrmâhi kutılar ile kadîmi üzere dühen/dehen? virilüp ve huzûr-ı asâfiye / ancak iki tabla limon vaz‘ olındı. Isâga olunacak toplar nısfı temâm / olduğu esnada devletlü sadr-ı a‘zam hazretleri ceyb-i âlîlerinde vâfir altun nisâr / buyurdılar, ba‘dehû döküm temâm olduğu esnada ba‘zı hüddâma ceyb-i âlîlerinden altun

[s. 80]

ihsân buyurarak odayı sâlifü‘z-zikri teşrîf ve zîrde mestûr olduğu / üzere ber-mûceb-i defter hil‘atler ilbâs ve surreler huzûr-ı devletlerinde ashâbına teslîm / olunup ve teşrîfleri siyâkı üzere bi‘l-cümle selâmlık müheyyâ olduğu akîbinde hareket / ve tophâne nâzırı tarafından keşîdesi olunacak donanmış esb dahi afv / olunmağla kendü esbleriyle avdet ve bâlâda mestûr ricâl teşyî‘ merâsimini / icrâ ve iskeleden sandala süvâr ve doğru Bâb-ı Âsafî‘yi teşrîf buyurmuşlardır.

Top dökümünde ilbâs olunan hil‘atler

Topcıbaşı ağaya, hil‘at sevb 1

Nâzır efendiye, hil‘at sevb 1

Dökicibaşıya, hil‘at sevb 1

Ocak kâtibine, hil‘at sevb 1

Ocak kethüdâsına, hil‘at sevb 1

Dökiciler kethüdâsına, hil‘at sevb 1

Ocak çavuşuna, hil‘at sevb 1

Kârhâne-i rûznamçecisine, hil‘at sevb 1

Anbar emînine, hil‘at sevb 1

Dökiciler halîfesine, hil‘at sevb 1

Fırın halîfesine, hil‘at sevb 1

Yekûn-ı cânehâ aded 11

Yevm-i mezbûrda virilûgelen atıyyât

Dökicibaşıya, guruş 35

Ocak kethüdâsına, guruş 35

Ocak kâtibine, guruş 35

Ocak çavuşuna, guruş 35

Dökiciler kethüdâsına, guruş 25

Rûznamçeciye, guruş 15

Anbar emînine, guruş 15

Dökiciler halîfesine, guruş 15

Fırın halîfesine, guruş 7

Dökiciyân, neferân 29, guruş 93

Çorbacıyân, neferân 30, guruş 75

Du'acı efendiye, guruş 12

Kâtib ağa, guruş 10

Ağa Kapısı çavuşı, guruş 10

Serrâcbaşı, guruş 7

Kullukciyân, guruş 30

Baş odabaşı, guruş 7

Kethüdâ odabaşı, guruş 10

Çavuş odabaşı, guruş 7

Ocak aşcılarına, neferân 3, guruş 15

Aşcılar kethüdâsına, guruş 5

Aşcılar çavuşına, guruş 5

Karakullukcıyân, neferân 40, guruş 40

Etbâ' ağaya, guruş 35

Etbâ'-ı kethüdâ-yı ocak, guruş 20

Etbâ'-ı çavuş, guruş 10

Etbâ'-ı nâzır, guruş 15

Yekûn 618 guruş

Hırka-i şerîf ziyâ[re]ti resmi

fî 15 N. Sene 1167 Yevm-i Cuma' ertesi [6 Temmuz 1754-Cumartesi]

Ramazân-ı şerîfin on beşinci günü hırka-i şerîf ziyâreti mu'tâd olmağla devletlü inâyetlü / vezîr-i mükerrem Tevkî'î Paşa hazretleri semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi hazretleri taraflarından / gelan defter mücebince ulemâ-yi a'lâm hazerâtı ve selâtîn şeyhleri efendiler ve yeniçeri ağası / ve defterdâr efendi ve sipâh ve silahdâr ağaları ve cebecibaşı ağa ve topcibaşı ağa

[s. 81]

ve arabacıbaşı ağa tezkireler ile da'vet olunurlar ve dühûllerine müsâade-i hümayûn-ı / erzâni buyurılan ancak Haremeyn-i şerîfin müfettişi ve muhasebecisi efendiler ve zıkr olunan / ricâl ba'dehû eda-yı salâtü'l-zuhr Ak Ağalar kapusına varır. Sağ tarafa vüzerâ-i i'zam ve umûmen / ulemâ-yi a'lâm ve sol tarafında bi'l-cümle ricâl oturup re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri / salât-ı zuhrı Ayasofya Cami'-i Şerîfi'nde bade'l-edâ cümle akîbinde saray-ı hümayûna teşrîf / buyurduklarında Orta Kapu hâricinde rikâb-ı hümayûn ağaları istikbâl ve nüzûl / buyuruldukda re'fetlü sadr-ı a'zam hazretlerinin bostancıbaşı ağa ile mîrâhur-ı evvel / ağa koltuklarına girüp Bâbü's-Sa'âde'ye takarrüb buyuruldukda Bâbü's-Sa'âdetü'l-aliyye / ağası vesâ'ir mu'tâd olan ağalar ile istikbâl itmeler ile rikâb-ı hümayûn ağaları / ayrılıp Bâbü's-Sa'âde ağaları koltuğuna girerler, ba'dehû Bâbü's-Sa'âde'de silahdâr-ı / hazret-i şehriyârî ağa hazretleri istikbâl ve devletlü sadr-ı a'zam hazretlerinin / koltuğuna girüp ve şeyhü'l-islâm efendi hazretlerinin dahi has oda ağalarından / iki ağa koltuğuna girüp içerüye dühûl buyurdukları akîbinde vüzerâ-i izâm / ve bi'l-cümle ulemâ-yı izâm vesâ'irler ale't-tertib Bâbü's-Sa'âde'den dühûl ve hırka-i şerîf / odasına varılıp, sanduka-i şerîfeyi bi'z-zât şevketlü mehâbetlü padişâh-ı / âlem-penâh hazretleri

mübârek yed-i mü'eyyed-i mülûkâneleriyle güşâd buyurup yüz sürülmeğe / ruhsat-ı hümâyûn-ı erzâni buyuruldukda ibtidâ re'fetlû sadr-ı a'zam hazretleri, ba'dehû semâhatlû / şeyhü'l-islâm efendi hazretleri, ba'dehû vüzerâ-i izâm hazerâtı, ba'dehû 'alâ merâtibihim / ulemâ-yi a'lâm hazerâtı ve anların temâmında yeniçeri ağası ve defterdâr efendi ve re'îsü'l-küttâb / efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkireci ve mektûbî efendiler ve başbakıkulı ağa / ve maliye tezkirecisi efendi, ba'dehû sipâh ve silahdâr ağaları ve cebecibaşı ağa / ve topcıbaşı ağa ve arabacıbaşı ağa, ba'dehû Haremeyn müfettişi efendi ve muhasebecisi / efendi, ba'dehû teşrîfâtî yüzler sürdüler, ba'dehû rikâb-ı hümâyûn ve has oda ağaları, / ba'dehû meşâyih du'â idüp yüzler sürerler ve imâm-ı sultani efendiler birer 'aşr tilâvet / idüp avdete işaret-i mülûkâne-i erzâni buyuruldukda cümlesi taşra çıkup / ancak içerüde re'fetlû sadr-ı a'zam hazretleri ve semâhatlû şeyhü'l-islâm efendi hazretleri / ve Tevkî'î Paşa hazretleri kalurlar, sonra Enderûn-ı hümâyûn hademesi dahi temâm oldukda / izn-i hümâyûn sudûr ile ibtidâ Tevkî'î Paşa hazretleri, ba'dehû şeyhü'l-islâm efendi hazretleri, / ba'dehû devletlû sadr-ı a'zam hazretleri arzından çıkup cüz'ice dârü's-sa'âde ağası / mevkiindeistirâhat, ba'dehû Enderûn-ı hümâyûna teşrîfleri siyâkı üzere Bâbü's-Sa'âde'den / Orta Kapu'ya gelüp esblere süvâr ve saray-ı devletmedârlarına teşrîf buyururlar ve bu günde / mu'tâd üzere yeniçeri neferâtına vesâ'ire baklavaları virilür.

[s. 82]

Kısteyn mevâcibi devri

fî 24 N? Sene 1167 [15 Temmuz? 1754]

Hazînedâr ağa kürk ve hançer ile ber-mu'tâd geldiklerinde bu vechle virilmiştir.

Erkân semmûr ferve aded 1

Mükemmel donanmış esb-i rûmî, aded 1

Neferâtçün kîse-i dîvânı, aded 15 cemân yekûn 6250

Kahvecibaşıya, guruş 250

Teberdârân, guruş 250

Kozbekciyân, guruş 150

Yedekcibaşı, guruş 150

Hüddâmiyye, guruş 500

Kâtibiyye, guruş 100

Cemân yekûn

7650

Kethüdâ-i teberdârân 0500

8150

[s. 83]

[boş]

[s. 100]

Devletlü Nâilî Abdullah Paşa kulları tarafından Sadabad'da şevketlü ...

Pazar ertesi

Yevm-i mezbûrda devletlü Nâilî Abdullah Paşa hazretleri tarafından Sa'dâbâd'da ziyâfet-i hümâyûn tertibi mukarrer olmağla / dört gün mukaddem ba'de'l-istîzân şevketlü mehâbetlü adâletlü efendimiz hazretlerini da'vet için / huzûr-ı hümâyûna varup yüz sürdükden sonra, mehterhâne-i âmireden devletlü sadr-ı a'zam ve semâhatlü / şeyhü'l-islâm efendi ve vezîr-i mükerrrem Tevkî'î Silahdâr Alî Paşa vesâ'ir ricâl-i devlet-i aliye-i ebed-beka? için / Eyyühe'n-nâs Köprisi kurbunda vâki' Parmak Kapu derûnuna obalar ve sâyeban ve çadırlar kurulup / ve şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretleri yevm-i mersûmda sâ'at on ikide sandal-ı hümâyûn ile Mîrâhur Köşkü'ne / ve andan piyâde-i hümâyûn ile doğru Sa'dâbâd'a teşrîf ve ber-vech-i muharrer Eyyühe'n-nâs Köprisi kurbunda / vâki' iskeleye sâye-endâz-ı ikbâl buyurduklarında vezîr-i müşârûn-ileyh Tevkî'î Alî Paşa hazretleri / destâr-ı âdî ve sof ferâce ve defterdâr efendi ve dergah-ı âlî kapucıbaşı ağalar ve sipâh / ve silahdâr ve bölükât-ı erbaa ağaları ve ancak? ocak kethüdâları ve kâtibleri ve kethüdâ yerleri / ve mukabeleci efendi ve gedüklü müteferrikagân ve çavuşânı ve ağayân-ı âsafî bi'l-cümle destâr-ı âdî / ve sof ferâceler ile ve gönüllüân ve delüân ve tatarân elbise-i mahsusalarıyla ale's-seher Sa'dâbâd'da / mevcûd bulunmak üzere kethüdâ beg tarafından da'vet tezkireleri tahrîr ve bir gün mukaddem kethüdâ beg mahall-i / ziyâfete varup, nezâret ve kasr-ı mezbûrun derûnî meyve ve şukûfe ile ve bağçesi / tezyîn ve kasr-ı hümâyûn seng-i rikâbından taht-ı âlî-baht-ı hüsvânîye dek pây-endâz-ı / kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı cihândârî için dîbâ ferşide ve teşrîf-i hümâyûn buyuruldukda selâmlık / için kasr-ı hümâyûna teşrîflerine nazaran sol cânibe ibtidâ sipâh ve silahdâr ağalar ile bölükât-ı / erbaa ağaları ve mukabeleci efendi ve kethüdâ ve kâtibleri süvâren, ba'dehû kasr-ı hümâyûn mukabelesinde / vâki' kebîr Parmak Kapu'ya varınca bir sıra yeniçeri ve yeniçerilerin verâsına bir sıra gedüklü züemâ / süvâren ve sipâh ve silahdâr ve bölükât-ı erbaa ağalarının otuz kırk hatve mikdârı / önüne yirmi iki re's kurbanlar her biri zebhe âmâde birer kassâb

yanlarında ve vekîl-i harc ağa / orta kuşak sırmalı futa ile başları ucunda ve bir mikdâr fâsıla? ile Parmak / Kapu'ya doğru yirmi beş nefer kapu kethüdâları ve yine bir mikdâr fâsıla ile yirmi beş nefer alkış için telli çavuşa / dîvân istâde ve sağ cânibe seng-i rikâba karîb tezkire evvel ve sâni ve mektûbî efendiler ve paşakapısı / ve maliye tezkirecisi efendi ve teşrîfâtî ve ser-gulâm-ı hazîne ve kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası ve sipâh ve silahdâr / kapu çavuşları saff-beste-i kıyâm ve bunlara muttasıl re'fetlû sadr-ı âlî ve şeyhü'l-islâm hazerâtının oba / ve sâye-bânları pîşgâhına yüz nefer mikdârı destâr-ı âdî ve sof ferâceler ile ağayân-ı sadr-ı âlî / piyâde ve şâtîrân ve mathareciyân, ba'dehû kisve-i mahsûsalarıyla delû ve gönüllüyân, ba'dehû Parmak Kapu'ya / varınca tatarân-ı sadr-ı âlî bi'l-cümle piyâde istâde kılınup ve Parmak Kapu'nun hâricinde olan / tarîkde matbah pîşgâhına varınca selâmlık için tarafeynine dört yüz mikdârı dal-fes? Tüfenk / endâz yeniçeriyân tüfenklerinin kundak cânibleri zemîne mevzu'an saff beste-i selâm ve matbah kapısı / önünden iskeleye varınca nısf-ı tarîkin tarafeynine iki yüz elli nefer mikdârı tüfenk endâz cebeciyan-ı / dergâh-ı âlî neferâtının ibtidâ tüfenkcibaşları, ba'dehû neferâtı ve kezâlik alt yanına iskeleye varınca / tarafeynine iki yüz nefer mikdârı topcıyan-ı dergâh-ı âlî neferâtı saff âra-yı kıyâm ve mîrâhur-ı evvel şehriyârî / ve peykân-ı hassa ve mîr-ialem ve kapucıbaşı ağalar iskele başında kudûm-ı şevket-i lüzûm cihânbanîye dîde- / dîz-ı intizâr ve on re's kurbanlar zebhe âmâde olundukları halde şevketlû kudretlû padişâh-ı bülend / iktidâr efendimiz hazretleri iskele-i mezbûre gelüp piyâde-i hümâyûndan taşra teşrîflerinde ve esb-i sabâ refâtârlarına süvâr / olduklarında merreten ba'dehû uhrâ alkışlar olunup, tarafeyne îsâr-ı selâm olarak kasr-ı hümâyûn mukabelesinde olan / kebîr Parmak Kapu'ya takarrüb buyurduklarında, izzetlû kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa istikbâl / eğerçi bunların istikbâlî iskele başında rikâb ağalarıyla ma'an iktizâ iderdi. Lâkin iskele başı kasr-ı / hümâyûna katı vâfir mesafe olmağla kethüdâ beg takımı Parmak Kapu hâricinde vasat-ı tarîkde iktizâ eyledikten / nâşî, rikâb-ı şevketme'âb ağaları dahi iskeleden süvâr ve kethüdâ beg takımı ve kethüdâ beg takımının hîn-i / istikbâlinde rikâb-ı hûrşîdtâb ağaları dahi esblerinden nüzûl ve kethüdâ beg takımı ile ma'an kadd-ı hâmid-i / ta'zîm ve iki nefer, sadr-ı a'zam, Enderûn ağaları buhûrdanlar ile bi'l-cümle pîşgâh-ı hüsrevânide devân olarak / Parmak Kapu'ya takarrüpleri mahsûs olduğu gibi re'fetlû Tevkî'î Paşa hazretleri kasr-ı hümâyûn seng-i rikâbindan / sadr-ı a'zam ve şeyhü'l-islâm efendi hazerâtından müfârekat ve sür'atlice refâtâr ile Parmak Kapu cânibine azîmet buyurup / ve şevketlû efendimiz Parmak Kapu'dan içeri teşrîflerinde alkış olunup ve yirmi otuz hatve ilerü teşrîflerinde / vezîr-i mükerrrem Tevkî'î Paşa hazretleri zemîn-bûs buyurduklarında çavuşân-ı dîvân tekrâr alkış itmeleriyle pîş-i hümâyûnda / devân ve Parmak Kapu ile kasr-ı hümâyûn meydanı vasatında devletlû sadr-ı a'zam hazretleri mâşiyen istikbâl / ve zemîn-bûs eylediklerinde alkış olunup ve binek taşına gelindikde şeyhü'l-islâm efendi hazretleri kasr-ı hümâyûnun / taşrasında selâma durup, devletlû sadr-ı a'zam ve Tevkî'î Paşa hazerâtı şevketlû efendimiz hazretlerinin koltuklarına / girüp nüzûl-ı

hümâyûn vukû'unda tekrâr alkış olunup toplar atılmışdır. Şevketlü efendimiz kasr-ı hümâyûnlarına

[s. 101]

dühûl ve taht-ı bülend-i baht-ı âli osmânîlerine ku'ûd buyurdıklarında hâşiye-i bisât şevket-menât-ı hümâyûnların / müşârün-ileyhim hazerâtı takbîl ve telsîm-i padişahı ve huzûr-ı hümâyûnlarında cüz'îce tevakkufdan sonra ibtidâ Tevkî'î Paşa, ba'dehû / şeyhü'l-islâm efendi hazerâtı taşra çıkup, ba'd-hümâ bâ-izn-i hümâyûn re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri dahi / taşra teşrîf ve sa'âdetlü dârü's-sa'âde ağası hazretlerinin yanlarına gelüp mülâkat ve mukâbillerine / geldikten sonra kethüdâ beg ve kapu ricâli dahi varup ağa-yı müşârün-ileyhin dâmenlerinbûs ve tatlu ve kahve / ve buhûr merâsimi icrâ olunmuşdur, ba'dehû bâ-fermân-ı hümâyûn pîşgîr [peşkîr] ağası / ma'rifetiyle devletlü sadr-ı a'zam hazretlerinden / kuşluk ta'âmı matlûb-ı hümâyûn buyurulmağla, der-akab sa'âdetlü kethüdâ beg ve pîşgîr [peşkîr] ağası ve vekîlharc ağa / ve yemeklik ağası ta'âm tablalarının önüne düşüp, kasr-ı hümâyûna karîb mahalle îsâl ve Enderûn hüddâmı / istikbâl ve teslim olunmağla kethüdâ beg vesâ'irleri avdet idüp, bu arada sadr-ı a'zam hazretleri dahi / ta'âm iderken şevketlü efendimiz kendü ta'âmılarından mahzâ değil saltanat-ı seniyyelerin taltîfen serçukadâr-ı / cenâb-ı cihândâriler ile bir kâse âşûrâ irsâl ve i'tâ buyurmalarıyla serçukadâr-ı şehriyârî-i savb-ı âsafiden iki bin guriş in'âm buyurulmuşdur. Ba'dehû bâ-izn-i hümâyûn yeniçeri neferâtı nişâna tûfeng endâz / olmaları fermân-ı hümâyûn buyurulmağla her tûfeng endâz olana taraf-ı şehriyârîden dörder altun ihsân / ve taraf-ı âsafiden dahi nişâna isabet idene ikişer ve nişândan hatâ idene birer altun başkaca i'tâ / buyurilup, ba'dehû nişâna toplar ve humbaralar ve mehterhânelü derkâr ve pehlivânlar ve seksonlar ve cirîd ve mızrak / vesâ'ir, ba'dehû lu'bede-bâzlar ikindi vaktine dek seyr-ü temâşa ve ikindi takarrüb eyledikte bi'l-cümle selâmlık için / gelenlere izn-i hümâyûn ihsân buyurulmağla cümlesi ve seyr-ü temâşa için manzara-i hümâyûnda vâki' cibâl-i / haymede müctemi' olan seyircilere dahi işâret olunmağla herkes memnûnen avdet eylemişler idi./ Bu esnada vakt-i asr-ı dühûl itmekle salât-ı asr-ı edâsından sonra ahşâm ta'âmı çîşgîr [çaşnigîr] ağası vekîli / ma'rifetiyle savb-ı şehensâhîden taleb buyurulmağla der-sâ'at kezâlik kethüdâ beg ma'rifetiyle isâl ve akîb ta'âmıdan taraf-ı / hazret-i âsafiden keşîde kılınacak altun rahatlu bir re's esb-i mısri ve mükemmel bir re's esb-i rûmi ve bir re's bârgîr / bî-nazîri silahşorân-ı hazret-i şehriyârî meydanda cevelan ve manzûr-ı hümâyûn-ı hazret-i cihânbanî olup ve atabe-i âliyye-i / hümâyûnlarına arz olunacak ol emrde pây-ı taht-ı âli bahtlarına in'âm için mevzû olan üç bin altundan / mâ-adâ altı bin zer-i mahbûb nısfıyyesi ve hedâyâ-yı sâ'ire-i âsafî sa'âdetlü kethüdâ beg vesâtatıyla re'fetlü dârü's-sa'âde / ağası hazretlerine defteri ile teslim ve anlar dahi faizü'n-nur-ı hüsvânîye arz ve takdîm ve kendü mahallerine / geldikten sonra kethüdâ bege bir sevb ferâce semmûr kürk ilbâs ve hademedden on dokuz nefere hil'atler ilbâs buyurup, / ba'dehû devletlü sadr-ı âli ve semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi ve re'fetlü

Tevkî'î Paşa hazretleri huzûr-ı hümayûna da'vet olunmalarıyla devletlü / sadr-ı a'zam hazretlerine serâser semmûr kürk ilbâs buyuruldukda alkış olunup ve şeyhü'l-islâm efendi hazretlerine dahi / ferve-i beyzâ ilbâs olunmuştur. Ba'dehû avdet-i hümayûn Harem İskeleyi'nden irâde-i cihândâri buyurulmağla devletlü / sadr-ı âlî ve semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi ve sa'âdetlü Tevkî'î Paşa hazerâtı kasr-ı hümayûna karîb mahalde intizâr ve kethüdâ beg / ve re'îsü'l-küttâb efendi ve çavuşbaşı ağa rikâb ağalarının yanlarına varup teşyî' hümayûn için âmâde ve tezkire-i / evvel ve sâni ve mektûbî efendi ve başbakıkulî ağa ve maliye tezkirecisi ve teşrîfâtî ve telhîsî ve ser-gulâm-ı hazîne ve kapucılar kethüdâsı / ve selâm ağası rikâb-ı hümayûn ağalarından yirmi hatve mikdârı aşağı kasr-ı hümayûn kurbunda vâkî' Harem Kapusu'nın / hâricinde şevketlü efendimizin teşrîflerine nazaran sağ cânibde on nefer çavuşân-ı dîvân ile saff-beste-i selâm olunup / ve şevketlü mehâbetlü efendimiz kasr-ı hümayûn-ı seng-i rikâbında süvâr ve alkış olundukdan sonra semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi resm-i / teşyî' edâ ve seng-i rikâbda me'zûn-u muâvedet olduğu gibi evvelen rikâb-ı hümayûn ağalarıyla kethüdâ beg takımı / kadd-ı hâmid-i ta'zîm ve rikâb ağalarıyla pîş-i hümayûnda devân, ba'dehû re'fetlü Tevkî'î Paşa hazretleri ve akîbinde devletlü / sadr-ı âlî hazretleri devân olarak kasr-ı hümayûn kurbunda olan Harem kapusından Harem iskelesine teveccüh ve tezkire-i evvel / ve sâni tarafına intizâr-ı mülûkâneleri ma'tûf olarak bâb-ı mezbûrdan dühûl buyurdıklarında alkış olunup ve bir mikdâr / mürûr buyuruldukda ibtidâ sadr-ı a'zam hazretlerine, ba'dehû Tevkî'î Paşa hazretlerine, ba'dehû kethüdâ beg takımına izn-i hümayûn-ı erzânî / ve re'fetlü sadr-ı a'zam hazretleri me'zûn-u muâvedet olup zemîn-bûs eylediklerinde ve piyâde-i hümayûnlarına süvâr olduklarında / alkışlar olunup, ve devletlü sadr-ı âlî ve şeyhü'l-islâm efendi ve Tevkî'î Paşa hazerâtı devletlü sadr-ı a'zam hazretlerinin sâiebânlarına teşrîf / ve ehaddühümâ âharın tebrîk -i ferve-i meserret-neşve-i merâsimin edâ akîbinde sa'âdetlü kethüdâ beg ve bi'l-cümle kapu ricâlî tebrîk / zımnında takbîl-i dâmen-i âsafî ve telsîm eyâdi-i şeyhü'l-islâm ile behre-ver olduğu gibi semâhatlü şeyhü'l-islâm efendi ve sa'âdetlü / Tevkî'î Paşa hazerâtı resm-i tevdî' icrâ ve pîşgâh-ı sâiebânda süvâr olup ve şeyhü'l-islâm efendi hazretlerini kethüdâ beg ve re'îsü'l-küttâb / efendi ve çavuşbaşı ağa ve tezkire-i evvel ve sâni ve mektûbî ve teşrîfâtî yirmi hatve mikdârı teşyî' ve devletlü sadr-ı a'zam efendimiz hazretleri / dahi cümleyi me'zûnı muâvedet buyurup bi'l-izzî ve'l-ikbâl kendüleri dahi sarây-ı devlet ve iclâllerine tahrîk kademe-i / ikbâl buyurdılar. Yevm-i merkûmda vâkî' atâyâ-yı bî-gâyeleri aded-i ihsadan efzûn olmağla vüs'-i âcizânem mertebesi / zîr-i deftere tahrîr ve mâadâsı defâtir-i hizânelerinde muharrer ve mestûr der-ziyâfet-i hümayûn-ı Âsitâne'den taşra olup / yeniçeri ağası Âsitâne muhâfazası için kalmağla da'vet olunması kanûn değildir. İstikbâl ve teşyî'-i hümayûn hengâmında / defterdâr efendi ve re'îs efendi ma'an bulunup edâ-yı merâsim kadd-ı hâmid-i ta'zîm eylemeleri kanûn-ı kadîm olup ancak bu def'a defterdâr-ı / şikk-ı evvel Behcet Efendi hazretlerinin mizâcları ziyâdece münharif? ve istikbâl ve teşyî' mertebelerinde haşye-i adem-i iktidarlarından / nâşî esna-yı teşrîf-i hümayûn ve

âyrân-ı avdet-i şevket-makrûnda tezkire-i evvel ve sânî efendilerin üst cânibde selâm-i şehriyârî / behcet-i vakar ile behredâr oldılar. Devletlü sadr-ı a‘zam efendimizin teşrîflerinden sonra sa‘âdetlü kethüdâ beg hazretleri kendülere

[s. 102]

mahsûs çadırlarına gelüp ber-mûceb-i defter-i teşrîfât zîrde mestûr hil‘atler ilbas / olunmuştur.

Bu günde huzûr-ı âsafîde ilbâs olunan

Zağarcıbaşı ağa, hil‘at 1

Seksoncıbaşı ağa, hil‘at 1

Muhzır ağaya, hil‘at 1

Başyazıcı efendiye, hil‘at 1

Başbölükbaşı ağa, hil‘at 1

Topcıbaşı ağa, hil‘at 1

Humbaracıbaşı ağa, hil‘at 1

Cebeci çavuş, hil‘at 1

Topçılar çavuşu, hil‘at 1

Cem‘an yekûn 9

În‘âmât-ı cânib-i sadr-ı âlî

Silahşorân dâmen-bûs-ı âsafî ile müşerref ve kahve ve buhûrdan sonra ..., altun 300

Pîşgîr ağası ta‘âm için geldikde, altun 100

Pîşgîr ağası vekîli ahşâm ta‘âmı için geldikde, altun 80

Taraf-ı hümayûndan âşûrâ getüren ser-çukadâra, altun 370 Guruş 2000

Musâhibâna, altun 70

Nevbetci çukadârân-ı şehriyârîye, altun 100

Pabuc tutan çukadâr ağaya, altun 50

Cücegâna, altun 50

Bî-zebânâna, altun 60

Yekûn 1180

Pîşkeş-i hümayûn teslîmi akîbinde dârü's-sa'âde ağası huzûrunda ilbâs olunan

Kethüdâ beg hazretlerine, ferâce semmûr kürk sevb 1

Teşrîfâtî efendi, hil'at 1

Telhîsî ağaya, hil'at 1

Mîrâhur-ı sadr-ı âlî, hil'at 1

Kâtib-i hazine, hil'at 1

Ağa-yı miftâh, hil'at 1

Rahtvâne, hil'at 1

Ser-mehterân-ı Enderûn, hil'at 1

Ser-silahşora, hil'at 1

Kethüdâ-yı ahûr, hil'at 1

Sarrâcbaşîya, hil'at 1

Yedekcîbaşîya, hil'at 1

Başçukadâra, hil'at 1

Karakulağ-ı sadr-ı âlî, hil'at 1

Vekîl-i harc ağa, hil'at 1

Kâtib-i masraf, hil'at 1

Ser-tabbâhin, hil'at 1

Halîfe-i tabbâhin, hil'at 1

Ser-çaşnigîr, hil'at 1

'Akkâmbaşı, hil'at 1

Yemeklik ağası, hil'at 1

Yekûn kürk 1, hil'at 20

Hitâm-ı ziyâfetde kethüdâ beg huzûrunda ber-mûceb-i teşrîfât ilbâs olunan

Teşrîfâtî efendi, hil'at 1

Kâtib-i kethüdâ beg, hil'at 1

Ser-mehterân-ı hayme-i hassa, hil'at 1

Ser-mehterân-ı hayme-i sadr-ı âlî, hil'at 1

Ser-mehterân-ı tabl u 'alem-i, hassa hil'at 1

Ser-sûrnâî hassa, hil'at 1

Yemeklik ağası, hil'at 1

Kâtib-i hazine-i sadr-ı âlî, hil'at 1

Ser-mehterân-ı tabl u 'alem sadr-ı âlî, hil'at 1

Ser-sûrnâî sadr-ı âlî, hil'at 1

Ser-çavuşân-ı alay, hil'at 1 cem'an yekun hil'at 11

În'âmât an cânib-i sadr-ı âlî

Yeniçeri ocağı orta, aded 5, beher100, neferen 500

Çorbacı ortanın, neferen 3 guruş

Zağarcıbaşı ortanın, guruş

Seksoncıbaşı ortanın, guruş

Yazıcıyân-ı yeniçeriyân, neferen 10 guruş

Cebeci çavuşı ortası, neferen 30

... memûr orta ma‘-zâbitân, neferen 25

Yazıcı, neferen 4

Koltukcu, neferen 6

Beşincinin aşcısı ma‘a kollukcu, neferen 10

Tüfengcibaşı neferen 10, 25, neferen 250

Topcu ortası, adet 6, neferen 110 guruş

Corbacıyân, neferen 6 guruş

Yazıcıyân, neferen 2 guruş

Odabaşıyân, neferen 6 guruş

Ser-tüfengciyân, neferen 6 guruş

Kollukciyân, neferen 25 guruş

Vekîl-i harc ve ‘alemdârân ve aşcıyân, nefer 30, 7 guruş

Tüfengciyân, neferen 150

Bunların cümlesine hazîne defteri mücebince in‘âm ve ihsân buyurmuşlardır.

[s. 103]

[boş]

[s. 104]

Vüzerâ-ı izâm ve mîr-imîrân-ı kirâma hîn-i ibkâ ve tevcîhlerinde fî gurre-i cemâziye’l-âhir sene 1200 [1 Nisan 1786-Cumartesi]

Mısır ve Bağdad ve Kapudanlık-ı Deryâ ve Rumili ve Anadolu ve Sayda / ve Trablusşam eyaletlerinden mâadâ mecmû-ı eyalâtdan mâadâ mecmû eyalâtdan tevcîh / ve ibkâlarında virilür.

Mısır ve Bağdad ve Sayda ve Trablusşam eyaletlerinden iş bu boğça virilmeyüp ancak beşer yüz guruş virilür.

Çavuşbaşı ağaya ber-mu‘tâd, dîbâ zirâ 10, telli hatâyî zirâ 10, sade hatâyî zirâ 10, ma‘hûd çuka zirâ 4

Zikr olunan dört aded eyaletden çuka kumaş virilmeyüp ikişer yüz ellişer guruş virilür.

Tezkire-i evvel efendi, telli hatâyî zirâ 10, ma‘hûd çuka zirâ 4

Bu dahi

Tezkire-i sâni efendi, telli hatâyî zirâ 10, ma‘hûd çuka zirâ 4

Bu dahi

Mektûbî efendi, telli hatâyî zirâ 10, ma‘hûd çuka zirâ 4

Zikr olunan dört aded eyalâtdân çuka kumaş ile ma‘an yüz ellişer guruş virilür ve Rumili ve Anadolu eyaletlerinden çuka kumaş ---

Teşrîfâtî efendi, telli hatâyî zirâ 10, çuka ma‘hûd zirâ 4

Bu dahi tezkireci efendimiz gibidir.

Kâtib-i kethüdâ beg, telli hatâyî zirâ 10, ma‘hûd çuka zirâ 4

Zikr olunan dört aded eyaletden çuka ve kumaş virilmeyüp yüzer guruş virilür.

Ser-halîfe-i kâtib efendi, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Zikr olunan dört eyaletden çuka ve kumaş ile ma‘an ikişer? guruş virilür.

Kîsedâr re‘îsü’l-küttâb efendi, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Bu dahi mezkûr yedi aded eyaletden çuka ve kumaş ile ma'an yirmi beş guruş virilür.

Ser-halîfe-i teşrîfâtî efendi, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Bu dahi öyledir

Kîsedâr-ı teşrîfâtî efendi, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Yalnız hatâî ve çukadır

Kethüdâ-yı bevvâbîn-i sadr-ı âlî, telli hatâyî zirâ 10, ma'hûd çuka zirâ 4

Kezâlik

Telhîsî ağaya, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Kezâlik

Ağa-yı selâm-ı âsafî, sade hatâyî zirâ 010, çuka zirâ 4

Kezâlik

Ser-bölük-ü bevvâbîn-i âsafî, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Kezâlik

Karakulak-ı bostanî, sade hatâyî zirâ 14, çuka zirâ 4

[s. 105]

Zümre-i Enderûn-ı hazret-i sadâret-penâhî

fî gurre-i cemâziye'l-âhir sene 1200 [1 Nisan 1786-Cumartesi]

Bu dahi mezkûr yedi aded eyaletden iş bu bohça virilmeyüp beşer yüz guruş virilür.

Hazînedâr-ı sadr-ı âlî ağaya, dîbâ zirâ 10, telli hatâyî zirâ 10, sade hatâyî zirâ 10, ma'hûd çuka zirâ 4

Bâlâda mestur eyaletden çuka ve kumaş virilmeyüp yüz yirmi beş guruş virilür.

Hazîne kâtibi efendi, sade hatâyî zirâ 10, çuka ma'hûd zirâ 4

Kezâlik

Miftâh ağası, sade hatâyî zirâ 10, ma'hûd çuka zirâ 4

Zikr olunan yedi aded eyaletden çuka ve kumaş virilmeyüp ikiyüz ellîşer guruş virilür.

Mühürdâr ağaya, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Silahdâr ağa, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Çukadâr ağa, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Devatdâr ağa, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Kaftan ağası, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Pîşgîr ağası, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Ser-destâri, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Kahvecibaşı, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Kilârcıbaşı, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

İbrîkdârbaşı, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Makremecibaşı, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Rahtvân ağa, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Mehterbaşı-ı Enderûn, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Ser-çavuşân-ı Enderûn, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Dâ'ire-i kethüdâ beg hazretleri

Eyâlet-i seniyyeye ma'a boğça yüz elli guruşdur

Kethüdâ-yı kethüdâ-yı sadr-ı âlî, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Mühürdâr kethüdâ beg, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Karakulak-ı kethüdâ beg, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

Ser-çavuşân-ı alây, sade hatâyî zirâ 10, çuka zirâ 4

İşbu surre ancak Mısır ve Bağdad ve Rûmili ve Anadolu ve kapudanlık vüzerâ eyaletlerinden virilmeyüp eyalet-i saireden virilmiş?

Ocağ-ı çavuşân-ı divân-ı hümayûn

Sade hatâyî zirâ 10+10=20 Çuka zirâ 4+4=8

yekûn 118

mecmû eyâlâtın ibtidâ tevcihinde nizâm-ı cedîd şurûtı mücebince mîr-ialem-i şehriyârî ağa guruş 50

[s. 106]

Binyüz altmış altı senesi fî 13 Ca. [18 Mart 1753-Pazar] yevmi'l isneynde vezâretle bekâm olan hazîne kethüdâsı Halil Paşa'nın / taşra çıkmalar için icrâ olunan rûsûmdur. Fî sene 1166 [1752-1753]

Müşârûn-ileyhin çıkmaları emr-i hümayûn buyurduğu gün çavuşbaşı ağa serâser üst kürk ve destâr / ve dîvân rahtıyla müzeyyen esbe süvâr ve ağayân-ı âsafide on kadar ağa ferâce ve destârlarına / ve on beş kadar çavuşân sarıklar ile süvâr olup sadr-ı a'zam şâtırları ve çukadârları / ve mataracı ve tûfengcileri dahi gidüp ibtidâ çavuşân-ı dîvân ve ba'dehû çavuşları kâtibi ve emîni / ve ba'dehû teşrifâtî ve ba'dehû çavuşbaşı ağa ve ba'dehû ağayân-ı sadr-ı âlî bu tertib üzere saray-ı / hümayûna varılıp Bâb-ı Hümayûn'dan dühûl ve Orta Kapu'da nüzûl ve içerüye girilüp dîvân-hâne-i / hümayûn kurbunda dîvân günlerinde hâcegân efendiler oturdukları tûlânî soffaya oturdukları / paşa-i müşârûn-ileyh hazretlerine haber virildikde nısf sâ'at mikdârı mürûrunda müşârûn-ileyh / hazretleri Enderûn-ı hümayûnda kallâvi ve yeşil atlas üst kürk ile Bâbü's-Sa'âde'nin / mâbeynine geldikde bir kimesne du'â idüp ve savt-ı bülend ile nidâ-yı âmîn zuhûr ve bu esnada Enderûn-ı / hümayûn ağalarından biri bir kîse ile çil pâre çıkarup Bâbü's-Sa'âde önünde olan çemenzâra / nisâr ve aşcıyân ve helvacıyân yağmada iken müşârûn-ileyh hazretleri Bâbü's-

Sa'âde'den çıkdıklarında / çavuşbaşı ağa vesâ'irleri mücevvezelerin giyüp müşârün-ileyhin ak ağalar koltuğunda gelürken / çavuşbaşı ağa Bâbü's-Sa'âde'ye selâm virecek mevkif nişâni olan hacerden birkaç hatve / ilerücede ve teşrîfâtî ve çavuşbaşı ağadan dahi ilerüce varup selâmlayup, ba'dehû çavuşbaşı / ağa selâmlayup önlerine düşüp ve bu halde koltuğunda olan ak ağalar resm-i tevdi' icrâ / ve avdet idüp vezîr ağalarının iki mu'teber ağa koltuklarına girüp Orta Kapu hâricinde / herkes süvâr ve müşârün-ileyh hazretleri dahi kendü taraflarının ihzâr olunan dîvân rahtıyla müzeyyen / olan esbe süvâr olup mürûr olundukda ibtidâ çavuşân-ı dîvân mücevvezeleriyle ba'dehû ağayân-ı / sadr-ı âlî mücevveze ve ferâceleriyle, ba'dehû çavuşlar kâtibi ve emîni mücevvezeleriyle, ba'dehû teşrîfâtî / mücevveze ve üst ile, ba'dehû çavuşbaşı ağa mücevveze ve serâser üst ve dîvân bisâtlu / esb ile, ba'dehû paşa-yı müşârün-ileyh hazretleri kallâvi ve üst kürk ile önünce vezîr-i a'zam / şâtırları ve rikâbınca mathare ve tûfengciler dîvâna üslûbu üzere ve çukadârân-ı sadr-ı âlî bu tertib ile / Saray-ı Âsafî'ye gelindikde kethüdâ beg ve resîü'l-küttâp efendi ve tezkireciler ve mektûbî efendiler ve kapucılar / kethüdâsı ve selâm ağası mücevvezeleriyle binek taşına istikbâl ve selâmladıktan sonra vezîr ağaları / koltuğuna girüp huzûr-ı âsafîye dâhil ve sadırda takarrüb eyledikde sâhib-i devlet hazretleri kıyâm / ve sadırdan aşağı vaz'-ı kadem ve müşârün-ileyh dahi dâmen-bûs-ı âsafî eyledikten sonra kallâvi / ve üst kürkü çıkarup destâri adamlarından alınıp oda-i mezbûre? dâhilinde dehlîze / karîb mahalle kemâl-i âdâb ile destâr ve ferâcesini telebbüs ve ku'ûd olunup tatlu ve kahve ve şerbet / tenâvülünden sonra müşârün-ileyh serâsere kaplu semmûr kürk ilbâs ve avdetde kethüdâ beg ve re'îs efendi / ve tezkireci efendiler vesâ'iri binek taşına değin teşyî' idüp sahib-i devlet hazretleri tarafından / keşîde kılınan esb-i mükemmele süvâr olurlar. Bu esnada müşârün-ileyh hazretleri serâser kürk ile / vesâ'irleri destâr ve ferâceler ile süvâr ve ibtidâ çavuşân, ba'dehû ağayân, ba'dehû gedüklüler / kâtibi ve emîni, ba'dehû çavuşlar kâtibi ve emîni, ba'dehû kapucılar kethüdâsı ve selâm ağası, ba'dehû teşrîfâtî / ve ba'dehû çavuşbaşı ağa önlerince sadr-ı a'zam şâtırları ve mataracı ve tûfengciler ve çukadârlar / ile mahall-i süknâsına nüzûl olunup icrâ-yı resm-i teşrîfât-ı sâ'ire kılınmıştır.

[s. 107]

[boş]

[s. 112]

[boş]

[s. 113]

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlisinin yirmi üç senesine mahsûben müstahak oldukları vezâifden bundan akdem bir kıt'a defter mücebince / i'tâ olunan nısf-ı vazîfeden

dâhil-i defter olmayup açıkda kalmış ve sâkıt olup, vazîfeleri çıkmamış olanların / bu def'a müceddeden tanzîm ve lede'l-havâle hesab olunarak takdîm olunan iki kıt'a defterlerin yekûnı yirmi beş bin / gurus on dört pâreye bâliğ olduğu zâhir ve ayân ve hasb'el-vakt masârifâtta kesret ve akçede kıllet olduğundan / şu aralık vazîfe maddesi meskûtün-anh bırağılsa bunlar dahi mübtelâ-yı zarûret ve sefâletde olduğundan vakt-u hâl / ve müzâyaka-i mîri ber-kemâl olduğunu fehm ile mülzem olmayup sabr itmeyerek tahkik olduğına nazaran yine akd-ı cemiyet ile tekrâr rikâb-ı / hümâyûna ref'i rık'a-i iştikâ ve istirhâm ideceklerinden bir güne 'itâb-ı cenâb-ı mülûkâne sünûh itmeksizin ne hâl ise / şunların nısf-ı vazîfeleri i'tâ olunarak husûl-ı amâlleriyile irzâları çaresine bakılmak lâzımeden olmağla / merkûmenin bütün vazîfeleri olan marrû'z-zıkr mebâliği tansîfen şimdilik iskâtları için i'tâ olunacak on iki / bin beş yüz gurus nısf-ı vazîfelerinin an-nakdin Bâb-ı Âlî'ye irsâl olunması bâbında sâdır olan fermân-ı âlî / mücebince, ahâli-i merkûmenin sene-i merkûma mahsûben müstahak oldukları kırk bir bin sekiz yüz yirmi altı gurus vazîfelerinden / nısfı olan yirmi bin dokuz yüz on üç gurusdan Şam kapu kethüdâsı Abdî Beyefendi'ye teslîm olunan on iki bin beş yüz / altmış sekiz buçuk gurus mâ-adâ kusûr on sekiz bin üç yüz kırk dört buçuk gurus nısf-ı vazîfelerinin darbhâne-i âmirede olan / seferiyye akçesinden i'tâsıçün iş bu sene-i mübâreke Saferinin on ikinci gün tarihiyle tezkire ve sûret virilmiş olduğu mâlikâneden / derkenâr olunmağla fermân buyurıldığı üzere zıkr olunan on iki bin beş yüz gurusun tevzi'i lâzımeden olup ancak sâbıkı üzere / meblağ-ı mezbûrun seferiyyeden seferiyyeden i'tâsı bâ-takrîr lede'l-arz takrîr mücebince tanzîm olunmak bâbında sâdır olan fermân-ı âlî / yy'ül-âlî-i merkûmenin ber-müceb-i fermân-ı âlî sene-i mezbûra mahsûben dâhil-i defter olmayup açıkda kalmış ve sâkıt olup vâzifeleri / çıkmamış olanların mu'ahharan tanzîm olunan ve defâtir mücebince icab iden yirmi beş bin gurus on dört para vazîfelerinden nısfı / olan on iki bin beş yüz gurus yedi paranın sâbıkı mücebince seferiyyeden i'tâsıçün tezkire ve sûreti ve teşrîfât ve Anadolu / muhasebesine ilmuhaberleri ve meblâğ-ı mezbûrun Şam defterdârı tarafından tahsîl ve hazîne-i âmireye teslîmçün emr-i şerîf ısdârıyla / tanzîmi iktizâ eylediği mâlikâneden derkenâr olmağla, derkenârı mücebince tezkire ve sûreti ve ilmuhaberleri ve emr-i i'tâ olunmak bâbında bâ-telhîs / fermân-ı âlî sâdır olmağın, mücebince kayd olunup tezkire ve sûreti ve ilmuhaberleri ve emri virilmekle teşrîfâtî efendiye dahi iş bu ilmuhaber virildi. Fî 22 R. Sene 225 [27 Mayıs 1810-Pazar]

Şürefâ-i Mekke-i Mükerrerme'den Şerîf Sultan Efendi'nin dîvân-ı âliye takdîm eylediği bir kıt'a arzuhâli mefhûmunda / mûmâ-ileyh hasb'el-iktizâ bundan akdem Dersa'âdet'den vatan-ı aslîsine âzimen Mısr-ı Kahire'ye / dâhil oldukda tarîk-i Hicâz mesdûd ve muhâsara ve havf olduğına binâ'en gerü avdet / ve Deraliye'ye vürûd itmiş olmağla kudûmiyye ve kisve bahâsından sarf-ı inzâr birle sâbık / ve emsâli misillû beher-mâh kendüye ta'vinât bahâ ve icâre-i hâne tertib ve tahsîs buyurulmasını / tahrîr ve istîd'a' itmekle kudûmiyye ve kisve bahâsından sarf-ı inzâr

ile sâ'ir şürefâ-i misüllü / mâhiyye tahsîs ve itâsı husûsını tanzîm olunmak bâbında fermân-ı âlî sudûr / itmekten nâşî mûcebince keyfiyyet ve iktizâ'-yı nizâmı suâl olundukda şerîf-i mûmâ-ileyhe / emsâline virildiği vechle kudûmiyye ve harc-ı râhından sarf-ı nazar birle, fakat yevmiyye üç yüz / doksan altışar akçe ta'yinât bahâ ve mâhiyye yirmi beş guruş hâne icâresi / tahsîs buyurulduğu takdîrce kangı tarihinden i'tibâr ile ta'yîni irâde buyurılır ise / i'tâ olunacağını mübeyyen Teşrîfât'a ve Haremeyn tercümânına ilmuhaberleri i'tâsıyla tanzîmi / iktizâ ideceği başmuhasebeden derkenâr olunmakla mûcebince rebi'ül-âhir guresinden / i'tibâren tanzîmi husûsını bâ-takrîr led'el-arz mûcebince rebi'ül-âhir guresinden / i'tibâr ile tanzîm olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olmağın mûcebince kayd olunup / Haremeyn tercümânına ilmuhaber virilmekle teşrîfât defterlerine dahi iş bu ilmuhaber kâimesi virildi. Fî 16 Ra.

[s. 114]

Şurefâ-i Mekke-i Mûkerreme'den Şerîf mübârek efendinin bir kıt'a arzuhâli mefhûmunda mûmâ-ileyh hasbe'l-iktizâ bundan akdem Dersa'âdet'e / vürûdunda emsâllerine kıyâsen kendüye tayinât bahâ ve icâre-i hane tayîn ile i'tâ olunmakda olup, ancak bu günlerde / ba'zı mesâlihîn rû'yet ve tanzimi zımnında Mısır-ı Kahire cânibine azîmet edeceğini beyan ile mahall-i mezkûreye gidüp mesâlihine / rû'yet ve tanzim ile avdetine değin muayyen olan tayinât bahâ ve hâne icâresinin mâh-be-mâh Haremeyn'üş-şerifeyn / tercümânı tarafına i'tâ olunması ve bir seneye kadar ruhsat ve icazet buyurulması tahrîr ve istirhâm etmekle, arzuhâle nazar ve kuyûduna / lede'l-mürâca'a iktizâsı üzere tanzimine mübâderet olunmak bâbında ferman-ı âlî sâdır olmağın, mûcebince kuyûda / lede'l-mürâca'a bu makûle şurefâya taraf-ı Devlet-i Aliyye'den üç mâh veyahut şiddet-i şitâyâ tesâdüf eder ise / nihayetine kadar tayinât bahaları i'tâ olunmak kavâ'id-i kadîmeden olmakdan nâşî fî mâ-ba'd Dersaadet'e vürûd eden şurefânın / tayinât bahâ ve icâre-i hâneleri kavâ'id-i mer'iyyeye tatbîk olarak verilmek üzere tanzim olunup, iki yüz yirmi / iki senesi Muharremi'nin on dokuzuncu günü târihinde Teşrîfât'a ve Haremeyn tercümânına mufassal ilmuhaberi verilmiş olduğu / ve mûmâ-ileyh şerîf-i mübârek iki yüz on dokuz senesi Saferu'l-hayrında ve Dersaadet'e vürûd edip beş yüz guruş kudûmiyye / ve iki yüz guruş kisve bahâ ve beş yüz guruş harc-ı râh ki cem'an bin iki yüz guruş verilmek üzere hazîne tezkireleri / i'tâ olunduğundan gayrı sene-i merkûme Saferu'l-hayrı guresinden itibaren yevmiye üç yüz doksan altı akçe tayinat / bahâ ve şehriye yirmi guruş icâre-i hane tayin olunup, işbu yirmi beş senesi Muhharremi gâyetine değin yetmiş iki aylık / tayinât bahâ ve hâne icâresinin verilmesçün dahi tevârih-i muhtelifle ile tezkireleri virilmiş olduğu mukayyed olmağla, / bu suretde şerîf-i mûmâ-ileyhin istid'âsı nizâma ve kavâ'id-i mer'iyye-i müstedîmeye mugâyir ve münâfi vesaire sârî? / olmak iktizâ edeceği başmuhasebeden derkenar olunmağla ber-mantûk-ı derkenâr şerîf-i mûmâ-ileyhin inhâsı, kavâ'id-i / mer'iyye-i mîriyyenin mugâyiri ve henüz şimdiye değin verilmiş olan icâre-i hane ve tayinât bahâ-i mu'tâdın / mugâyiri olmağla, bu sûretde

mûmâ-ileyhin tayinât bahâ ve hâne icâresi işbu rebî'ül-evvelden itibaren kat' / olunmak iktizâ eylediği bâ-takrîr lede'l-arz, takrîri mûcebince tanzim olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olmağın şerîf-i / mûmâ-ileyhin inhâsı kavâ'id-i mer'iyye-i mîriyyenin mugâyiri olduğundan mûmâ-ileyhin tayinât bahâ ve hâne / icâresi işbu rebî'ül-evvelden itibaren kat'ı husûsuna irâde-i aliyye taalluk eylediğinden zikr olunan tayinât bahâ ve hâne icâresi sâdır olan fermân-ı âlî mûcebince kat' olunup, Teşrifât'a ve Haremeyn tercümânına / ilmuhaberi i'tâsıyla tanzimi iktizâ eylediği derkenar olunmağla, derkenarı mûcebince kat' olunmak üzere / Başmuhasebe'ye kayd olunup, ilmuhaberleri virilmek ferman buyurulmağın, mûcebince kayd olup / Haremeyn tercümânına ilmuhaberleri verilmekle

Teşrifât'a dahi işbu ilmühaber kâ'imesi virildi.

Fî 23 Ra. Sene 225 [28 Nisan 1810]

Şurefâ-i Mekke-i Mükerreme'den Şerîf mübârek efendinin bundan akdem Dersaadet'e vürûdunda emsâline kıyâsen mûmâ-ileyhe tayinât bahâ / ve icâre-i hane i'tâ olunmakda iken, mûmâ-ileyhe ba'zı mesâlihînin rü'yet ve tanzimi zımnında Mısır-ı Kahire cânibine azîmet edeceği / beyanıyla mahall-i mezkûre gidüp, mesâlihîni rü'yet ve tanzim ile avdetine değin muayyen olan tayinât bahâ ve icâre hanesinin mâh- / be-mâh Haremeyn tercümânı tarafına i'tâ olunmasını ve bir seneye değin ruhsat ve icâzet buyurulmasını bundan akdem bâ-arzuhâl istirhâm / eylediğine binâ'en ber-mantûk-ı kuyut? mûmâ-ileyhe tayin olunmuş olan yevmiye üç yüz doksan altı akçe tayinât bahasıyla şehriye / gurus icâre hânesinin işbu sene-i mübâreke rebî'ül-evvelden itibaren kat' ve kaydı terkîn olunup, teşrifât defterlerine / ve tercümân-ı mûmâ-ileyhe ilmuhaberleri virilmiş olmağla, şimdi şerîf-i mûmâ-ileyhin Bâb-ı Âlî'ye takdim eylediği bir kıt'a arzuhâlinde / mûmâ-ileyh rü'yet-i mesâlihi vakt-i âhere ta'lîk ve Mısır cânibine azîmetden feragat ile muayyen olan tayinât bahâ ve icâre hanesinin / kat'ı tarihi olan rebî'ül-evvel guresinden itibaren i'tâsı husûsuna müsâ'ade buyurulmasını tahrîr ve istirhâm etmekle kuyûdât-ı lâzimesine / bi'l-mürâca'a Şerîf, kat' olunan mâhiyyesinin rebî'ül-evvel itibarıyla i'tâsı husûsuna mübâderet olunmak bâbında fermân-ı âlî / sâdır olmağın, mûcebince kuyûda lede'l-mürâca'a bu makule şurefâ Dersaadet'e vürûdunda taraf-ı Devlet-i Aliyye'den üç mâh ve şiddet-i şitâya tesâdüf / eder ise bahara değin ikâmet ve ba'de azîmet eylemeleri mu'tâd-ı kadîmeden olup, ancak şerîf-i mûmâ-ileyh iki yüz on dokuz senesi Saferül-hayrî'ndan / itibar ile yevmiye üç yüz doksan altı akçe tayinat bahâ ve şehriye yirmi gurus icâre hâne tayin olunup iki yüz yirmi / beş senesi Saferü'l-hayrî gâyetine değin yetmiş üç aylık tayinât bahâ ve icâre-i hanesiçün tevârih-i muhtelifê ile tezkiresi virilmiş olmağla, / bu sûretde şerîf-i mûmâ-ileyhin kat' olunan mâhiyyesinin istid'âsı üzere rebî'ül-evvel guresinden ibkâsı husûsu re'y-ı âlîye menût / mevâddan idüğü Başmuhasebe'den derkenar olunmağla zikr

olunan tayinât bahâ ve icâre hanesi ber-vech-i muharrer yetmiş üç ay virilüp, ba'de / kat' olunmuş iken tekrâr ibkâsı kavâ'id-i kadîmeye mugâyir idüğü bâ-takrîr lede'l-arz, tayinât-ı mezkûrenin kat'ı tarihinden itibaren ibkâ / ile iktizâ eden sûreti i'tâ olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olmağın, mûmâ-ileyhin cânib-i mîrîden muayyen olan tayinât bahâ ve icâre / hânesinin kat'ı tarihinden itibaren ibkâsına irâde-i aliyye ta'alluk itmekle, bu surette sâdır olan fermân-ı âlî mûcebince şerîf-i mûmâ-ileyhin / zikr olunan tayinât bahâ ve icâre hânesi kat'ı tarihi olan rebî'ül-evvel guresinden ibkâ olduğunu mübeyyin Haremeyn tercümânına / ve Teşrîfât'a ilmuhaberi virilmek iktizâ itmekle mûcebince ilmuhaberleri virilmek ferman buyurulmağın mûcebince kayd olunup Haremeyn tercümânına / ilmuhaber virilmekle Teşrîfât'a dahi işbu ilmuhaber kâ'imesi virildi.

Fî 8 C. Sene 225 [11 Temmuz 1810-Çarşamba]

[s. 115]

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlisinin Şam-ı Şerîf havâlisinde vâki' mukâtaat-ı ma'lûme ve cizye emvâlinde bin iki yüz yirmi üç senesine mahsûben ber-vech-i ocaklık / Şam-ı Şerîf Hazînesi'ne müretteb olan mebâligden ber-mantûk-ı kuyûd-ı defâtir hazine olunmuş dört bin sekiz yüz dört guruş Ordu-yı Hümâyûn'un hurûcından? / mukaddem tahsil ve Hazîne-i Âmire'ye teslîm olmuş olduğundan bu kadar gurusluk vazîfe mahallinde Şam defterdarı tarafından verilmiş denilemediğinden / gayrı teşrîfât defterleri ve Anadolu Muhasebesi Kalemi'nden ihrâc olunan derkenar nâtik olduğu üzere, el-yevm Dersaadet'te olan yedi yüz on / altı nefer Mekke-i Mükerrreme ve Medîne-i Münevvere ahâlisi yirmi üç senesine mahsûben müstahak oldukları kırk bir bin sekiz yüz yirmi altı guruş / vazîfelerini rikâb-ı hümâyûna arzuhâl takdimiyle istirhâm eylediklerine binâ'en ahâli-i mûmâ-ileyhim raiyyet-i vacibât-ı umûrdan olmak hasebiyle / müsâ'ade-i şâhâneye erzânî kılınmakdan nâşi, bâ-takrîr sâdır olan fermân-ı âlî mûcebince ahâli-i merkûmenin yirmi üç senesi / Şam Hazinesi tertibâtı bakıyyesi yerlû yerinden tahsil ve hazîne-i merkûmeye teslîm birle ahâli-i merkûmeye bu tarafta verilecek meblağ-ı mezbûrdan / mâ'adâsı mahallinde Şam defterdarı tarafından virilmek ve hazîne-i mezkûrenin yirmi dört senesi tertibâtı dahi tahsil ve hazîne-i mezkûreye teslîm birle yirmi / dört senesi surre vezâifi temâmen mahallinde defterdar-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle i'tâ olunmak üzere başka başka ve yirmi dört senesi malından? mukaddemâ / Hazîne-i Âmire'ye teslîm olunmuş olan sâlifü'z-zikr altmış dört bin sekiz yüz dört guruş yirmi üç senesi vezâifinin tekmili için müteveffâ / Cezzâr? Paşa'nın Şam-ı Şerîf'de olan bekâyâ zimemâtından? Rûznâmçe-i Hümâyûn temessüküyle havale ve tahvil ve hazîne-i mezkûreye teslîmi için başka? ve meblağ-ı / mezbûr altmış dört bin sekiz yüz dört guruş havale akçesinden bu tarafta ahâli-i mûmâ-ileyhime verilecek sâlifü'z-zikr kırk bir bin sekiz yüz / yetmiş altı gurusu ifrâz ve mübâşirine teslîmen Dersaadet'ime irsâl ve Hazîne-i Âmire'ye teslîm ve kusur havale akçesini defterdâr-ı

mûmâ-ileyhin mahallinde / vereceği yirmi üç senesi vezâifî bakıyyesi için Şam Hazinesi'ne teslîm olunmak üzere lâzımu's-sudûr olan mübâşirli evâmîr-i şerîfesi tasdîr / ve sudûr defâtiri tahrîr ve takdim? olunmuş olduğu ve ahâli-i merkûmeye bu tarafta tevzî' olunacak mârû'l-beyân kırk bir bin sekiz yüz yirmi / altı guruşun nısfı bundan sonra i'tâ ve tevzî' ve şimdi nısf-ı diğeri i'tâ ve tevzî' ettirilmek üzere ahâli-i mûmâ-ileyhim ırzâ / ve iskât olunmuş olmağla bu sûrette şimdi verilecek nısf-ı vezâif akçesi olan yirmi bin dokuz yüz on üç guruş / Teşrifâtî Efendi ma'rifetiyle ahâli-i mûmâ-ileyhime tevzî' olunmak üzere meblağ-ı mezbûrun Hazîne-i Âmire'den i'tâsıçün Mâlikâne'den tezkiresi ve bu vechile / mufassalan? teşrifât defterlerine ve Anadolu Muhasebesi'ne ilmuhaberleri i'tâsı iktizâ etmekle mücebince Mâlikâne'ye kayd olunup, tezkiresi / ve ilmuhaberleri verilmek bâbında bâ-telhis fermân-ı âlî sâdır olmağın mücebince kayd olunup, tezkiresi ve Anadolu Muhasebesi'ne ilmuhaberi verilmekle / defterlerine dahi işbu ilmuhaber verildi.

Fî 5 Ca. Sene 224 [18 Haziran 1809]

Âsitâne-i Sa'âdet-i âşiyânede? mevcut Haremeyn-i muhteremeyn ahâlisinin yirmi üç senesine mahsûben matlûbları olan kırk bir bin sekiz yüz yirmi altı guruş vazifelerin i'tâsı / husûsu mukaddemâ bi'l-istirhâm tasdîk ...ka-ı mîrî cihetiyle toptan ol mikdâr mebâliğin i'tâsında suûbet olduğuna mebnî sene-i mezbûre vezâyifinden nısf olarak / yirmi bin dokuz yüz on üç guruş vazifeleri bu tarafdâ ahâli-i merkûmeye taksim olunmak üzere tertib olunmuş ise de mevâcib ihrâcî ve masârif-i / sâ'irenin tehâcümü cihetleriyle müsâ'ade-i mîrî olmayarak bi'z-zarûr te'hire mecbur olunmuş ve el-hâletü hâzihî ahâli-i merkûme şiddet-i müzâyakalarından nâşî / ... cem'iyet ile rikâb-ı hümâyûna ref'-i rık'a-i iştikâ ve istirhâm etmek üzere oldukları sahihan mütehakkık olduğundan bunların bu gûne cem'iyet ile rikâb-ı / hümâyûna sızıldı etmeleri bir nev'-itâb-ı hazret-i şâhâneyi müntic olduğundan mukaddemce tertib olunduğu vechile şimdilik nısf vazifeleri i'tâ / ve kusuru vus'at-i mîrîde edâ olunacağı Haremeyn tercümânı vesâtatıyla kendülerine ifade etdirilerek cem'iyetleri tefrîk ile istâr olunmuş / olmağla imdi hasbe'l-muvakkat ve'l-hâl müzâyaka-i mîrî ber-kemâl ise de ahâli-i merkûmenin ol vechile nısf-ı vazifeleri verilerek âşikâr olan / sızıldılarının indifâi dahi rûtbe-i su'ûbet olduğundan ve bundan mukaddemce Şam Valisi Vezir-i mükerrem sa'âdetlü Yusuf Paşa hazretleri tarafından / kapu kethudâsı sâbık İbrahim Şeref Efendi'ye vürûd edip, hâlâ Kapu kethudâsı Tezkire-i Sâni Abdi Beyefendi'ye emâneten verilen otuz altı adet / ahâlinin vazifesi için iki bin beş yüz altmış sekiz buçuk guruş zikr olunan yirmi bin dokuz yüz on üç guruşa mahsûb ve fûrûnihâde olunarak / mâ'adâ cânib-i mîrîden verilmesi lâzım gelen on sekiz bin üç yüz kırk dört buçuk guruş müceddeden Ordu-yı Hümâyûn'a tertib ve tahsil olunan eshâm / mebalîğinden alâ-eyyi hâl ifrâz ve ahâli-i merkûmeye tevzî' ve taksim olmak için an-nakdin Bâb-ı Âli'ye irsâl olmak bâbında beyaz üzerine sâdır olan / fermân-ı âlî

mûcebince, Darbhâne-i Âmire Nâzırı sa'âdetlü Ahmed Şakir Efendi hazretlerine havale / olundukda sâdır olan fermân-ı âlî lede'l-mütâla'a Âsîtâne-i / Sa'âdet'de mevcud Haremeyn-i muhteremeyn ahâlisinin yirmi üç senesine mahsûben matlûbları olan bir senelik vazifelerinin nısfı olan yirmi bin dokuz yüz / on üç guruşdan gayr-i ez- teslîm kusûr iktizâ eden on sekiz bin üç yüz kırk dört buçuk guruş müceddeden Ordu-yı Hümâyûn'a tertib ve tahsil / olunan eshâm mebâliğinden ifrâz ve ahâli-i merkûmeye tevzî' olunmak için an-nakdin Bâb-ı Âli'ye irsâli irâde buyurulduğuna mebnî mûcebince meblağ-ı mezbûr / on sekiz bin üç yüz kırk dört buçuk guruş Ordu-yı Hümâyûn'a müceddeden tertib ve tahsil olunan eshâm mebâliğinden ifrâz ve i'tâ olunmuş olmağla meblağ-ı mezbûrun / iktizâ eden sûret ve tezkiresi tanzim ve Darbhâne-i Âmire'ye i'tâsı lâzım geldiğini memhûren i'lâm etmeleriyle? sâdır olan fermân-ı âlî ve Darbhâne-i Âmire / nâzırı müşârun ileyhın memhûr i'lâmı mûcebince meblağ-ı mezkûrun tezkire ve sureti ve iktizâ eden mahallere ilmuhaberleri i'tâ olunmak bâbında bâ-telhisi / fermân-ı âlî sâdır olmağın mûcebince kayd olunup, tezkire ve sureti ve Anadolu Muhasebesi'ne ilmuhaberleri verilmekle Teşrîfât-ı Hümâyûn'a dahi işbu ilmuhaber verildi.

Fî 12 S. Sene 225 [19 Mart 1810]

[s. 116]

Şurefâ-yı Mekke-i Mükerrreme hazeratının ve ahâli-i Haremeyn-i Şerîfeyn'in Vehhâbî sebebiyle Deraliyye'ye kesret ve vefret / üzere tevârüd etmeleriyle Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd devâm'ın kendülerine öteden beri ber-mu'tâd-ı kadîm / inâyet ve ihsân olunan kudûmiyye ve kisve bahâ ve harc-ı râh ve kumanya ve navl-ı sefinelerinin i'tâsı için / i'lâmâtı Teşrîfât-ı Hümâyûn'dan olunugelmekle şayed mükerrer olur ihtimaliyle sa'yenl'il?-mîrî isim ve şöhetleriyle / gerek şurefâ-yı Mekke-i Mükerrreme ve gerek ahâli-i Haremeyn'den kudûmiyye ve kisve bahâları ve gerek kudûmiyye ve kisve bahâya / müstahak olmayanlar i'lâm olundukça işbu deftere kayd olunup, bundan böyle inşaallahurrahman kayd olunmakda / gaflet olunmamak için şerh verildi.

Fî gurre-i Ca. Sene 224 [14 Haziran 1809-Çarşamba]

Berây-ı tavînât-ı bahâ ve icâre-i hâne-i şurefâ

Berây-ı Şerîf Hacı? ibn-i Şerîf Sultan

Berây-ı Şerîf Ali ibn-i Şerîf Hasan *Nakl-şode* Bu dahi

Berây-ı Şerîf Sultan ibn-i Şerîf Abdülkerim --- --- *harc-ı râh için i'tâ-şode*

Berây-ı Şerîf Muhammed ibn-i Şerîf Hasan

Berây-ı Şerîf Mübârek ibn-i Şerîf Abdülkerim

Berây-ı Şerîf Muhammed ibn-i Şerîf Mübârek

Berây-ı Şerîf Ali ibn-i Şerîf Abdülkerim Fî --- Ca. Sene 25 harc-ı râh için i'tâ-şode

Berây-ı Şerîf Abdullah ibn-i Şerîf Hezanc?

Berây-ı Şerîf Abdülmuhsin ibn-i Şerîf Hezanc? Bu dahi

Berây-ı Şerîf Selim ibn-i Şerîf Naim Bu dahi

Berây-ı Şerîf Said ibn-i Şerîf Hasan

Berây-ı Şerîf Abdullah? ibn-i Şerîf Muhammed 7 Ra 1205 tarihinde harc-ı râh için ol mikdâr sebt [14 Kasım 1790-Pazar]

Berây-ı Şerîf İsa? ibn-i Şerîf Muhammed

Berây-ı Şerîf Abdullah ibn-i Abdullah ibn-i Neşat Fî 5 Cemâziye'l-âhir sene 1225 [8 Temmuz 1810-Pazar] Tarih-i mezkûrda harc-ı râh için i'tâ şode Fî 28 Cemâziye'l-âhir --- ---

Berây-ı Şerîf Muhammed ibn-i Şerîf Abdullah

Berây-ı Şerîf Rıza ibn-i Şerîf Muhammed Bu dahi

Berây-ı Şerîf Zâmin? ibn-i Şerîf Mübârek

Berây-ı Şerîf İsa? ibn-i Şerîf Hezanc/Merabih? Fî 4 --- sene 225 --- --- ---

Berây-ı Şerîf Ali ibn-i Şerîf Hüseyin sene 226 Bu dahi

Berây-ı Şerîf Abdullah ibn-i Şerîf Hasan

Berây-ı Şerîf Salih ibn-i Şerîf Abdülmuttalib Fî 5 Cemâziye'l-âhir sene 26 [27 Haziran 1811-Perşembe] Tarih-i mezkûrda harc-ı râhı için i'tâ şode. --- --- ---

Berây-ı Şerîf Said ibn-i Şerîf Ali --- --- ---

Berây-ı Şerîf Ömer ibn-i Şerîf Muhammed Bu dahi

Berây-ı Şerîf Sâlim? ibn-i Şerîf Said --- --- ---

Berây-ı Şerîf Abdullah ibn-i Şerîf Abdülmuhsin --- --- ---

Berây-ı Şerîf Cafer ibn-i Şerîf Abdülaziz

Berây-ı Şerîf Muhibbâ? ibn-i Şerîf Mübarek be-Âsitâne-i Sa'âdet'e vürûd Fî 13
M.sene 25 [18 Şubat 1810-Pazar]

Sene 226 Bu dahi

Berây-ı Şerîf Muhammed ibn-i Şerîf Mesûd el-Mekkî --- --- --- Fî 4 B. Sene harc-ı
râhı havale-şod ve navl-ı sefînesi havale-şod Fî 17 Sene

Berây-ı Şerîf Râcih? ibn-i Hâmid el-Mekkî --- --- --- Navl-ı sefînesi havale-şod Fî
5 B. Sene 226 [26 Temmuz 1811]

Berây-ı Şerîf Muhibbâ ibn-i Şerîf Abdülkerîm el-Mekkî --- --- --- Harc-ı râhı
havale-şod. Fî 4 B. Sene Fî 2 N.? Sene 225 Navl-ı sefînesi havale-şod

Berây-ı Şerîf Muhammed ibn-i Şerîf Abdülaziz el-Mekkî ~~Fî 4 C. Sene 25 harc-ı
râhı havale-şod~~ Kudûmiyye ve kisve bahâsı havale-şod Fî 4 C. Sene 25 [7 Temmuz
1810]

Berây-ı Şerîf Muhammed ibn-i Şerîf Râcih\Rayic?-el-Mekkî ~~Fî 4 C. Sene 25 harc-ı
râhı havale-şod~~ Kudûmiyye ve kisve bahâsı havale ve harc-ı râh şod Fî 4 C. Sene
25 [7 Temmuz 1810] Navl-ı sefînesi havale-şod Fî 5 B. Sene 226 [26 Temmuz 1811]

Berây-ı Şerîf Bilâl ibn-i Şerîf Şeref Âsitâne-i Sa'âdet'e vürûd Fî 14 L. Sene 25 [12
Kasım 1810] Fi --- Ra. Sene 25 Kudûmiyye ve kisve bahâsı için havale-şod ve navl-ı
sefînesi havale-şod ve harc-ı râh şod Fî 5 B. Sene 226 [26 Temmuz 1811]

Berây-ı Şerîf Sultan ibn-i Şerîf Abdülkerim Âsitâne-i Sa'âdet'e vürûd Fî 14 L. Sene
25 [12 Kasım 1810]

Berây-ı Şerîf Abbas ibn-i Şerîf Nâfe el-Mekkî Âsitâne-i Saadet'e vürûd Fî 5 B.
Sene 226 [26 Temmuz 1811] Kudûmiyye ve kisve bahâsı i'tâ şod Fî 5 B. Sene 26
Bu dahi

Berây-ı Şerîf Mübarek ibn-i Şerîf İdris Dersaadet'e vürûdu Fî 5 B. Sene 226 [26
Temmuz 1811] Kudûmiyye ve kisve bahâsı havale-şod Bu dahi

Berây-ı Şerîf Abdülaziz ibn-i Şerîf Abdülmelik Dersaadet'e vürûdu Fî 26 L. Sene
226 [13 Kasım 1811] Kudûmiyye ve kisve bahâsı havale-şod Fî 27 L.

Berây-ı Şerîf Ebû Tâlib ibn-i Şerîf Said el-Mekkî Dersaadet'e vürûdu Fî 5 C. Sene 227

[16 Haziran 1812] mim Kudûmiyye ve kisve bahâsı havale-şod. Harc-ı râh ve navl-ı sefînesi havale-şod Fî C. Sene 228

Berây-ı Şerîf Süleyman ibn-i Şerîf Mesud el-Mekkî Dersaadet'e vürûdu Fî 9 Ş. Sene 222/[12 Ekim 1807] Kudûmiyye ve kisve bahâsı havale-şod Fî 5 B. Sene 226, fî Ş. sene [26 Temmuz 1811] Bu dahi

Berây-ı Şerîf Hasan ibn-i Şerîf Hüseyin el-Mekkî Dersaadet'e vürûdu. Fî 26 Ş. Sene-i mim Kudûmiyye ve kisve bahâsı havale-şod Fî 3 N. Sene 227 [10 Eylül 1812]

ed-Dâ'î eş-Şerîf Abdullah ibn-i Şerîf Abdülmuhsin el-Mekkî Dersaadet'e vürûdu: Sene 229 mim

Şerîf-i mûmâ-ileyhin mahiye tayinât-bahâ ve icâre-i hanesi tarih-i mezkûreye itibaren Hazine tezkiresi verilmiştir. Fî Gurre-i M. Sene 230 [14 Aralık 1814]

ed-Dâ'î eş-Şerîf ü'l-hayr ibnü's-şerîf el-Mekkî Vürûdu: Fî Selh-i Ca. Sene 231 [28 Nisan 1816] Kudûmiyye ve kisve bahâsı havale-şod Tayinât bed'i fî Selh-i C. Sene 231 [27 Mayıs 1816] Ca. Kudûmiyye havale-şod

[s. 117]

Kudûmiyye-i Şurefâ-yı Mekke-i Mükerrerme

400 guruş Kudûmiyye-i Şerîf Ömer ve Şerîf Selim

200 guruş Kudûmiyye-i Şerîf Abdullah

200 guruş Kudûmiyye-i Şerîf Cafer

Kisve bahâ-i Şurefâ-yı Mekke-i Mükerrerme

1700 guruş Kisve-bahâ bâ-pusula-i Sergi

3500 guruş Kisve-bahâ bâ-tezkire-i Hazine

1000 guruş Kisve-bahâ bâ-tezkire-i Hazine Şerîf Ömer ve Şerîf Selim

500 guruş Kisve-bahâ bâ-tezkire-i Hazine Şerîf Cafer

500 guruş Kisve-bahâ Şerîf Abdullah

Mâhiyye-i Şurefâ-yı Mekke-i Mükەرreme

2380 guruş	Mâhiyye tayinât-bahâ ve icâre-i hâne şehr-i Receb. Sene 224
2545 guruş	Mâhiyye tayinât-bahâ ve icâre-i hâne şehr-i Şaban Sene
119 guruş	Tayinât-bahâ ve icâre-i hâne Şerîf Ömer ve Şerîf Selim
31,5 guruş	Tayinât-bahâ ve icâre-i hâne Şerîf Abdullah
83 guruş	Tayinât-bahâ ve icâre-i hâne Şerîf Cafer
2737 guruş	Tayinât-bahâ ve icâre-i hâne şehr-i N.
2545 guruş	Tayinât-bahâ ve icâre-i hâne şehr-i L.
	Tayinât-bahâ ve icâre-i hâne şehr-i Za.

[s. 118]

An-ahâli-i Mekke-i Mükەرreme an-müftîzâdegân

Berây-ı harc-ı râh ve kudûmiyye ve
navl-ı sefîne ve kumanya bahâ-i eş-
Şeyh Muhammed er-Re'îsü'l-merhûm
Müftî-zâde
el-Mekkî

Berây-ı harc-ı râh ve kudûmiyye ve navl-ı
sefîne ve kumanya bahâ-i eş-Şeyh Müftî-
zâde Seyyid Abdullah el-Alevî el-Mekkî
i'lâm-şode
Fî S. Sene 224

Guruş

315

315

630

Guruş

315

Berây-ı tayinât-bahâ Ebûbekir Efendi Dağıstanî-zâde ... umûr-ı iftâ-i? Medîne-i /
Münevvere piş ez-în der-Âsitâne-i Sa'âdet misâfireten mukîm-gerde ve müftî-i sâbık
vefât-gerde / ve tayinât-bahâ-i mûmâ-ileyh bâ-irâde-i aliyye be-mûmâ-ileyh tanzîm
ve tahsîs-şode / sûret-dâde fermûde? el-vâki' 5 R. Sene 227 [18 Nisan 1812-
Cumartesi] ber-mûceb-i arzuhâl ve derkenar ve Teşrîfatî / efendi ve Muhâsebe-i /
Evvel ve bâ-fermân-ı şerîf

el-Yevm\ Yekûn 396

Hâlâ Medîne-i Münevvere Müftîsi Dağıstanîzâde Ebûbekir Efendi'nin Bâb-ı Âli'ye /
takdim eylediği bir kıt'a arzuhâli mefhûmunda Dersaadet'te ikâmet üzere iken / bu
esnâda vefat eden Medîne-i Münevvere Müftîsi sâbık Tavlazâde Abdurrahman /
Efendi'ye cânib-i mîrîden tayin olunup, bu defa vefatı takarrübüyle / mahlûl olan
tayinât bahasının kendüye verilmesini tahrîr ve istid'â etmekle sâdır olan / fermân-ı
âlî mûcebince kuyûdat-ı lede'l-mürâca'a mûmâ-ileyh Tavla / zâde Abdurrahman

Efendi'nin Dersaadet'te hîn-i ikâmetinde tayinât bahâ olarak / yevmiye üç yüz doksan altı akçe verilmek üzere tayin / olunmuş olduğu mukayyed olmakla yevmiye-i mezbûrenin mûmâ-ileyh Ebûbekir /Efendi'ye tayini irâde buyurulur ise, ibtidâ müceddeden ismi tasrih ile / yedine sûret verilmek kâide-i mer'iyeden olduğu Başmuhasebe'den derkenar / olunmakla yevmiye-i mezkûrenin mûmâ-ileyhe tayini husûsunda / ne vech ile irâde-i aliyyeleri buyurulur ise, ol vech ile tanzimi husûsu bâ-takrîr lede'l- / arz yevmiye-i mezkûrenin sâhib-i arzuhâl mûmâ-ileyhime / tayini husûsu tanzim olunmak bâbında sâdır olan fermân-ı âlî mûcebince, sûret / verilmek ferman buyurulmağın mûcebince Başmuhasebe'ye kayd olunup / mûmâ-ileyh Ebûbekir Efendi yedine işbu sûret verildi.

Fî 21 Zilhicce sene 227 [26 Aralık 1812-Cumartesi]

[s. 119]

[boş]

[s. 120]

Ahâli-i Mekke-i Mûkerreme an-müderrisîn ve müderris-zâdegân

Berây-ı

Harc-ı râh ve kudûmiyye ve navl-ı sefîne ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Muhammed / ibn-i Şeyh Yusuf el-Müderris el-Mevâlî-i i'âm-şode

Fî Safer sene 1224 [Nisan 1809]

Guruş 165

[s. 121]

[boş]

[s. 122]

Ahâli-i Mekke-i Mûkerreme an-Alevî

Berây-ı

Harc-ı râh ve kudûmiyye-i es-Seyyid Abdullah el-Alevî? el-Mekkî i'âm-şode

Guruş

Bir def'a 150

Bir def'a 115

265

Berây-ı

Harc-ı râh ve kudûmiyye ve kumanya ve navl-ı sefîne-i es-Seyyid Hüseyin el-Gaffâr el-Alevî

Guruş

165

Berây-ı

Harc-ı râh ve kudûmiyye ve navl-ı sefîne ve kumanya-bahâ-i es-Seyyid Hâşim ibn-i es-Seyyid Muhammed el-Alevî? el-Mekkî i'âm-şode Fî M.

Sene24

Guruş

115

Berây-ı
Harc-ı râh ve kudûmiyye ve navl-ı
sefîne ve kumanya-bahâ-i Seyyid
Abbas ibn-i Seyyid Mahmûd
i'lâm-şode
Fî M. Sene 1224
Guruş
165

Berây-ı
Harc-ı râh ve kudûmiyye ve navl-ı
sefîne ve kumanya bahâ-i es-
Seyyid Abdullah ibn-i Seyyid
Mahmûd
Fî S. Sene 224
Guruş
165

Berây-ı
Harc-ı râh ve kudûmiyye ve navl-ı
sefîne ve kumanya-bahâ-i es-Seyyid Ali
ibn-i Seyyid Hüseyin Ramazan i'lâm-
şode
Fî S. Sene 24
Guruş
165

[s. 123]

[boş]

[s. 124]

Ahâli-i Mekke-i Mükەرreme an-e'imme ve hutabâ ve ser-mü'ezzinîn

Berây-ı
Harc-ı râh ve kudûmiyye-i eş-Şeyh
Muhammed Atâ Efendi Hatib ve
İmam-ı Mihrâb el-Alevî? el-Mekkî
Guruş
200

Berây-ı
Harc-ı râh ve kudûmiyye-i eş-Şeyh
Ömer Abdülhak Hatib ve İmam-ı
Harem-i Şerîf
Guruş
115

Berây-ı
Harc-ı râh ve kudûmiyye ve navl-ı
sefîne ve kumanya bahâ-i eş-Şeyh
Yahya Abdülhak Hatib ve İmam-ı
Harem-i Şerîf
Guruş
115

[s. 125]

[boş]

[s. 126]

Ahâli-i Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere ...

Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı
Harc-ı râh-ı es-Seyyid Muhammed Mutahharacı-zâde el-Mekkî	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i İlyas-zâde Ömer Efendi sakay-ı-zümûm? i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Uruz? zâde Şeyh Ebûbekir el-Mekkî i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Hâfız Derviş Hasan Efendi el-Mekkî i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Ali Efendi el-Mekkî i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Abdülgaffâr el-Mekkî i'lâm-şode
Fî M. Sene 24	Fî M. Sene 224	Fî M. Sene 1224	Fî M. Sene 24	Fî M. Sene 24	Fî M. Sene 24
Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
35	35	35	35	35	35
Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı
Harc-ı râh ve navl-ı sefine Şeyh Abdülgaffâr el-Mekkî i'lâm-şode	Harc-ı râh-ı eş-Şeyh Yusuf ibn-i Hasan el-Mekkî ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Muhammed tâbi'-i Şeyhülharem i'lâm-şode	Harc-ı râh ve kumanya-bahâ ve navl-ı sefine-i eş-Şeyh Hasan Paşa ibn-i eş-Şeyh Abdullah Nerdüvanî-zâde i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Âdil-zâde i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Hasan Boşnak-zâde i'lâm-şode
Fî M. Sene 224	Fî M. Sene 224	Fî M. Sene 1224	Fî S. Sene 224	Fî S. Sene 224	Fî S. Sene 1224
Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
35	35	35	35	35	35
Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı
Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh İsmail Aynî-zâde	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Saîd ibn-i İsmail Yemanî i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Ali Aynî i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Muhammed Cum'a el-Mekkî i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Muhammed ibn-i Abbâs Yâsin-zâde i'lâm-şode	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Hasan Neş'at el-Medenî i'lâm-şode
Sene 24	Fî S. Sene 224	Fî S. Sene 224	Fî S. Sene 224	Fî S. Sene 1224	Fî S. Sene 31
Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
35	35	35	35	35	35

Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı
Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Abdullah Bâkır bin abd şerîf el-Mekkî	Harc-ı râh ve kumanya-bahâ ve navl-ı sefine-i eş-Şeyh Muhammed ibn-i Ali Yemanî mücâvir-i Mekke-i Mükerreme i'lâm-şode Fî 15 S. Sene 31	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Hâfız Süleyman Delilbaş-ı-zâde i'lâm-şode Fî 22 S. Sene 31	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Mustafa ibn-i Fâzıl Şeyh Salih el-Mekkî i'lâm-şode Fî 23 S. Sene 224	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i eş-Şeyh Abdullah mücâvir-i Mekke i'lâm-şode Fî 23 S. Sene 22	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Muhammed Nûr bevvâb-ı Bâbü's-selâm i'lâm-şode Fî gurre-i Ra. Sene 23
Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
35	35	35	35	35	35
Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı	Berây-ı
Kudûmiyye ve harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Hasan Şefî' ibn-i Şeyh Ebûbekir el-Müderriş ... Haremî's-Şerîf el-Mekkî'i i'lâm-şode Fî S. Sene 224	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Hüseyin Şeref el-Mekkî i'lâm-şode Fî 13 Ra. Sene 2?	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Hâfız Muhammed Hançerî-zâde i'lâm-şode Fî 13 Ra.? Sene 21	Harc-ı râh ve navl-ı sefine ve kumanya-bahâ-i Şeyh Hüseyin Şehîd... Nûrî? el-Mekkî i'lâm-şode Fî 5 R.? Sene 22		
Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
165	35	35	35		

[s. 127]

[boş]

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde teşrifatçılık ve teşkilat sistemi, eski Türk devletleri gelenekleri ve Osmanlı'nın halifelik makamını alması ile de gelişi güzel değil Cumhuriyet'in ilanına kadar muntazam bir sistemlilik ve devlet geleneği içerisinde sürmüştür. Çalışmanın ana konusu olan merasimler, bu konuda ana kaynaklardan olan teşrifat defterlerinin 349 numaralı olanının okunup değerlendirilmesiyle bu tez ortaya çıkmıştır.

Divan-ı Hümayın kalemlerinden birisini oluşturan teşrifatçılık, Osmanlı'da amiri ve memurları bulunan bir kalemdir ve saray teşkilatının o zamanlar çok önemli bir parçası olarak son Osmanlı padişahına kadar birçok geleneği ile gelmiştir. Bu geleneklerden biri de teşrifat defteri kayıtlarını güncel olarak tutmaktır. Bu kayıtlara göre merasimler düzenlenir ve sistemli bir şekilde her sene yapılırdı veya o törenin hangi zamanlarda yapılması gerekiyorsa o zaman yapılırdı.

Bu çalışma kapsamında, 349 Numaralı Sadaret Defteri kayıtlarındaki merasimlerden örnek verilerek ilk başta belirtilen hususlar desteklenmiş ve XVIII. yy ortasında Osmanlı Devleti'nde teşrifatın genel hatları incelenmiştir. Donanma törenlerinden, Kâbe örtüsü merasimlerine elçi kabulüne kadar tüm önemli merasimler, ritüellerin nasıl yapıldığına dair verilen ayrıntılarla değerlendirilerek bu çalışma oluşturulmuştur.

Defterde merasimler anlatılırken aynı zamanda âdet olan usullerden ve merasim sırasında veya sonrasında kimlere ne kadar ihsanlarda bulunulduğundan, kimlere hangi tür hil'atlar verildiğinden de bahsedilir. Böylece bu defterdeki merasimler, yalnızca Osmanlı protokol kaidelerini değil aynı zamanda devletin kademeleşmesi, teşkilat sistemi ve Osmanlı sosyal hayatı hakkında da çıkarımlarda bulunabilme imkanı sağlar. Merasim sırasında kimlere ne kadar tahsisatta bulunduklarının defterde liste halinde verilmesi, bize dönemin makamlarının üstünlük derecesi ve devletin kısmen ekonomik durumu ile ilgili bilgiler de verir.

Ayrıca bu defterin uzun bir süre kullanıldığını da söyleyebiliriz. Çünkü içindeki en geç tarihli sayfa 1816 yılına kadar dayanır (Bkz. s.116, 126). Bu da okuduğumuz

deftere daha fazla ehemmiyet katar. O döneme kadar teşrifat kurallarını uygularken belki de halâ bu defterden esinlendiklerini söylemek mümkündür.

Bu defterdeki bilgilerin araştırmacılara döneminin başka hususlarıyla ilgili de bilgiler vereceğini de düşünmekteyiz. Mansıb değişimlerinden, bazı kişilerle ilgili hadiselerden de bahseder [Örneğin Mehmed Paşa'nın azlinin nasıl yapıldığı (s. 9), Rum Patriği'nin yenilenmesi (s. 35), Hazine kethüdası Halil Bey'e vezaret ihsanı (s. 36), Beşir Ağa'nın idamı (s. 13), ziyafetler (s. 20, 26)...].

Aynı zamanda 1752'de göreve gelen sadrazam Mustafa Paşa'nın vezaret makamında kaldığı sürecin büyük bir kısmı bu defter dönemidir. 1752-1754 yıllarını içeren bu defterdeki merasimlerde ve dolayısıyla devlet teşkilat sistemi içerisinde sadrazamın yerini ve önemini görebiliriz.

Bunun dışında konumuzun kapsamında olmasa da defterin son sayfalarında XIX. yy başında Mekke şeriflerine ve Haremeyn halkına yapılan ve yapılması planlanan ödemeler ve bu ödemelerin ne şekilde yapılacağından bahsettiği için de bu hususları ihtiva eden çalışmalara bir nebze de olsa katkı sağlayabileceğimizi ümit ettik. Ortaya konulan tüm bu verilerden sonra, bu çalışmanın araştırmacılara kaynaklık edeceğini umarız.

KAYNAKÇA

- Akım, Pınar: **II. Selim Dönemi Elçi Kabul Törenleri**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı, İstanbul, 2015.
- Aktepe, Münir: “Mahmud I”, **İA**, c.7, MEB, İstanbul, 1972, , s. 165-158.
- Alikılıç, Dünder: **“Osmanlı Saray Teşrifatı ve Törenler”**, Türkler, c.IX, Ankara, 2002, s.875-886
- Alikılıç, Dünder: **Osmanlı’da Devlet Protokolü ve Törenler İmparatorluk Seremonisi**, Tarih ve Düşünce Yayınları, İstanbul, 2004.
- Aslan, Ali: **18. Yüzyıl Osmanlı İlim Hayatından Bir Kesit: Sıdkî Mustafa Efendi’nin Günlüğü ve Mülâzemet Yılları**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul, 2015.
- Atalar, Münir: **Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayun ve Surre Alayları**, Ankara, 1991.
- Ayverdi, İlhan: **Kubbealtı Lugatı**, Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı, İstanbul, 2008.
- Bayrak, M. Orhan: **İzahlı İstanbul Sözlüğü**, Tarih Düşünce Kitapları, İstanbul, 2004.
- Bilge, Sadık Müfit: **Osmanlı Devleti’nde Teşrifat ve Törenler** (Tevkîf Abdurrahman Paşa Kanunnamesi), Kitabevi, İstanbul, 2011.
- Bostan, İdris: “Osmanlılar / 6. Bölüm Denizcilik”, **DİA**, c.33, 2007, s. 512-515.
- Bostan, İdris: “Kapudan Paşa”, **DİA**, c. 24, 2001, s. 354-355.

- Bostan, İdris: **Kürekli ve Yelkenli Osmanlı Gemileri**, Bilge Yayın
Habercilik, İstanbul, 2005
- Buzpınar , Ş. Tufan - Küçükaşcı, Mustafa S. : “Haremeyn”, **DİA**, c. 16, 1997,
s.153-157.
- Buzpınar, Ş. Tufan : “Surre”, **DİA**, c. 37, 2009.
- Danişmend, İsmail Hami: **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi**, c. 3,
Türkiye Yayınevi, İstanbul 1972.
- Danişmend, İsmail Hami: **Osmanlı Devlet Erkânı**, Türkiye Yayınevi, İstanbul,
1971
- Es‘ad Efendi: **Teşrifat-ı Kadime**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1979
(Tıpkıbasım ve indeks: Cahit Baltacı)
- Gökyay, Orhan Şaik: “Osmanlı Donanması ve Kaptanıderya ile İlgili
Teşrifat Hakkında Bazı Belgeler”, **TED**, XII, İstanbul,
1982
- Hezârfen Hüseyin Efendi: **Telhîsü'l-Beyân fî Kavânîn-i Âli Osmân**, Hazırlayan:
Sevim İlgürel, Ankara, 1998.
- İlgürel, Mücteba: “Mustafa Paşa, Köse”, **DİA**, c. 31, Ankara, 2006,
s.345–346.
- Karaca, Filiz: “Teşrifat”, **DİA**, c. 40, 2011, , s. 570-572.
- Karaca, Filiz: **Osmanlı Devleti’nde Teşrifat Kalemî ve
Teşrifatçılık**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
Üniversitesi, SBE, Tarih Bölümü, İstanbul, 1989.
- Karaca, Filiz: **Tanzimat Dönemi ve Sonrasında Osmanlı Teşrifat
Müessesesi**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE,
Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Anabilim
Dalı, İstanbul, 1997.
- Karaöz, Nalân: **III. Selim Döneminde Donanmada Yapılan
Merasimler**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi
SBE, Akdeniz Dünyası Araştırmaları Bilim Dalı, 2015.

- Karateke, Hakan : **Padişahım Çok Yaşa! Osmanlı Devleti’nin Son Yüzyılında Merasimler**, İstanbul, 2004.
- Karateke, Hakan : **An Otoman Protocol Register Containing Ceremonies From 1736- to 1808**, İstanbul, 2007.
- Koçu, Reşad Ekrem: **İstanbul Ansiklopedisi**, Neşriyat, İstanbul, 1958.
- Korkut, Hasan: **Osmanlı Elçileri Gözüyle Avrupa**, Gökkuşbu, İstanbul, 2007.
- Kurtaran, Uğur : **Sultan I. Mahmud ve Dönemi**, Atıf Yayınları, Ankara, 2014.
- Kurtaran, Uğur: “Belgrad”, **Yeni Türkiye**, Sayı 67, 2015.
- Küçükbaşcı, Mustafa Sabri : “Medine”, **DİA**, c. 28, 2003, s. 311 – 318.
- Küçükbaşcı, Mustafa Sabri : “Mekke Emirliği”, **DİA**, c. 28, 2003, s. 572 – 575.
- Küçükbaşcı, Mustafa Sabri : “Mekke”, **DİA**, c. 28, 2003, 563 – 572.
- Kütükoğlu, Mübahat: “Lütfi Paşa Âsafnâmesi (Yeni Bir Metin Tesisi Denemesi)”, **Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu’na Armağan**, İstanbul, 1991, s. 49–99.
- Mahir, Banu: “Türk Minyatürlerinde Hil’at Merasimleri”, **Belleten**, c. LXIII, Sayı 238, Aralık 1999, 745–754.
- Mehmed Esad Efendi: **Osmanlı İmparatorluğu’nda Teşrifat** (Mehmed Es’ad Efendi’nin Teşrifât-ı Kadîmesi), Hazırlayanlar: H.Ahmet Arslantürk, Miraç Tosun, Serdal Soyluer, Okurkitaplığı, İstanbul, 2011.
- Mercan, Halil: **Teşrifâtîzâde Mehmet Efendi’nin Defter-i Teşrifâtı**, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, SBE, 1996.
- Necipoglu, Gülru: **15. ve 16. yüzyılda Topkapı Sarayı Mimari, Tören ve İktidar**, Çev. Ruşen Sezer, İstanbul, 2007.
- Özcan, Abdülkadir: “Beşir Ağa, Moralı”, **DİA**, c. 5, Ankara, 1992, s. 555–556.
- Özcan, Abdülkadir: “Mahmud I”, **DİA**, c. 27, Ankara, 2003, s.348-352.

- Fatih Sultan Mehmed: **Kanunname-i Âli Osman**, Hazırlayan: Abdülkadir, Özcan, Yitik Hazine Yayınları, İzmir, 2013.
- Özen Yılmaz, Güzin: **Elçiye Zeval Olmaz**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2014.
- Sâmî, Şemseddin: **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul 2006.
- Sarıcaoğlu, Fikret: “Rûznâme”, **DİA**, c.35, 2008, s. 278-281.
- Serdar, Ziyaüddin: **Mukaddes Belde Mekke**, Etkileşim, İstanbul, 2015
- Sertoğlu, Midhat: **Osmanlı Tarih Lûgatı**, Enderun Kitapevi, 2. Basım, İstanbul, 1986.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Peyk”, **DİA**, c. 34, İstanbul, 2007, s. 263- 264.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Sorguç”, **DİA**, c. 37, İstanbul, 2009, s. 378–380.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Solak”, **DİA**, c. 37, İstanbul, 2009, s. 368 – 369.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “The Depiction of Ceremonies in Otoman Miniatures: Historical Record or A Matter of Protocol”, **Muqarnas An Annual on the Visual Cultures of the Islamic World**, c. 27, Ed.: Gülru Necipoğlu, Karen A. Leal, Leiden-Boston, 2010, s. 251–275.
- Tarım, Zeynep: “Osmanlı Devlet Teşrifatında Kahve İkramı”, **Bir Taşım Keyif: Türk Kahvesinin 500 Yıllık Öyküsü**, Ed. Ersu Pekin, Türk Kahvesi Kültürü ve Araştırmaları Derneği, İstanbul, 2015, s. 199-215.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Edirne’de Yapılan Son Cülûs Töreni”, **Edirne: Serhattaki Paytaht**, İstanbul, 1998, s. 161- 165.
- Tarım, Zeynep: “İstanbul’dan Hicaz’a Surre Alayı”, **Derin Tarih**, Ekim 2012, s. 2-5.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Onsekizinci Yüzyıl Osmanlı Sarayında Bayram Törenleri”, **Prof. Dr. Mübahat Kütükoğlu’na**

- Armağan**, Ed. Prof. Dr. Zeynep Tarım, İstanbul, 2006, s. 573–594.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Osmanlı Devlet Teşrifâtında Hırka-i Şerîf Ziyareti”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi**, İstanbul, 1998, Sayı 16, s. 38- 45.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Osmanlı Devletinde Resmi Törenler ve Birkaç Örnek”, **Osmanlı** 9, Kültür ve Sanat, Ed. Güler Eren, Ankara, 1999, s. 133–142.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Osmanlı İstanbul’unda Merasim ve Teşrifata Dair Kaynaklar”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, c. 8, Sayı 16, 2010, s. 543-547.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Osmanlılar’da Teşrifat/Ceremony and Protocol at the Ottoman Court” **Türk Dünyası Kültür Atlası/ A Cultural Atlas of the Turkish World**, Osmanlı Dönemi I/ Ottoman Period I, İstanbul, 1999, s. 428– 477.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: “Saray Teşkilatı ve Teşrifatı, / Palace Organization and Protocol, **Fatih ve Dönemi/ Mehmed II and His Period**, Ed. Necat Birinci, İstanbul, 2004, s. 212 -223.
- Tarım Ertuğ, Zeynep: **XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Cülûs ve Cenaze Törenleri**, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1999.
- Tuna Kanar, Tuğçe: **XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Halvetilik Teşrifatı: Usûl-Erkân ve Törenler**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul, 2017.
- Uzun, Efkân : “Sultan I. Mahmud’a Ait Bir Ruznâme”, **International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/7**, Ankara, 2013, s. 687–703.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: **Osmanlı Tarihi**, c. 6, TTK, Ankara, 1988.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: **Kapıkulu Ocakları I**, TTK, Ankara, 1988.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: **Mekke-i Mükerrerme Emirleri**, TTK, Ankara, 2013.

- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: **Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, TTK, Ankara, 1998.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: **Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı**, TTK, Ankara, 2014.
- Yılmazer, Ziya: “Teşrîfât-ı Kadîme”, **DİA**, c. 40, 2011, s. 572-573.

İNDEKS

YER İSİMLERİ İNDEKSİ

Ağa Kapısı: Yeniçeri Ağası Dairesi 11, 20, 21, 22, 48, 80

Alay Kasrı-Alay Köşkü: Eminönü'nde, Babıali'nin karşısında, Gülhane Parkı'nın köşesinde, bulunan köşk. 14, 30, 31, 56

Anadolu 55, 104, 105, 115

Arz Odası: Topkapı Sarayı'nda Babüssaâde'den üçüncü avluya geçer geçmez karşıda yer alan oda. 10, 12, 14, 16, 19, 29, 31, 32, 37, 39, 40, 42, 45, 49, 55, 58, 62, 64,

Âsitâne- Âsitâne-i Sa'âdet- Âsitâne-i Âliyye: İstanbul'a Osmanlılar tarafından verilen adlardan. 3, 4, 13, 17, 20, 37, 42, 46, 49, 53, 66, 67, 68, 101, 115, 116, 118

Ayasofya: Sultanahmet'te, Sultanahmet Camisi ile Topkapı Sarayı arasında bulunan Bizans kilisesi. 18, 57,59

Ayasofya Cami: Sultanahmet'te, Sultanahmet Camisi ile Topkapı Sarayı arasında bulunan Bizans yapılarından. 16, 36, 37, 47, 57, 58, 59, 81

Aydınoğlu Tekyesi: Eminönü İlçesi'nde, eskiden "Salkımsöğüt" olarak anılan semtte, HocaPaşa mahallesinde yer almaktadır. 3, 68

Azap Kapısı: İstanbul'da Galata'nın sur kapılarından biri. 52

Bâb-ı Âlî: Paşa kapısı, Sadrazam Dairesi 113, 114, 115, 118

Bâb-ı Âsafî: Sadrazam kapısı ve sarayı 2, 4, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 27, 29, 32, 36, 37, 39, 42, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 58, 59, 62, 63, 69, 72, 79, 80,

Bâb-ı Hümâyûn: Topkapı Sarayı'nın dışarıya açılan en büyük kapısı, birinci kapı 3, 31, 48, 69, 106,

Bâbü's-Saâde: Topkapı Sarayı'nda üçüncü kapı. 3, 16, 17, 18, 26, 29, 30, 31, 38, 48, 54, 56, 57, 69, 81, 106,

Bağdat 104, 105

Bahariyye Kasrı İskelesi: Eyüp'te Bahariye sahil şeridi sonunda yer alan kasrın iskelesi. 6

Bahariyye Sahilsarayı: Bir zamanlar Eyüp'te bulunan bir köşk. 6, 8

Bahr-i Sefîd (Akdeniz) 37, 42, 62

Beşiktaş: Ortaköy ile Kabataş arasındaki semt. 13

Beşiktaş İskelesi: Günümüzde Beşiktaş-Üsküdar arasında işleyen şehir hatları vapurlarının yanaştığı iskele. 8

Beşiktaş Sahilsarayı: Bir zamanlar Beşiktaş sahilinde bulunan büyük saray. 8, 9, 14, 18, 19, 26, 35, 54

Beylerbeyi: Boğaziçi'nde, Anadolu kıyısında, Çengelköy-Kuzguncuk arasında uzanan bir semt. 9

Beylerbeyi Sahilsarayı: İstanbul Boğazi'nin Anadolu kıyısında, Üsküdar ilçesinde aynı adla anılan semtte bulunan bir sahil sarayı. 8, 35

Beytullahü'l-Harâm: Mekke-Kâbe 2, 46

Boğdan 55

Bosna 46

Büyük Çekmece: İstanbul'un batısında bulunan bir ilçe. 38

Cezayir Beyliği 41

Cezâyir-i Bahr-ı Sefid: Osmanlı devleti'nin Cezayir bölgesine verdiği isim. 13

Çırağan Yalısı: Beşiktaş ile Ortaköy arasında kendi adıyla anılan cadde üzerindedir. 4

Çinili Oda 2, 10, 11

Defterdar İskeleyi: Haliç'in eski büyük kayıp iskelelerinden biri. 8

Defterdarburnu: Boğaziçi'nde, Rumeli kıyısında, Ortaköy-Kuruçeşme arasında bulunan bir burun. 13

Dolmabahçe: Boğaziçi'nde, Rumeli kıyısında, Kabataş-Beşiktaş arasında bulunan bir semt. 5, 19, 26, 53

Dubrovnik 56, 57

Edirne 37

Eflak 29, 30, 31, 32, 55

Eyyühe'n-nâs Köprüsü 100

Felemenk 13

Françe 12, 14

Galata: Galata Kulesi çevresindeki Ceneviz dönemine ait eski semt ve son asırda rıhtımın adı 49

Gülhane: Ayasofya Camisi-Sarayburnu arasında, Topkapı Sarayı arkasında uzanan bahçe. 19, 37

Harem İskeleyi: Üsküdar'da, Marmara Denizi kıyısında, Selimiye Kışlası önünde bulunan semtin iskeleyi. 101

Harem Kapısı: Ak Ağalar Kapısı 101

Haremeyn: Mekke- Medine 6, 7, 15, 16, 17, 81, 113, 114, 115, 116

Hoca Paşa Çarşısı: Eminönü'nde bir çarşı. 3, 68

İbrahim Ağa Çayırı: Kadıköy'de bir yer. 3, 68

İç oğlanlar Meydanı: Enderun meydanı 11

İngiltere 13

İstanbul 14, 35, 55, 68

İsveç 14

Kâbe 1

Kahire 67, 114

Karaağaç: Haliç 5

Karaağaç Sahilsarayı: Haliç'in en uç noktasında, Kağıthane Deresi'nin ağzına yakın yerde Osmanlı döneminde var olmuş yapı. 6, 35

Kız Kulesi: Üsküdar'da, Marmara Denizi'nin Salacak kıyısı yakınında, deniz kayaları üzerinde bulunan bir kule. 13, 14

Kireç İskelesi: Vezir İskelesi, bugünkü Sirkeci İskelesi. 3, 9, 35, 38, 44, 45, 49, 54, 68, 79

Kum Meydanı Köşkü 15

Küçüksu: Anadoluhisarı-Kandilli arasında bulunan semt. 8

Limni : Ada 11

Malta 41

Medine 115, 118

Mekke 46, 66, 114, 115, 116

Meydan Köşkü 15

Mısır 54, 55, 67, 68, 69, 104, 105, 114

Mısır Çarşısı: Eminönü'nde, Yeni Cami arkasında bulunan bir kapalı çarşı. 3, 68

Mîrâhur Köşkü 100

Moskov 14, 15, 49

Nemçe (Avusturya) 14, 49

Neşât-âbâd Sahilsarayı: Fındıklı'da, Güzel Sanatlar Akademisi yerinde bulunan sahil sarayı. 13

Orta Kapı: Babüsselâm 3, 14, 16, 17, 18, 30, 31, 48, 56, 69, 81, 106

Parmak Kapı: Beyoğlu'nda, Taksim yakınında ve İstiklâl Caddesi'nde bulunan bir semt 100

Rodos: Akdenizin Ege tarafında büyük bir ada 37, 41, 66

Rumili 38, 40, 46, 48, 104, 105

Salı Pazarı: Fındıklı-Tophane arasında bulunan bir semt 42, 44, 62

Sarayburnu: Haliç'i Marmara Denizi'nden ayıran bir burun. 3, 68

Sicilya 15

Soğukçeşme Kapısı: Eminönü'nde, Gülhane Parkı'nın Alay Köşkü yanındaki Gülhane Parkı-Topkapı Sarayı'na ait bir sur kapısı. 36

Soğukçeşme: Eminönü'nde, Ayasofya-Gülhane Parkı çevresindeki semt 9

Sultan Ahmet Cami: Eminönü'nde, Sultanahmed (At) Meydanı'nda dikilitaşların önünde bulunan ve Sultan I.Ahmed (1590-1617)'in Mimar Sedefçi Mehmed Ağa'ya yaptırdığı büyük bir selâtin camisi. 36, 46

Sultan Mehmet Cami: Fatih Sultan Mehmed tarafından yaptırılan Fatih Camii 36

Süleymaniye Cami: Süleymaniye semtinde bulunan ve Sultan Kanuni Sultan Süleyman (1495-1566)'ın yaptırdığı büyük bir selâtin camisi. 36

Süleymaniye Mahallesi: Eminönü'nde, Süleymaniye Camisi çevresinde bulunan bir semt 20, 69, 70

Şâhzâde Câmî: Şehzâdebaşı'nda büyük bir selâtin camisi. 47

Şam 17, 104, 115

Taşlıkburnu 8

Tekeli Köşkü: Ağa kapısındaki dairelerden biri. Yeniçeri ağaları kışın havanın müsait olmadığı zamanlarda burada vezir-i âzamlara ziyafet çekерlerdi. 20, 21

Tiryâkî Çarşısı: Süleymaniye'de bulunan ve Süleymaniye Camisi Vakfına ait bir çarşı 20

Tophane: Salıpazarı-Karaköy arasında, Tophane'nin bulunduğu bir semt. 79

Tophâne-i Âmire İskelesi: Tophane’de kurulan top döküm tesislerinin bulunduğu yerdeki iskele. 79

Trablus 53, 104

Üsküdar: İstanbul’un Anadolu yakasındaki ilçesi. 3, 8, 54, 55, 67, 68

Üsküdar İskelesi: Kuzguncuk-Kadıköy arasında bulunan iskele. 54, 67, 68

Vâlîde Cami 35, 36

Vâlîde Sultan Yalısı / Sahilsarayı: Eyüp’te bir yapı 8

Venedik 13

Yalı Köşkü: İstanbul’da Topkapı Sarayı’nın Haliç’e bakan tarafında bir köşktür. 5, 41, 42, 44, 52, 62, 72.

ŞAHİS İSİMLERİ İNDEKSİ

Abdi Beyefendi: II. Mahmud Dönemi
Şam Kapı Kethüdâsı, Tezkire-i Sânî 113,
115

Abdi Çavuş: I. Mahmud dönemi tersâne
çavuşlarından 54

Abdullah Efendi: I. Mahmud dönemi
Rum İli Kadıaskeri 9, 60

Abdülkerîm Kaptan: I. Mahmud dönemi
patrona-i hümayûn kaptanı (Koramiral) 63

Abdüllâtîf Bey (Abdullah Paşazâde): I.
Mahmud dönemi sipah ağası, 1753 yılında
çavuşbaşı olmuştur. 46

Ahmed Bey (Ömer Paşazâde): I.
Mahmud dönemi donanmadaki
görevlilerden 63

Ahmed Bey: I. Mahmud dönemi
donanmadaki görevlilerden 44

Ahmed Bey: I. Mahmut dönemi Cezayir
Beyi 41

Ahmed Efendi: 70

Ahmed Efendi: I. Mahmud dönemi
Şehzade Cami' vâizi eş-şeyh 58

Ahmed Efendi: I. Mahmud dönemi
teşrifât başhalîfesi, daha sonra kendisine
teşrifâtî ve vak'anüvîs vekâleti verilmiştir.
46, 65

Ahmed Efendi: I. Mahmud dönemi cerrah
70

Ahmed Efendi: Sultan Ahmed
hekimbaşısı 69

Ahmed Şâkir Efendi: II. Mahmud
dönemi Darbhâne-i Âmire Nâzırı 115

Ali Ağa: I. Mahmud dönemi başbölükbaşı
54

Ali Çavuş: Gedüklü El-Hac 51, 54

Ali Efendi: I. Mahmud dönemi Dîvân
efendisi 54

Ali Kethüdâ: I. Mahmud dönemi
Mehemmed kaptan paşanın oğlu Ahmed
Paşa'nın vekîli 44, 63

Ali: I. Mahmud dönemi Divan efendisi
hademesi 54

Anton: I. Mahmud dönemi cerrahı 70

Behcet Mehemed Efendi (Paşa):
Defterdar mektupçuluğundan başdefterdar
olan Behcet Efendi eski Tersâne
eminlerinden Acem-kılıcı Hacı Mustafa
Efendi'nin oğludur. Üç defa defterdarlığı
vardır. Defterdarlıktan ikinci azledilişinde
iki tuğla Alâiye sancağına tayin edilmiş
olduğu için Paşa ünvanını almıştır. 20,
101

Bekir Efendi (Reis-i Üsküdari):
I. Mahmud dönemi saray doktorlarından
70

Beşîr Ağa: 1746'da ölen Dârü'ssaâde
ağası Hacı Beşîr Ağa'nın yerine hazine
kethüdası olan Hafız Beşîr Ağa,
Dârü'ssaâde ağalığına geçmiştir.
Dârü'ssaâde ağalığı altı sene kadar
sürmüş; 1752 yılında padişah tarafından
katlettirilmiştir. 13

Burgosi Mehemed Ağa: I. Mahmud
dönemi kapıcılar kethüdası 13

Çalâkzâde Efendi: I. Mahmud dönemi
mevlit okuyanlardan 47

Çelebi Mustafa Efendi: I. Mahmud dönemi saray doktoru 70

Durak Mehmed Paşa: (Kandiye Muhafızı - Kaptan-ı Deryâ) Karaman-Konya valiliğinden Kaptan-ı deryâ olan Durak Mehmet Paşa, azlinde İnebahtı muhafızlığına tayin edilmiştir. 5, 37

Ebubekir Bey (Mezamortazâde): I. Mahmud dönemi donanmadaki görevlilerden 63

Ebubekir Efendi: I. Mahmud dönemi tersâne-i âmîre emîni 65

Ebubekir Efendi: II. Mahmud dönemi Dağıstanîzâde Medîne-i Münevvere Müftüsü 118

Efe Efendi: I. Mahmud dönemi mevlit okuyanlardan, Şâhzâde Cami' imâmı 47

Emin Mehmed Paşa(Devâtdâr): Sadaret kethüdalığından sadrazam olan Mehmed Emin Paşa'ya "Devatdar" denilmesi Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın divitdarlığından yetişmiş olmasındandır. 9

Emîr Çelebi: 50

Emîr Efendi: I. Mahmud dönemi bostancılar şeyhi 73

Es-Seyyid Abdülkerim Efendi: I. Mahmud dönemi Süleymaniye Cami' vâizi 58

Es-Seyyid Mehmed Efendi: I. Mahmud dönemi Sultan Ahmed Cami' vâizi 58

Eş-Şeyh Abdülhalim Efendi: I. Mahmud dönemi Sultan Mehmed Cami' vâizi 58

Eş-Şeyh Mehmed Efendi: I. Mahmud dönemi Ebi Eyyub-i Ensari Cami' vâizi 58

Eş-Şeyh Yusuf Efendi: I. Mahmud dönemi Sultan Bayezîd-i Veli Cami' vâizi 58

Feyzullah Mollazâde Efendi: I. Mahmud dönemi İstanbul kadısı 64

Hacı Abdullah Efendi: I. Mahmud dönemi saray doktoru 70

Hacı Ahmed Efendi: I. Mahmud dönemi ağa cerrahı 70

Hacı Hüseyin Efendi: I. Mahmud dönemi ordu cerrahı 70

Hacı Mehmed Efendi: I. Mahmud dönemi saray doktoru 70

Hacı Osman Efendi: I. Mahmud dönemi saray doktoru 70

Halil Bey (Hasan Paşazâde): I. Mahmud dönemi hazîne-i hümayûn kethüdası 36

Halil Paşa: I. Mahmud dönemi hazine kethüdası 106

Halîmî Mustafa Efendi (Paşa): Ruznamçe kesedarlığından baş defterdar olan Halîmî Mustafa Efendi, sefahat düşkünlüğünden dolayı azli üzerine Beylerbeyi pâyesiyle Sayda valiliğine tayin edilerek Paşa ünvanını almıştır. Üç defa baş defterdarlık yapmıştır. 13

Hasan Paşa: I. Mahmud dönemi elçizâde 63

Hızırzâde el-şeyh Hasan Efendi: I. Mahmud dönemi Ayasofya Cami' vâizi 47, 58

Himmetzâde Abdüşşekür Efendi: I. Mahmud dönemi İstanbul'da Valide Sultan Cami vâizi 58

Himmetzâde Es-Seyyid Mehmed Nurullah Efendi: I. Mahmud dönemi

Üsküdar'da Valide Sultan Cami' vâizi
58

Himmetzâde Nureddin Efendi: I.
Mahmud dönemi Yeni Câmi Şeyhi 47

Hüsâm Paşa (Abdülkadir Paşazâde):
1753 yılında donanmada bulunan
görevlilerden 63

**Hüsâmeddin Paşa(Abdülkâdir
Paşazâde):** I. Mahmud dönemi Midilli
sancağı mutasarrıfı 44

Hüseyin Ağa: I. Mahmud dönemi
bostancıbaşlıktan çıkma
kapıcıbaşlarından 46

Hüseyin Efendi: I.Mahmud dönemi
Süleymaniyye tesbihçisi 70

İbrahim Bey Efendi (İvaz Paşazâde):
İstanbul kadısı (17.06.1752- 26.11.1753),
Şeyhülislam (12.12.1774-29.07.1775) 9,
55, 64¹

İbrahim Çavuş: I. Mahmud dönemi
tersâne çavuşlarından 51, 54

İbrahim Efendi: I. Mahmud dönemi ocak
müezzini 47

İbrahim Efendi: I.Mahmud dönemi
cerrah 70

İbrahim Paşa: I. Mahmud dönemi
elçizâde 63

İbrahim Şeref Efendi: II. Mahmud
dönemi eski kapı kethüdası 115

İsâk (Yahudi): I.Mahmud dönemi dışçı
70

**İsazade Eş-Şeyh Mehmed Rıza
Efendi:** I. Mahmud dönemi Sultan Selim
Cami' vâizi 58

İsmail Bey: 44, 63

İsmail Çavuş : I. Mahmud dönemi
tersâne çavuşlarından 54

İsrailoğlu: I.Mahmud dönemi doktoru
70

İzzî Süleyman Efendi: Osmanlı
vak'anüvisi. Yaptığı görevler: Dîvân-ı
Hümâyûn kâtipliği, kethüdâ kâtipliği,
silâhdar ve sipahi kâtiplikleri, rikâb-ı
hümâyûn mektupçu kaymakamı, küçük
rûznamçeci, maliye tezkireciliği.30
Temmuz 1745'de vak'anüvis oldu. 25
Ekim 1746'da görevine ilave olarak
küçük evkaf muhasebeciliğine tayin
edildi. Ardından teşrifatçılığa getirildi
(Ekim 1747). 46

Koskallı Yahudi: I.Mahmud dönemi
doktoru 70

Küçük Kemâl (Yahudi): I.Mahmud
dönemi doktoru 70

Lâlâ Paşazâde Sâlih Paşa: I. Mahmud
dönemi ümera-i deryâdan 44

Lutfullah Efendi: I. Mahmud dönemi
Anadolu Kazaskeri 55

Marbolzâde? Ali Paşa: I. Mahmud
dönemi donanmada yer alan kişilerden
biri 63

Mehmed Ağa (Sirozî ?): I. Mahmud
dönemi dergâh-ı âlî kapıcıbaşısı 14

Mehmed Ağa: I. Mahmud dönemi
odabaşı 54

Mehmed Çavuş (Hacı): I. Mahmud
dönemi hamamcı 51, 54

¹ İbrahim Bey Efendi'nin İstanbul kadılığının
bitme tarihi (26.11.1753) sadaret defterine
göre eklenmiştir.

Mehammed Efendi (Derviş): I.Mahmud dönemi doktoru 70

Mehammed Efendi (Derviş): I.Mahmud dönemi saray doktoru 70

Mehammed Efendi (Saatçizade):
I.Mahmud dönemi doktoru 70

Mehammed Efendi (Surre emînzâde):
I.Mahmud dönemi 70

Mehammed Kaptan: I. Mahmud dönemi liman reisi 44, 63

Mehammed Paşa (Vezîr Süleyman Paşazâde \ Damad Melek Mehmed Paşa): (Kaptanıderya) Tersane kethüdalığından Beylerbeyi payesiyle kaptanıderya olduktan bir müddet sonra vezaret payesi de alan Melek Mehmed Paşa'nın üç defa derya kaptanlığıyla bir defa da sadrazamlığı vardır. 37, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 52

Mehemmmmed Kaptan: I. Mahmud dönemi riyâle-i hümayûn kaptanı (Tuğamiral) 44

Mehmed Ağa (Bosnavi): Bosna eyaleti çavuşbaşısı, Rumeli beylerbeyi 46

Mehmed Ağa (Zeytinli): Silahdârân ocağı kethüdâsı 46

Mehmed Efendi: Ebi Eyyub-i Ensârî Hatîbi 47

Memiş Efendi (Nişancı): Maliye zimmet halifeliğinden baş defterdar olmuştur. 1750 yılında Sadaret kethüdalığına nakledilmiştir. Daha sonra yeniçeri kâtipliğinden ikinci defa baş defterdar olmuştur(1756). 20

Mihâl (Yahudi): I.Mahmud dönemi doktoru 70

Musa (Koyunoğlu): I.Mahmud dönemi doktoru 70

Musa (Yahudi): I.Mahmud dönemi doktoru 70

Mustafa Ağa: I. Mahmud dönemi bölükbaşı 54

Mustafa Ağa: I. Mahmud dönemi kul kethüdâsı. 4 Temmuz 1752'de yeniçeri ağası tayin edilmiştir. 11, 20

Mustafa Ağa: I. Mahmud dönemi odabaşı 54

Mustafa Ağa: I. Mahmud dönemi tophane nazırı 79

Mustafa Bey : I. Mahmud dönemi tersane-i amire emini, sadrazam kethüdâsı 37

Mustafa Çavuş: I. Mahmud dönemi bölükbaşı 51

Mustafa Çavuş: I. Mahmud dönemi mehter 51

Mustafa Efendi: I. Mahmud dönemi Süleymaniye hekimbaşısı 69

Mustafa Efendi: I.Mahmud dönemi doktoru 70

Mustafa Efendi: Tabîb rucani\ revcani\ redcani? 70

Mustafa Paşa (Köse- Bâhir Mustafa Paşa): (Sadrazam, Tayini: 01.07.1752 - Azli: 15.02.1755) Baş-Emirâhurluktan birdenbire vezir-i azam olan Bâhir Mustafa Paşa Çorluludur ve muhtelif valiliklerde bulunmuş vüzerâdan Sofu Abdurrahman Paşa'nın oğludur. 9, 13

Mustafa Paşa (Süleyman Paşazâde): I. Mahmud dönemi Rodos mutasarrıfı 41, 44, 63

Nâili Abdullah Paşa: (Başdefterdar. Sadârete tayini üzerine defterdarlıktan ayrılması: 18.05.1755) Reisülküttaplıktan başdefterdar, başdefterdarlıktan vezir-i azam olan Nâili Abdullah Paşa, ilim ve fazlıyla maruftur. Azlinden sonra muhtelif valiliklerde bulunmuş ve son vazifesi olan Cidde valiliğinde ölmüştür. **100**

Nasuhizâde Efendi: Mevlid okuyucu **47**

Nazif Mustafa Efendi: Divan-ı hümayun hocalarından I. Mahmud dönemi sadrazam kethüdası **37**

Numan Paşa (Mezamortazâde): I. Mahmud dönemi tersane kethüdası **41, 44**

Osman Efendi (Pîrîzâde): Anadolu Kazaskeri **9**

Ömer Efendi: tersâne-i âmire doktorları başı **70**

Ömer Efendi: I. Mahmud dönemi kalyonlar kâtibi **66**

Said Ağa: I. Mahmud dönemindeki bir görevli **2**

Sakızlı: I. Mahmud dönemi doktoru **70**

Sâlih Halife: I. Mahmud dönemi kalyonbaşı halifesi **65**

Salih Paşa: I. Mahmud döneminde tersâne kethüdâsı **63**

Selâmi Efendi: I. Mahmud dönemi Han? kapı kethüdâsı **4**

Selim Ağa: I. Mahmud dönemi kapıcıbaşı **46**

Seyyid Ahmed Çavuş **51**

Seyyid Efendi: I. Mahmud dönemi bostancılar şeyhi **72, 73**

Seyyid İshak\İsmail\İsmethak?: Âsitâne gümrüğü emîni **20**

Seyyid Mehmed Efendi: **70**

Seyyid Mehmed Efendi: I. Mahmud dönemi Sâni Sultan Ahmed Han vâizi **47**

Seyyid Mehmed Efendi: I. Mahmud dönemi dışçı **70**

Seyyid Şeyh Muhammed Efendi (Şeyh Murâd Efendizâde): I. Mahmud dönemi şeyhlerden **17**

Suci\Sohi? Efendi: I. Mahmud dönemi doktoru **70**

Süleyman Ağa: I. Mahmud dönemi kapıcılar kethüdâsı **65**

Süleyman Çavuş: I. Mahmud dönemi bölükbaşı **51**

Süleyman Efendi: I. Mahmud dönemi ikinci göz doktoru **70**

Süleyman Kaptan: I. Mahmud dönemi kapudâne-i hümayun kaptanı (Oramiral) **44, 63, 65**

Süleyman: I. Mahmud dönemi hazinedarlık hizmetinde olan kişi **13, 14**

Şerîf Abdullah: **66**

Şerîf Said: I. Mahmud dönemi Mekke Şerifi **2, 46**

Şerîf Sultan Efendi: II. Mahmud dönemi Mekke şerîflerinden **113, 114**

Şeyh İbrahim Efendi: I. Mahmud dönemi Sâlis Şâhzâde Câmî' vâizi **47**

Tavlazâde Abdurrahman Efendi: II. Mahmud dönemi Medîne Müftüsü **118**

Tevkî' / Nişancı Silahdâr Alî Paşa (Bıyıklı Ali Paşa): Ali Paşa, Hekimoğlu

Ali Paşa'yı azlettirince silâhdarlıktan
vezaretle nişancılığa terfi etmiş ve nihayet
Nâilî Paşa'yı da attırıp yerine geçmiştir.
“Bıyıklı” lâkabının sebebi,
Hekimoğlu'nun yerine sadareti mukarrer
olduğu halde henüz sakal koyuvermemiş
olmasıyla ve hatta Nâilî Paşa'nın sadareti,
bunun sakal yetiştirmesine zaman
bırakmak maksadıyla izah edilir. **80, 81,
100, 101**

Yankarlete\yankarlene? (Bağdatlı):
I.Mahmud dönemi cerrahı **70**

Yusuf Paşa : II.Mahmud dönemi Şam
Valisi vezir-i mükerrer **115**

Zihni Mustafa Efendi: I.Mahmud
dönemi saray doktoru **70**

